

394.013
ก 2150
8.2

การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
ประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2

ปริญญานิพนธ์

ของ

วัน เกษพิชัย

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ต.ขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575. 3915115

15 ส.ย. 2527

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปรัชญา

มีนาคม 2527

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

154016

การประเมินโครงการการศึกษานักใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
ประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2

บทคัดย่อ

ของ

วัน เกษพิชัย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต

มีนาคม 2527

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี
นราธิวาส และสตูล โดยใช้รูปแบบการประเมินความสอดคล้องของสเทค เพื่อประเมิน
ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้
และใช้รูปแบบของทนายเลกซ์ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการ
แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษาในโครงการดังกล่าวประกอบด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกใช้เคลฟเทคนิคเพื่อ
หาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์
ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการ โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 30 คน
จำนวน 3 รอบ และใช้ทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนสำหรับนักศึกษานักเรียนใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 ไปทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับกลางของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล
จำนวน 103 คน โดยถือว่าคะแนนเฉลี่ยของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นเกณฑ์ในการ
ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของ
นักศึกษา ตอนที่สอง นำเกณฑ์ที่ได้ไปประเมินโครงการการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ของปีงบประมาณ 2526 โดยการ
สอบถามครูผู้สอน จำนวน 41 คน และเจ้าหน้าที่อำเภอจำนวน 33 คน ทำการสอบถาม
นักศึกษาและคัดลอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาในเขตการศึกษา 2
จำนวน 523 คน ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2526 แล้ววิเคราะห์
ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา
และการเรียงลำดับความถี่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียว
แล้ววิเคราะห์ซ้ำด้วยวิธีการทดสอบค่าเฉลี่ยของเซฟเฟ และ การทดสอบความแตกต่าง
ระหว่างค่าเฉลี่ย ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตอยู่ในสภาพที่ดี และทั้งสามส่วนนี้
เอื้อซึ่งกันและกันค่อนข้างมาก

2. จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีปัจจัยเบื้องต้นและระดับที่
ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีกระบวนการ
ระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น ผลผลิต และระดับที่ผลผลิตได้รับผล
จากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันแตกต่างกันเล็กน้อย คือมีแนวโน้มว่าของ
จังหวัดยะลาดีกว่าของจังหวัดอื่น ๆ

3. ปัจจัยเบื้องต้น ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ กระบวนการ
ระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น ผลผลิต และระดับที่ผลผลิตได้รับผล
จากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันของเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า
เกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต
ของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ มีดังนี้

4.1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดในเขตการศึกษา 2

4.2 นักศึกษาหญิงมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และ
ความรู้ทั่วไปสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญ

4.3 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีอายุ
และที่มีอาชีพต่างกัน

4.4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาที่เรียนกับ
ครูผู้สอนที่มีวุฒิ อายุ และประสบการณ์ต่างกัน

4.5 นักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงกว่านักศึกษาที่
อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่มีความ
แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตระหว่างนักศึกษา
สองกลุ่มนี้

AN EVALUATION OF THE CLASSROOM - TYPED FUNCTIONAL
LITERACY PROGRAM IN EDUCATIONAL REGION 2

AN ABSTRACT

BY

WAN DECHPICHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Doctor of Education degree
at Srinakharinwirot University

March 1984

The purpose of this study was to evaluate the classroom-typed functional literacy program in educational region 2 covering Yala, Pattani, Narathiwat and Satun provinces. Stake's countenance model and Tyler's traditional model of educational program evaluation were applied to study antecedents (input), transactions (process) and outcomes (output) of the functional literacy program and actual performance on educational achievement and problem solving attitudes, respectively.

Expected criteria were prepared from two sources. First, 30 experts were asked to answer the questionnaire in three times using the Delphi technique in order to find the appropriate criteria for evaluating antecedents, transactions, outcomes and the relationships among these three aspects of the functional literacy program. Second, 103 pupils of grade 4 in the regular elementary program were tested by the Functional Literacy Test (FLT), aiming to use its results as evaluative criteria of functional literacy students' achievement and problem solving attitudes. The same questionnaire, then, was sent to 41 functional literacy teachers and 33 district educational officials. Five hundred and twenty three functional literacy students were asked to answer the student questionnaire. Also, their post-test scores were recorded.

4.3 There was no difference among student age groups and student occupational groups.

4.4 There were differences among students whose teachers had different qualifications, different age levels, and different years of experiences.

4.5 Students who lived in the villages with reading centers had higher achievement scores in reading, writing, arithmetic, and general knowledge than those who lived in the villages without reading centers. There was no difference in problem solving attitude scores.

4.6 Students who studied at schools which were far from the center of the district had higher problem solving attitude scores than those who studied at schools which were near the center of the district.

4.7 Students who studied at schools which had electricity had higher achievement scores in reading and arithmetic than those who studied at schools without electricity. The students who studied at the schools which had electricity also had higher problem solving attitude scores than those who studied at school without electricity.

5. Students who studied in the functional literacy program had lower achievement scores in reading and writing than the pupils in the regular grade 4. The students in the functional literacy program had higher scores in problem solving attitudes than the pupils in the regular grade 4.

Statistical methods used in analyzing the data collected were the arithmetic mean and the standard deviation, the t-test, one-way ANOVA, and a Scheffé's multiple range (in a post hoc examination of the main effects)

The results were as follows:

1. According to the absolute criteria, observed antecedents, observed transactions and observed outcomes of the program were in good condition and their relationships were rather high.
2. The provinces of Yala, Pattani, Narathiwat and Satun were not significantly different in the antecedents and their degrees of effect on the transactions. There was a trend that Yala has better transactions, outcomes, and degrees of relationships among antecedents, transactions, and outcomes than the other provinces in educational region 2.
3. The antecedents, the transactions, and the outcomes of the classroom-typed functional literacy program in educational region 2 and their relationships were lower than the criteria.
4. Students' educational achievement and problem solving attitudes were as follows:
 - 4.1 There were differences among the four provinces in educational region 2.
 - 4.2 Female students excelled male students in reading, writing, arithmetic, and general knowledge.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันสี่และคณะกรรมการสอบ ใต้พิจารณาปริญญาโท
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ

.....ประธาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ
.....กรรมการ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ปัญหาและความเป็นมา	1
	รูปแบบการประเมิน	9
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย	12
	ความสำคัญของการวิจัย	13
	ขอบเขตของการวิจัย	14
	ตัวแปรที่ศึกษา	14
	นิยามศัพท์เฉพาะ	15
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	19
	การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน	19
	ความหมาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และหลักการเรียนรู้ ของการศึกษาผู้ใหญ่	28
	การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน	39
	การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2	55
	การประเมินทางการศึกษาและโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จ	71
	เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จ	106
	เคลไฟฟ้าเทคนิค	115
	สมมติฐานในการวิจัย	121

3	การดำเนินการวิจัย	123
	การออกแบบและระบบข้อมูลในการวิจัย	123
	วิธีดำเนินการวิจัย	124
	ตอนที่ 1 การหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน	124
	ตอนที่ 2 การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนตามเกณฑ์ที่ได้จาก	
	ตอนที่ 1	134
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	134
	กลุ่มตัวอย่าง	136
	วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล	138
	การให้คะแนนแบบสอบถาม	139
	การวิเคราะห์ข้อมูล	139
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	149
	สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ	
	ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2	149
	การเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนระหว่าง	
	จังหวัดยะลา บัคคานี นราธิวาส และสตูล	154
	การเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน	
	ประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2	207

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการ แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2	
ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ	238
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการ แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตการศึกษา 2	260
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	267
รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน	267
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	267
สมมติฐานในการวิจัย	268
วิธีดำเนินการวิจัย	269
สรุปผลการวิจัย	272
อภิปรายผลการวิจัย	283
ข้อเสนอแนะ	307
บรรณานุกรม	309
ภาคผนวก	325

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ระบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2	10
2 จำนวนเนื้อหาและความถี่รวมย่อในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 พ.ศ. 2524 ...	56
3 ระบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ	100
4 จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 และรอบที่ 2	127
5 จำนวนเกณฑ์ที่ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและที่ใช้ได้	128
6 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ถามผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อำเภอ	130
7 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของข้อทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติ	133
8 รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	137
9 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	140
10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ ค่านับปัจจัยเบื้องต้น	150
11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่ค่านับกระบวนการ	151
12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่ค่านับผลผลิต	152
13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน การทดสอบหลังเรียน	153

14	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของปัจจัย เบื้องต้นตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน	155
15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับ ที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลดีต่อกระบวนการตามที่ได้จากการสอบถาม ครูผู้สอน	156
16	เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอนส่วนที่เกี่ยวกับ ปัจจัยเบื้องต้นระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	157
17	เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัย เบื้องต้นระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ..	160
18	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียว ของปัจจัยเบื้องต้นตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ ..	164
19	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียว ของระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลดีต่อกระบวนการตามที่ได้ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ	166
20	เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วน ที่เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	167
21	เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวกับ ปัจจัยเบื้องต้น ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	170
22	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของ กระบวนการตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน	174

23	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นตามที่ได้จากการ สอบถามครูผู้สอน	175
24	เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวกับ กระบวนการระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	177
25	เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการ ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	179
26	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของ กระบวนการตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ	183
27	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของ ระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นตามที่ได้จาก การสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ	185
28	เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วน ที่เกี่ยวกับกระบวนการระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	186
29	เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวกับ กระบวนการระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	189
30	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของผลผลิต ตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน	192
31	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน	194

32	เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ผลผลิตระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	195
33	เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลผลิต ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	198
34	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของผลผลิต ตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ	201
35	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ	203
36	เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับผลผลิตระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	204
37	เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ผลผลิตระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	205
38	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นค่านปัจจัยเบื้องต้น ของเขตการศึกษา 2	208
39	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นค่านกระบวนการ ของเขตการศึกษา 2	210
40	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นค่านผลผลิต ของเขตการศึกษา 2	212
41	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นค่านปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดยะลา	214

42	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านกระบวนการ ของจังหวัดยะลา	216
43	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านผลผลิต ของจังหวัดยะลา	218
44	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดปัตตานี	220
45	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านกระบวนการ ของจังหวัดปัตตานี	222
46	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านผลผลิต ของจังหวัดปัตตานี	224
47	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดนราธิวาส	226
48	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านกระบวนการ ของจังหวัดนราธิวาส	228
49	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านผลผลิต ของจังหวัดนราธิวาส	230
50	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดสตูล	232
51	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านกระบวนการ ของจังหวัดสตูล	234
52	ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ ควรจะเป็นด้านผลผลิต ของจังหวัดสตูล	236

53	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่าง จังหวัดในเขตการศึกษา 2	239
54	ความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง	242
55	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่าง กลุ่มนักเรียนที่มีอายุต่างกัน	243
56	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่าง กลุ่มนักเรียนที่มีอาชีพต่างกัน	245
57	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่าง กลุ่มนักเรียนที่สอนโดยครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างกัน	246
58	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่าง กลุ่มนักเรียนที่สอนโดยครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน	250
59	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่าง กลุ่มนักเรียนที่สอนโดยครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน	252
60	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้าน	255
61	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่าง กลุ่มนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ห่างจากตัวอำเภอ ระยะทางต่างกัน	257
62	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มี และไม่มีไฟฟ้าใช้	259
63	ความแตกต่างระหว่างนักเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตการศึกษา 2	260

64	ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดยะลา	262
65	ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดปัตตานี	263
66	ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดนราธิวาส	264
67	ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดสตูล	266
68	เปรียบเทียบความรู้สึกของนักศึกษาระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	287
69	เปรียบเทียบความคาดหวังของนักศึกษาระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	288
70	เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเรียนของนักศึกษา ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	293
71	เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของนักศึกษาระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	303

บัญชีภาพประกอบ

	ภาพประกอบ	หน้า
1	รูปแบบกระบวนการตัดสินใจของเวอร์เคลิน	73
2	ชนิดของการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษาของ เวอร์เคลิน	74
3	รูปแบบกระบวนการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม และคนอื่น ๆ	75
4	รูปแบบการประเมินของทายเลอร์	77
5	รูปแบบการประเมินของทาบา	78
6	รูปแบบการประเมินของแอมมอนด์	79
7	รูปแบบการประเมินของสเตค	82
8	รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวิส	85
9	ความสัมพันธ์ระหว่างระบบโครงการ ระบบการประเมิน และระบบข้อมูล	92
10	แผนภูมิเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ทางการศึกษา	96
11	กระบวนการประเมินโครงการ	97

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมา

ประชาชนในเขตการศึกษา 2 ประมาณร้อยละ 80 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และส่วนหนึ่งโดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส นิยมใช้ภาษามลายูท้องถิ่น เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวันและไม่สามารถพูดภาษาไทย เขตการศึกษานี้จึงมีอัตราการไม่รู้หนังสือของประชาชนสูง จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 จนถึงปี พ.ศ. 2513 อัตราการไม่รู้หนังสือของประชาชน ในเขตการศึกษานี้สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศมาก กล่าวคือเมื่อปี พ.ศ. 2490 ประชาชนไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ 81.7 ในขณะที่ทั้งประเทศมีคนไม่รู้หนังสือร้อยละ 46.3 ในปี พ.ศ. 2503 ประชาชนไม่รู้หนังสือร้อยละ 66.9 ในขณะที่คนไทยทั้งประเทศไม่รู้หนังสือเพียงร้อยละ 30.1 ในปี พ.ศ. 2513 แม้อัตราผู้ไม่รู้หนังสือลดลงไปบ้าง แต่ ประชาชนในเขตการศึกษา 2 ก็ยังมีผู้ไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ 48.0 ในขณะที่ประชาชนที่ ไม่รู้หนังสือในประเทศลดลงเหลือเพียงร้อยละ 18.2 และจากการคาดคะเนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติระบุว่าในปี พ.ศ. 2523 มีผู้ไม่รู้หนังสือใน เขตการศึกษา 2 ถึงร้อยละ 23.7 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 5, 10, 17, 62) ในขณะที่อัตราการไม่รู้หนังสือโดยเฉลี่ยของทั้งประเทศ มีเพียงร้อยละ 14.5 เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ 2525 : 17) การที่ประชาชนไม่รู้หนังสือเช่นนี้ก่อให้เกิดผลเสียอย่างมาก คือนอกจากจะเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ต่อการเรียนรู้ การเข้าใจโลกปัจจุบัน และการ ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนของบุคคลแล้ว การไม่รู้หนังสือยังเป็นสาเหตุของปัญหาทางสังคม อีกหลายด้าน เช่น ในด้านการศึกษา การที่คนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ทำให้เด็ก สอบตกซ้ำชั้น ออกกลางคัน และไม่มีโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กใน

เขตการศึกษาอื่น เป็นเหตุให้รัฐต้องลงทุนสูงในการจัดการศึกษา ในด้านเศรษฐกิจ
 ผู้ที่จบการศึกษามาแล้วมีประสิทธิภาพและคุณภาพไม่ดีพอ ไม่เพียงทำให้อัตราการการศึกษาต่อ
 ในชั้นสูงขึ้นไปอยู่ในเกณฑ์ต่ำเพียงอย่างเดียว แต่หนทางในการประกอบอาชีพที่สามารถ
 ทำรายได้สูงก็พลอยมีน้อยสำหรับคนเหล่านี้ด้วย มีผลทำให้รายได้ของคนของสี่จังหวัดใน
 เขตการศึกษานี้อยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ 2525 : 169) ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่เป็นไทยมุสลิม ซึ่งไม่นิยม
 การวางแผนครอบครัว ทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูงมาก อันเป็น
 อุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยิ่งขึ้น จากการที่คนส่วนใหญ่ไม่ใช้ภาษาไทย
 แต่กลับไปใช้ภาษามลายูท้องถิ่นหรือภาษาอื่น ทำให้คนบางกลุ่มที่ไม่หวังดีต่อประเทศไทย
 ฉวยโอกาสแอบอ้าง ชักชวน หรือยุยงให้คนเหล่านี้เข้าใจผิดว่าตนมิใช่คนไทยบ้าง
 หรือเป็นคนละพวกกับผู้ที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันบ้าง ซึ่งถ้าหากมีผู้คล้อยตามไปมาก
 ทำให้เกิดปัญหาทางด้านการเมืองและการปกครองขึ้นได้ นอกจากนั้นยังทำให้การติดต่อ
 สื่อสารระหว่างประชาชนกับข้าราชการเป็นไปอย่างไม่สะดวกเพราะต้องใช้ล่ามแปล
 ซึ่งตรงบ้างไม่ตรงบ้าง ทั้งต้องเสียเวลามาก เป็นต้นเหตุให้ข้าราชการห่างเหินจาก
 ประชาชนและก่อให้เกิดปัญหาปลีกย่อยอีกหลายประการ ในที่สุดก็กลายเป็นปัญหาต่อความ
 มั่นคงของประเทศไปโดยปริยาย (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2522 : 6 - 8)
 ฉะนั้นการไม่รู้หนังสือของประชาชนจึงเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งของเขตการศึกษา 2 แม้แต่
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันก็ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหานี้
 จึงได้มีพระราชดำรัสในคราวเสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัดยะลาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.
 2502 ณ ครุสมันนาการ ภาคการศึกษา 2 ว่า "การศึกษาที่สำคัญมาก ให้พยายามจัด
 ให้ดี ให้พลเมืองสามารถพูดภาษาไทยได้ แม้จะพูดได้ไม่มากนัก เพียงแต่พอรู้เรื่องกัน
 ก็ยังดี เพราะเท่าที่ผ่านมามีคนที่นี่ไม่รู้หนังสือต้องใช้ล่ามแปล ควรให้พูดเข้าใจกันได้
 เพื่อสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน" (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2522 : หน้าพิเศษ)

ถึงแม้ว่าการดำเนินงานด้านการศึกษาของเขตการศึกษา 2 ได้มุ่งไปที่ การช่วยให้ประชาชนพูดภาษาไทยได้เป็นประการสำคัญ แต่ก็ยังไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ เนื่องจากความสลับซับซ้อนของปัญหามีมาก จนกระทั่งปี พ.ศ. 2513 องค์การ การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้สำรวจ จำนวนประชากรที่ไม่รู้หนังสือในเขตการศึกษา 2 ปรากฏว่าผู้ที่ไม่รู้หนังสือในเขตนี้ มีปัญหาพิเศษในลักษณะที่แตกต่างไปจากของเขตการศึกษาอื่นแยกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้สามกลุ่มคือ ผู้ที่ไม่รู้หนังสือทุกอย่างแต่พูดภาษาไทยได้ ผู้ที่ไม่รู้หนังสือทุกอย่าง และพูดภาษาไทยไม่ได้ และผู้ที่ไม่รู้หนังสือไทยและพูดภาษาไทยไม่ได้แต่รู้หนังสืออื่น ๆ เช่น มลายูและอาหรับจากการเรียนศาสนาอิสลามมาบ้างแล้ว (สำนักงานศึกษาธิการ เขต 2 2517 : 12) เนื่องจากผู้ที่ไม่รู้หนังสือไทยทุกอย่างและพูดภาษาไทยไม่ได้ เป็นกลุ่มใหญ่กว่ากลุ่มอื่น ๆ การจัดการศึกษาในเขตการศึกษานี้ไม่ว่าจะเป็นด้าน การศึกษาในโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียน ย่อมต้องมีลักษณะพิเศษเพื่อแก้ปัญหา นี้โดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้สำนักงานศึกษาธิการ เขต 2 จึงได้พยายามหารูปแบบการจัด การศึกษาที่เหมาะสมต่อการแก้ปัญหานี้มาใช้

โดยความร่วมมือของคณะกรรมการแก้ไขความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระดับท้องถิ่นและโดยการสนับสนุนของรัฐบาล สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 ได้จัดทำ โครงการพัฒนาการศึกษาขึ้นหลายโครงการ โครงการหนึ่งที่มีบทบาทในการแก้ไข การไม่รู้หนังสือของประชาชนได้โดยตรงคือโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ (สำนักงาน ศึกษาธิการเขต 2 2523 : 8 - 9) ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ นั้น สำนักงาน ศึกษาธิการเขต 2 ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จที่ จังหวัดลำปางและเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2515 ได้สำรวจสภาพปัญหาเกี่ยวกับการ ประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ การวางแผนครอบครัว หน้าที่พลเมืองและความรับผิดชอบ ทางสังคมของประชาชน ทำให้ทราบว่าสภาพและปัญหาของเขตการศึกษา 2 ไม่เหมือน กับของเขตการศึกษาอื่น จึงได้นำผลการสำรวจมาพัฒนาหลักสูตร แบบเรียน แบบฝึกหัด

และคู่มือครูให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น พร้อมทั้งได้ทำการทดลองใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2516 และได้เริ่มดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ขั้นพื้นฐานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2522 : 2) โดยหวังว่าการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่จัดขึ้นนี้จะเป็นแกนกลางของ โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนคือมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้ที่ไม่รู้หนังสือในเขตการศึกษา 2 สามารถที่จะรู้จักตนเอง รู้จักสังคม คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถแสวงหาข้อมูลประกอบความคิดในการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2522 : คำนำ และกระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 9)

ตั้งแต่เริ่มจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน เป็นต้นมา มีผู้สำเร็จในเขตการศึกษา 2 นับถึงปีงบประมาณ 2525 เป็นจำนวนทั้งสิ้น ประมาณ 22,000 คน (กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป. : 36 - 40 กรมสามัญศึกษา 2521 : 75 กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป. : 57 กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2524 : 144 - 156 และกรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 67 - 76) แต่จากการคาดคะเนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ระบุว่าเขตการศึกษา 2 ยังมีประชากรผู้ไม่รู้หนังสืออยู่อีกประมาณ 200,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523 : 62) ซึ่งเป็นภาระที่รัฐบาล จะต้องรับผิดชอบในการแก้ไขอย่างรีบด่วนต่อไป ฉะนั้นโครงการปรับปรุงส่งเสริม การศึกษานอกโรงเรียนของสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานจึงควรจะได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพดียิ่งขึ้น ปัจจุบันนี้ยอมรับกันว่าถ้ามุ่งหวังให้กิจการใดดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ผู้รับผิดชอบกิจการนั้นจะต้องปฏิบัติตามองค์ประกอบ ของการบริหารสามประการต่อไปนี้คือ การตั้งเป้าหมาย การดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย และการประเมินผลการดำเนินงานนั้น และในการที่จะปรับปรุงกิจการนั้นให้ดีขึ้นจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องทำทั้งการประเมินผลในระหว่างดำเนินงาน (Formative evaluation) และการประเมินผลสรุป (Summative evaluation)

เพราะการประเมินผลในระหว่างดำเนินงานจะสามารถนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป้าหมายและวิธีการดำเนินงานต่อไป และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการหรือการดำเนินงาน แล้วก็ต้องมีการประเมินผลสรุปอีกครั้งหนึ่งเพื่อผลการดำเนินงานทั้งหมดสำหรับใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป้าหมายและการดำเนินงานในครั้งต่อไป (คุภชัย ศุภวรรณ 2523 : หน้าบรรณาธิการ) ถ้าพิจารณาในด้านการลงทุน การดำเนินงานต่าง ๆ ย่อมต้องอาศัยทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานทั้งนั้น ทรัพยากรที่ว่ามีได้แก่วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน และคน ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่หามาโดยต้องมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่า การดำเนินงานนั้นได้ผลอย่างไรหรือไม่ เพียงใด นั่นคือ ต้องมีการประเมินผล เพื่อพิจารณาพบเห็นการดำเนินงานตามโครงการทุกขั้นตอนในทุกแง่ทุกมุมว่ามีจุดดี จุดบกพร่องอยู่ที่ตรงไหน ตอนใด หรือในเรื่องอะไร พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแกจุดอ่อนที่ตรงไหน ตอนใด และอย่างไร เพื่อให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบโครงการในทุกระดับได้ทราบและแก้ไขได้ทันทั่วถึง ทำให้การดำเนินงานและการดำเนินงานตามโครงการมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายอย่างแท้จริง (ยุวพันธ์ วุฒิเมธี 2524 : 221 - 222) ทั้งนี้เพราะการประเมินผลสามารถช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน และยังเป็นหลักฐานที่ยืนยันว่าการปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายตามขอบข่ายที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ เพียงไรด้วย (Werdelin. 1977 : 77 - 84)

การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาจะเป็นไปอย่างตรงจุดก็ต่อเมื่อมีการประเมินทางการศึกษาอย่างมีระบบ เพื่อสนองหลักการข้อนี้จึงมีผู้เสนอรูปแบบการประเมินโครงการไว้หลายรูปแบบ รูปแบบการประเมินผลผลิตตามจุดหมายของทายเลอร์ เป็นรูปแบบที่ใช้กันมานาน รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP model of evaluation) ของสตัฟเฟิลบีม และคนอื่น ๆ เป็นรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ในวงการศึกษาคือ จุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการตามรูปแบบนี้คือการอ่านวนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ข้อมูลดังกล่าวต้องได้มาจากการประเมินสี่ชนิด

คือการประเมินสภาพแวดล้อม (Context evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product evaluation) และได้มาจากการประเมินที่ทำอย่างต่อเนื่องถ้าโครงการนั้นยังไม่สิ้นสุด (Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation. 1971 : 1 - 368) รูปแบบ 3 เอส (3 - S model) หรือรูปแบบยุทธศาสตร์เฉพาะสถานการณ์ (The Situation-Specific Strategy model) ของโบล่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ยอมรับกันในการประเมินโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ในรูปแบบนี้โบล่าได้ใช้ระบบเหมือนกับรูปแบบการประเมินชิปปี้ของสตัฟเฟิลบีมและคนอื่น ๆ แต่ได้ขยายและปรับปรุงตัวแปรต่าง ๆ ที่สามารถประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้นทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลิต และสภาพแวดล้อม และได้เสนอแนะด้วยว่าในการเก็บข้อมูลควรเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และที่เป็นเอกสาร โดยสามารถใช้แหล่งข้อมูลต่อไปนี้ได้คือ บุคคล กลุ่มคน สถาบันและกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรม (Bhola. 1979 : 25 - 50) สเตคเป็นอีกผู้หนึ่งที่คิดรูปแบบการประเมินทางการศึกษาอย่างมีระบบ โดยเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า นอกจากประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตตามที่คาดหวังและที่เกิดขึ้นจริงแล้ว เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้อง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีเกณฑ์มาตรฐานเป็นหลักในการเปรียบเทียบ เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจตั้งขึ้นใหม่โดยคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบโครงการ หรืออาจกำหนดไว้ก่อนแล้วก็ได้ (Stake. 1967 : 535 - 536)

นอกจากที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังมีผู้เสนอแนวคิดและรูปแบบในการประเมินทางการศึกษาและโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จไว้อีกมาก ในจำนวนนั้นมีองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นผู้รณรงค์ส่งเสริมการแก้ไขการไม่รู้หนังสือของประเทศต่าง ๆ มาตั้งแต่ต้น ได้เสนอแนะระบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จว่า ผู้ประเมินต้องกำหนดจุดเน้นของโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมิน คุณลักษณะหรือมิติที่ต้องการประเมิน เกณฑ์ในการประเมิน ยุทธศาสตร์ในการประเมินว่าคืออะไรและใครคือผู้รับผิดชอบผลการประเมิน (UNESCO. 1981 : 57)

ทั้งยังได้กำหนดตัวบ่งชี้หรือเกณฑ์และวิธีการในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จไว้เป็นแนวทางให้ด้วย (UNESCO. n.d. : 23 - 25 and UNESCO. 1981 : 50 - 51)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา 2520 : 30 - 32) ได้ทำการประเมินการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทั่วประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2518 พบว่าสภาพการอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็นของนักศึกษาผู้ใหญ่มีความสามารถพอประมาณ แต่ไม่สามารถประเมินสภาพการอ่านออกเขียนได้เห็นว่าสามารถเทียบได้กับชั้นใด สำหรับผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

1. นักศึกษาในภาคภูมิศาสตร์ต่าง ๆ ได้คะแนนในการอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็นต่างกัน โดยมีแนวโน้มว่านักศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ (ไม่รวมเขตการศึกษา 2) ได้คะแนนสูงกว่าภาคอื่น ๆ ทั้งสองวิชา
2. นักศึกษาชายได้คะแนนในการอ่าน เขียนและคิดเลขสูงกว่านักศึกษาหญิง
3. นักศึกษาที่มีอายุที่แตกต่างกันได้คะแนนภาษาไทยต่างกัน กลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มได้คะแนนสูงในภาษาไทย ส่วนวิชาเลขคณิตไม่แตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่ไม่เคยเรียนหนังสือมาก่อนเลยได้คะแนนการอ่าน เขียนและคิดเลขน้อยกว่ากลุ่มที่เคยเรียนมาบ้าง กลุ่มที่เคยเรียนจบชั้น ป.3 ได้คะแนนที่ต่ำที่สุดทั้งสองวิชา
5. นักศึกษาที่จบหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จคนละรุ่นกันไม่ปรากฏความแตกต่างของคะแนนทั้งสองวิชา
6. นักศึกษาที่อยู่ในหมู่บ้านซึ่งมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านได้คะแนนในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ส่วนคะแนนการคิดเลขไม่พบความแตกต่างกัน
7. ในเรื่องประสิทธิภาพของครูผู้สอนพบว่า นักศึกษาที่ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพในการสอนมากกว่าได้คะแนนภาษาไทยและเลขคณิตมากกว่ากลุ่มที่ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพน้อยกว่า

นอกจากนั้นรายงานการวิจัยดังกล่าวยังได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญประการหนึ่งคือ ควรได้มีการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โดยมองปัญหาให้รอบด้าน ทั้งนี้เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขโครงการนี้ให้ดีขึ้น

การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 ซึ่งมีหลักสูตร แบบเรียน วิธีการสอนและลักษณะการจัดไม่เหมือนกับของเขตการศึกษาอื่นและได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 จนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลาประมาณ 8 ปีนั้น เนื่องจากในระยะแรกเป็นช่วงที่สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 กำลังขยายงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานออกไปสู่จังหวัดต่าง ๆ ภายในเขตให้ครบทุกจังหวัด ดังนั้นสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 จึงไม่ได้พิมพ์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานออกเผยแพร่มากนัก นอกจากการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและการสรุปผลงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่ได้ทำการปรับปรุงและขยายงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานและงานการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ต่อมาเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้น และกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ขึ้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อให้รับผิดชอบและประสานงานการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนในเขตการศึกษา 2 3 และ 4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้กับสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 ได้ร่วมกันทำการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรแบบเรียน และคู่มือผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานอ่านออกเขียนได้ (พื้นฐาน) ของเขตการศึกษา 2 เมื่อปี พ.ศ. 2522 (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2522 : 1 - 82) ต่อจากนั้นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของเขตการศึกษา 2 อีก 2 เรื่อง คือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เรื่องการพัฒนาการบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัดยะลา (ชื่อในขณะนั้น) เมื่อปี พ.ศ. 2523 เรื่องหนึ่ง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2523 : ไม่มีเลขหน้า) และการศึกษาประสิทธิภาพของแผนเรียน และคู่มือผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 เมื่อปี พ.ศ. 2524 อีกเรื่องหนึ่ง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2525 : 1 - 123)

การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 ที่มีผู้ทำไว้บ้างแล้วนั้นส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเพื่อปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียน คู่มือครูผู้สอน และปรับปรุงการบริหารงานของศูนย์การศึกษาประชาชน (ชื่อในขณะนั้น) และพื้นที่ที่ทำการวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดยะลา แต่ในด้านการประเมินโครงการอย่างมีระบบของทั้งเขตการศึกษา ซึ่งจัดว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาโครงการนี้ให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องและตรงกับสภาพของปัญหาอย่างแท้จริงนั้น ปรากฏว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ จึงไม่ทราบว่าการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ มีสภาพการณ์ด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้อย่างไรบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด และมีแนวทางที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง การวิจัยเพื่อทำการประเมินโครงการนี้ทั้งเขตการศึกษาและทั้งระบบจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการอย่างรีบด่วน เพื่อสามารถนำผลการวิจัยและข้อเสนอแนะไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนและการแก้ไขการไม่รู้หนังสือของประชาชนในเขตการศึกษา 2 ต่อไป

รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้เป็นแบบบูรณาการ คือเป็นทั้งการประเมินที่แท้จริง การประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน และเป็นการประเมินที่ป้อนให้กับผู้ทำการตัดสินใจ โดยใช้รูปแบบความสอดคล้องของสเตกเป็นพื้นฐานและใช้รูปแบบของทนายเลอร์ประกอบด้วย มีการประเมินทั้งปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของระบบ เพื่อให้การประเมินมีความหมายยิ่งขึ้น จึงได้ศึกษาทั้งสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น (ถือเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน) และสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 โดยกำหนดระบบการประเมินไว้ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ระบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2

เป้าหมายที่ประเมิน	คุณลักษณะที่ประเมิน	เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน	ยุทธศาสตร์ในการประเมิน	กลุ่มตัวอย่าง	ผู้รับผิดชอบการประเมิน
- บัณฑิตป้องกัน	- คุณสมบัตินักศึกษา ครูผู้สอน และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก	- เกณฑ์ภายนอกที่ได้จาก การสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ	- การสอบถาม การบันทึกผลการสังเกตและการสนทนากับบุคคลที่เกี่ยวข้อง *	- ครูผู้สอน - เจ้าหน้าที่อำเภอ	- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีจ ะต้นพื้นฐานในเขต การศึกษา 2 เช่น - กรมการศึกษานอกโรงเรียน - ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ - สำนักงานการศึกษาธิการเขต 2 - ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาสและสตูล
	- ปัญหาและข้อเสนอแนะ	- เกณฑ์ภายนอกที่ได้จาก การสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ	- การสอบถาม การบันทึกผลการสังเกตและการสนทนากับบุคคลที่เกี่ยวข้อง *	- ครูผู้สอน - เจ้าหน้าที่อำเภอ	
- กระบวนการ	- การจัดการ	- เกณฑ์ภายนอกที่ได้จาก การสอบถาม	- การสอบถาม	- ครูผู้สอน - เจ้าหน้าที่อำเภอ	
	- การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ	- เกณฑ์ภายนอกที่ได้จาก การสอบถาม	- การสอบถาม	- ครูผู้สอน - เจ้าหน้าที่อำเภอ	

ตาราง 1 (ต่อ)

เป้าหมายที่ประเมิน	คุณลักษณะที่ประเมิน	เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน	ยุทธศาสตร์ในการประเมิน	กลุ่มตัวอย่าง	ผู้รับผิดชอบการประเมิน
- ผลผลิต	- ความรู้ - ทักษะ - ทัศนคติ - ปัญหาและข้อเสนอนะ	- เกณฑ์ภายนอกที่ได้จากการทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญ - เกณฑ์ภายนอกที่ได้จากการทดสอบเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	- การสอบถาม - การทดสอบ - การบันทึกผลการสังเกตและการสนทนากับบุคคลที่เกี่ยวข้อง	- ครูผู้สอน - เจ้าหน้าที่อำเภอ - นักศึกษา	- มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ - ศูนย์อำนวยความสะดวกจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ผอ.บต.) - สำนักงานการประมงศึกษาจังหวัดและอำเภอ

หมายเหตุ * เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้อธิบายประกอบผลการวิจัย

ระบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภท
ชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ที่เสนออธิบายให้ทราบว่าในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น
กระบวนการ และผลผลิตของโครงการนั้น มีคุณลักษณะใดบ้างที่ประเมิน ใช้อะไรเป็นเกณฑ์
ในการประเมิน มียุทธศาสตร์ในการประเมินอย่างไร ใช้อยู่แหล่งข้อมูลชนิดใด หรือใช้ใคร
เป็นกลุ่มตัวอย่าง และใครคือผู้บริโภคนผลการประเมิน ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขต
แนวทาง และจุดหมายปลายทางของการประเมินว่าประเมินอะไร ที่ไหน อย่างไร กับใคร
และเพื่อใคร นั่นเอง

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายทั่วไปเพื่อทำการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อต้องการทราบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ
ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์
ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
ประเภทชั้นเรียนตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นในด้าน
ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของ
โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการ
ดำรงชีวิตของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2
ระหว่างกลุ่มต่อไปนี้

4.1 จังหวัดในเขตการศึกษา 2

4.2 เพศของนักศึกษา

- 4.3 อายุของนักศึกษา
- 4.4 อาชีพของนักศึกษา
- 4.5 วุฒิของครูผู้สอน
- 4.6 อายุของครูผู้สอน
- 4.7 ประสบการณ์ของครูผู้สอน
- 4.8 การมีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- 4.9 ระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอ
- 4.10 การมีและไม่มีไฟฟ้าใช้ของโรงเรียน

5. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตการศึกษา 2

ความสำคัญของการวิจัย

การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ครั้งนี้มีความสำคัญต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายด้านคือ

1. ทำให้ทราบสถานการณ์ในปัจจุบันของโครงการว่าเป็นเช่นไร
2. ทำให้เห็นข้อบกพร่อง ข้อดีเด่น และปัจจัยข้อบกพร่องและข้อดีเด่นของโครงการ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
3. ทำให้ผู้รับผิดชอบโครงการตัดสินใจและปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น
4. เป็นเครื่องมือที่ประสิทธิภาพของการทำงานของโครงการอย่างมีหลักการ
5. ช่วยให้ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับโครงการมีความเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตการศึกษา 2 ถูกต้องยิ่งขึ้น
6. ช่วยให้การดำเนินงานของโครงการในโอกาสต่อไปบรรลุผลตามเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตอยู่กับการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 คือของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ตามคุณลักษณะต่อไปนี้คือ

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษา ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อำเภอที่มีการสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนของเขตการศึกษา 2 เพียงเขตเดียวและเฉพาะของปีงบประมาณ 2526 เพียงปีเดียว
2. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือนักศึกษา ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อำเภอที่ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา ตามอัตราส่วนของจำนวนโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ในปีงบประมาณ 2526
3. การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนเพียงประเภทเดียว

ตัวแปรที่ศึกษา

ไม่มีการศึกษาตัวแปรในส่วนที่สอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการ สำหรับในส่วนที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษาซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการนั้นมีการศึกษาตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 จังหวัดในเขตการศึกษา 2
 - 1.2 เพศของนักศึกษา
 - 1.3 อายุของนักศึกษา
 - 1.4 อาชีพของนักศึกษา

- 1.5 วุฒิของครูผู้สอน
- 1.6 อายุของครูผู้สอน
- 1.7 ประสบการณ์ของครูผู้สอน
- 1.8 การมีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- 1.9 ระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอ
- 1.10 การมีและไม่มีไฟฟ้าใช้ของโรงเรียน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
 - 2.2 ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์ของการวิจัยครั้งนี้มีต่อไปนี้

1. การประเมิน หมายถึง กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ แปลผล และใช้ข้อมูลในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดหรือที่เหมาะสมที่สุดจากทางเลือกที่มีอยู่
2. โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน หมายถึง ระบบการดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 พ.ศ. 2524 ในประเภทชั้นเรียนซึ่งประกอบด้วยปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้
3. เขตการศึกษา 2 หมายถึง เขตการศึกษาที่มีหน้าที่จัดการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัดคือยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล
4. ปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง สิ่งที่ถูกนำมาใช้ในระบบการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดมุ่งหมายซึ่งได้แก่นักศึกษา ครูผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวกตามคุณสมบัติหรือลักษณะที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม

5. กระบวนการ หมายถึงขั้นตอนในการดำเนินงานของระบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 ซึ่งได้แก่การจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม

6. ผลผลิต หมายถึงสิ่งที่ได้ออกมาเมื่อจบกระบวนการดำเนินงานของระบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติหรือทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษาตามที่ระบุไว้ในแบบสอบถามหรือในข้อทดสอบ

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงผลที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนสำหรับการเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปโดยการใช้ข้อทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2

8. ทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต หมายถึงผลที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2

9. เกมท์ หมายถึงหลักการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เพื่อใช้ในการพิจารณาผลการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ซึ่งได้มาจากเคลฟเทคนิคตามวิธีการหาเกมท์ที่ใช้ในการประเมิน

10. สภาพการณ์ที่ควรจะเป็น หมายถึงมาตรฐานหรือความเป็นปกติวิสัยของสถานะที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นในการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ ตามที่ได้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

11. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ หมายถึงคุณสมบัติหรือสถานะอันแท้จริงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ ซึ่งได้มาจากการสอบถามครูผู้สอน เจ้าหน้าที่อำเภอ และการทดสอบนักศึกษา

12. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึงหัวหน้าศูนย์ ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ ศึกษาพิเศษ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล และเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2

13. เจ้าหน้าที่อำเภอ หมายถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่ทำงานอยู่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งได้แก่ศึกษาธิการอำเภอ ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอของอำเภอหรือกิ่งอำเภอต่าง ๆ ที่มีการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ประเภทรชั้นเรียนในปีงบประมาณ 2526 ในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

14. นักศึกษา หมายถึงนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทรชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ที่เรียนจบหลักสูตรในปีงบประมาณ 2526

15. เพศของนักศึกษา หมายถึงความเป็นชายและหญิงของนักศึกษา

16. อายุของนักศึกษา หมายถึงอายุจริงตามปฏิทินของนักศึกษาแบ่งเป็น 8 กลุ่ม คือ 20 ปีและต่ำกว่า 21 - 25 ปี 26 - 30 ปี 31 - 35 ปี 36 - 40 ปี 41 - 45 ปี 46 - 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป

17. อาชีพของนักศึกษา หมายถึงประเภทของวิธีการทำมาหากินของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือเกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง ให้บริการ และอื่น ๆ

18. ครูผู้สอน หมายถึงผู้ที่ทำการสอนในโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทรชั้นเรียนในปีงบประมาณ 2526

19. วุฒิของครูผู้สอน หมายถึงวุฒิทางครูที่ผู้สอนได้รับครั้งสุดท้ายแบ่งเป็น 5 กลุ่มคือไม่มีวุฒิทางครู ป.หรือเทียบเท่า ป.ป. ป.กศ. หรือเทียบเท่า อนุปริญญาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

20. อายุของครูผู้สอน หมายถึงอายุจริงตามปฏิทินของครูผู้สอนแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 21 - 30 ปี 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี และ 51 - 60 ปี

21. ประสบการณ์ของครูผู้สอน หมายถึงจำนวนปีตั้งแต่ครูเริ่มทำการสอน จนถึงปีงบประมาณ 2526 แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม คือ 5 ปี และน้อยกว่า 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี 16 - 20 ปี 21 - 25 ปี 26 - 30 ปี 31 ปีขึ้นไป

22. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หมายถึงสถานที่หรือห้องสมุดที่จัดไว้เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านไปอ่านหนังสือ

23. ระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอ หมายถึงระยะทางของที่ตั้งโรงเรียน กับเขตเทศบาลหรือเขตสุขาภิบาลหรือศูนย์กลางความเจริญของอำเภอ วัดเป็นกิโลเมตร แบ่งเป็น 3 ระยะคือภายใน 5 กิโลเมตร 6 - 10 กิโลเมตร และมากกว่า 10 กิโลเมตร

24. การมีไฟฟ้าใช้ของโรงเรียน หมายถึงการได้นำกระแสไฟฟ้ามาใช้เป็นประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนการศึกษาค้นคว้าแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 เจ็ดด้านคือ

1. การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน
 2. ความหมาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และหลักการเรียนรู้ของการศึกษาผู้ใหญ่
 3. การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
 4. การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2
 5. การประเมินทางการศึกษาและโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
 6. เทคนิคที่ใช้ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
 7. เทลไฟเทคนิค
- แล้วสรุปสาระที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ตอนหลัง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน

เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้มุ่งประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโครงการย่อยของการศึกษานอกโรงเรียน ก่อนที่จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน จึงควรจะทราบว่าการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนมีประวัติความเป็นมา หลักการดำเนินงาน และแนวโน้มอย่างไรพอสมควร

ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการศึกษาผู้ใหญ่อย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 โดยครั้งแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อสอนประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือไทย และรู้หน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะจากการสำรวจสำมะโนประชากรในปี พ.ศ. 2480 ปรากฏว่ามีประชากรอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือเป็นจำนวนถึงร้อยละ 68.8 หรือประมาณ 6 ล้าน 8 แสนคน รัฐบาลเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการไม่รู้หนังสือ จึงได้ตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ ครั้นถึงปี พ.ศ. 2488 ซึ่งเป็นปีที่สงครามโลกครั้งที่ 2 เพิ่งยุติ เศรษฐกิจของประเทศกำลังอยู่ในระยะตกต่ำ เป็นเหตุให้การศึกษาผู้ใหญ่ได้ขบเซาลงระยะหนึ่ง จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2490 จึงได้มีการฟื้นฟูการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นใหม่ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดให้กว้างขวางไปจากเดิม คือนอกจากจะจัดให้อ่านออกเขียนได้และรู้หน้าที่พลเมืองแล้ว ยังมีการส่งเสริมอาชีพ ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และส่งเสริมการใช้เวลาว่างของประชาชนให้เป็นประโยชน์อีกด้วย ในปี พ.ศ. 2494 กระทรวงศึกษาธิการได้โอนกองการศึกษาผู้ใหญ่ไปสังกัดกรมประชาศึกษา ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นกรมสามัญศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 729 - 731)

เมื่อปี พ.ศ. 2503 ประเทศไทยได้ทำการสำรวจสำมะโนประชากรทั้งประเทศครั้งที่ 3 (การสำรวจสำมะโนประชากรครั้งที่ 2 ทำเมื่อปี พ.ศ. 2490) ทำให้ทราบว่าคนไทยทั้งประเทศไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ 29.2 (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 78) และยังได้มีพระบรมราชโองการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2503 ด้วย ในแผนดังกล่าวมีตอนหนึ่งได้กล่าวถึงนโยบายการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ว่า รัฐพึงสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อประโยชน์แก่ผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในขณะที่อยู่ในวัยเล่าเรียน หรือที่ประสงค์จะศึกษาเพิ่มเติมเพื่อประกอบอาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น หรือที่อยู่ในสภาพซึ่งไม่อาจรับการศึกษาได้ตามปกติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2504 : 10) และในปีเดียวกันนี้เองประเทศไทยได้จัดทำโครงการ

มูลสารการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติให้เริ่มทดลองที่จังหวัดอุบลราชธานี โครงการมูลสาร การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการฝึกอบรมผู้นำทางมูลสารการศึกษา ศูนย์อบรมการศึกษาผู้ใหญ่อุบลราชธานีซึ่งมีชื่อว่า ศ.อ.ศ.อ. โดยหวังว่าเมื่อ เสร็จการอบรมตามหลักสูตรที่ ศ.อ.ศ.อ. แล้ว ผู้นำทางมูลสารการศึกษาก็จะถูกส่ง ออกไปทำงานเป็น "สารนิเทศก์" หรือผู้แนะนำในสิ่งที่เบ็นสาระให้ออกไปทำงานเป็น คณะ ๆ ละ 5 - 7 คน ประกอบด้วยผู้ที่มีความถนัดและความรู้พิเศษต่างด้านกัน เช่น ด้านการศึกษา อนามัย เกษตรกรรม และการช่าง โครงการนี้ดำเนินไปได้ไม่นาน ในที่สุดงานของ ศ.อ.ศ.อ. ก็ลดปริมาณลงเหลือเพียงการเปิดสอนการศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ การฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น การสอนกลุ่มสนใจ และการอบรมเยาวชน เท่านั้น (ในปัจจุบันนี้ ศ.อ.ศ.อ. ได้ถูกเปลี่ยนเป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปแล้ว หลังจากที่มีการยกฐานะกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาขึ้นเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียน และแนวคิดเรื่องมูลสารการศึกษา ของ ศ.อ.ศ.อ. ในสมัยนั้นก็ได้รับการดัดแปลงเป็นโครงการพัฒนาชุมชนของ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยในระยะเวลาคอมมา) (สุนทร โคตรบรรเทา 2523 : 33 - 34)

ในช่วงระยะเวลาประมาณ 28 ปีที่กองการศึกษาผู้ใหญ่สังกัดอยู่กับ กรมสามัญศึกษา ปรากฏว่างานการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนได้เจริญ ก้าวหน้าและมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลังจากที่ทราบจากการสำรวจสำมะโนประชากรเมื่อปี พ.ศ. 2503 ว่าประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือมีอีกร้อยละ 23 ทำให้รัฐบาลต้องหันกลับไป สนใจกับโครงการขจัดการไม่รู้หนังสืออีกในปี พ.ศ. 2506 โดยได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ คือพยายามผสมผสานการสอนให้รู้หนังสือกับการสอนด้านวิชาชีพเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็น ที่สนใจแก่ผู้ไม่รู้หนังสือในเขตเมือง โครงการนี้คือการศึกษายุใหญ่ระดับ 1 - 2

ในปี พ.ศ. 2508 ประเทศไทยก็องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติได้ร่วมมือกันวางแผนจัดการไม่รู้หนังสือขึ้นอีก โดยประเทศไทยได้ส่ง

คณะผู้แทนไปร่วมประชุมระดับรัฐมนตรีศึกษาธิการ ณ ประเทศอิหร่านเพื่อวางนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ ที่ประชุมมีมติว่าการสอนเพียงให้อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็นยังไม่เป็นการเพียงพอ ควรจะส่งเสริมให้คนรู้จักการประกอบอาชีพและสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ด้วย

ครั้นปี พ.ศ. 2511 ประเทศไทยได้ประยุกต์ความคิดดังกล่าวมาดำเนินการงานการศึกษาผู้ใหญ่ เรียกว่า "โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ" โดยให้ทำการทดลองขึ้นที่จังหวัดลำปาง ปรากฏว่าโครงการทดลองประสบผลสำเร็จดีกว่าการสอนให้รู้หนังสือที่ทำมาแต่เดิม แต่ก็ยังมีปัญหาในด้านการดำเนินงานอยู่บ้าง (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 4 - 5)

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2513 องค์การการศึกษาโลกซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการขึ้นที่นิวเคลลี ประเทศอินเดีย เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคนี้หกประเทศได้ประชุมปรึกษาหารือวิธีการที่จะแทรกเรื่องการวางแผนครอบครัวเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งคณะผู้แทนจากประเทศไทยเห็นชอบด้วย จึงได้มีการแก้ไขปรัชญาและวิธีการเรียนการสอนเสียใหม่ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของประเทศไทยระยะที่สอง จึงได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2513 นั้นเอง (กระทรวงศึกษาธิการ 2517 : 3 - 4)

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนในเวลาต่อมาจึงยึดหลักการที่ส่งเสริมและปลูกฝังให้คนมีลักษณะที่เรียกว่า "คิดเป็น" เป็นสำคัญ เพราะมีความเชื่อว่าคนที่คิดเป็นสามารถปรับปรุงตัวเองและปรับปรุงสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้เหมาะสมกลมกลืนกันได้ ซึ่งทำให้คนมีความสุขในชีวิตได้ในที่สุด นอกจากนั้นยังมีการฝึกให้คนมีทักษะที่จำเป็นในการหาข้อมูลต่าง ๆ และในการประกอบอาชีพ มีแหล่งข้อมูลสำหรับหาความรู้เพิ่มเติม และให้สามารถทราบข่าวตลอดจนความเคลื่อนไหวต่าง ๆ อย่างทันเหตุการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 3 - 4)

ในปี พ.ศ. 2514 ประเทศไทยได้ทำการทดลองโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีตามแนวคิดใหม่ขึ้นที่จังหวัดลำปางและจังหวัดแพร่ หลังจากที่ได้เห็นว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จึงได้เริ่มขยายการดำเนินงานโครงการนี้ออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2515 (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 47 - 48) และในปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยได้รับรางวัลชมเชยจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ จากการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีในฐานะเป็นโครงการดีเด่น (วีระชัย มีชอบธรรม 2520 : 19)

ในระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2518 ได้มีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีประเภทอาชีวศึกษาสมัครเรียนสอนและนักศึกษาวิทยาลัยครูสอนเพิ่มขึ้นจากประเภทชั้นเรียนที่จัดอยู่เดิมด้วย

ปี พ.ศ. 2519 ได้เปิดโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีระดับที่ 3 - 4 ขึ้น เพื่อผู้ที่ประสงค์หาความรู้ในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มขึ้นอีกโครงการหนึ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 48 - 50)

ปี พ.ศ. 2520 ได้มีการเปิดโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีสำหรับชาวเขาขึ้นในภาคเหนือ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงกันโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ในระยะต่อมาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการศึกษานอกโรงเรียนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งได้มีพระบรมราชโองการให้ใช้ในปี พ.ศ. 2520 ได้กล่าวถึงนโยบายการศึกษานอกโรงเรียนและการรู้หนังสือไว้ว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 9)

"รัฐพึงจัดการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยได้ เป็นอย่างดีในการติดต่อทำความเข้าใจกัน

รัฐพึงจัดให้มีการประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งให้มีภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

รัฐพึงเร่งจัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก"

ดังนั้นแทนที่คำเินงานการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ระดับที่ 1 - 2) การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และหน่วยบริการประชาชน เพียงหกประเภทดังแต่ก่อน (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 75 - 79) กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีโครงการและคำเินงานต่อไปนี้เพิ่มขึ้นด้วย คือ การตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาค ศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัด งานวิทยุและไปรษณีย์เพื่อการศึกษาออกโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 - 4 การศึกษาผู้ใหญ่แบบกลุ่มสนใจ งานโสตทัศนศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ทางสื่อสารมวลชน และศูนย์รับบริจาคหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 14 - 74) ทั้งนี้เพราะรัฐบาลได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาประเภทนี้มากขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านงบประมาณและการกู้เงินจากธนาคารโลก

ในปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลพิจารณาเห็นว่าในกระทรวงศึกษาธิการมีกองต่าง ๆ และหน่วยงานเทียบเท่ากองหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การศึกษานอกโรงเรียน แต่ได้สังกัดอยู่ในกรมต่าง ๆ แยกกันหลายกรม ทำให้การดำเนินการศึกษานอกโรงเรียนเป็นไปโดยไม่ค่อยประสานกันอย่างมีเอกภาพ และเพื่อให้การบริหารและการประสานงานด้านการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามนโยบายที่ได้วางไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ยิ่งขึ้น จึงได้ออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2522 ตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้น

งานด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษานอกโรงเรียนที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา
เคยรับผิดชอบอยู่ที่ถูกโอนไปขึ้นอยู่กับกรมการศึกษานอกโรงเรียนตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา
(กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 58)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน
ทำให้ทราบข้อสรุปผลการศึกษาค้นคว้าและข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

1. แทบไม่มีประเทศใดในโลกที่มีความสำเร็จตามความเชื่อว่าการประณ
ศึกษาช่วยให้คนทั้งประเทศรู้หนังสือ จากหลักฐานยืนยันว่าในศตวรรษนี้มีญี่ปุ่นเพียง
ประเทศเดียวที่ประสบความสำเร็จตามนโยบายหรือความเชื่อดังกล่าว

2. การประถมศึกษาควรประสานหรือเชื่อมโยงกับการศึกษาผู้ใหญ่และ
การศึกษานอกโรงเรียนจึงสามารถช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการแก้ไขการไม่รู้หนังสือ
ของประชาชน

3. การรู้หนังสือของผู้ใหญ่เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและ
การเมืองของประเทศ และหลายประเทศเชื่อว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิของมนุษยชน

4. การศึกษาผู้ใหญ่จะได้ผลอย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อถูกรับเข้าไว้เป็นนโยบาย
สำคัญของชาติ ได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรตามที่ต้องการในการพัฒนามวลชน มี
การใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อมวลชนต่าง ๆ ประกอบกัน ทั้งนี้เพื่อการชักจูงใจ
และจัดการเรียนการสอนให้ผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือสามารถรู้หนังสือได้ในระยะไม่เกินหนึ่งปี
โดยใช้งบประมาณต่อหัวต่ำกว่าค่าใช้จ่ายต่อหัวของการประถมศึกษาเป็นอย่างมาก

(The International Council for Adult Education. 1979 :
108 - 109)

5. ในการเรียนการสอน ถ้าเป็นไปได้ควรสอนและผลิตอุปกรณ์การสอน
เป็นภาษาแม่ เพราะจากการวิจัยพบว่า ทั้งเด็กและผู้ใหญ่อ่านได้เร็วกว่าและได้ผล
กว่าถ้าสอนโดยภาษาที่เคยชินและถนัดที่สุด และถ้ามีความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาอื่น
ด้วยเหตุผลบางประการ ก็ควรสอนด้วยภาษาแม่ก่อน แล้วจึงค่อยเปลี่ยนเป็นภาษาที่สอง
หรือที่สามทีหลัง

6. ในการสอน วิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนเห็นความจำเป็นด้วยตนเองเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลดีที่สุด "การชักจูงใจผู้เรียน" จึงเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน (The International Council for Adult Education. 1979 : 7)

7. ความร่วมมือจากประชาชน ชุมชน และกลุ่มสนใจต่าง ๆ ช่วยให้โครงการการศึกษาผู้ใหญ่ไปสู่เป้าหมายได้เร็วขึ้น ในการจัดจึงจำเป็นต้องมีการรณรงค์อย่างเต็มที่ (The International Council for Adult Education. 1979 : 19)

ในการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน ประเทศไทย ได้ยึดหลักการและ : สอนแนะกว้างเป็นพื้นฐานตลอดมา นอกจากนั้นยังได้พยายามค้นคว้าวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางที่ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เพื่อให้เห็นภาพรวมและทิศทางของการวิจัยส่วนใหญ่ที่ได้มีผู้ทำไว้ วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ (วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ 2525 : 7 - 12) จึงได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการวิจัยและประเมินผลโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศไทยจนถึงปี พ.ศ. 2524 โดยได้รวบรวมผลงานวิจัยและประเมินผลที่มีผู้ทำไว้จำนวน 167 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัยและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องจำนวน 74 เรื่อง งานวิจัยและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำรวจและวิเคราะห์สภาพของการศึกษาทั่วไปในแต่ละประเภทการศึกษาจำนวน 93 เรื่อง ซึ่งเมื่อจำแนกตามพื้นที่ที่ทำการวิจัยและประเมินผลตามภาคพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ได้รายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

พื้นที่ที่ผู้ทำการวิจัยและประเมินผลมากที่สุดคือพื้นที่ในภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง ประเภทของงานวิจัยและประเมินผลได้แก่การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จและการศึกษาสำหรับชาวเขาเป็นส่วนใหญ่

รองลงมาได้แก่เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการวิจัยและประเมินผลเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ การใช้วิทยุ และโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีจังหวัดอยู่ในเป้าหมายพัฒนาชนบทตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้ง 16 จังหวัด (จังหวัดเป้าหมายตามแผนฯ ทั้งหมดมี 38 จังหวัด) นั้น มีผู้ทำการวิจัยและประเมินผลเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านไว้จำนวนมาก มีอยู่หลายเรื่องที่ทำในจังหวัดอุบลราชธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

ในภาคใต้มีผู้ทำการวิจัยและประเมินผลเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเฉพาะแห่งอยู่บ้าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสงขลาและยะลา และมีการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเรียนการสอนเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักศึกษาและครูในภาคเหนือกับภาคใต้ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการสอนนักศึกษาแต่ละภาค

ส่วนงานวิจัยและประเมินผลที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก มีค่อนข้างน้อย

งานวิจัยและประเมินผลจำนวน 167 เรื่องดังกล่าวแล้ว แบ่งออกตามประเภทของผู้ทำการวิจัยได้สามประเภทคือ

1. ประเภทงานวิจัยและประเมินผลของสถาบัน จำนวน 46 เรื่อง
2. ประเภทงานวิจัยและประเมินผลของบุคคล จำนวน 8 เรื่อง
3. วิทยานิพนธ์ของนิสิต - นักศึกษา จำนวน 113 เรื่อง

ในด้านสภาพของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน พบว่ามีปัญหาดังต่อไปนี้คือ การจัดบริการยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างแท้จริง การขาดแคลนปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินงานบางประการ การขาดการประสานงานอย่างจริงจัง การติดตามประเมินผลเพื่อ

ปรับปรุงการดำเนินงานเมื่ออยู่น้อย และการขยายงานอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผน ปฏิบัติงานอย่างละเอียดยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งกระจายไปสู่ประชากรในเขตชนบทที่ยากจนยังต้องการความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานต่อไปเป็นอย่างมาก (วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ 2525 : 6)

ความหมาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และหลักการเรียนรู้ของการศึกษาผู้ใหญ่

เพราะว่าการศึกษานักเรียนแบบเปิดเสร็จขั้นพื้นฐานเป็นโครงการย่อยของการศึกษานักเรียน ดังนั้นความหมาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และหลักการเรียนรู้ของการศึกษานักเรียนแบบเปิด เสร็จขั้นพื้นฐานย่อมสอดคล้องกับของการศึกษานักเรียนโดยทั่ว ๆ ไปทุกประการ การทบทวนและสรุปความหมาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และหลักการเรียนรู้ของการศึกษานักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการวิจัยครั้งนี้

คำจำกัดความของการศึกษานักเรียนที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจงเป็นสิ่งที่ไม่ได้ยาก เพราะเวลากล่าวถึงการศึกษานักเรียน ประเทศต่าง ๆ มักใช้คำที่แตกต่างกันจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานักเรียน สุนทร โคตรบรรเทา (Kohtbantau. 1978 : 18) พบว่ามีคำต่าง ๆ ที่ใช้ในความหมายทำนองเดียวกันกับการศึกษานักเรียนอยู่หลายคำคือ การศึกษาซ่อมเสริม การศึกษาถาวร การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาเปิดเสร็จ การศึกษามูลฐานสำหรับนักเรียน การศึกษานอกระบบ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาพื้นฐาน การรู้หนังสือเปิดเสร็จ การศึกษาสำหรับชุมชน และการศึกษากาชาดขยาย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คำจำกัดความของการศึกษานักเรียนในประเทศต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน เช่น ในสหรัฐอเมริกา คนทั่วไปเข้าใจว่าการศึกษานักเรียนหมายถึงการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มเติมทางด้านอาชีพศึกษา การดำเนินชีวิตในครอบครัว วัฒนธรรม นันทนาการ และการสร้างทักษะในการแก้ปัญหาส่วนตัวและปัญหาชุมชน ในขณะที่ประเทศเคนยาก็ให้คำจำกัดความว่าการศึกษานักเรียนคือการทำให้เป็นคนดีและทำงานร่วมกับคนอื่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2515 : 25)

โนลส์ (Kohtbantau. 1978 : 23 - 24 citing Knowles. 1962 : vi) นักวิชาการศึกษาของสหรัฐอเมริกาได้อธิบายว่าการศึกษาผู้ใหญ่ที่ใช้กันมีอยู่สามความหมาย คือในความหมายกว้าง ๆ การศึกษาผู้ใหญ่หมายถึงกระบวนการที่บุรุษและสตรีศึกษาต่อภายหลังจากที่ได้สำเร็จการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว กระบวนการนี้ได้แก่ประสบการณ์หลายรูปแบบที่ผู้ใหญ่มุ่งศึกษาตามความมุ่งหมายของการเรียนรู้ ในความหมายที่สองซึ่งค่อนข้างเป็นเชิงวิชาการกว่าความหมายแรก การศึกษาผู้ใหญ่หมายถึงกิจกรรมชุดหนึ่งที่สถาบันต่าง ๆ จัดไว้ให้บุรุษและสตรีที่มีวุฒิภาวะ (เป็นผู้ใหญ่) ได้ศึกษาเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิชาเฉพาะ ในความหมายที่สามซึ่งเป็นการรวมเอากระบวนการและกิจกรรมของการศึกษาผู้ใหญ่ทั้งหมดมาเป็นความคิดในด้านความเคลื่อนไหวหรือสนาม การศึกษาผู้ใหญ่ในทัศนะนี้หมายถึงสรรพกำลังทั้งหมด (ภายในระบบสังคมที่บุคคล สถาบัน และกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนเกี่ยวข้อง) ที่ช่วยให้การศึกษากับผู้ใหญ่และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

สวอนเชรคเคอร์ (รัตนา พุ่มไพศาล 2523 : 10 อ้างอิงมาจาก Shroeder. 1975 : 12) เขียนไว้ว่า การศึกษาผู้ใหญ่คือกระบวนการศึกษาที่เป็นระบบที่มีผู้เรียนเพียงคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม เรียนด้วยใจสมัครอย่างมีความมุ่งหมาย การเรียนเช่นนั้นเกิดขึ้นในรูปของสถาบันต่าง ๆ และรวมไปถึงนอกรูปแบบสถาบัน การเรียนเกิดขึ้นจากการชวนชวนศึกษาด้วยตนเอง เป็นการศึกษาที่จัดตามความต้องการและปัญหาของท้องถิ่น

แต่ในการประชุมระหว่างชาติเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ที่จัดขึ้น ณ รัฐนิวแฮมป์ไชร์ เมื่อปี พ.ศ. 2509 ได้ยอมรับคำจำกัดความของการศึกษาผู้ใหญ่ต่อไปนี้ (Kohtbantau. 1978 : 24 citing Liveright. 1968 : 8)

"การศึกษาผู้ใหญ่ คือกระบวนการที่บุคคลซึ่งไม่ได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียน ทัศนคติเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดไว้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านข้อสนทนา วิชาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความซาบซึ้ง และทัศนคติหรือเพื่อความมุ่งหมายของการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาของบุคคลหรือของชุมชน"

คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ ของไทยก็ให้คำจำกัดความของการศึกษาผู้ใหญ่ ไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น อนุกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติกล่าวว่าการศึกษาผู้ใหญ่ หมายถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งโดยตรงและโดยปริยาย ซึ่งช่วยส่งเสริมผู้ใหญ่ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเพื่อให้การดำรงชีพดีขึ้น

คณะอนุกรรมการการศึกษาผู้ใหญ่ที่ว่าด้วยเรื่องสื่อสารมวลชนสรุปว่าการ ศึกษาผู้ใหญ่กว้างขวางมาก รวมทั้งการสอนให้คนรู้หนังสือ การใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ การสอนวิชาชีพ ตลอดจนการชวนขยายหาความรู้ต่าง ๆ

ส่วนคณะอนุกรรมการการศึกษาผู้ใหญ่ที่ว่าด้วยการบริหารชุมชนกล่าวว่า การศึกษาผู้ใหญ่คือการจัดให้คนที่ขาดการศึกษาเล่าเรียนได้มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจ ความชำนาญเพิ่มขึ้น เพื่อกำหนดชีวิตให้เป็นสุข มีสติปัญญา สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง และเกิดมีความต้องการที่จะยกระดับ ความเจริญก้าวหน้าของตนเอง

แต่คณะกรรมการอำนวยการการศึกษาผู้ใหญ่กล่าวสรุปรวมว่าการศึกษาผู้ใหญ่ คือการศึกษานอกโรงเรียนธรรมดาหรือนอกเวลาปกติ ที่ให้แก่บุคคลอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ทั้งในรูปเป็นชั้นเรียนหรือรูปอื่น ๆ งานการศึกษาผู้ใหญ่เริ่มตั้งแต่การสอนให้ คนรู้หนังสือ การให้การศึกษาสืบเนื่อง ซึ่งรวมทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพจนถึงมหาวิทยาลัย (กระทรวงศึกษาธิการ 2515 : 25 - 26)

นอกจากคณะกรรมการต่าง ๆ แล้ว นักวิชาการของไทยหลายคนก็ให้คำจำกัดความ ของการศึกษาผู้ใหญ่ไม่คอยตรงกัน เช่น กุสิต พนาพันธ์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2515 : 26) ได้สรุปความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ของต่างประเทศและของคณะ

กรรมการต่าง ๆ เข้าด้วยกันว่า การศึกษาผู้ใหญ่หมายถึงการศึกษานอกโรงเรียน
ธรรมดา หรือนอกเวลาปกติ ที่ให้แก่บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปตามความสมัครใจ
เพื่อให้มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ รู้จักใช้เวลาว่างให้
เป็นประโยชน์ มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ทอดูชุมชน และต่อประเทศชาติ

สุนทร สุนันท์ชัย (สุนทร สุนันท์ชัย 2516 : 33) ได้ให้คำจำกัดความ
ของการศึกษาผู้ใหญ่ในเชิงปฏิบัติการว่า การศึกษาผู้ใหญ่คือความสัมพันธ์ระหว่าง
ตัวแทนทางการศึกษากับผู้เรียน โดยฝ่ายตัวแทน (ครูหรือผู้แพร่ข่าวสาร) เป็นผู้เลือก
จัด และแนะแนวทางที่จะกระทำโดยลำดับ ทำให้เกิดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ
แก่ตัวผู้เรียนโดยที่กิจกรรมที่ว่่านี้เป็นส่วนประกอบและส่งเสริมบทบาทการผลิตหลัก
ในสังคม

โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ (โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ 2516 : 40) ได้
สังเคราะห์คำจำกัดความของการศึกษาผู้ใหญ่จากคำ "การศึกษา" และ "ผู้ใหญ่"
ได้ความหมายใกล้เคียงกับของสุนทร สุนันท์ชัย คือหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้แทนการศึกษาและผู้ศึกษา ซึ่งผู้แทนสถาบันการศึกษาจะเลือกจัด และจะนำอย่าง
สืบเนื่องของความก้าวหน้าในกิจกรรมศึกษา จะสร้างประสบการณ์อย่างมีระเบียบ
เพื่อบรรลุนการเรียนรู้แก่ผู้มีส่วนร่วม อันจะช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพผู้ผลิตของสังคม
ให้สูงขึ้น

สำหรับ ประพันธ์ คุณามุกต์ (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 74)
ได้เขียนไว้ว่า การศึกษาผู้ใหญ่คือการให้การศึกษาแก่ประชาชนที่พ้นเกณฑ์บังคับตาม
พระราชบัญญัติประถมศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ
ของประชาชนในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดี และสามารถ
ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ามีผู้ให้ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ต่าง ๆ นานา
ดังกล่าวแล้ว แต่ที่ประเทศไทยใช้อยู่อย่างเป็นทางการในปัจจุบันได้แก่คำจำกัดความ

ที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ได้ให้ไว้ก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการตั้งกรม การศึกษานอกโรงเรียนขึ้นมานั้นเอง ซึ่งถ้าพิจารณาความหมายของคำจำกัดความ นี้แล้ว พอสรุปได้ว่าความหมายส่วนใหญ่ไม่ค่อยแตกต่างไปจากคำจำกัดความของ ต่างประเทศและของไทยที่ได้กล่าวไปแล้ว รายละเอียดของคำจำกัดความดังกล่าว มีดังนี้คือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 4)

"การศึกษานักผู้ใหญ่ หมายถึงประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดให้แก่ประชาชน ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทั้งใน ด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถดำรง ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข"

✱ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับ "การศึกษานอกโรงเรียน" แล้ว เป็นที่ยอมรับกัน ว่าการศึกษานักผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกโรงเรียน ในเมื่อการศึกษานอก โรงเรียนหมายถึง "ประสบการณ์เรียนรู้ทั้งหลายที่อยู่นอกระบบชั้นเรียนของโรงเรียน ภาคปกติ" (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 46)

ในส่วนที่เกี่ยวกับปรัชญาของการศึกษานักใหญ่นั้น ประเทศต่าง ๆ หลาย ประเทศ โดยเฉพาะประเทศในโครงการการขจัดการไม่รู้หนังสือขององค์การ การ ศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกอยู่ ด้วย ได้ถือเอาปรัชญาของโครงการการขจัดการไม่รู้หนังสือมาเป็นพื้นฐานของปรัชญา ของการศึกษานักผู้ใหญ่ คือมีความเชื่อว่า "การรู้หนังสือไม่ใช่เป็นสิ่งที่จบในตัวเอง แต่ เป็นสิทธิของมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นเครื่องมือของการพัฒนา" ทั้งนี้องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ขยายความเชื่อดังกล่าวเพื่อให้ประเทศ ในเครือสมาชิกยึดถือและนำไปเป็นหลักการในการปฏิบัติงานด้วยข้อความว่า "การรู้ หนังสือเหมือนกับการศึกษาทั่วไป คือไม่ใช่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง ประวัติศาสตร์และไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือไปสู่อิสรภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือ

ที่จำเป็นของการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งหลาย" (The International Council for Adult Education. 1979 : 5)

จากข้อความดังกล่าวนี้ว่าเป็นการมองการรู้หนังสือหรือการศึกษาทั่วไปในทิศทางที่ "กว้าง - ไกล" คือเน้นว่าการรู้หนังสือหรือการศึกษาทั่วไป (รวมการศึกษานอกระบบ) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

เปาโล แฟรเร ได้ให้แนวคิดของการศึกษานอกระบบว่า เป็นการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม คือให้การศึกษาเพื่อการกระตุ้นหรือเร่งเร้าให้ผู้เรียนรู้จักขบคิดถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลโดยกฎวิธี โดยให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นของตนออกมาโดยเสรีและบริสุทธิ์ใจ (พุทธชาติ ราชปรีชา 2523 : 8) คือ นอกจากเน้นที่เป้าหมายแล้ว ยังเน้นที่กระบวนการเรียนการสอนด้วย

ส่วน อุนตา นพคุณ (อุนตา นพคุณ 2518 : 11 - 12) ได้อธิบายว่า ปรัชญาที่คือเป้าหมายนั่นเอง และได้สรุปเป้าหมาย (Aim) ของการศึกษานอกระบบไว้ว่า เป้าหมายในการศึกษานอกระบบก็เช่นเดียวกับเป้าหมายการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุดมศึกษา มัธยมศึกษา หรือประถมศึกษา คือต่างก็ต้องการให้การศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยให้สังคมวิวัฒนาการไป ช่วยให้สมาชิกของสังคมมีความรู้ มีสุขภาพที่ดี มีความเป็นอยู่ดี เป็นผู้ที่อยู่ในจริยธรรม และถ่ายทอดมรดกของแต่ละสังคมให้ชนรุ่นหลัง

นอกจากนั้นยังได้อธิบายเพิ่มเติมต่อไปว่า เป้าหมายการศึกษานอกระบบของสังคมหนึ่งย่อมแตกต่างไปจากของอีกสังคมหนึ่ง เพราะสภาพแวดล้อม ทรัพยากร และปัญหาของแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน ประเทศด้อยพัฒนา ยากจน เกษตรกรรม และมีประชาชนที่ไม่รู้หนังสือเป็นจำนวนมาก ย่อมจะกำหนดเป้าหมายของการศึกษาแตกต่างไปบ้างจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีความเจริญในด้านวิทยาการ ประชาชนมีการศึกษาอยู่ในระดับสูง และมีผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีในอัตราสูงเมื่อเปรียบเทียบกับพลเมืองทั้งหมด

วีระชัย มีชอบธรรม (วีระชัย มีชอบธรรม 2520 : 24) อธิบายว่า เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยอยู่ตลอดเวลา ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ก็ได้มีผู้นำพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ด้วย คือมีความเชื่อว่าการศึกษายุใหญ่ช่วยให้ประชาชนสามารถแสวงหาความสุข ซึ่งเป็นความปรารถนาสูงสุดในชีวิตได้

โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ 2520 : 6) ได้สรุปแนวคิดของการศึกษายุใหญ่ไว้สั้น ๆ ว่า "เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น" และได้อธิบายต่อไปว่าวิธีการช่วยเหลือทำได้โดยการมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคน "คิดเป็น" ให้มีความพร้อม มีเครื่องมือและมีทักษะที่จะแก้ปัญหา จากข้อความนี้พออนุมานได้ว่าท่านผู้นี้มีความเชื่อว่า ถ้าสามารถส่งเสริมให้คนคิดเป็นได้แล้วคนคงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จากการวิเคราะห์การดำเนินงานการศึกษายุใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจสรุปได้ว่า ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงปรัชญาของการศึกษายุใหญ่หรือการศึกษานอกโรงเรียนไปตามสภาพของสังคมไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัย คือสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยใหม่ ๆ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการศึกษายุใหญ่ขึ้นเป็นครั้งแรก เรามีความเชื่อว่า ถ้าคนรู้หนังสือก็สามารถช่วยให้เข้าใจหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ต่อมาได้ปรับปรุงนโยบายของการศึกษายุใหญ่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น คือเชื่อว่าถ้าสามารถให้คนรู้หนังสือ รู้จักประกอบอาชีพ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว ความเป็นอยู่ของคนย่อมดีขึ้น พออารยธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลในสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยและสังคมไทยมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านของบ้านเมือง การดำเนินงานการศึกษายุใหญ่หรือการศึกษานอกโรงเรียนจึงหันมายึดหลักการ "คิดเป็น" คือมีความเชื่อว่าถ้าส่งเสริมและปลูกฝังให้คนมีลักษณะที่เรียกว่า "คิดเป็น" คนก็สามารถปรับปรุงตัวเองและปรับปรุงสังคม

สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้ผสมกลมกลืนกันได้ด้วยวิธีการแก้ปัญหา แล้วทำให้เกิดความสุขในชีวิตได้ ครั้นถึงปัจจุบันนี้ลักษณะการจัดการศึกษาผู้ใหญ่กำลังกลายเป็นการศึกษานอกโรงเรียนเข้าทุกที ความเชื่อหรือปรัชญาของการศึกษาผู้ใหญ่กับของการศึกษานอกโรงเรียนก็คือสิ่งเดียวกัน ความเชื่อที่ว่านี่คือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 2 - 4)

"ถ้าดำเนินการตามกระบวนการที่ต่อเนื่องกันโดย (1) เสริมสร้างให้ประชาชนคิดเป็น (2) ฝึกให้เกิดทักษะที่จำเป็นในการหาข้อมูลต่าง ๆ (3) เสริมสร้างทักษะให้ประชาชนมีฝีมือที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการอยู่ดีกินดี (4) ช่วยให้ประชาชนมีแหล่งข้อมูลสำหรับหาความรู้เพิ่มเติม และให้สามารถทราบข่าวตลอดจนความเคลื่อนไหวต่าง ๆ อย่างทันเหตุการณ์ แล้วประชาชนจะมีความสุขได้"

ส่วนวิธีการเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายนั้นยึดหลักการให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยการใช้เหตุผล วิจาร์ณญาณหลาย ๆ ด้านทั้งจากตนเอง จากสิ่งแวดล้อม และจากวิชาความรู้ต่าง ๆ ประกอบกันเพื่อตัดสินใจในการแก้ปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 5)

วัตถุประสงค์ของการศึกษาผู้ใหญ่ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับคำจำกัดความและปรัชญา คือในสมัยก่อนจัดการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อให้คนอ่านออกเขียนได้เป็นประการสำคัญ แล้วค่อย ๆ เพิ่มวัตถุประสงค์เข้าไปเรื่อย ๆ เมื่อปรัชญาของการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละสมัย ในปัจจุบันนี้วัตถุประสงค์ของการศึกษาผู้ใหญ่เป็นการรวมเอาวัตถุประสงค์ของทุกยุคทุกสมัยเข้าไว้ด้วยกัน ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 6 - 7)

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีความเคารพยึดมั่นเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2. เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น อันจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพ และองค์ประกอบที่จะทำให้คนมีประสิทธิภาพในอาชีพที่ตนปฏิบัติอยู่ หรือในการที่จะเปลี่ยนอาชีพใหม่ตามความจำเป็น
4. เพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ และรักการอ่านและได้มีเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม
5. เพื่อให้ประชาชนที่มีไค้อยู่ในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมในชั้นที่สูงขึ้น
6. เพื่อให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
7. เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว อนามัย เศรษฐกิจ อาชีพ วัฒนธรรม หน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
8. เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนมีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และเกิดความคิดพร้อมที่จะรับบริการจากหน่วยส่งเสริมความกินดีอยู่ดีของประชาชนในสาขาต่าง ๆ
9. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมทักษะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน และคุณภาพของสังคมเพื่อให้มีความอยู่ดีกินดีมีความสุขยิ่งขึ้น
10. เพื่อใช้อาคารสถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติให้มากที่สุด

การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่มีกระบวนการ เช่น เกี่ยวกับการดำเนินงาน การศึกษาประเภทอื่น คือทั้งปรัชญา วัตถุประสงค์ และหลักการเรียนรู้ ต้องไปด้วยกัน หรือสอดคล้องกัน หลักการเรียนรู้ของการศึกษาผู้ใหญ่ไม่ว่าของประเทศไทยหรือประเทศใด ๆ ล้วนมีสาระที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติการด้านการศึกษาผู้ใหญ่เป็นไปตามความหมาย

ปรัชญา และวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องปรากฏว่า หลักการเรียนรู้ของการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่เราเอามาจากของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแนวความคิดและทฤษฎีของนักจิตวิทยาหรือนักการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างหลักการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐาน เช่น

1. หลักการแห่งอิสรภาพของผู้เรียนของ ไอแวน อิลลิช (Ivan Illich) ซึ่งอธิบายว่า ในการเรียนการสอนไม่ควรให้ผู้เรียนขึ้นต่อครูและระบบของโรงเรียน แต่ควรให้ผู้เรียนมีอิสระเสรีที่จะเลือกและทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความคิดของตนเองอย่างสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของเขา

2. หลักความมีสติสัมปชัญญะของการสอนของ เปาโล แฟรเร (Paulo Freire) ซึ่งเชื่อว่าไม่มีใครสอนใคร ไม่มีใครเรียนได้คนเดียว และทุกคนเรียนด้วยกันโดยมีการกระทำในโลกและเกี่ยวกับโลก ดังนั้นในการสอนผู้ใหญ่จึงควรให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสอภิปรายปัญหาที่เขาเผชิญอยู่กันเป็นกลุ่ม และเรียนรู้จากกลุ่มเป็นน ประการสำคัญ

3. ทฤษฎีความต้องการของ เอเบรฮัม แมสโลว์ (Abraham Maslow) ที่กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีห้าระดับ คือ ความต้องการทางสรีรวิทยา ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการมีชื่อเสียงและเกียรติยศ และความต้องการขั้นสุดท้ายซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด คือความต้องการเข้าใจตนเอง ในการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่จึงยึดหลักการข้อนี้เป็นอันดับแรกเสมอ คือพยายามให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน

4. หลักแห่งการยึดถือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วยหลักการไม่ชี้นำ หลักการตัดสินใจด้วยตนเอง และหลักการเป็นตัวของตัวเอง ของคาร์ล โรเจอร์ส (Carl Rogers) ในการเรียนการสอนการศึกษาผู้ใหญ่จึงพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยเหลือตนเองตามสภาพการณ์จริงที่เขาเผชิญอยู่โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาท

และทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่วนครูผู้สอนเป็นเพียงฝ่ายคอยช่วยเหลือทางอ้อมเท่านั้น

5. หลักการชักจูงใจ และการเสริมแรงของ บี. เอฟ. สกินเนอร์ (B.F. Skinner) คือ ในกระบวนการเรียนการสอนและการจัดการภายในโรงเรียนผู้ใหญ่มักจะพยายามให้ผู้เรียนรู้สึกได้รับความภาคภูมิใจหรือพอใจที่จะมาเรียน และสนใจเรียนอยู่ตลอดเวลา วิธีการดังกล่าวได้แก่ การใช้แบบเรียนเป็นแผนภาพ แจกให้ครั้งละหนึ่งแผ่น มีแบบฝึกหัดที่สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนสะสมแผนภาพให้ครบตามจำนวนที่มีอยู่ทั้งหมด การได้แก้ปัญหาคือเผชิญอยู่โดยการปฏิบัติจริง หลังจากเรียนบทเรียนต่าง ๆ แล้ว เป็นต้น

6. ทฤษฎีการแก้ปัญหาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) คือ ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่เราถือว่าผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากพอที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ วิธีการที่ใช้ก็อาศัยกระบวนการวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้แก่การเข้าใจปัญหา ตั้งสมมติฐาน หาข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน แล้วสรุปผลออกมาเป็นคำตอบและวิธีการที่สามารถจะแก้ปัญหา ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้

7. หลักการเรียนเพื่อรู้ของ เจโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner) ซึ่งอธิบายว่า ผู้เรียนต้องมีการสำรวจตัวเลือกต่าง ๆ แล้วจึงเกิดทักษะและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ เพราะในขณะที่ผู้เรียนกำลังสำรวจตัวเลือกหรือทางเลือกต่าง ๆ อยู่ นั้น สภาพการณ์ที่เป็นอยู่จะก่อให้เกิดการให้รางวัลและการทำโทษกับผู้เรียนไปในตัวคือถ้าได้รับรางวัลหรือความพอใจ ผู้เรียนย่อมถูกชักจูงใจให้สนใจทำเช่นนั้นซ้ำอีกในอนาคต

8. ทฤษฎีศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ของ แมลโคล์ม โนลส์ (Malcolm Knowles) ซึ่งเป็นทฤษฎีแบบผสมผสานของหลักการต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้วตอนต้น แต่โนลส์เรียกเสียใหม่ว่า "ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่" ซึ่งมีสาระสำคัญว่าผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้าได้เรียนตรงตามความต้องการและ

ความสนใจ ถือเอาชีวิตเขาเป็นศูนย์กลาง ใจประสงค์ของเขาให้เป็นประโยชน์ให้เขาเป็นผู้นำตนเอง และถือว่าผู้ใหญ่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล

9. หลักกระบวนการกลุ่ม หลักมนุษยสัมพันธ์ หลักประชาธิปไตย และภาวะผู้นำของ เคอร์ท เลวิน (Kurt Lewin) และคนอื่น ๆ ซึ่งเชื่อว่าไม่มีใครที่ไม่เข้ากลุ่ม เมื่อมีกลุ่มก็ย่อมมีผู้นำและผู้ตาม ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่จึงควรให้สมาชิกของกลุ่มได้แสดงบทบาททั้งด้านการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตาม เพื่อการเสริมสร้างให้ผู้ใหญ่รู้จักใช้วิธีการประชาธิปไตยและมนุษยสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างเต็มที่ (ศรีนิวาสน 2524 : 1 - 27 และ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2524 : 63 - 89)

จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่าหลักการเรียนรู้ของการศึกษาผู้ใหญ่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้เป็นหลักการแบบบูรณาการของทฤษฎีการเรียนรู้จากหลาย ๆ ทฤษฎีความจริงแล้วในการปฏิบัติงานจริง ๆ ยังมีการใช้หลักการจากทฤษฎีอื่น ๆ อีกมาก เช่น หลักแห่งความพร้อม หลักแห่งความประหยัด หลักแห่งการใช้เทคโนโลยี ฯลฯ

การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน

ประเทศไทยได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 โดยถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกโรงเรียน ในการจัด ได้ยึดปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักเหมือนกับของการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งได้กล่าวไปแล้วแทบทุกประการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานหรือระดับ 1 - 2 เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นระดับที่เทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อันเป็นระดับที่ยอมรับกันว่าผู้สำเร็จสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น มีความเป็นพลเมืองดี และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้พอสมควร นอกจากนั้นยังเป็นระดับที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้ไม่รู้หนังสือซึ่งมีอยู่จำนวนมากด้วย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของการดำเนินงาน การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

1. ปรัชญา

การดำเนินการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเริ่มด้วยความเชื่อว่า "คนแต่ละคนต้องการความสุข และแต่ละคนจะมีความสุขที่สุดเมื่อตนเองและสังคม สิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่นทั้งทางด้านวัตถุ กาย และใจ" แต่การที่ คนใดคนหนึ่งหรือหลายคนจะประสมกลมกลืนกับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างราบรื่น ตลอดเวลานั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ในการจัดการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จจึงหวังให้ คนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มสามารถประสมกลมกลืนกันกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เท่าที่ สามารถ โดยการ

- 1.1 ปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม
- 1.2 ปรับปรุงสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเอง หรือ
- 1.3 ปรับปรุงทั้งตนเองและสังคมสิ่งแวดล้อมทั้งสองด้านให้ประสม กลมกลืนซึ่งกันและกัน
- 1.4 หลีกสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้นไปสู่สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ เหมาะสมกับตน

บุคคลที่สามารถดำเนินการตามข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ เพื่อให้ ตนเองมีความสุขนั้น แสดงว่าต้องเป็นคนมีความคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักตนเอง และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี หรือต้องมีคุณสมบัติที่เรียกว่า "คนคิดเป็น" (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 6 - 7) จึงสรุปได้ว่า "คนที่มีการปรับตัวได้ก็ ต้องเป็นคนคิดเป็น"

ในการจัดการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ จำเป็นต้องมีความเชื่อว่า "ความต้องการขั้นพื้นฐานของการเรียนของมวลชน คือความต้องการในการฝึกให้ บุคคลซึ่งอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศมีอาชีพและมีปัญหาต่าง ๆ กัน ได้รับการเรียน ให้เป็นผู้ที่เรียกได้ว่าคิดเป็น"

ปรัชญาของการจัดการเรียนการสอนคือ "การจัดการศึกษาเพื่อให้คนเป็นคนคิดเป็น อาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่เหมาะสมที่สุดคือการจัดให้ผู้เรียนได้นำปัญหาที่ตนและสังคมสิ่งแวดล้อมของตนประสมอยู่มาคิดวิจยและแก้กันในห้องเรียน"

ประการสุดท้าย คือเมื่อได้อำนวยความต้องการขั้นพื้นฐานในการเรียนให้มวลชนคิดเป็นแล้ว ต้องคิดอยู่เสมอว่า "การศึกษาต่อเนื่องจะช่วยให้มวลชนรักษาความเป็นคนคิดเป็นเอาไว้ได้" (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 8 - 11)

2. จุดมุ่งหมาย

การศึกษานี้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จที่จัดอยู่ทั่วประเทศ มีจุดมุ่งหมายดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 3) คือ

2.1 เพื่อส่งเสริมให้รู้ปัญหา รู้จักคิดค้นสนใจแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสภาพอันจะเป็นแนวทางให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองดีของชาติ

2.2 เพื่อให้รู้จักใช้บริการจากหน่วยงานส่งเสริมการกินที่อยู่ดี ในสาขาต่าง ๆ เช่น บริการการสอนวิชาชีพ อนามัย การวางแผนครอบครัว เกษตร และเพื่อให้รู้จักหาทางที่จะแสวงหาความรู้และบริการนั้น

2.3 เพื่อให้รู้หนังสือ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น อันจะใช้เป็นเครื่องมือในการหาข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ และคิดแก้ไขปัญหา อันเป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน

3. หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษานี้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จโดยยึดถือความเชื่อเบื้องต้นว่าต้องตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และปัญหาของประชาชนในชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 11) และมีกระบวนการดังนี้

3.1 ศึกษาสภาพปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น โดยการสำรวจ
พื้นฐานของประชาชน ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ความต้องการและภาษาที่ใช้

3.2 ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่การศึกษา
จากส่วนภูมิภาค และผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
ในการพัฒนาท้องถิ่น

3.3 กัดเลือกเนื้อหาแนวความคิดที่จะสอนในหลักสูตร โดยการนำ
ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการและประสบการณ์
ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมพิจารณาสภาพปัจจุบันที่เป็นปัญหา เนื้อหาแนวความคิด
ที่สมควรเลือกมาสอน และในบางกรณีอาจต้องเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ข้อคิดเห็น
เพิ่มเติม

3.4 สรุปเนื้อหาแนวความคิดสำหรับใช้ในหลักสูตรหรือที่มุ่งแก้ปัญหา
เช่นในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในส่วนกลาง ได้แนวความคิด
รวม 73 ข้อ แบ่งเป็นค่านิยมและการทำมาหากิน 18 ข้อ อนามัยครอบครัว 30 ข้อ
เศรษฐกิจ 11 ข้อ หน้าที่พลเมือง 14 ข้อ

ในปัจจุบันนี้นอกจากมีหลักสูตรสำหรับคนทั่วไปแล้ว ยังมีหลักสูตรสำหรับ
ชนกลุ่มน้อย เช่น สำหรับชาวเขา สำหรับชาวไทยมุสลิม (เขตการศึกษา 2) และ
หลักสูตรท้องถิ่นอีกด้วย ทุกหลักสูตรมีเป้าหมายว่าให้เรียนจบทุกเนื้อหาในเวลาประมาณ
หกเดือนหรือ 200 ชั่วโมง ทั้งนี้ให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น

4. แบบเรียน

เมื่อได้คัดเลือกเนื้อหาแนวความคิดที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรแล้ว
กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งกลุ่มปฏิบัติงานขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อจัดทำแบบเรียนการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จโดยอาศัยแนวความคิดที่คัดเลือกไว้เป็นพื้นฐานในการพิจารณา

แบบเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมีลักษณะพิเศษหลาย
ประการที่เห็นได้เด่นชัดคือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 48 - 50)

4.1 เป็นแผ่นปลิว แทนที่จะเป็นเล่ม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างสบายใจและเกิดความภูมิใจ เพื่อเป็นการจูงใจและเพื่อความสะดวกในการเปลี่ยนแปลง

4.2 มีภาพ อาจจะเป็นภาพถ่ายหรือภาพวาดก็ได้ แต่ส่วนมากเป็นภาพถ่าย มีไว้เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงสภาพปัญหาที่กำลังประสบอยู่ในชีวิตจริง และช่วยผู้เรียนในการอภิปราย

4.3 มีคำหลักอยู่ใต้ภาพ เพื่อช่วยสรุปให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องที่เรียนดียิ่งขึ้น ไม่สับสน และเป็นการสร้างความคิดรวบยอดให้ผู้เรียน

4.4 มีข้อความเนื้อหาอยู่ด้านหลังของภาพ เพื่อเป็นแนวทางความคิดที่ควรจะเป็นสำหรับครูผู้สอนและในการอภิปรายของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการอ่านและเขียน และเป็นแบบเรียนสำหรับค้นคว้าด้วยตนเองต่อไป ภาษาที่ใช้เป็นภาษาง่าย ๆ สั้น ๆ ใจความกระชับรัดชัดเจน มีจำนวนคำไม่มากนัก เนื้อหาของแต่ละบทเรียนเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัว ข้อความเนื้อหานี้มีช่องว่างสำหรับผู้เรียนได้ฝึกเติมคำหลักขณะเรียนอ่าน และได้ฝึกทักษะในการเขียนไปพร้อม ๆ กัน ด้วย ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจที่สามารถเติมคำหลักได้ถูกต้อง นับเป็นการเสริมแรงหรือรางวัลที่ตอบสนองผลสำเร็จโดยทันที

5. แบบฝึกหัด

เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ จึงได้เตรียมแบบฝึกหัดให้มีความสัมพันธ์กับแบบเรียนเนื้อหาด้วย แบบฝึกหัดมีสองด้านคือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 50 - 51)

5.1 แบบฝึกหัดภาษาไทย เพื่อให้ให้นักศึกษาฝึกทักษะในการอ่าน การเขียน การตอบปัญหา การเรียงความ ฯลฯ

5.2 แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ เพื่อเสริมทักษะในการคิดเลข และให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6. คู่มือครู

เตรียมไว้เพื่อให้เป็นแนวทางในการสอนของครูและเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอนการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ลักษณะพิเศษของคู่มือครูคือจัดทำเป็นแผนปลิวคล้ายกับแบบเรียนเนื้อหา ในหน้าแรกของแต่ละแผนมีข้อความรูปภาพ เหมือนกับแบบเรียนของนักศึกษาทุกประการ แต่ได้พิมพ์ย่อส่วนให้ทั้งรูปภาพและข้อความอยู่ในหน้าเดียวกัน ส่วนด้านหลังได้ชี้แจงที่มาของแผนเรียน ความมุ่งหมาย และหัวข้อที่ควรอภิปราย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนสำหรับแต่ละเรื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 51 และกระทรวงศึกษาธิการ 2523 ข : คำนำ - 200)

7. วิธีสอน - วิธีเรียน

การเรียนการสอนของการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนของการศึกษาประเภทอื่น ดังจะเห็นได้จากการเปิดชั้นเรียน ซึ่งจะเปิดในช่วงเวลาที่ชาวบ้านว่างจากงานอาชีพอาจจะเป็นตอนกลางวันหรือกลางคืนก็ได้ แล้วแต่มติของผู้เรียนและผู้สอน วิธีสอนและวิธีเรียนในหลักการดังต่อไปนี้คือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 52 - 53)

7.1 ใช้การอภิปรายกลุ่มเป็นหลัก มีการแบ่งกลุ่ม เลือกประธาน และเลขานุการกันเอง โดยให้มีการหมุนเวียนกันอย่างทั่วถึง ครูเป็นเพียงผู้คอย "ชักจูง" ไม่ให้การอภิปรายออกนอกเรื่องเท่านั้น

7.2 การสอนเป็นการจดบทบาทของครูและเปิดโอกาสให้นักศึกษามีบทบาทมากที่สุด โดยครูทำหน้าที่คล้ายเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น

7.3 เป็นชั้นเรียนที่มีความเป็นกันเองมากที่สุด เพราะมีระเบียบและกฎเกณฑ์น้อยที่สุด จึงทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างสบายใจ

7.4 การเรียนด้วยการอภิปรายเป็นการรวมพลังความคิด และทำงานร่วมกันตามลักษณะประชาธิปไตย

7.5 การสอนเป็นแบบส่งเสริมให้ผู้เรียน "คิดเอง" ครูไม่อยู่ในฐานะที่ให้คำตอบใด ๆ ทั้งสิ้น

7.6 ผู้เรียนมีเสรีภาพในการพูดอย่างเต็มที่ มีโอกาสที่จะ "วิจารณ์ตนเอง" และรับฟังผู้อื่นวิจารณ์ตน

7.7 มีโอกาสที่จะเรียนรู้จากวิทยากร หรือการทดลองในกรณีหาคำตอบจากการอภิปรายร่วมกันไม่ได้

สรุปแล้วการเรียนการสอนการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน มีลักษณะที่สำคัญอยู่สองประการ คือ การสอนไม่เป็นแบบบังคับหรือหลอกลวงให้ผู้เรียนเชื่อประการหนึ่ง และเป็นการสอนที่สามารถคิดเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสมกับความต้องการและสภาพของท้องถิ่น อีกประการหนึ่ง

สุนทร สุนันท์ชัย (สุนทร สุนันท์ชัย 2523 : 7) ได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีการของการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จว่ามีจุดเด่นอยู่สี่ประการ คือ

ประการที่ 1 เน้น "กระบวนการ" มากกว่า "เนื้อหา" คือเป็นการให้คิดค้น แก้ปัญหา ทำงานด้วยกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันมากกว่า "บอก" "เล่า" หรือ "บรรยาย"

ประการที่ 2 เน้น "อิสรภาพ" ของผู้เรียนมากกว่าการเกลี้ยกล่อมและการจูงใจเพื่อให้เปลี่ยนแปลงไปตามความคิดเห็นของนักการศึกษา คือเป็นการให้ผู้เรียนตัดสินใจไปตามความเหมาะสมของตนเอง

ประการที่ 3 เน้น "การคิด" มากกว่า "การจำ"

ประการที่ 4 เน้น "ความเป็นมนุษย์" มากกว่าเน้น "วัตถุ" หรือ "สวรรค์" คือถือว่าผู้เรียนมีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ และเป็นตัวของตัวเองไม่ใช่เป็นเครื่องจักร

8. การคัดเลือกและการอบรมครู

ในปัจจุบันนี้ ครูผู้สอนในโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ได้แก่ครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนปกติ ซึ่งบางคนก็สมัครมาเอง และบางคนก็ได้รับการคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาระดับท้องถิ่น การคัดเลือกนี้ต้องพิจารณาถึงพื้นฐานของความเคยชินกับปัญหาและประชาชนในท้องถิ่นที่สอน บุคลิกลักษณะ ความรู้ ความเต็มใจ ความรับผิดชอบ ฯลฯ

เนื่องจากในการสอน ครูต้องใช้การอภิปรายกลุ่มเป็นหลัก ฉะนั้น ครูที่มาสอนจึงต้องได้รับการอบรมเสียก่อน การอบรมนี้มักจะจัดขึ้นที่ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาค ซึ่งมีอยู่ห้าศูนย์ อบรมเป็นระยะเวลาเจ็ดวัน ในช่วงก่อนที่ชาวไร่ ชาวนาจะเสร็จงานอาชีพตามฤดูกาล ผู้เข้าอบรมจะได้รับความรู้อย่างละเอียด เกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ จิตวิทยาการเรียนรู้ ของผู้ใหญ่ เทคนิคการสอน การประเมินผล ฯลฯ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 53 - 54)

9. ประเภทของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน

โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่จัดอยู่ในปัจจุบันนี้ มีอยู่ด้วยกันห้าประเภทคือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 57 - 61)

- 9.1 ประเภทชั้นเรียน
- 9.2 ประเภทครูอาสาสมัครเดินสอน
- 9.3 ประเภทนักศึกษาวิทยาลัยครู
- 9.4 ประเภทหน่วยทหาร
- 9.5 ประเภทพระภิกษุสอน

10. การอำนวยความสะดวกและการติดตามผลการดำเนินงานของครู

ในระหว่างการสอน ศึกษานิเทศก์จากจังหวัดจะเดินทางไปตรวจเยี่ยม อย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ครูสอน และหลังจากที่ครูออกไปสอนได้ประมาณสามเดือน หรือครึ่งหนึ่งของระยะเวลาที่ดำเนินการแล้ว จะมีการประชุมติดตามผลหนึ่งครั้ง คือเป็นการประชุมระหว่างศึกษานิเทศก์กับครูสอน นอกจากนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กองการศึกษาผู้ใหญ่โตม) ได้ผลิตคู่มือครู เอกสารทางวิชาการ และข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวหรือข้อมูลเพิ่มเติม ที่เห็นว่าจำเป็นต่อการเรียนการสอน ออกแจกจ่ายให้กับครูสอนอยู่ตลอดเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 54)

11. ผู้เรียน

เนื่องจากการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานเป็นโครงการที่จัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้ใหญ่ที่อยากเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนจึงเป็นผู้ที่เข้ามาด้วยความสมัครใจ ซึ่งมีทั้งวัยรุ่น หนุ่มสาว และคนแก่ ทั้งชายและหญิง

12. การประเมินผล

การประเมินผลผู้เรียนแบ่งออกเป็นสามแบบคือ

12.1 การประเมินผลก่อนเรียน เพื่อคว่าก่อนเริ่มเรียน นักศึกษามีความรู้เดิมและทัศนคติประเภทใดมากน้อยแค่ไหน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทย การคิดเลข และแบบทดสอบวัดทัศนคติ รวมถึงชุด การประเมินครั้งนี้ดำเนินการโดยศึกษานิเทศก์หรือเจ้าหน้าที่จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

12.2 การประเมินผลระหว่างเรียน ครูสอนต้องทำการประเมินไม่ต่ำกว่าสามครั้ง ในระยะเวลา 200 ชั่วโมง เพื่อจะได้ทำการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วิชาที่ประเมินคือภาษาไทย (อ่านและเขียน) เลขคณิต ความรู้ที่ได้เรียนมา (เนื้อหา) และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

12.3 การประเมินผลหลังการเรียน เป็นการประเมินเมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรแล้ว เพื่อดูว่านักศึกษามีความก้าวหน้าหรือเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไร ทั้งเครื่องมือประเมินและผู้นประเมินเป็นชุดเดียวกันกับการประเมินผลก่อนเรียน

การประเมินผลทั้งสามแบบนี้ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจได้ - ตก แต่ประการใด ทั้งสิ้น เพราะครูผู้สอนมีอำนาจเต็มที่ในการตัดสินใจว่าใครควรได้รับประกาศนียบัตรหรือไม่ ถ้าผู้นั้นมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของเวลาเรียนทั้งหมด สำหรับผู้ที่มีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 70 ถ้าครูผู้สอนพิจารณาเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจเรียนดีและได้รับความรู้พอสมควรแล้ว ครูผู้สอนจะต้องสอนชดเชยจนให้มีเวลาครบร้อยละ 70 ของเวลาเรียนทั้งหมดเสียก่อนจึงจะเสนอชื่อให้รับประกาศนียบัตรได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 65)

13. การประสานงานกับโครงการอื่น ๆ

การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานจะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้ามีการประสานงานกับโครงการการศึกษาออกโรงเรียนอื่น ๆ และกับโครงการของกระทรวงอื่น ๆ เช่น กับโครงการจัดทำหนังสือประจำหมู่บ้าน หน่วยโสตทัศนศึกษาเคลื่อนที่ โครงการสอนทางสถานีวิทยุกระจายเสียง โครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ฯลฯ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 55 - 56)

โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะการดำเนินงานดังกล่าวถือว่าเป็นโครงการแม่บทของการดำเนินงานทั้งประเทศ . เขตการศึกษาและศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนของทุกภาคได้จัดทำโครงการท้องถิ่นเป็นของตนเองก็จริง แต่ได้ยึดถือโครงการแม่บทนี้เป็นหลักอย่างเคร่งครัด ในทางปฏิบัติ จังหวัดต่าง ๆ จะเปิดสอนตามโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานปีละหนึ่งรุ่น ตั้งแต่เริ่มจนเป็นต้นมา ได้มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อการปรับปรุงโครงการอยู่ตลอดเวลา ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของทั้งประเทศมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จรรยา คาสรี (จรรยา คาสรี 2521 : 26 - 37) ได้รวบรวมผลการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ แล้วสรุปว่าประชากรที่ไม่รู้หนังสือส่วนใหญ่อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ได้แก่ ประเทศต่าง ๆ ในบริเวณสามทวีปคือ แอฟริกา เอเชีย และลาตินอเมริกา และการจัดโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในทวีปทั้งสามยึดหลักปรัชญาเดียวกัน คือมีวัตถุประสงค์ในการจัดเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพในการรู้จักตนเอง รู้จักสังคม คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น และสามารถแสวงหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น และได้สรุปผลการดำเนินงานของประเทศไทยเป็นสามระยะ ดังนี้

1. การดำเนินงานแก้ไขการไม่รู้หนังสือตามแนวขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (พ.ศ. 2511 - 2513) เป็นระยะที่ประเทศไทยมุ่งส่งเสริมอาชีพควบคู่ไปกับการอ่านและการเขียน โดยใช้ชื่อว่าการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบสมกิจ โดยได้เริ่มทดลองที่จังหวัดแพร่และจังหวัดลำปาง ระหว่าง 1 สิงหาคม - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2511 จำนวน 20 ห้องเรียน ซึ่งกมล สุคประเสริฐและคณะได้ทำการประเมินผลพบว่าโครงการนี้สามารถช่วยให้มีผู้รู้หนังสือเพิ่มขึ้น 452 คน และมีผลทำให้ประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออกมีความสนใจอยากเรียน มีผลการเรียนเป็นที่น่าพอใจ สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพดีขึ้น ในด้านการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โกวิท วรพิพัฒน์ รายงานว่าครูมักใช้วิธีสอนผู้ใหญ่แบบสอนเด็ก ไม่มีความชำนาญในเรื่องอาชีพ เน้นการสอนอ่านเขียน เป็นส่วนใหญ่ มิได้มุ่งสอนเน้นอาชีพตามความมุ่งหมายของโครงการ และในห้องเรียนมีวิทยากรไม่เพียงพอ

2. การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระยะเริ่มแรก (พ.ศ. 2513 - 2514) เป็นระยะที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ได้นำข้อบกพร่องจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบสมกิจมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยได้ทำการทดลองโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จที่จังหวัดลำปางและจังหวัดแพร่ เช่นเดิม โดย

สอนในเรื่องการทำมาหากิน การจับจ่ายใช้สอย การเป็นประชาธิปไตย การอนามัย และวางแผนครอบครัว กมล สดุดประเสริฐและคณะได้ทำการประเมินในนามกอง การศึกษาผู้ใหญ่และรายงานว่ามึ่นักศึกษาที่สมัครไว้แล้วไม่เคยมาเรียนเลยจำนวน เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งชายและหญิง นักศึกษาที่เข้าเรียนมีความรู้ ความสามารถในการอ่านสูงขึ้น ทักษะในการคิดเลขสูงขึ้น และส่วนใหญ่มีเจตคติเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

3. การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระยะที่สอง (พ.ศ. 2515 - ปัจจุบัน) เป็นระยะที่มีการเผยแพร่ความคิดเรื่องการ "คิดเป็น" แนวโน้ม การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จจึงเป็นการสอนให้คนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ส่วนการอ่าน ออกเขียนได้เป็นนัยหารองลงมา ในระยะนี้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จไว้หลายเรื่อง คือในด้านการสอนของครู สุชาติ บุคณอง พบว่าครูส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบการอภิปรายและการถามตอบโดยทั่วไปอย่างสอดคล้องกับวิธีการสอนเพื่อ ให้คนคิดเป็น ซึ่งเป็นการค้นพบที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนัส ภาควณิ ที่พบว่าครู มีการจูงใจและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเชิงเส้นตรงในทางบวก และสรุปได้ว่าครูผู้สอน โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จใช้พฤติกรรมทั้งสองด้านนี้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการ ศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ แต่ วิเชียร ประยูรชาติ กลับพบว่าครูที่มีวุฒิ อายุ และสถานที่ ตั้งโรงเรียนตามภาคภูมิศาสตร์ต่างกัน มีการเตรียมการสอนต่างกัน ครูที่มีการเตรียม การสอนมากมีการใช้อุปกรณ์การสอนมาก และการเรียนการสอนเป็นไปเพื่อมุ่งฝึกทักษะ การอ่านออกเขียนได้มากกว่าการส่งเสริมการคิดเป็น ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ในด้านพฤติกรรมของผู้เรียน สมทรง อัสวกุล พบว่าระดับการรู้หนังสือ ของผู้เรียนจบหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ สูงกว่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กุหลาบ หวังศิริสกุล ได้ศึกษาในเรื่องที่คล้ายคลึง กัน พบว่าผู้จบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีความคงอยู่ของการรู้หนังสือต่ำกว่าผู้จบชั้น

ประณามปีที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกันกับการค้นพบของ สมทรง อัสวกุล สมบัติ บุตรคำ
 ก็ได้ค้นพบในทำนองเดียวกัน คือพบว่าผู้เรียนการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีความรู้
 คำนวนามัยและการวางแผนครอบครัวสูงกว่ากลุ่มผู้ไม่เคยเรียนการศึกษานักเรียนใหญ่แบบ
 เบ็ดเสร็จ และมีเจตคติทั้งสองด้านดีสูงกว่าด้วย นอกจากนั้น ประเทือง แดงงาม
 ยังพบว่าผู้เรียนจบหลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีมีโนภาพแห่งตนและความ
 คาดหวังแห่งตนสูงกว่าผู้ไม่เคยเรียนหลักสูตรดังกล่าว สำหรับ จิรายุ ศาสรี เองได้
 วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จหมวดการเกษตรและหมวดเศรษฐกิจ
 ในปี พ.ศ. 2520 พบว่าพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์กับตามเนื้อหาของแบบเรียนมีความ
 สัมพันธ์กันสูงทั้งในสองหมวด แต่พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์กับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
 มีความสัมพันธ์กันต่ำทั้งสองหมวด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สมมิตร ตรีนิกม ซึ่ง
 วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จหมวดคณานัมัยและหมวดหน้าที่พลเมือง
 และพบว่าพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์กับตามเนื้อหาในแบบเรียนมีความสัมพันธ์กันสูง
 แต่พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์และตามเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
 ต่ำ,

เกี่ยวกับการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จโดยทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาแห่งชาติพบว่าส่วนใหญ่อาศัยบ้านคนเป็นที่พักนอน มีนักศึกษาโดยเฉลี่ยแห่งละ 22 คน
 ส่วนใหญ่เป็นคนวัยหนุ่มสาวที่เคยเรียนหนังสือแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา 4 สอนโดยวิธีอภิปราย
 กลุ่มสัปดาห์ละสามวัน วันละสองสามชั่วโมง ครูส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการการศึกษานักเรียนใหญ่
 แบบเบ็ดเสร็จมีประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพ แต่ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร นักศึกษามีความ
 สามารถในการอ่าน เขียน และคิดเลขพอประมาณ นักศึกษาในภาคอีสานและภาคใต้ (ไม่
 รวมเขตการศึกษา 2) ได้คะแนนสูงกว่านักศึกษาในภาคอื่น วิทยาลัยครูสุกลนครพบว่า
 นักศึกษาส่วนมากเป็นเพศหญิง การเปิดสอนในฤดูแล้งทำได้ดีเพราะชาวบ้านว่างงาน
 นักศึกษาชายชอบการกีฬามากกว่าการอ่าน เขียน และคิดเลข นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ฟัง
 และจดตาม ไม่กล้าอภิปราย และเวลามาสมัครเรียนมักเกาะกลุ่มกันมา ซึ่งมีทั้งผู้ที่เรียน
 จบชั้นประถมศึกษา 4 แล้ว และที่ยังไม่จบ

ในเรื่องรูปแบบของการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จซึ่งมีหลายประเภทนั้น มานพ กาละดีและคณะ ได้ร่วมกันวิจัยเปรียบเทียบการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทจัดเป็นชั้นเรียนและประเภทอาสาสมัครเดินสอน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาประเภทอาสาสมัครเดินสอนมิได้ต่ำกว่าการเรียนในห้องเรียน ตรงกันข้าม ในด้านภาษาไทยกลับมีผลดีกว่าเสียอีก ทางด้านเจตคติก็เช่นเดียวกัน การเดินสอนตามบ้านไม่ทำให้เจตคติของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางลดลงแต่ประการใด และยังพบว่านักศึกษาที่เรียนโดยครูไปสอนตามบ้านหยุดเรียนกลางคันน้อย สนใจการเรียนดี มีความภาคภูมิใจเมื่อได้เป็นนักศึกษา และมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนแบบเบ็ดเสร็จ

วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ (วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ 2525 : 16 - 19) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้วิเคราะห์งานวิจัยและประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมดรวม 26 เรื่อง (นับถึงปี พ.ศ. 2524 และส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ จิรายุ กาศรี ได้กล่าวถึงแล้ว) และจัดแบ่งกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประเมินผลออกเป็นสี่กลุ่มคือ

1. การศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ในกลุ่มนี้ได้มีการเปรียบเทียบในระหว่างวิชาและกลุ่มผู้เรียน ซึ่งปรากฏผลว่านักศึกษาที่เรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมักเข้าใจดีเฉพาะในห้องเรียน แต่เมื่อออกมาพบกับปัญหาและสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนยังตัดสินใจและแก้ปัญหาบางอย่าง สู้นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญไม่ได้ ในด้านการเรียนรู้ นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีความรู้ต่ำกว่าผู้จบการศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับชั้นเดียวกันเล็กน้อย แต่ถ้าเรียนมาแล้วและไม่มีสถานที่ฝึกอ่าน เขียนหนังสือภายในระยะเวลา 3 - 4 ปี หลังจากที่ยกมาแล้ว ส่วนใหญ่ลืมหนังสือง่าย

2. การศึกษาพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียนและพฤติกรรมทางการสอนของผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่อยู่ในโครงการทดลองการสอนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จที่จัดเป็นโครงการย่อย ๆ ในเขตการทดลองของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

ประจำภาค (ทั้งสี่ภาค) จากผลการวิจัยและประเมินผลดังกล่าวพอสรุปได้ว่าครูที่มีวุฒิ
อนุปริญญาขึ้นไปมีพฤติกรรมการสอนในด้านการจูงใจสูงกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่าอนุปริญญา
นักศึกษาชายมีมีโนภาพแห่งตนและความหวังแห่งตนมากกว่านักศึกษาหญิง องค์ประกอบ
ที่มีอิทธิพลในการอ่าน เขียน และคิดเลขของนักศึกษาคือเพศของนักศึกษา อายุ และ
คุณวุฒิของครู ระยะทางจากบ้านมายังสถานศึกษา อำเภอและภาคภูมิศาสตร์ ระยะเวลา
ที่จบการศึกษา และอาชีพของผู้เรียน ส่วนผลการวิจัยอื่น ๆ เหมือนกับที่ จิรายุ ทาศรี
ได้สรุปไว้แล้ว

3. การวิเคราะห์เนื้อหา เปรียบเทียบการจัดโปรแกรม และหลักสูตร

เป็นกลุ่มที่มีงานวิจัยหลายเรื่อง ซึ่งเมื่อสรุปผลแล้วปรากฏว่า นักศึกษาที่เรียนหลักสูตร
การศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จมีพฤติกรรมทางการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมตามที่ปรากฏใน
หมวดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้รับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการสร้างลักษณะนิสัย
จากหมวดวิชาเศรษฐกิจ พฤติกรรมด้านความเข้าใจและสร้างนิสัยจากหมวดวิชาอนามัย
พฤติกรรมการนำไปใช้จากหมวดวิชาหน้าที่พลเมือง และนักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นหลัง
จากเรียนชุดการสอนรายบุคคลในเรื่องการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแล้ว

4. การติดตามผลการดำเนินงานและศึกษาสภาพทั่วไป ในกลุ่มนี้ได้มี
ผู้วิจัยและประเมินผลการจัดโครงการนี้ในด้านความก้าวหน้า สภาพการจัดการ ปัญหา
และข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขส่วนบกพร่องของโครงการไว้หลายประเภท
ซึ่งได้เคยกล่าวการดำเนินการยังมีปัญหาในเรื่องการจัดทำเนื้อหาของบทเรียน การปรับปรุง
วิธีการสอน และการจัดเครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอนให้พร้อม นักศึกษาต้องการ
ให้ครูแจกอุปกรณ์การเรียน (แบบเรียน) ล่วงหน้าเพื่อความมั่นใจในการอ่านและการอภิปราย
ครูต้องได้รับการอบรมและเข้าใจในปรัชญาการศึกษาของระบบโรงเรียน อาจใช้นักศึกษา
ในวิทยาลัยครูช่วยในการกระจายงานและขยายการดำเนินงานในส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น

นักการศึกษาผู้ใหญ่อีกคนหนึ่งที่ได้พยายามรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของประเทศไทย คือ วีระชัย มีชอบธรรม (วีระชัย มีชอบธรรม 2520 : 118 - 119) ซึ่งได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ พบว่ามีปัญหาหลายประการคือ

1. การออกกลางคันของนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพราะเศรษฐกิจในครอบครัวไม่ดี นอกจากนั้นยังเป็นเพราะผู้เรียนย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่อื่น บ้านอยู่ไกลจากโรงเรียน และต้องเดินทางไปประกอบอาชีพต่างถิ่นเป็นเวลานาน ๆ อีกด้วย
2. การที่ผู้ไม่รู้หนังสือมีลักษณะกระจาย ทำให้การรวมกลุ่มเพื่อให้ครบชั้นเรียนเป็นไปได้ยาก
3. ครูผู้สอนมักใช้วิธีสอนที่เคยสอนเด็กปกติ (ในระบบโรงเรียน)
4. นักศึกษาไม่กล้าพูด อภิปราย และแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นเพราะวิธีสอนของครูยังไม่ดีพอที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้
5. ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ นอกจากได้รับงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานแล้ว การจัดสรรงบประมาณยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
6. การนิเทศและการตรวจเยี่ยมเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

จากที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า งานวิจัยและประเมินผลด้านการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีผู้ทำไว้มากทางด้านการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนและผู้สอน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกันระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกันของประเภทการศึกษา พื้นที่การศึกษา โดยเลือกบางวิชา บางพฤติกรรม เช่น การอ่าน การเรียนรู้ การปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาวิชา และวิธีการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ส่วนการประเมินผลด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านการลงทุนและการใช้จ่ายนั้นยังมิได้ศึกษาไว้น้อย ทั้ง ๆ ที่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา

การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2

สภาพและปัญหาของ เขตการศึกษา 2 ไม่เหมือนกับเขตการศึกษาอื่น คือ ประกอบด้วยประชาชนสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มน้อย (ร้อยละ 20) นับถือศาสนา พุทธ พูดภาษาไทยได้ ส่วนใหญ่อยู่ในเมือง มีอาชีพเป็นข้าราชการและพ่อค้า อีกกลุ่ม หนึ่งซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูใน ชีวิตประจำวัน ไม่นิยมพูดภาษาไทย มีบางส่วนที่พูดภาษาไทยไม่ได้เลย มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมแตกต่างไปจากกลุ่มแรกและท้องถิ่นอื่น ส่วนใหญ่อยู่ในชนบท มีอาชีพ ทางการเกษตร อันได้แก่การทำสวนยาง ทำสวนผลไม้ ทำนา การประมง และอื่น ๆ (สนอง จันทินทร 2525 : 67 และวีระชัย มีชอบธรรม 2520 : 38)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถที่จะนำหลักสูตร แบบเรียน และวิธีการสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่กับผู้เรียนในเขตการศึกษา อื่นมาใช้ได้ สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 จึงได้พัฒนาหลักสูตร แบบเรียน คู่มือครูขึ้น และได้ดำเนินการด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานให้สอดคล้อง กับสภาพและปัญหาของท้องถิ่น รายละเอียดด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. ปรัชญาและจุดมุ่งหมาย

ทั้งปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานใน เขตการศึกษา 2 มีรายละเอียดเหมือนของส่วนกลางทุกประการ

2. หลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 เป็น หลักสูตรชนกลุ่มน้อยและหลักสูตรท้องถิ่น มีทั้งหมด 5 หมวด ประกอบด้วยเนื้อหา 48 ด้าน และความคิดรวบยอด 142 ข้อ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 12.- 46) ซึ่ง มีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนเนื้อหาและความคิดรวบยอดในหลักสูตรการศึกษานู๋ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 พ.ศ. 2524

หมวดวิชา	เนื้อหา (ก้าน)	ความคิดรวบยอด (ข้อ)
อาชีพ	8	38
อนามัยและการวางแผนครอบครัว	14	18
เศรษฐกิจในครอบครัว	7	24
หน้าที่พลเมือง	13	44
ความรับผิดชอบทางสังคม	6	18
รวม	48	142

เหตุที่มีความคิดรวบยอดมาก เพราะในบางเนื้อหาหรือบางสภาพปัญหาของ
ประชาชนจำเป็นต้องสอนให้เกิดความคิดรวบยอดหลายข้อ (ในหลักสูตรการศึกษานู๋ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 พ.ศ. 2524 ใช้ "ความคิดรวบยอด" ใน
ความหมายเดียวกันกับ "แนวความคิด" ของหลักสูตรในส่วนกลาง)

สำหรับเวลาเรียน หลักสูตรระบุไว้ว่าต้องสอนให้จบในเวลา 224 ชั่วโมง

3. แบบเรียน

แบบเรียนของเขตการศึกษา 2 มีลักษณะเป็นแผ่นคล้ายแผ่นคาร์ด เหมือนกับ
แบบเรียนการศึกษานู๋ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานทั่วไป แต่ภาษาที่ใช้ในบทที่ 1 - 9 ทาง
ด้านหน้าใ้ภาพมีคำหลักเป็นภาษาไทย ด้านหลังเป็นภาษามลายูที่เขียนด้วยภาษาไทย เช่น

ในบทที่ 1 ด้านหน้าได้ภาพมีข้อความว่า "ยางมาก เงินมาก" ด้านหลังของภาพมีข้อความว่า "ซีเตาะฮ์ บาเงาะ คุวิ บาเงาะ" ซึ่งเป็นภาษามลายูที่มีความหมายว่า "ยางมาก เงินมาก" นั่นเอง พอถึงบทที่ 10 มีภาษาไทยแทรกปนกับภาษามลายู คือ ด้านหน้าได้ภาพมีข้อความว่า "เล่นกีฬา แข็งแรง" ด้านหลังได้ข้อความว่า "โม่ง กีฬา ทุโบะฮ์ แซอะ" (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 47 - 95) ที่เป็นเช่นนี้เพราะจากผลการทดลองสอนผู้ไม่รู้หนังสือทุกอย่างและพูดภาษาไทยไม่ได้ของเขตการศึกษา 2 พบว่าการสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อ (Bi-lingual approach) ทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมทางภาษาไทยระหว่างก่อนและหลังที่ได้สอนไปแล้วหนึ่งเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่สูงยิ่ง ($p < .01$) และการสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อสร้างความพร้อมให้แก่ผู้เรียนได้มากกว่าการสอนโดยใช้ภาษาไทยล้วน (Mono-lingual approach) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) (สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2517 : 43 - 44) ซึ่งเป็นผลการวิจัยที่สอดคล้องกับการสรุปของสภาการศึกษาผู้ใหญ่ระหว่างชาติ (The International Council for Adult Education, 1979 : 7) ที่ว่า เมื่อได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของประเทศต่าง ๆ แล้วพบว่า ทั้งเด็กและผู้ใหญ่อ่านได้เร็วกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่าถ้าสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อ และถ้าจำเป็นต้องมีการถ่ายโยงไปสู่ภาษาที่สองหรือภาษาที่สามก็ได้อีกดีกว่าถ้าเริ่มสอนด้วยภาษาแม่ก่อน ดังนั้นแบบเรียนของเขตการศึกษา 2 จึงใช้ภาษามลายูในบทแรก ๆ นำมาก่อน พอมาถึงบทที่ 10 เริ่มมีภาษาไทยแทรกปนกับภาษามลายู และตั้งแต่บทที่ 11 เป็นต้นไปจึงเป็นภาษาไทยทั้งหมด

แผนเรียนของเขตการศึกษา 2 มีทั้งหมด 95 บท แต่ให้เลือกสอนเพียง 84 บท โดยให้ผู้บริหารระดับอำเภอหรือจังหวัดเป็นผู้ร่วมพิจารณากับผู้สอนในการกำหนดแผนเรียนให้สอนเหมือนกันในท้องถิ่นนั้น ๆ ว่าควรจะตัดแผนเรียน 11 บทใดออกไปในช่วงบทที่ 23 - 84 แล้วใช้แผนเรียนบทที่ 85 - 95 แทน ส่วนการสอนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์และแบบฝึกหัดภาษาไทยให้คงสอนตามที่ระบุในคู่มือผู้สอนบทเรียนเดิม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 2)

4. แบบฝึกหัดและคู่มือครู

สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 และกองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กองการศึกษานูใหญ่ กรมสามัญศึกษาเดิม) ได้จัดทำแบบฝึกหัดภาษาไทย แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ และคู่มือครูขึ้นสำหรับใช้ในเขตการศึกษา 2 โดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรและแบบเรียนซึ่งมีลักษณะคงได้กล่าวไปแล้ว

5. ผู้เรียน

ระเบียบในการรับนักเรียนผู้นูใหญ่ในเขตการศึกษา 2 เหมือนกับที่ทางการได้กำหนดไว้สำหรับในเขตการศึกษาอื่นทุกประการ แต่ภูมิหลังของนักศึกษาในเขตการศึกษานี้ไม่เหมือนกับนักศึกษาในเขตการศึกษาอื่น เพราะส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม พูดภาษามลายูพื้นเมืองในจังหวัดประจำวัน ไม่รู้ภาษาไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีเป็นของตนเอง ซึ่งแตกต่างไปจากของผู้ที่นับถือพุทธศาสนา ฉะนั้นวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ได้ผลดีที่อื่นจึงอาจนำมาใช้ที่นี่ไม่ได้ผลเลยก็ได้

สำหรับเรื่องราวอื่น ๆ ของการดำเนินงานการศึกษาผู้นูใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 อันได้แก่ ด้านการเรียนการสอน การคัดเลือกและการอบรมครู ประเภทของโครงการที่เปิดสอน การอำนวยความสะดวก การติดตามผล การประเมินผล และการประสานงานกับโครงการอื่น ล้วนใช้วิธีการเดียวกันกับที่ใช้ในส่วนกลางทุกประการ เพียงแต่ปรับบางส่วนให้เข้ากับลักษณะของผู้เรียนและสภาพของท้องถิ่นในเขตการศึกษานี้บ้างเล็กน้อยก็ใช้ได้ผลเช่นเดียวกัน เช่น ช่วงเวลาของการเปิดสอน นอกจากคำนึงถึงฤดูกาลและการประกอบอาชีพของประชาชนแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจของมุสลิมด้วย คือ ไม่ควรเปิดสอนในเคื่อนที่มีการถือศีลอดหรือในเวลาที่ต้องกับการประกอบศาสนกิจประจำวัน เป็นต้น

ในการดำเนินงานการศึกษาผู้นูใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในระยะแรก กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 เป็นผู้รับผิดชอบอยู่จนกระทั่งมีการตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ขึ้นในปี พ.ศ. 2520

จึงได้อนความรับผิดชอบโครงการนี้ไปให้กับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ แต่ก็ยังคงดำเนินงานประสานอยู่กับสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 ตลอดเวลา การเปิดสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 เปิดที่จังหวัดปัตตานีเป็นอันดับแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ในปี พ.ศ. 2518 เปิดที่จังหวัดสตูล และในปี พ.ศ. 2519 เปิดที่จังหวัดยะลาและนราธิวาส ต่อจากนั้นจึงมีการสอนโครงการนี้ทั้งสี่จังหวัด แต่มีการตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขึ้นที่จังหวัดยะลาเป็นแห่งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2520 ต่อมาจึงตั้งที่จังหวัดสตูล เมื่อปี พ.ศ. 2522 และเพิ่งตั้งที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาสเมื่อปี พ.ศ. 2525 นี้เอง

ในปัจจุบันนี้เขตการศึกษา 2 มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดครบทุกจังหวัด มีหัวหน้าศูนย์ที่มีคุณวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปจนถึงปริญญาเอก แต่ความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของแต่ละจังหวัดก็ไม่เท่ากัน จังหวัดที่มีความพร้อมมากที่สุดคือจังหวัดยะลา ส่วนจังหวัดนอกนั้นยังต้องการการสนับสนุนอีกมาก

ตั้งแต่เริ่มจัดเป็นต้นมาเป็นเวลาประมาณ 9 ปีแล้ว ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ แต่จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 อยู่เพียงไม่กี่เรื่อง เรื่องแรกซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในวงการการศึกษาผู้ใหญ่คือ ผลการทดลองจัดโรงเรียนผู้ใหญ่สาธิตระดับ 1 ที่จังหวัดนราธิวาสร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 โดย ค้วน ขาวหนู และโมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ได้เปรียบเทียบวิธีเตรียมความพร้อมทางภาษาไทยแก่ผู้ใหญ่ที่ไม่รู้และใช้ภาษาและหนังสือไทยมาก่อน 2 วิธีคือ การสอนโดยใช้ภาษาไทยล้วนกับการสอนโดยใช้ภาษาแม่ช่วยเป็นสื่อ ซึ่งพบว่าการใช้ภาษาพื้นเมืองหรือภาษาแม่เป็นสื่อทำให้ผู้เรียนสามารถมีความพร้อมในทักษะทางภาษาทั้งสี่ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้เร็วและดีกว่า ทั้งยังมีอัตราพัฒนาการของการเรียนรู้เพิ่มขึ้นสูงกว่าการสอนโดยใช้ภาษาไทยล้วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค้วน ขาวหนู 2517 : 32 - 37)

ในปี พ.ศ. 2522 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้และสำนักงานศึกษาธิการ เขต 2 (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้และสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2522 : 1 - 82) ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักสูตร แบบเรียน และคู่มือผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ขึ้นอ่านออกเขียนได้ (พื้นฐาน) ของเขตการศึกษา 2 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาสภาพของแบบเรียนในแง่ความชัดเจนของภาพ ความสอดคล้องระหว่างภาพกับท้องถิ่น ความสอดคล้องระหว่างภาพกับเนื้อหาในแบบเรียน ขนาดของตัวอักษร และการจัดทำรูปเล่ม

2. ศึกษาความต้องการเนื้อหาที่จะเรียนเพิ่มเติมจากแบบเรียนที่มีอยู่เดิม

3. ศึกษาสภาพปัญหาการใช้คู่มือครู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้แก่ครูผู้สอนและนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และสตูล จำนวน 79 คน และ 369 คน ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ แบบสอบถาม ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแบบเรียน หลักสูตร และคู่มือครู ฉบับหนึ่ง และแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับแบบเรียนและหลักสูตรอีกฉบับหนึ่ง

ต่อจากนั้นจึงได้นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของแต่ละรายการคำถาม ซึ่งได้ผลการศึกษาค้นคว้าออกมาดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียน

1.1 ได้ทราบลำดับของบทเรียนที่ภาพไม่ชัด

1.2 ได้ทราบลำดับของบทเรียนที่ภาพไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

1.3 ได้ทราบลำดับของบทเรียนที่ภาพไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

1.4 ได้ทราบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงภาพของแต่ละบท ซึ่งส่วนใหญ่

ต้องปรับปรุงมากบ้างน้อยบ้าง มีที่ไม่ต้องปรับปรุงอยู่เพียง 5 บทเท่านั้น

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มเติมเนื้อหา พบว่า

ครูและนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาในบทเรียนต่าง ๆ แทบทุกบทเรียน

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คู่มือครู พบว่า

3.1 คู่มือครูตั้งแต่บทที่ 1 ถึง 52 ช่วยให้ครูสามารถสอนอภิปรายได้มากเป็นอันดับ 1 และรองลงมาได้แก่การสอนฟัง พูด อ่าน และเขียนไทย ตามลำดับ ส่วนตั้งแต่บทที่ 53 ขึ้นไป ก็ช่วยให้ครูสามารถสอนอภิปรายได้มากเป็นอันดับ 1 แต่รองลงมาได้แก่การสอนอ่าน ฟัง พูด และเขียนไทย

3.2 ครูส่วนใหญ่เห็นว่าถ้อยคำภาษาที่ใช้ในคู่มือครูนั้นเหมาะสมในระดับปานกลางขึ้นไป

3.3 เกี่ยวกับประเด็นสำหรับอภิปรายที่เสนอแนะไว้ในคู่มือส่วนใหญ่เหมาะสมแล้ว มีที่ต้องปรับปรุงน้อยมาก

3.4 ความเหมาะสมในการแบ่งเวลาสำหรับการสอนอภิปราย สอนแบบเรียน สอนแบบฝึกหัดภาษาไทย และสอนแบบฝึกหัดเลขคณิต ยังไม่ค่อยเป็นเอกฉันท์ แต่ครูได้เสนอแนะเวลาที่ใช้ในแต่ละตอนไว้ให้แล้ว

3.5 ในการสอนแบบฝึกหัด เลขคณิตและภาษาไทย ครูส่วนใหญ่เห็นว่าควรเริ่มสอนพร้อมกับบทเรียนตั้งแต่วันที่ 1 - 5 และรองลงมาคือวันที่ 6 - 10 นอกจากนั้นความเห็นไม่ค่อยตรงกัน

3.6 การจัดลำดับการสอนที่เสนอแนะไว้ในคู่มือครู ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว

3.7 ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเสนอแนะกิจกรรมไว้ในคู่มือครู

3.8 ครูเห็นด้วยกับการเสนอแนะสื่อการเรียนไว้ในคู่มือครู แต่มีข้อเสนอแนะว่าควรให้จัดทำอุปกรณ์การสอนไว้ในแต่ละบทและให้จัดทำสื่อการเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน

3.9 ครูเห็นว่าควรเสนอแนะวิธีประเมินผลไว้ในคู่มือครู แต่ควรเสนอแนะวิธีประเมินไว้หลาย ๆ แบบ ไม่ควรประเมินผลมากนัก และควรมีการประเมินทุก ๆ 5 วัน

3.10 ครูส่วนมากเห็นด้วยกับการเสนอแนะการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนไว้ในคู่มือครูและได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

3.10.1 ไม่ควรมีการทดสอบก่อนเรียน เพราะนักเรียนยังเขียนไม่เป็น นอกจากนี้อาจทำให้นักศึกษาอายได้

3.10.2 ควรทดสอบหลังจากนักศึกษาเรียนผ่านไปแล้วประมาณ

2 เดือน

3.10.3 แบบทดสอบควรมีภาพประกอบด้วย

3.10.4 ควรผนวกแบบทดสอบไว้ในคู่มือครู

3.11 ครูได้เสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรพิจารณาตัดออกจากคู่มือครู ดังนี้

3.11.1 แผนภาพ

3.11.2 ประเด็นอภิปรายที่ซ้ำ ๆ กัน

3.11.3 คำแนะนำวิธีสอน โดยเฉพาะแบบฝึกหัดภาษาไทย

3.11.4 คำที่เป็นภาษายาวีซึ่งไม่มีความหมาย

3.11.5 คำที่มีตัวสะกดเป็นอักษรควบกล้ำและคำที่มีกรันต์

3.12 ครูได้เสนอแนะความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือครู ดังต่อไปนี้

3.12.1 ควรจัดทำคู่มือครูให้ครบทั้ง 84 บท

3.12.2 ควรมีบทเพลงและนิทานประกอบบทเรียน

3.12.3 ควรเพิ่มขั้นตอนการสอนและสื่อการเรียนให้ละเอียด

3.12.4 ควรมีวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

3.12.5 ควรเพิ่มวิธีการและข้อสรุปผลเกี่ยวกับการอภิปรายที่

เสนอแนะไว้ในคู่มือครู

3.12.6 ควรมีคำแปลจากภาษาไทยเป็นภาษายาวี (มลายู) และจากภาษายาวี (มลายู) เป็นภาษาไทย โดยเฉพาะคำยัก

3.12.7 จุดมุ่งหมาย ควรจัดทำในรูปจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
 ต่อมาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2525 : 1 - 123) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของแผ่นเรียนและคู่มือผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 โดยให้ผู้เรียนและผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของจังหวัดยะลาและจังหวัดสตูลตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแผ่นเรียนและคู่มือผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 ซึ่งจัดสร้างขึ้นโดยคณะผู้เชี่ยวชาญประชุมประเมินประสิทธิภาพของแผ่นเรียนและคู่มือผู้สอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติพื้นฐาน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยประจำข้อ ได้ผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้คือ

1. เกี่ยวกับประสิทธิภาพของแผ่นเรียน พบว่า

- 1.1 ภาพแผ่นเรียนส่วนใหญ่มีความชัดเจนในด้านการพิมพ์สูง
- 1.2 ภาพแผ่นเรียนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นสูง
- 1.3 ภาพแผ่นเรียนมีความสอดคล้องกับเนื้อหามาก
- 1.4 ผู้เรียนมีความพอใจในเนื้อหาที่เรียนมาก (จำนวน 84 บท) และเป็นที่น่าสังเกตว่าเนื้อหาแผ่นเรียนบทที่ 87 - 95 ไม่มีการเลือกเรียน

2. เกี่ยวกับประสิทธิภาพของคู่มือผู้สอน พบว่า

- 2.1 เวลาเรียนที่กำหนดจำนวน 2 ชั่วโมง มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2.2 เนื้อหาที่กำหนดให้สอนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น สามารถเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ มีความยากง่าย มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน สามารถเข้าใจผู้เรียน การแบ่งวรรคตอนและการใช้ภาษาอยู่ในระดับปานกลาง และสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดตามเนื้อหา

2.3 เวลาสำหรับการนำเข้าสู่บทเรียน การสอนแผนเรียน การสอนอภิปราย การสอนแบบฝึกหัดภาษาไทย และการสอนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2.4 กิจกรรมที่กำหนดไว้ในคู่มือผู้สอนสามารถเป็นแนวทางช่วยผู้สอนในเรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน การสอนแผนเรียน การสอนอภิปราย การสอนแบบฝึกหัดภาษาไทย และการสอนเลขคณิต ในระดับปานกลาง

2.5 สื่อการเรียนที่ระบุไว้ในคู่มือผู้สอนสามารถช่วยผู้สอนในเรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน การสอนแผนเรียน การสอนอภิปราย การสอนแบบฝึกหัดภาษาไทย การสอนแบบฝึกหัดเลขคณิต ประเด็นอภิปราย และแนวทางอภิปราย ในระดับปานกลาง

2.6 การประเมินผลการนำเข้าสู่บทเรียน การสอนแผนเรียน การสอนอภิปราย การสอนแบบฝึกหัดภาษาไทย และการสอนแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2.7 ผู้สอนมีความเข้าใจในการใช้คู่มือมาก คู่มือผู้สอนมีความยืดหยุ่น มีความต่อเนื่อง มีความเหมาะสมของวิธีสอน และการทดสอบ ในระดับปานกลาง

จากข้อค้นพบในการวิจัย 2 เรื่องดังกล่าวแล้ว ทำให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้และสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 ได้ปรับปรุงหลักสูตร แผนเรียน และคู่มือผู้สอน การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 ให้เหมาะสมและดียิ่งขึ้น และได้นำไปใช้ในการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 อันได้แก่จังหวัดยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส แล้วตั้งแต่ปีงบประมาณ 2524 (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ 2525 ก : คำนำ)

เกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 มีการวิจัยอยู่เพียงเรื่องเดียว คือ รายงานการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเรื่องการพัฒนาการบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษาประชาชน จังหวัดยะลา ซึ่งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้กับศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัดยะลาได้ร่วมกันจัดทำขึ้น (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ 2523 : ไม่มีเลขหน้า) ดังรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัดยะลา ในด้านต่อไปนี้คือ

1. สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. ปัญหา
3. แนวทางในการแก้ปัญหา
4. การแก้ปัญหาและปรับปรุงให้ดีขึ้น
5. การติดตามและประเมินผลงานการปรับปรุงแก้ไขที่จัดทำไปแล้ว

วิธีดำเนินการและผลของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้หลักและวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (The participatory research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัดยะลา เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานและผลของการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

1. สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนในการศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารงานในด้านต่าง ๆ คือ

- 1.1 การวางแผน พบว่า หัวหน้างานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเป็นผู้ดำเนินการโดยจัดทำเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1.1.1 ร่างโครงการประมาณต้นเดือนสิงหาคม โดยใช้เวลาประมาณ 15 วัน ตามแบบฟอร์มของการเขียนโครงการ

- 1.1.2 เสนอโครงการฉบับร่างให้หัวหน้าศูนย์ฯ พิจารณา ซึ่งหัวหน้าศูนย์ฯ พิจารณาโดยการเชิญหัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่งานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมาร่วมประชุมพิจารณาคำ

1.1.3 จัดพิมพ์โครงการ

1.1.4 จัดแจงรายละเอียดให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.2 การจัดองค์การ พบว่ามีแผนผังการบริหารงานเป็นไปตามรูปแบบของ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 การจัดการ พบว่ามีขั้นตอนดังนี้

1.3.1 ประชาสัมพันธ์ก่อนการดำเนินงาน โดยการแจกจ่ายเอกสาร

1.3.2 แจกหลักการปฏิบัติให้อำเภอบทราบ

1.3.3 ตั้งคณะกรรมการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเพื่อการดำเนินงานและการประชาสัมพันธ์

1.3.4 สำนวจสถานที่

1.3.5 ของบประมาณ

1.3.6 กัดเลือกครูผู้สอน

1.3.7 รับสมัครผู้เรียนห้องละ 30 คน

1.3.8 สำนวจความพร้อมและประชาสัมพันธ์

1.3.9 อบรมครูและเตรียมการจัดครู

1.3.10 การเตรียมการเพื่อกำเนินการ คือจัดทำแผนการสอน เตรียมตะเกียงเจ้าพายุ แบบเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ

1.3.11 ประชุมประณินเทศผู้ดำเนินงานและครูผู้สอน

1.3.12 เปิดสอนตามโครงการ

1.3.13 ทรวจเยี่ยมและติดตามผล

1.3.14 ประชุมประจำเคื่อนผู้ดำเนินงานและครูผู้สอน

1.4 การประเมินผล พบว่าศูนย์ฯ ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในโครงการ คือ

1.4.1 การประเมินผลในแง่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ซึ่งแบ่งเป็นการประเมินผลเกี่ยวกับ

1.4.1.1 ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา

1.4.1.2 กิจกรรมต่อเนื่องของนักศึกษา

1.4.2 การประเมินผลในแง่การจัดการตามแบบ แบ่งเป็นการประเมินผลเกี่ยวกับ

1.4.2.1 การดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการ

1.4.2.2 การดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงาน

1.4.2.3 โครงการของศูนย์ฯ ทุกกระยะสี่เดือน หรือ
บางช่วงที่เหมาะสม

1.4.2.4 คณะอนุกรรมการ

1.4.2.5 เจ้าหน้าที่งานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

1.4.2.6 ครูผู้สอน

1.5 การควบคุม พบว่ามีลักษณะการควบคุมงาน ดังนี้

1.5.1 คณะอำนวยการศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ควบคุมการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ ยะลา ให้ดำเนินไปตามนโยบายและเป้าหมายของจังหวัด กระทรวง กรม กอง

1.5.2 คณะกรรมการดำเนินงานศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัด ซึ่งมีศึกษาธิการจังหวัดเป็นประธานควบคุมคณะทำงานในศูนย์การศึกษาประชาชนจังหวัด ซึ่งมีหัวหน้าศูนย์ฯ ยะลารับผิดชอบว่าดำเนินงานไปตามแผนที่จัดทำไว้หรือไม่

1.5.3 หัวหน้าศูนย์ฯ ยะลาควบคุมการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายและหัวหน้างานในศูนย์ฯ ยะลา

1.5.4 หัวหน้าฝ่ายควบคุมการปฏิบัติงานของหัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ในงานของฝ่าย

1.5.5 หัวหน้างานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในงานให้ปฏิบัติงานตามที่ได้อบรมหมายและแบ่งงานไว้แล้ว

2. ปัญหาของการบริหารงาน แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ คือ

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผน พบว่า

2.1.1 เวลาที่ใช้ในการร่างโครงการกระชั้นชิด ทำให้ไม่มีเวลาได้ปรึกษาผู้ร่วมงาน (ลำดับที่ 11)

2.1.2 ผู้ร่วมงานไม่มีส่วนร่วม ทำให้ขาดการประสานงาน (ลำดับที่ 14)

2.1.3 คณะอนุกรรมการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการ (ลำดับที่ 13)

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดองค์การ พบว่า

2.2.1 ขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในระดับอำเภอ (ลำดับที่ 2)

2.2.2 การดำเนินงานในระดับอำเภอล่าช้า เพราะเจ้าหน้าที่ถือว่าเป็นงานฝาก (ลำดับที่ 5)

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ พบว่า

2.3.1 คณะอนุกรรมการฯ มาประชุมไม่ครบ (ลำดับที่ 12)

2.3.2 การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง (ลำดับที่ 10)

2.3.3 การประสานงานเกี่ยวกับการประชุมประจำเดือนยังไม่ดี (ลำดับที่ 6)

2.3.4 การโอนเงินและการเบิกจ่ายเงินล่าช้าและไม่สอดคล้องกับงาน (ลำดับที่ 1)

2.3.5 พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทำให้นักศึกษาเบื่อและออกกลางคันมาก (ลำดับที่ 3)

2.3.6 การจัดส่งแบบเรียนของเขตการศึกษา 2 ลำช้า ทำให้ไม่สะดวกต่อการเรียนการสอน (ลำดับที่ 8)

2.3.7 การเรียนการสอนเป็นไปอย่างไม่มีสมาธิ เพราะการย้าย การลาศึกษาต่อ การมีภารกิจมาก และการอยู่ห่างไกลสถานที่สอนของครู (ลำดับที่ 7)

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผล พบว่า

2.4.1 ขาดเครื่องมือในการประเมินผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ผลงานของนักศึกษาที่จบรุ่นไปแล้ว และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่มีการเปิดสอนการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน (ลำดับที่ 16)

2.4.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาไม่ได้ผลตรงตามความเป็นจริงเท่าที่ควร เนื่องจากนักศึกษาไม่เข้าใจคำถามและเกิดความท้อถอยที่จะเรียน (ลำดับที่ 15)

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม พบว่า

2.5.1 การส่งรายงานประจำเดือนของครูเป็นไปอย่างล่าช้าเพราะครูผู้สอนส่งล่าช้า และ/หรือ เพราะระบบการส่ง (ลำดับที่ 4)

2.5.2 การตรวจเยี่ยมและการติดตามผลเป็นไปอย่างไม่มีสมาธิ เพราะขาดงบประมาณและยานพาหนะ (ลำดับที่ 9)

3. แนวทางแก้ไขปัญหา ผู้ร่วมงานวิจัยทุกคนได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไข ปัญหาในการบริหารงานการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษาประชาชน จังหวัดยะลา โดยแบ่งการศึกษานานาชาติออกเป็นสองขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาสภาพที่แท้จริงและสาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญไว้ดังได้กล่าวไปแล้ว

3.2 กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยนำเอาสาเหตุและข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมและแบบสอบถามจากการพิจารณากำหนดแนวทางไว้หลาย ๆ แนวทางสำหรับแก้ไขปัญหานั้นๆ

4. การแก้ไขปัญหาค่าเงินงาน คณะผู้ปฏิบัติงานการศึกษานักใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ชั้นพื้นฐานของศูนย์ฯ ยะลา ได้นำแนวทางที่ไ้ร่วมกันกำหนดไว้ไปปฏิบัติเพื่อแก้ไข้ปัญหาในการ
บริหารงานการศึกษานักใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐานของศูนย์ฯ ยะลา ในปีงบประมาณ 2523
ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานจนเสร็จสิ้นโครงการปฏิบัติงาน

5. การติดตามผลการแก้ไข้ปัญหาในการดำเนินงาน ศูนย์การศึกษาประชาชน
จังหวัดยะลาได้จัดทำอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2523
เช่นกัน และได้มีการประชุมสรุปผลการแก้ไข้ปัญหาในการดำเนินงานรวมจำนวน 4 ครั้ง คือ
ในเดือนมกราคม 1 ครั้ง (1 วัน) เดือนมีนาคม 1 ครั้ง (3 วัน) เดือนเมษายน 1 ครั้ง
(3 วัน) และเดือนกรกฎาคม ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังการสิ้นสุดการดำเนินงานประจำปี
พ.ศ. 2523 อีก 1 ครั้ง (3 วัน) โดยได้พิจารณาติดตามผลการแก้ไข้ปัญหาตามแนวทางที่
กำหนดไว้ และการแก้ไข้ปัญหาตามแนวทางที่กำหนดไว้ และการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้น
ขึ้นขณะการดำเนินงานการแก้ไข้ปัญหาเพิ่มเติม ซึ่งปรากฏผลดังนี้

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการวางแผน การแก้ไข้ปัญหาลุล่วงไปด้วยดี

5.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดองค์การ ยังคงขาดแคลนบุคลากรในการเบิกจ่าย
เงินงบประมาณอยู่เหมือนเดิม

5.3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ ยังคงมีปัญหาลูกเกี่ยวกับการขาดการประชุม
ของครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ การเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทน ค่าวัสดุค่าเช่า และยังมีปัญหาเกี่ยวกับการ
การจัดส่งแบบเรียนให้ไม่ทันตามกำหนดที่จะใช้

5.4 ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผล ยังคงขาดเครื่องมือติดตามผลงานด้าน
ต่าง ๆ อยู่เหมือนเดิม เนื่องจากมีบุคลากรไม่เพียงพอ

5.5 ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม ยังคงมีปัญหาลูกเกี่ยวกับการส่งรายงานประจำเดือน
ของครูผู้สอนล่าช้ากว่ากำหนด และปัญหาลูกเกี่ยวกับการนิเทศและการตรวจเยี่ยมอยู่เช่นเดิม

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่ามีการวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร คู่มือครู
แบบเรียนที่ใช้ในเขต และเกี่ยวกับการบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลาเท่านั้น

การประเมินทางการศึกษาและโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

โบล่า (Bhola, 1979 : 1) ผู้เชี่ยวชาญการประเมินโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ อธิบายว่าโดยปกติมนุษย์จะทำการประเมินการกระทำและ ประสิทธิภาพในอดีตเพื่อรักษาไว้ซึ่งการกระทำที่ดีหรือเพื่อให้ได้รับความพอใจมากยิ่งขึ้น โดยการปรับปรุงการกระทำในอนาคตให้ดีขึ้นอยู่เสมอ การประเมินในที่นี้หมายถึงการพิจารณา และการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่า คุณภาพ ความสำคัญ ปริมาณ ระดับ หรือสภาพของบางสิ่ง บางอย่าง

เพื่อต้องการเปรียบเทียบความหมายของการประเมินตามที่นักวิชาการให้ไว้ โบล่า (Bhola, 1979 : 2) จึงได้รวบรวมคำจำกัดความของการประเมินไว้ดังนี้

ลี เจ. ครอนบัค (Lee J. Cronbach) ให้คำจำกัดความว่าการประเมิน คือการรวบรวมและการให้ความรู้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา

มาร์วิน ซี. แอลกิน (Marvin C. Alkin) อธิบายเกี่ยวกับการประเมิน ว่าเป็นกระบวนการค้นหาการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการเลือก รวบรวม และ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อรายงานสรุปสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ทำการตัดสินใจในการเลือกแนวทาง ที่เหมาะสมจากแนวทางต่าง ๆ ที่มีอยู่

การประเมินตามความคิดของ แมลคอล์ม โพรวัส (Malcolm Provus) คือกระบวนการของ

1. การตกลงใจเกี่ยวกับมาตรฐานของโครงการ
2. การพิจารณาความไม่สอดคล้องระหว่างลักษณะบางประการของโครงการกับ มาตรฐานที่ลักษณะนั้นควรจะเป็นตามโครงการ และ
3. การใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องเพื่อแก้ไขจุดอ่อนของโครงการ

ไมเคิล สคริฟเวน (Michael Scriven) บรรยายกิจกรรมการประเมิน ว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากกระบวนการปฏิบัติและนำข้อมูลนั้นมาเปรียบเทียบหรือประมาณค่ากับ การให้น้ำหนักตามมาตราส่วนวิกฤต (ตามเกณฑ์) แล้วจึงทำการตัดสินใจ โดยเขาแบ่งการ

ประเมินออกเป็นสองชนิดคือ การประเมินเพื่อแก้ไขปรับปรุงโครงการ (Formative evaluation) และการประเมินเพื่อสรุปผลกระทบของโครงการที่มีต่อกลุ่มผู้เข้าร่วมในโครงการหรือชุมชน (Summative evaluation)

แดเนียล แอล. สตฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ การรวบรวม และการอำนวยความสะดวกที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ

สมาคมภาคกลาง - เหนือ ของสหรัฐอเมริกา (The North Central Association. 1976 : 7) ให้คำจำกัดความว่าการประเมินคือกระบวนการพิจารณาคุณค่าหรือประสิทธิผลของคุณลักษณะบางอย่างที่นิยามไว้อย่างรอบคอบในโครงการหรือการปฏิบัติงานขององค์การ ผลของการประเมินคือการตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติงาน และความมุ่งหมายหลักของการประเมินคือการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับผู้ที่ทำการตัดสินใจเพื่อใช้ในการพิจารณาว่ามีกิจกรรมใดที่ควรทำต่อไป แก้ไขปรับปรุง หรือควรรยกเลิก โดยได้สรุปเป็นสมการดังนี้

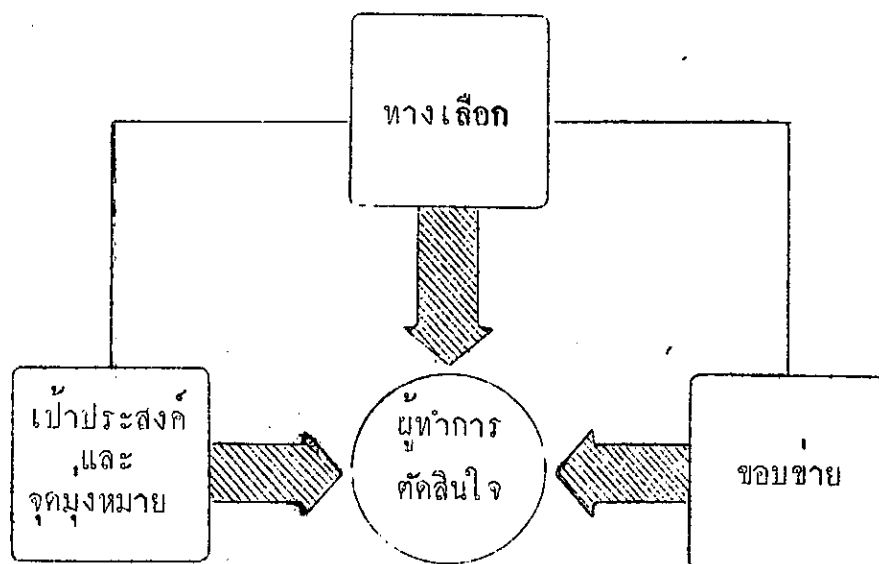
$$\text{การประเมิน} = (\text{การตัดสินใจ}) \frac{\text{จุดมุ่งหมาย}}{\text{การปฏิบัติงาน}}$$

$$\text{หรือ Evaluation} = (\text{Judgment}) \frac{\text{Objective}}{\text{Performance}}$$

จากคำจำกัดความดังกล่าวแสดงว่าล้วนเกี่ยวข้องกับ "การตัดสินใจ" ทั้งหมด คือ อาจสรุปได้ว่าการประเมินคงไม่มีความหมายอะไรเลยถ้าไม่ได้นำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ

อิงวาร์ เวิร์เดลลิน (Werdelin. 1977 : 28 - 77) ได้อธิบายว่า ในการจัดการศึกษา การประเมินช่วยให้เราตัดสินใจได้ว่าการปฏิบัติงานของเราบรรลุ

จุดมุ่งหมายตามขอบข่ายที่เราได้รับผิดชอบหรือไม่ ซึ่งอธิบายได้ด้วยรูปแบบกระบวนการตัดสินใจ
 ดังภาพประกอบ 1

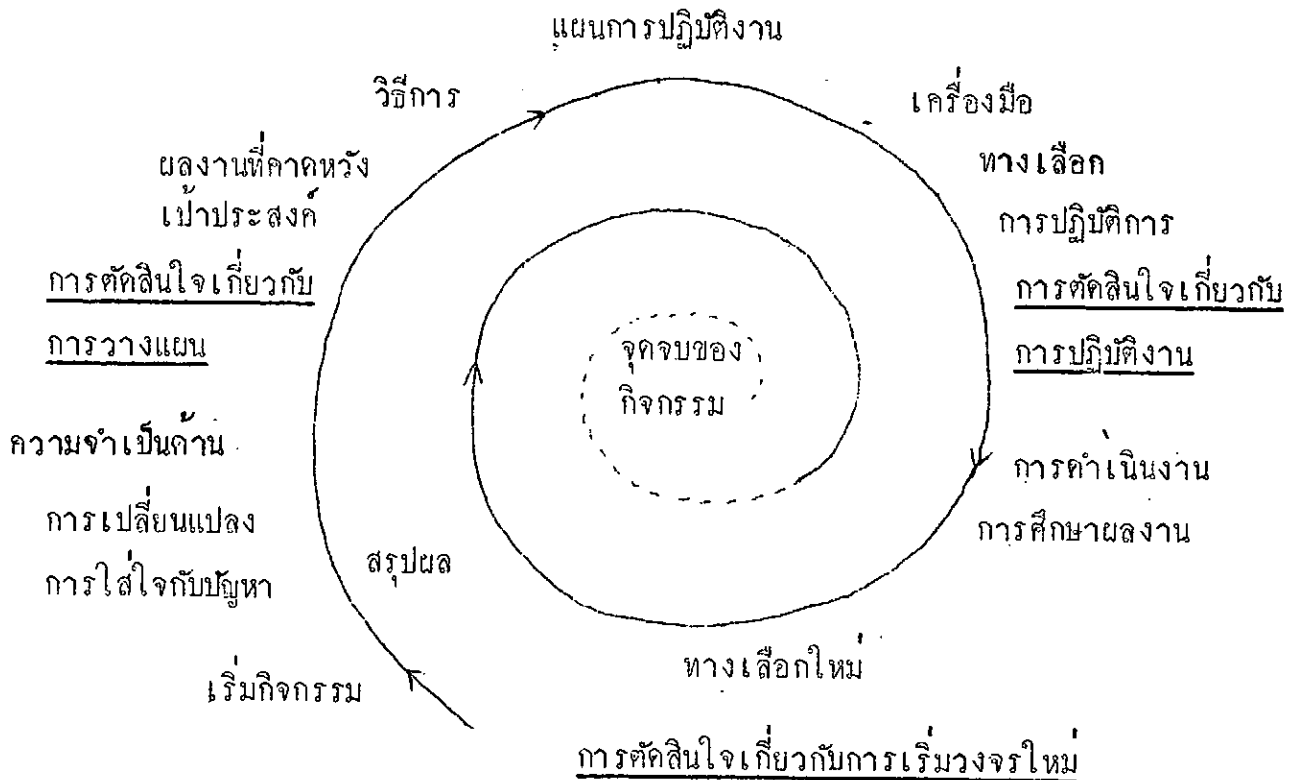
ภาพประกอบ 1 รูปแบบกระบวนการตัดสินใจของเวอร์เกิลิน

นอกจากนั้นเขายังได้จำแนกให้เห็นว่าการตัดสินใจมีสี่ชนิด ตามความสัมพันธ์ของ
 วิธีการและจุดจบของกิจกรรม คือ

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (ถือว่าเป็นจุดจบที่ตั้งใจไว้)
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (ถือว่าเป็นวิธีการที่ตั้งใจไว้)
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน (ถือว่าเป็นวิธีการที่เป็นจริง)
4. การตัดสินใจเกี่ยวกับการเริ่มวงจรใหม่ (ถือว่าเป็นจุดจบที่เป็นจริง)

โดยเขียนเป็นกระบวนการต่อเนื่องได้ ดังภาพประกอบ 2

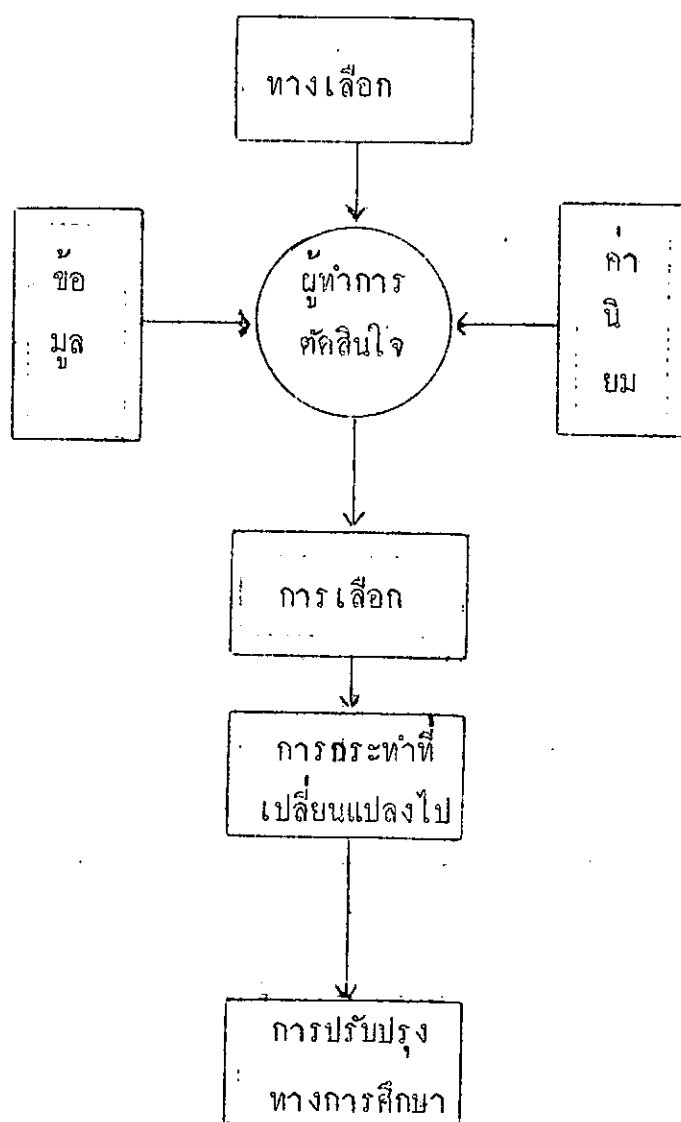
การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง

ภาพประกอบ 2 ชนิดของการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษาของเวอร์เคลิน

เวอร์เคลินได้สรุปว่า การประเมินมีบทบาทต่อกระบวนการตัดสินใจในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ไม่ว่ากิจกรรมนั้นใหญ่หรือเล็ก สำคัญหรือไม่สำคัญ มีการเปลี่ยนแปลงมากหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อย

สตัฟเฟิลบีม และคนอื่น ๆ ได้เห็นว่า จุดหมายปลายทางของการตัดสินใจก็คือการปรับปรุงเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งอาจแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจกับองค์ประกอบอื่น ๆ ได้ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 รูปแบบกระบวนการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีมและคนอื่น ๆ

สตัฟเฟิลบีม และ-เวบสเตอร์ (อุทุมพร ทองอุไทย 2524 : 27 - 32 อ้างอิงมาจาก Stufflebeam and Webster, 1980 : 5 - 20) ได้จำแนกการประเมินทางการศึกษาออกเป็นสามประเภท คือ

1. การประเมินที่เทียม (Pseudo evaluation) ได้แก่ การประเมินที่ผลประเมินให้คุณค่าบวกหรือลบต่อวัตถุหรือเรื่องที่ศึกษา โดยไม่สอดคล้องกับคุณค่าที่แท้จริงของเรื่องนั้น แบ่งเป็นสองประเภทย่อย ๆ คือแบบที่ถูกการเมืองควบคุม (ประเมินเพื่อรับเพิ่มหรือรักษาสถิติพลอำนาจหรือเงินตรา) และแบบที่เกี่ยวข้องกับการเมือง (ประเมินเพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดีต่อเรื่องนั้น)
2. การประเมินกึ่งจริง (Quasi evaluation) เป็นการประเมินที่อาศัยคำถามที่จำเพาะเจาะจง วิธีการมีระบบพอควร แต่อาจจะไม่ได้วัดคุณค่าของเรื่องนั้นก็ได้ แบ่งเป็นห้าประเภทย่อย ๆ คือแบบที่เป็นปรนัย แบบที่อิงหลักการคุณค่า (การลงทุนกับผลที่ได้รับ) แบบวิจัยเชิงทดลอง แบบที่มีโปรแกรมการตรวจสอบ และแบบที่มีระบบข้อมูลการจัดการ
3. การประเมินที่แท้จริง (True evaluation) เป็นการประเมินที่มุ่งศึกษาคุณค่าของเรื่องนั้น ๆ หรือสิ่งนั้น ๆ แบ่งออกเป็นหกประเภทย่อย ๆ คือ การให้เครดิตหรือประกาศนียบัตร การศึกษาเพื่อนโยบาย การศึกษาเพื่อการตัดสินใจ การศึกษาในด้านมนุษยวิภาค (เพื่อบริการ) การศึกษาโดยใช้ลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (คุณค่าของกิจกรรม) และการศึกษาโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการแบ่งประเภทของการประเมินทางการศึกษาเช่นนี้ เป็นการชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่านอกจากมีบทบาทในการตัดสินใจแล้ว การประเมินยังมีบทบาทอื่น ๆ ในการดำเนินงานด้านการศึกษาอีกด้วย

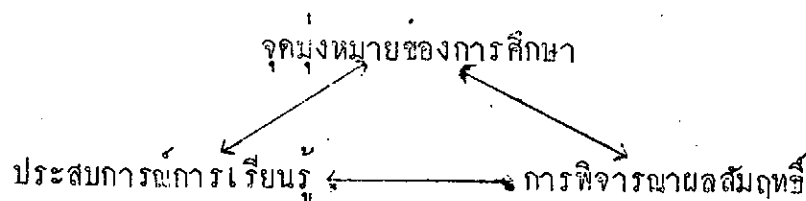
โบล่า (Bhola, 1979 : 14) มีความเห็นว่า เพราะนักวิชาการแต่ละคนมีความเป็นตัวของตัวเอง ยึดถือปรัชญาที่แตกต่างกัน วิทยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงต่างกัน และใช้วิธีการประเมินในสถานการณ์ต่าง ๆ ไปเหมือนกัน จึงทำให้รูปแบบและแนวคิด

(Models and approaches) ของการประเมินทางการศึกษามีหลายลักษณะ ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติบ้างเหมือนกัน แต่ในฐานที่ตองทำงาน เกี่ยวข้องกับการศึกษา นักประเมินจึงควรทราบรูปแบบหรือแนวคิดต่าง ๆ เป็นอย่างคึ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีส่วนในการประเมินโครงการการศึกษาผูัใหญ่แบบเบ็คเสร็จ จำเป็นต้องมีความเคยชินกับรูปแบบทั้งหลายพอสมควร ทั้งนี้เพื่อจะได้รู้จักเลือกรูปแบบ ที่เหมาะสมไปใช้ตามความมุ่งหมายประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือเพื่อจะได้ เข้าใจและใช้ภาษาของนักวิชาการได้อย่างถูกต้อง ถ้ามีการเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ไปใช้

ปัจจุบันนี้ นักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินทางการศึกษาไว้ หลายรูปแบบ รูปแบบที่ควรทราบมีดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการประเมินของทายเลอร์ (Tyler's Model of Evaluation)

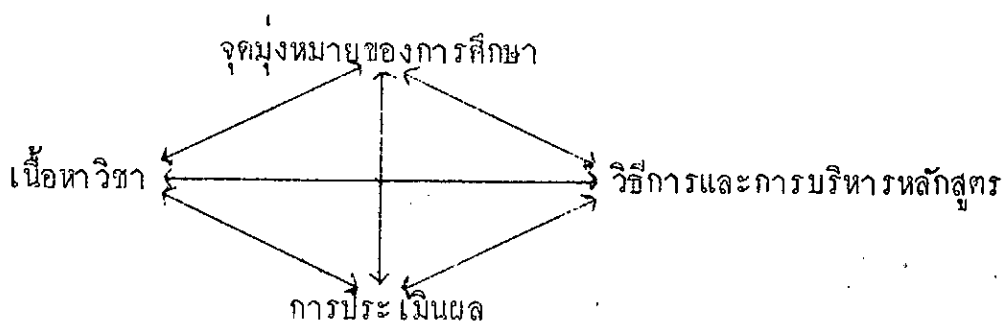
รูปแบบการประเมินทางการศึกษาที่เป็นที่รู้จักกันดีเป็นเวลานานมาแล้ว คือรูปแบบที่เสนอโดยทายเลอร์ (Tyler. 1959 : 110 - 125) ซึ่งมี รายละเอียดว่ากระบวนการจัดการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบสามอย่างคือ จุดมุ่งหมาย ของการศึกษา ประสพการณ์การเรียนรู้ และการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ การประเมินทาง การศึกษาตามรูปแบบนี้ คือการพิจารณาว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมาย ไว้หรือไม่ (Achievement of desired outcomes) ความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบทั้งสามมีดังที่เสนอไว้ในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการประเมินของทายเลอร์

2. รูปแบบการประเมินของทาบ (Taba's Model of Evaluation)

ทาบ (Taba. 1962 : 413 - 444) ได้แสดงรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรไทยให้ชื่อว่า "A Conceptual Framework for Curriculum Design" ในรูปแบบนี้อธิบายการประเมินผลว่าเป็นการพิจารณาขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาหลักสูตรว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่นเดียวกับของทายเลอร์ แต่ได้แยกพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการประเมินของทาบ

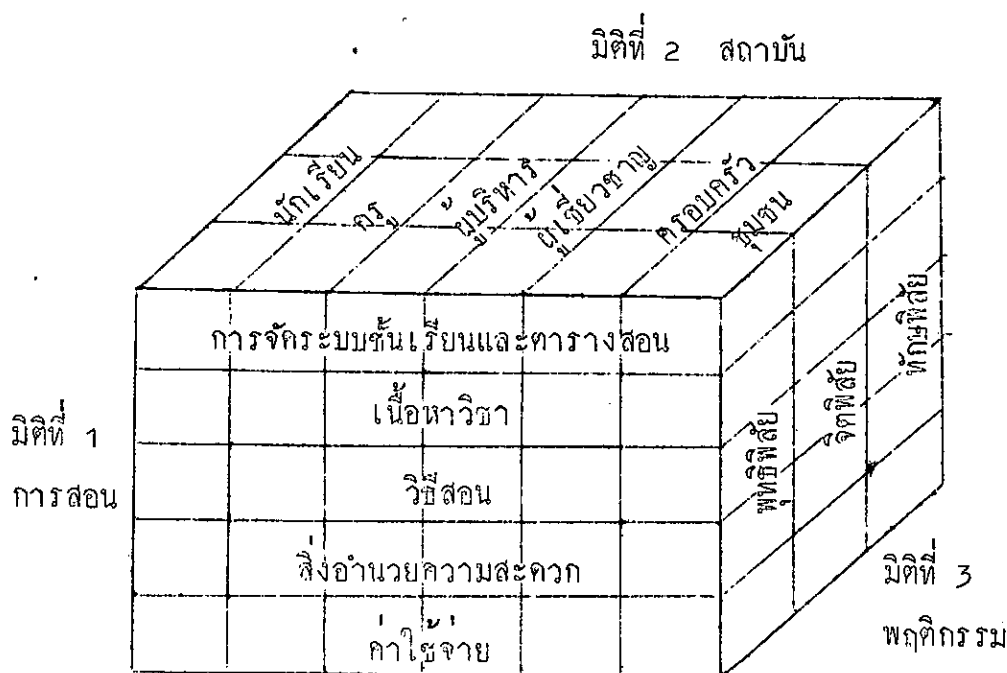
3. รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond's Model of Evaluation at the Local Level or The EPIC Evaluation Model)

แฮมมอนด์ (Hammond. 1967 : 1 - 17) ได้เสนอโครงสร้างและรูปแบบของการประเมินทางการศึกษาในระดับท้องถิ่นไว้เป็นสามมิติ ดังภาพประกอบ 6 ซึ่งประกอบด้วย

มติที่ 1 ด้านการสอน ได้แก่ตัวแปรที่เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาต่าง ๆ
คือการจากระบบชั้นเรียนและการการสอน เนื้อหาวิชา วิธีสอน สิ่งอำนวยความสะดวก
และค่าใช้จ่าย

มติที่ 2 ด้านสถาบัน ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครอบครัว
และชุมชน

มติที่ 3 ด้านพฤติกรรม ได้แก่ พฤติพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

ภาพประกอบ 6 รูปแบบการประเมินของแอมมอนด์

จากภาพประกอบ 6 แสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินสามารถทราบข้อมูลได้อย่างละเอียดว่าถ้าใช้วิธีสอน (มติที่ 1) แล้วทำให้นักเรียน (มติที่ 2) เกิดทักษะตามที่ต้องการหรือไม่ (มติที่ 3) ดังนั้นข้อมูลในมติที่ 1 และ 2 จึงเป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเชิงอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และสภาพสังคม ส่วนข้อมูลในมติที่ 3 เป็นจุดมุ่งหมายของโครงการ ในการประเมินจึงต้องประเมินทั้ง 3 มติเสมอ

4. แนวคิดของเมทเฟสเซล และไมเคิล (Metfessel and Michael's Multiple Criterion Measures for Evaluation)

เมทเฟสเซล และไมเคิล (Metfessel and Michael. 1967 : 931 - 943) เสนอว่าการประเมินโครงการของโรงเรียน ควรใช้จุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน จุดมุ่งหมายดังกล่าวควรได้มาจากการพิจารณาของนักการศึกษา นักปรัชญา นักจิตวิทยา นักเรียน และบุคคลทุกอาชีพที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ในการประเมินจำเป็นต้องทำการวัดตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่านักเรียน ครู บุคลากรอื่น ๆ และชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไรบ้าง เมทเฟสเซล และไมเคิลเรียกการวัดเพื่อการประเมินของเขาว่า "การวัดตามเกณฑ์พหุคูณ"

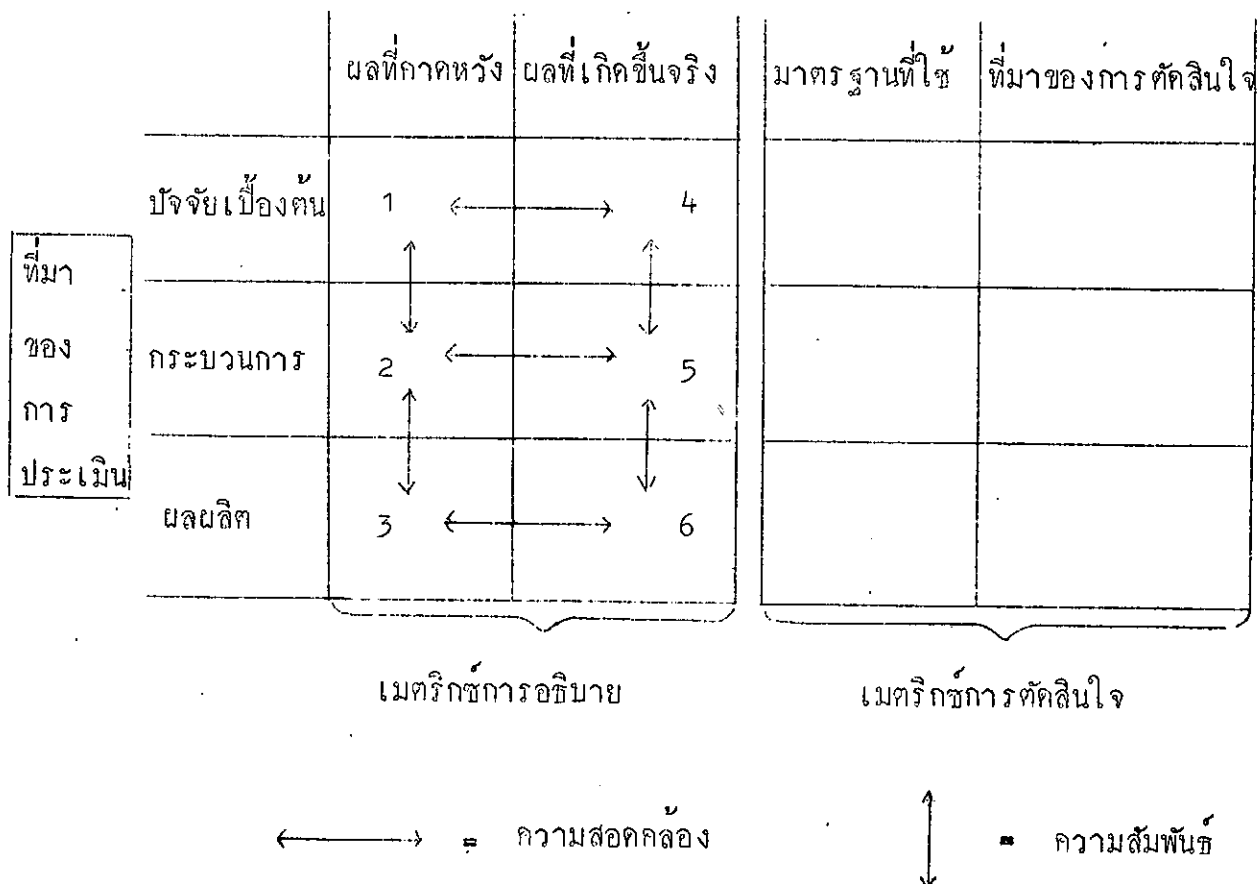
5. แนวคิดการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Goal-free Evaluation)

ถึงแม้ว่าในตอนแรก ไมเคิล สคริฟเวน (Michael Scriven) ได้ให้คำจำกัดความของการประเมินว่าเป็นกิจกรรมที่มีวิธีการพื้นฐานเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าประสงค์ (Goals) แต่งานของเขาในระยะหลัง ๆ เป็นการเสนอรูปแบบการประเมินที่ไม่เกี่ยวกับเป้าประสงค์ คือแทนที่จะศึกษาผลงานตามความตั้งใจ (Intended effects) เขากลับไปศึกษาผลงานที่เกิดขึ้นจริง (Actual effects) ของโครงการ โดยอธิบายว่าการยึดเป้าประสงค์เกินไปทำให้ทัศนะของผู้ประเมินอยู่ในขอบเขตจำกัด ซึ่งเขาอาจมองข้ามผลลัพธ์ข้างเคียงของโครงการไปได้ง่าย ๆ ด้วยเหตุนี้เมื่อเร็ว ๆ นี้ เขาจึงเสนอวิธีการที่เรียกว่า The 'modus operandi' method หรือวิธีการปฏิบัติงานแบบศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลเหมือนกับที่นักประวัติศาสตร์ นักสืบ นักมานุษยวิทยา และวิศวกรใช้ในการตรวจสอบหรือวินิจฉัยปัญหา สคริฟเวนอธิบายว่าในบางกรณีวิธีการใหม่นี้สามารถนำไปใช้แทนวิธีการทดลองหรือวิธีการกึ่งการทดลองได้ ถึงแม้เป็นการศึกษาที่ใช้สถานการณ์ในภาคสนามเพื่อเปรียบเทียบผลงานหรือพิจารณาผลกระทบ เช่นในการประเมิน

เพื่อตัดสินใจของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร็จ เป็นตัวอย่าง ในกรณีนี้ สคริฟเวนอธิบายว่าโครงการการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจส่งผลให้เกิดสิ่งที่ไม่เห็นหรือไม่พึงประสงค์ก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นเกณฑ์อาจพิจารณาเพียงว่าได้ผลถึงเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้หรือไม่เท่านั้น แต่ไม่มีการพิจารณาว่ามีผลกระทบใด ๆ เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันบ้าง (Bhola. 1979 : 17 - 18)

6. รูปแบบการประเมินของสเทค (Stake's Countenance Model)

โรเบิร์ต อี. สเทค (Stake. 1967 : 523 - 540) อธิบายว่าในการประเมินทางการศึกษา ผู้ประเมินต้องเก็บข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีอยู่มากมายและวิธีการเก็บข้อมูลก็มีอยู่หลายวิธี ดังนั้น ในการประเมินจึงต้องมีความมุ่งหมายว่านำข้อมูลมาเพื่ออะไร เขาพิจารณาเห็นว่าข้อมูลที่ต้องการก็คือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อ "การอธิบาย" (Description) และ "การตัดสินใจ" (Judgment) ซึ่งได้แก่ข้อมูลสามชนิด คือข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) กระบวนการ (Transactions) และผลผลิต (Outcomes) และในการเก็บข้อมูลผู้ประเมินต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้ แยกออกเป็นสี่ประเภท ซึ่งได้แก่ ผลที่คาดหวัง (Intents) ผลที่เกิดขึ้นจริง (Observations) มาตรฐานที่ใช้ (Standards) และที่มาของการตัดสินใจ (Judgments) ในการประเมิน ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการอธิบายก่อน คือต้องมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลที่คาดหวังกับผลที่เกิดขึ้นจริงและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต เมื่อได้ผลอย่างใดแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้และมาตรฐานที่คาดว่าจะให้เกิดขึ้น แล้วจึงตัดสินใจ แนวคิดของสเทคที่เสนอไว้นี้มีรายละเอียดดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 รูปแบบการประเมินของสเทค

สเทคเสนอวิธีการประเมินในรูปของเมทริกซ์ (Matrix) สองประเภท คือเมทริกซ์การอธิบายและเมทริกซ์การตัดสินใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ในเมทริกซ์การอธิบาย แบ่งออกเป็น 6 ช่อง คือ

ช่องที่ 1 หมายถึงภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมีอยู่ก่อนที่การเรียนการสอนเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่ผู้อำนวยให้เกิดผลทั้งที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามความคาดหวังว่าจะเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ คือก่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึงผลผลิตที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึงปัจจัยที่มีอยู่จริงก่อนที่เริ่มโครงการ

ช่องที่ 5 หมายถึงกระบวนการดำเนินงานตามที่เกิดขึ้นจริงจากโครงการ

ช่องที่ 6 หมายถึงผลผลิตที่ได้จริง ๆ หลังจากโครงการจบลงแล้ว

ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนวคือ ในแนวตั้ง ได้แก่ช่อง 1 - 2 - 3 และ 4 - 5 - 6 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อกระบวนการหรือไม่ และทำให้เกิดผลผลิตอย่างสัมพันธ์กันหรือไม่ และในแนวนอน ได้แก่ช่อง 1 - 4, 2 - 5 และ 3 - 6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ ประการใด และต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

เมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้งและในแนวนอนแล้วพบว่า มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

6.2 ในเมตริกซ์การตัดสินใจ จำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลที่ให้จากเมตริกซ์การอธิบาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้วหรือตั้งขึ้นใหม่โดยคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาทด้วย คือต้องสรุปออกมาให้ได้ว่าโครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่จุดใดหรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการ

แนวคิดของสเตคแตกต่างไปจากแนวคิดของคนอื่น ๆ ตรงที่ถ้าพบว่าผลผลิตยังไม่มีดี ไม่ได้หมายความว่าวางแผนไม่ดีหรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจบกพร่องที่องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การจัดเวลา สภาพแวดล้อม ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ได้

7. รูปแบบการประเมินชิปปี้ (The CIPP Model of Evaluation)

เนื่องจากสัทพ์เฟิลปิมและคนอื่น ๆ พิจารณาเห็นว่าความมุ่งหมายของการประเมินทางการศึกษาก็คือการอ่านวยข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ จึงได้เสนอรูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP) ซึ่งประกอบด้วยการประเมินสี่ชนิดคือ

7.1 การประเมินสภาพแวดล้อม ได้แก่การศึกษาสภาพปัญหาและสิ่งต่าง ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดวางแผนเกี่ยวกับโครงการการเปลี่ยนแปลง เช่น ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย

7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

7.3 การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเรื่องราวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นการปฏิบัติงาน

7.4 การประเมินผลผลิต คือการประเมินผลกระทบของโครงการว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เป็นการกระทำเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการเริ่มวงจรใหม่

ในรูปแบบนี้ผู้ประเมินต้องคำนึงถึงเกณฑ์ต่าง ๆ หลายอย่าง คือความเที่ยงตรง ภายใน ความเที่ยงตรงภายนอก ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย ความสอดคล้องกัน ความสำคัญ ขอบข่าย ความเป็นที่ยอมรับ (มีเครดิต) ความถูกต้องตามเวลา ความแพร่หลาย และประสิทธิภาพของการประเมิน นอกจากนั้นยังต้องทำการประเมินอย่างต่อเนื่องและเสนอแนวทางเลือกหลาย ๆ วิธีเพื่อความสะดวกสำหรับผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจ (Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation. 1971 : 1 - 368, Popham. 1975 : 33 - 37 and Thole. 1979 : 15 - 16)

6. รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้อง (The Discrepancy Evaluation Model)

ผู้ที่คิดรูปแบบนี้ขึ้นคือ แมลควอล์ม โพรวส์ (Malcolm Provus) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ให้คำจำกัดความของการประเมินว่าเป็นศิลปะของการค้นหาความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติงานของโครงการนั่นเอง เขาอธิบายว่ามีความไม่

สอดคล้องหาชนิดที่สามารถศึกษาได้จากการใช้โครงการ คือความไม่สอดคล้องที่สัมพันธ์กับชั้นต่าง ๆ ดังนี้

ชั้นที่ 1 การออกแบบโครงการ คือการกำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงาน กำหนดการดำเนินงาน และกำหนดผลที่หวังจะได้รับจากการดำเนินงาน

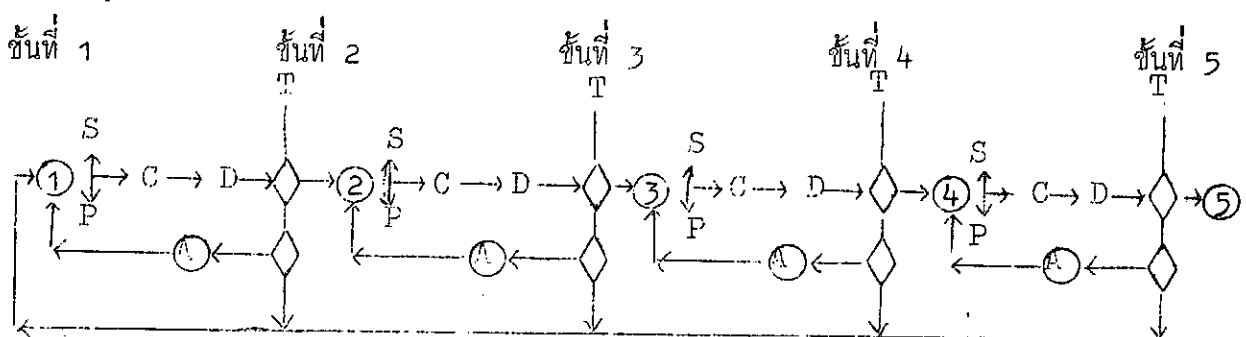
ชั้นที่ 2 การเตรียมพร้อม เป็นการนำปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานเข้าสู่กระบวนการ

ชั้นที่ 3 กระบวนการที่ใช้เพื่อการดำเนินงาน

ชั้นที่ 4 ผลผลิต

ชั้นที่ 5 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการลงทุน

ตามรูปแบบนี้การประเมินต้องทำโดยผู้ประเมินคณะหนึ่งที่ได้วางมาตรฐานตามความคาดหวังของโครงการเอาไว้ ต่อจากนั้นการประเมินทุกอย่างต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่และทำการตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานที่วางเอาไว้เป็นเกณฑ์ นับเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอนของการประเมินดังข้างกบบนและตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง ภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโปรวัต

S หมายถึงมาตรฐาน (Standard)

P หมายถึงการดำเนินงาน (Program performance)

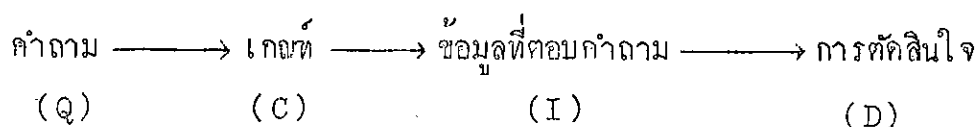
C หมายถึงเปรียบเทียบ (Compare)

D หมายถึงความไม่สอดคล้อง (Discrepancy information)

T หมายถึงยกเลิก (Terminate)

A หมายถึงการเปลี่ยนแปลง (Alteration) เกี่ยวกับ P
หรือ S

การประเมินในแต่ละขั้นตอน ถ้าหากพบข้อบกพร่องก็แก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนนั้น ๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ซึ่งประกอบด้วยการถามตนเอง เพื่อให้ได้คำตอบว่าทำไมจึงเกิดข้อบกพร่องนั้น ๆ มีอะไรเป็นสาเหตุ และมีวิธีการใดที่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่มาจากสาเหตุนั้น สำหรับขั้นตอนในการแก้ปัญหามีดังนี้

เมื่อผู้ประเมินทำการประเมินถึงขั้นที่ 5 แล้ว ถ้าจะดำเนินงานหรือเริ่มวงจรใหม่ก็ต้องทำการออกแบบใหม่โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การลงทุน ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของปัจจัยเบื้องต้นใหม่ (Provus. 1979 : 242 - 283, Popham. 1975 : 39 - 41 and Bhole. 1979 : 16 - 18)

9. แนวคิดการประเมินเชิงการค้า (The Transactional Evaluation Approach)

ผู้เสนอแนวคิดนี้คือ โรเบิร์ต เอ็ม. ริพเพย์ (Robert M. Rippey) ซึ่งอธิบายว่าการประเมินเชิงการค้าเป็นระบบการคิดบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินการทางการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งนักการศึกษาถูกขอให้อธิบายได้ว่าทำอะไรไปแล้วบ้างมากกว่าให้แสดงว่า

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพียงไร การประเมินประเภทนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้ทำการเปลี่ยนแปลง
บทบาทของผู้ทำการเปลี่ยนแปลง ระบบเกี่ยวกับการทำงานของผู้ทำการเปลี่ยนแปลง และ
ระบบแวดล้อมของระบบการเปลี่ยนแปลง

เมื่อเปรียบเทียบกับ การประเมินแบบดั้งเดิม การประเมินเชิงการค้ำมีเป้าหมายแตกต่างออกไปคือ การประเมินแบบนี้มุ่งประเมินระบบไม่ใช่ประเมินลูกค้าหรือ
บริการที่อยู่ภายใต้ระบบ ตัวแปรที่ประเมินมีส่วนสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางสังคม จิตวิทยา
และการสื่อความหมายของระบบมากกว่าสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย ข้อมูลต่าง ๆ ถูกป้อนย้อน
กลับเข้าไปในระบบอย่างต่อเนื่อง ตัวผู้ประเมินตามแนวคิดนี้มีความสำคัญมากกว่าการมี
ฐานะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบการปฏิบัติการ เรื่องราวเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่น ความ
เที่ยงตรง และความเป็นปรนัยของการประเมินแบบนี้ถือว่ามีส่วนสำคัญน้อยกว่าความถูกต้อง
ตามเวลา ความสอดคล้องกัน และผลที่สังเกตได้จากการประเมิน ความคาดหวังเบื้องต้น
ของการประเมินคือการเปลี่ยนพลังงานความขัดแย้งไปเป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อการผลิต
นั่นคือการช่วยให้บุคคลทราบบทบาทของตนอย่างแจ่มแจ้ง ไม่ใช่การคิดค้นความรู้ใหม่ ๆ
หรือการค้นหาสาเหตุ (Bhola. 1979 : 18 - 19)

10. รูปแบบการประเมิน ซีเอสอี (The CSE Model)

มาร์วิน ซี. แอลกิน (Marvin C. Alkin) ผู้อำนวยการของศูนย์
การศึกษาค้นคว้าเรื่องการประเมินของมหาวิทยาลัยแห่งแคลิฟอร์เนีย ณ ลอสแอนเจลิส
(The UCLA Center for the Study of Evaluation) เป็นผู้เสนอรูปแบบ
การประเมินซึ่งโดยทั่วไปรู้จักกันในนามรูปแบบ ซีเอสอี ความคิดของแอลกินคล้ายกับของ
สตีฟเฟิลดัมและโพรวัส คือทำการประเมินเพื่อรวบรวมข้อมูลป้อนให้กับผู้ที่ทำการตัดสินใจ
แอลกินอธิบายการประเมินของเขาว่าประกอบด้วยกระบวนการห้าขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การสำรวจความจำเป็น ให้แก่ความพยายามที่ศึกษาปัญหาของ
โครงการ คือการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่จะควรจะเป็นกับสิ่งที่เป็นอยู่จริง ถ้า
ความแตกต่างมาก แสดงว่าความจำเป็นมีมาก ในทางตรงกันข้ามความจำเป็นจะน้อย

ถ้าหากสิ่งที่เป็นอยู่หรือการปฏิบัติใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายของโครงการ (สิ่งที่จะเป็น) การตัดสินใจขั้นนี้คือการเลือกปัญหา (Problem selection)

ขั้นที่ 2 การประเมินเพื่อการวางแผน คือการรวบรวมข้อมูลเพื่อเตรียมการแก้ปัญหาที่พบในขั้นที่ 1 การตัดสินใจของขั้นนี้เน้นเพื่อการวางแผนโครงการ (Program selection)

ขั้นที่ 3 การประเมินการใช้แผน เป็นการประเมินที่มุ่งพิจารณาว่าแผน ที่วางไว้ในขั้นที่ 2 ไปใช้ได้ผลเพียงไร เป็นขั้นที่เหมือนกับการประเมินกระบวนการใน รูปแบบที่ซับซ้อนที่สุด การตัดสินใจของขั้นนี้เป็นการหาเพื่อการปรับแต่งโครงการ (Program modification)

ขั้นที่ 4 การประเมินความก้าวหน้า เป็นขั้นที่มุ่งศึกษาความสำเร็จใน ส่วนต่าง ๆ ของโครงการว่าไปสู่วิศทางของการแก้ปัญหาหรือไม่ โดยใช้จุดมุ่งหมายของ แผนต่าง ๆ เป็นเกณฑ์ในการประเมิน การตัดสินใจในขั้นนี้มีลักษณะเช่นเดียวกันกับขั้นที่ 3 คือทำเพื่อการปรับแต่งโครงการ (Program modification)

ขั้นที่ 5 การประเมินผลผลิต ลักษณะของขั้นนี้เหมือนกับการประเมิน ผลผลิตในรูปแบบอื่น ๆ คือเป็นการพิจารณาว่าโครงการสามารถแก้ปัญหาของขั้นที่ 1 ได้ มากน้อยเพียงไร ผู้ประเมินผลผลิตมีความประสงค์ที่จะเสนอข้อมูลต่อผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจ เพื่อพิจารณาว่าจะเลือก ปรับปรุง คงไว้ เผยแพร่ หรือทำอย่างไรต่อไปกับโครงการ การตัดสินใจในขั้นนี้จึงเป็นแบบการให้ประกาศนียบัตรหรือการยอมรับ (Program certification/Adoption)

ในปัจจุบันนี้ รูปแบบการประเมิน ซีเอสอี เป็นรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ กันมาก โดยเฉพาะในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทางการศึกษา นอกจากนั้นยังมี บริษัทและสถาบันต่าง ๆ ได้รูปแบบนี้เป็นหลักในการผลิตวัสดุการศึกษา วัสดุการวิจัย วัสดุ การติดตามผล และวัสดุที่ใช้ในการประเมินและการวิจัยออกจำหน่าย (Popham.

11. แนวคิดการประเมินแบบมีส่วนร่วม (The Participative Evaluation Model)

เปาโล แฟร์เร (Paulo Freire) ผู้มีชื่อเสียงด้านการศึกษาผู้ใหญ่ ได้เสนอแนวคิดการประเมินแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการประเมินที่ทำโดยผู้ประเมินเป็นทีม ซึ่งไม่ใช่ทำการศึกษาเพื่อคุณผลงานหรือความจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับวัตถุ แต่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นปรนัยกับอัตนัย นั่นคือใช้วิธีการสนทนาและการสังเกตความเป็นไปต่าง ๆ ในกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งผู้ประเมินต้องเป็นทั้งผู้ถูกศึกษา และเป็นผู้ที่ศึกษาไปพร้อม ๆ กัน กระบวนการของการประเมินตามแนวคิดนี้มีหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยและการประเมินที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตของการประเมิน การเลือกสถาบันหรือหน่วยงานที่ศึกษา ทำการติดต่อกับหัวหน้าหน่วยงาน สร้างความเป็นกันเอง ประชุมร่วมกับสมาชิกของหน่วยงาน กำหนดตารางการทำงานของทีม ร่วมงานอยู่ในหน่วยงานไปพร้อม ๆ กับการศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ ไปจนถึงการสรุปผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้น

การประเมินแบบนี้เน้นการศึกษาเกี่ยวกับคน ไม่ใช่การศึกษาเพื่อคน นั่นคือเป็นการหาความจริงว่าในกระบวนการของการดำเนินงานมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งอาจได้ออกมาเป็นคำตอบเพื่ออธิบายว่า ทำไมจึงได้ผลงานอย่างที่เป็นอยู่ (Bhola. 1979 : 22 - 24)

12. รูปแบบการประเมิน 3 เอส (The 3-S Model of Evaluation)

โบล่า (Bhola. 1979 : 25 - 38) ได้ปรับปรุงและขยายรูปแบบชิปป์ของสตฟเฟิลปีมให้ชัดเจนขึ้น และเรียกรูปแบบใหม่ว่ารูปแบบยุทธศาสตร์เฉพาะสถานการณ์ (The Situation - Specific Strategy Model) หรือรูปแบบ 3 - เอส (3-S Model) โดยแบ่งขั้นตอนในการประเมินออกเป็นห้าขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การจัดระบบการเปลี่ยนแปลงและการประเมิน ได้แก่การพิจารณาว่าอะไรกำลังดำเนินการอยู่ มีความต้องการทราบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านใด

ใครกำลังเปลี่ยนแปลงใคร ใครเป็นผู้ประเมิน ผู้ประเมินกำลังประเมินอะไร และผู้ประเมินเกี่ยวข้องกับผู้มีหน้าที่ตัดสินใจอย่างไร ฯลฯ ในการจัดระบบนี้ผู้ประเมินต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน สถาบันทางสังคม กลุ่มคน และบุคคล ทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกกระบวนการเปลี่ยนแปลงและการประเมิน ซึ่งโบลาลอธิบายว่า แต่ละสถานการณ์มีลักษณะเฉพาะของระบบยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินจึงจำเป็นต้องผันแปรไปตามระบบของการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์นั้นเสมอ

ระบบของการเปลี่ยนแปลงสามารถแบ่งออกได้เป็นสี่ประเภทดังนี้

สภาพแวดล้อม คือสิ่งที่ล้อมรอบหรืออยู่นอกขอบเขตของระบบ แต่อาจเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลหรือได้รับผลกระทบจากระบบการเปลี่ยนแปลงได้

ปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่สิ่งที่ป้อนเข้าไปในระบบของการเปลี่ยนแปลง เช่น คน วัสดุ เครื่องมือ ฯลฯ

กระบวนการ หมายถึงวิธีการดำเนินงาน การจัดการ หรือจัดกิจกรรมว่ามีขั้นตอน "อย่างไร" ในระบบการเปลี่ยนแปลง

ผลผลิต คือสิ่งที่ได้ออกมาเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ เช่น การเรียนรู้ ผลผลิตทางเกษตร กำลังคนที่มีทักษะ คนที่มีลักษณะเป็นสังคมนิยม ฯลฯ

ในการจัดระบบการประเมินจึงต้องเป็นไปตามระบบของการเปลี่ยนแปลง นั่นคือต้องมีการประเมินทั้งสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

ขั้นที่ 2 การสร้างความต่อเนื่องระหว่างวิธีการกับจุดจบของกิจกรรม
ในระบบการเปลี่ยนแปลง (Means - end relationships) ได้แก่การพิจารณายุทธศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงว่าตั้งอยู่บนฐานยึดถือและความคาดหวังเช่นไร เป็นยุทธศาสตร์เดียวหรือยุทธศาสตร์ผสมหรืออย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ที่ใช้กับผลผลิตนั่นเอง

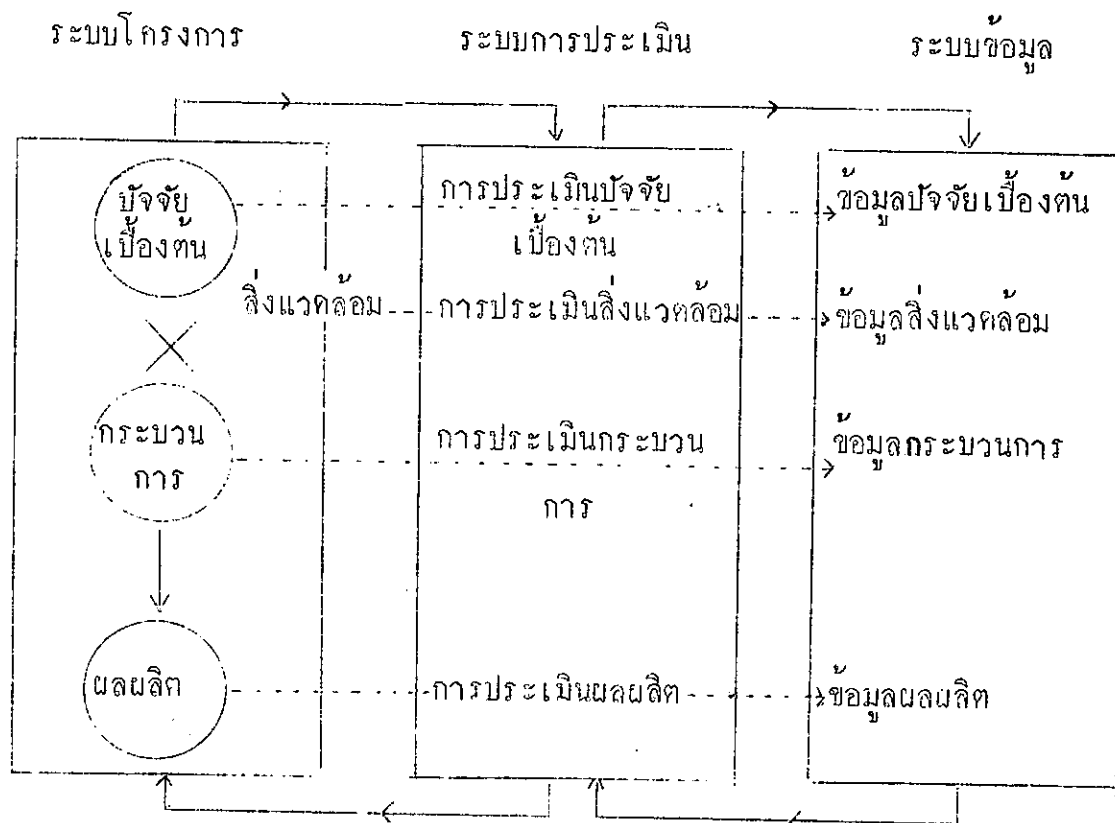
ขั้นที่ 3 การจัดทำรายการของข้อมูลที่จำเป็นและเรื่องราวที่ประเมิน
 เพื่อให้การประเมินเป็นไปอย่างสมบูรณ์ที่สุดและตอบคำถามเกี่ยวกับระบบการเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด ผู้ประเมินต้องจัดทำรายการเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ประเมิน รวมทั้ง

ขอขายและขอส่งสืบท่าง ๆ ไว้ตามลำดับความสำคัญและเป็นหมวดหมู่

ขั้นที่ 4 การเลือกเรื่องราวที่ประเมินเฉพาะสถานการณ์ รายการของข้อมูลที่สำคัญและเรื่องราวที่ประเมินต้องได้รับการพิจารณาถ่วงน้ำหนักจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ประเมินอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้การประเมินเป็นไปด้วยความประหยัค เรื่องที่ประเมินไม่เกินความสามารถของผู้ประเมิน ให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำการตัดสินใจ

ขั้นที่ 5 การเลือกเทคนิคและวิธีการประเมินที่เหมาะสม เมื่อได้เลือกเรื่องราวที่ประเมินเฉพาะสถานการณ์ได้แล้ว ผู้ประเมินต้องออกแบบการประเมินและเลือกใช้เทคนิคและวิธีการประเมินอย่างเหมาะสมกับประเภทของเรื่องราวเหล่านั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ด้านการประเมิน สถิติ และการวิจัยของผู้ประเมินว่ามีมากน้อยเพียงไรในการที่แสวงหาเทคนิคและวิธีการที่ถูกต้องแม่นยำสำหรับการประเมินระบบของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างระบบโครงการ ระบบการประเมิน และระบบของข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน 3 - เอส โบล่าได้แสดงแผนภูมิในแง่ของการปฏิบัติการไว้ ดังภาพประกอบ 9 และได้อธิบายว่าระบบทั้งสามนี้ต้องมีความต่อเนื่องกันทางที่ดีแล้วผู้ออกแบบระบบการปฏิบัติการควรออกแบบโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของระบบย่อยทั้งสามนี้ไว้ตั้งแต่เริ่มโครงการ เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินงานไปอย่างมีระบบ และได้คำนึงถึงการใช้อยู่ข้อมูลในการตัดสินใจและการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ภาพประกอบ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบโครงการ ระบบการประเมิน และระบบข้อมูล

พัพพะม (Popham, 1975 : 22 - 42) ได้สรุปว่ารูปแบบของการประเมินทางการศึกษามีอยู่สี่ลักษณะคือ

1. รูปแบบที่บ่งชี้คุณูปการเป็นหลัก ผู้นำในลักษณะนี้ได้แก่ ทายเลอร์ ทาบา แอมมอนต์ เมทเฟสเซลและไมเกิล

2. รูปแบบที่ยึดเกาะภายในเป็นหลัก เป็นรูปแบบที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปในการประเมินทางการศึกษา เช่น ในการรับรองวิทยฐานะของโรงเรียน ซึ่งผู้ประเมินได้ตั้งมาตรฐานเอาไว้ว่ากิจการของโรงเรียนด้านต่าง ๆ ควรถึงระดับใด ตัวอย่างผู้นำในค่านี้นี้ได้แก่ สมาคมภาคกลาง - เหนือ ของสหรัฐอเมริกา

3. รูปแบบที่ยึดเกาะภายนอกเป็นหลัก ผู้นำของรูปแบบนี้คือ สกริฟเวนและสเทก

4. รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ ซึ่งมี กูดา (Guba) สตัฟเฟิลบีม แอลคิน และโพรวัด เป็นผู้นำ

ในการประเมินโครงการการศึกษานี้ใหญ่แบบเบ็คเสร็จ มีผู้เสนอแนะวิธีการประเมินไว้ดังต่อไปนี้

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO. 1981 : 25 - 26) ได้รายงานว่ากิจกรรมการประเมินโครงการการศึกษานี้ใหญ่แบบเบ็คเสร็จควรประกอบด้วยห้าขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การพัฒนาระบบการประเมิน
- ขั้นที่ 2 พัฒนาเครื่องมือและกระบวนการการประเมิน
- ขั้นที่ 3: กิจกรรมการประเมินภาคสนาม
- ขั้นที่ 4 การจัดประเภทและการวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นที่ 5 การรายงานผลการวิจัย

สมาคมภาคกลาง - เหนือ ของสหรัฐอเมริกา (The North Central Association. 1976 : 7) อธิบายว่า การประเมินประกอบด้วยกระบวนการพื้นฐานสี่ขั้นคือ

1. ทำความเข้าใจเป้าหมายประสงค์และจุดมุ่งหมายว่าอะไรคือสภาพการณ์ที่พึงปรารถนา
2. ทำการวัดผลการปฏิบัติงานให้ได้ว่าสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ คืออะไร?

3. ทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ให้จากการปฏิบัติงานกับที่ซึ่งปรารถนา เพื่อพิจารณาว่ามีความไม่สอดคล้องประการใดบ้าง?

4. ทำการตัดสินใจจากผลการเปรียบเทียบว่า ผลการปฏิบัติงานของโครงการในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ควรยอมรับหรือไม่ควรยอมรับ และควรทำการปรับปรุงโครงการในส่วนใดบ้าง?

ส่วนการออกแบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ มีผู้เสนอไว้ดังนี้

ฟิทซ์ - กิบบอน และ มอร์ริส (Fitz-Gibbon and Morris, 1978 : 46 - 123) ได้เสนอการออกแบบการประเมินไว้หกแบบคือ

แบบที่ 1 กลุ่มควบคุมอย่างแท้จริง มีการทดสอบก่อน - หลัง

แบบที่ 2 กลุ่มควบคุมอย่างแท้จริง มีการทดสอบตอนหลังเพียงครั้งเดียว

แบบที่ 3 กลุ่มควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน มีการทดสอบก่อน - หลัง

แบบที่ 4 กลุ่มเดียว แบบแทรกเข้าช่วงใดช่วงหนึ่งของเวลา (อนุกรมเวลา)

แบบที่ 5 กลุ่มควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน แบบแทรกเข้าช่วงใดช่วงหนึ่งของเวลา (อนุกรมเวลา)

แบบที่ 6 กลุ่มก่อน - หลัง

รัฐบาลอินเดีย (Government of India, 1974 : 29) เสนอว่าการออกแบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีอยู่สองประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองในช่วงต่าง ๆ ของโครงการ (ในเวลาต่างกัน)

ประเภทที่ 2 การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในเวลาเดียวกัน

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO. n.d. : 13 - 16) เสนอแนะว่า การออกแบบการประเมินโครงการการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จอาจทำได้หลายวิธีดังนี้

1. การสำรวจกลุ่มตัวอย่างในเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานแล้วนำข้อมูลมาทดสอบสมมุติฐานต่าง ๆ
2. การสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน
3. การสำรวจ ณ สองระยะของเวลาของเพียงกลุ่มเดียว เช่น ก่อนและหลังการดำเนินงาน แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน
4. การสำรวจ ณ สองระยะของเวลาทั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน
5. การสำรวจ ณ สามระยะหรือหลายระยะของเวลา เพื่อศึกษาเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของความก้าวหน้าของโครงการ

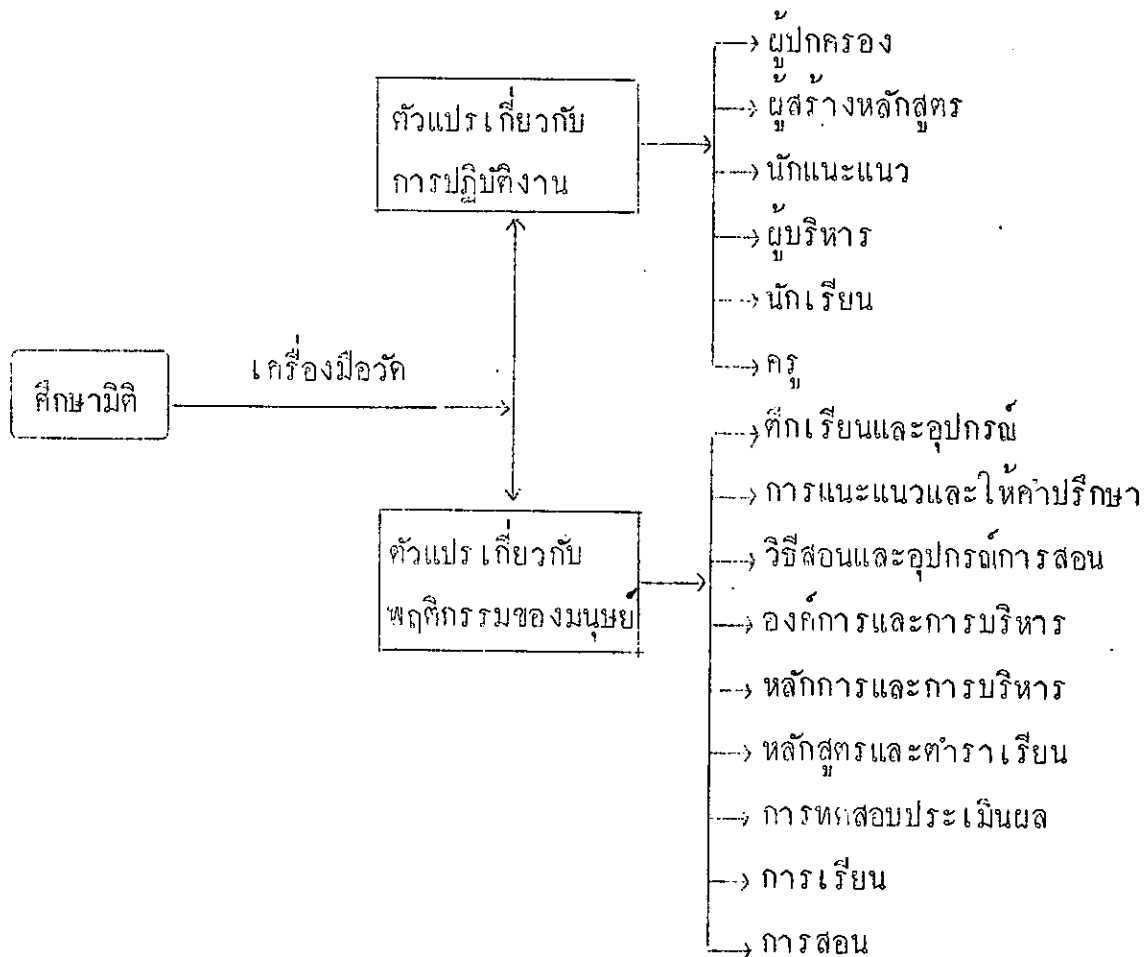
จากการพิจารณาการออกแบบที่มีผู้เสนอไว้ดังกล่าวแล้ว ล้วนแต่เป็นการประเมินด้วยวิธีการวิจัย (Evaluative research) ทั้งหมด ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการประเมินด้วยวิธีการวิจัยเป็นวิธีที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมากกว่าวิธีอื่น

ในการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินด้วยวิธีการวิจัย พบว่าเริ่มด้วยการประเมินผลผลิตกันมากกว่าประเมินทั้งระบบ และส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เป็นประการสำคัญ

แต่ บริคซ์ จัดจ์ และมุก (Bridge, Judd and Mooock. 1979)

ได้เสนอแนะว่าในการพิจารณาผลผลิตทางการศึกษากวกรศึกษาลักษณะที่มีต่อครอบครัว เพื่อน ครู และโรงเรียนด้วย และในการประเมินก็ควรใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้นกับผลผลิต เพื่อให้ทราบว่ามีความแปรโคของปัจจัยเบื้องต้นที่เป็นตัวส่งผลกระทบต่อผลผลิตบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้เป็นตัวพยากรณ์ของผลผลิตต่อไป

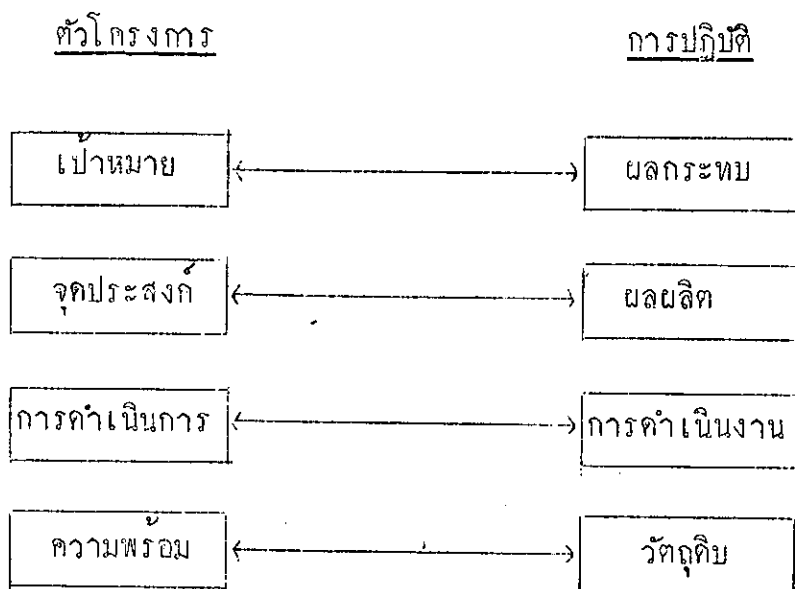
ทวีป ศิริรัศมี (ทวีป ศิริรัศมี 2524 : 17) ได้เสนอว่าในขบวนการวัดทางการศึกษา ซึ่งเป็นการวัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ควรวัดตัวแปรทั้งที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ดังรายละเอียดในภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ทางการศึกษา

โกวิท ประวาลพุกษ์ (โกวิท ประวาลพุกษ์ ม.ป.ป. : 2) เสนอว่าในการประเมินหลักสูตรหรือโครงการต่าง ๆ ควรประเมินทั้งระบบ แต่ในการประเมิน

ความก้าวหน้าทางการศึกษาควรประเมินเฉพาะผลผลิตเพื่อดูว่าผลผลิตสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ ระบบของการประเมินมีรายละเอียดดังภาพประกอบ 11 แต่ไม่ได้ระบุตัวแปรต่าง ๆ ของระบบไว้ให้เห็นด้วย

ภาพประกอบ 11 กระบวนการประเมินโครงการ

โบล่า (Bhola, 1979 : 39 - 41) ซึ่งเป็นผู้ได้ขยายรูปแบบการประเมินชิปป์ ของสตัฟเฟิลบีมให้เหมาะสมกับการประเมินเฉพาะสถานการณ์ เสนอแนะว่าในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ควรประเมินดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ตัวแปรสามชนิด คือ
 - ชนิดที่ 1 ตัวแปรเกี่ยวกับนักศึกษา
 - ชนิดที่ 2 ตัวแปรเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติการ
 - ชนิดที่ 3 ตัวแปรเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก

2. การปฏิบัติการหรือกระบวนการ อย่างน้อยควรจะประกอบด้วยตัวแปรสามชนิด คือ

ชนิดที่ 1 ตัวแปรเกี่ยวกับการบริหารหรือการจัดการ

ชนิดที่ 2 ตัวแปรเกี่ยวกับการสอน

ชนิดที่ 3 ตัวแปรเกี่ยวกับการสนับสนุน

3. ผลผลิต ได้แก่ตัวแปรอย่างน้อยสามชนิด คือ

ชนิดที่ 1 ตัวแปรเกี่ยวกับผู้ที่เรียนสำเร็จตามหลักสูตร

ชนิดที่ 2 ตัวแปรเกี่ยวกับสถาบันสังคม

ชนิดที่ 3 ตัวแปรเกี่ยวกับชุมชน

4. สิ่งแวดล้อม ได้แก่ตัวแปรสามชนิด คือ

ชนิดที่ 1 ตัวแปรเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง

ชนิดที่ 2 ตัวแปรเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ชนิดที่ 3 ตัวแปรเกี่ยวกับสังคม - วัฒนธรรม

นอกจากนี้ โบล่า (Bhola. 1979 : 49 - 50) ยังได้เสนอต่อไปว่าในการศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ต้องเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และที่เป็นเอกสาร โดยใช้แหล่งข้อมูลต่อไปนี้ คือ

1. บุคคล เช่น นักศึกษา ครู ชาวไร่ ชาวนา ผู้นำชุมชน ศิษยานิเทศก์ ผู้บริหาร ฯลฯ

2. กลุ่มคน เช่น กลุ่มชั้นเรียนต่าง ๆ กลุ่มผู้จัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียง กลุ่มอาชีพ ราย กลุ่มสาธิต ฯลฯ

3. สถาบัน เช่น โรงเรียน สหกรณ์ ครอบครัว โรงงาน กรม กอง และกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

4. กลุ่มวัฒนธรรมย่อย เช่น ชุมชน ชั้นทางสังคม ฯลฯ

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO. 1981 : 32) เสนอว่า การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ควรประเมินในระบบขอบข่ายที่กว้างกว่าการประเมินผลผลิตเพียงอย่างเดียว นั่นคือต้องประเมินในมิติต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อม

1.1 การวิเคราะห์เพื่อวินิจฉัยเกี่ยวกับสถานการณ์ในอดีตและปัจจุบันทางสังคม - เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และอื่น ๆ

1.2 ความต้องการและความสำคัญก่อนหลังของปัญหา

2. ปัจจัยเบื้องต้น

2.1 ปัจจัยที่เป็นวัชรูปกรณ์

2.2 ปัจจัยที่ไม่ใช่วัชรูปกรณ์

3. กระบวนการ

3.1 การจัดการ

3.2 การเรียนการสอน

4. ผลผลิตเฉพาะหน้า

4.1 ผลผลิตระหว่างการปฏิบัติการ

4.2 ผลผลิตด้านการเรียนรู้

5. ผลในระยะยาว

5.1 ผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

5.2 ผลทางสังคม - เศรษฐกิจ

5.3 พัฒนาการด้านอื่น ๆ

นอกจากนั้นยังให้เสนอต่อไปว่า ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จนั้น ผู้ประเมินต้องสรุปให้ได้ว่าจุดเน้นและจุดมุ่งหมายของโครงการคืออะไร ประเมินด้านใด ใช้เกณฑ์อะไรในการประเมิน โดยยุทธศาสตร์ใด และใครคือผู้บริโภคของผลการประเมิน โดยได้สรุปหัวข้อของแต่ละด้านไว้ดังตาราง 3 เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับผู้ประเมินในการนำไปใช้

ตาราง 3 ระบบการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรี

จุดเน้นของโครงการ	จุดมุ่งหมายของการประเมิน	คุณลักษณะหรือมิติที่จะประเมิน	เกณฑ์ในการประเมิน	ยุทธศาสตร์ในการประเมิน	ตัวบ่งชี้การประเมิน
- เป้าประสงค์ - ความมุ่งหมายหรือจุดมุ่งหมาย - เนื้อหา - ผู้รับบริการ - ผลผลิตหรือกลุ่มเป้าหมาย	- สภาพแวดล้อม - ปัจจัยป้องกัน - กระบวนการ - ผลผลิต - ผลกระทบ	- การบริหาร - การจัดการ - การจัดการ - การเงิน - กลวิธี - ลักษณะทางกายภาพ	- โครงสร้างภายใน - การประสานงาน - การใช้งบประมาณ - เป้าหมายหรือผลสัมฤทธิ์ - กระบวนการเรียนรู้ - ระบบการฝึกอบรม - กลไกการนิเทศ - นโยบายเกี่ยวกับบุคลากร - การประเมินผล - การติดตาม - การปฏิบัติงานและการจัดรูปงาน	- การวิเคราะห์เอกสาร - การสำรวจหรือการสำรวจ - การวัดหรือการวัด - การรวบรวมข้อมูล - การวิเคราะห์ข้อมูล - การแปลผล	- ผู้กอบนโยบาย - นักวางแผน - ผู้บริหาร - นักการเงิน - เจ้าหน้าที่ - ของโครงการ - ผู้เรียน - ชุมชน - ประจักษ์

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO. n.d. : 26 - 28) ได้สรุปว่าในการพัฒนาโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จ นั้นมีขั้นตอนงานอยู่สองขั้นใหญ่ ๆ คือขั้นเตรียมการกับขั้นปฏิบัติการ ในแต่ละขั้นมีการ ศึกษาค้นคว้าและการประเมินดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของโครงการ

1.2 การศึกษาค้นคว้าพิเศษเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการ เช่น การสำรวจปัญหา การสำรวจเทคนิคที่เหมาะสมกับโครงการ การทดสอบการปฏิบัติการ การประเมินตนเอง การศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 การสำรวจพื้นฐาน (Baseline survey) เป็นการประเมิน ความพร้อมของขั้นเตรียมการ ซึ่งต้องทำทั้งระดับบุคคล ระดับหน่วยงาน และระดับชุมชน

2. ขั้นปฏิบัติการ ควรมีการประเมินต่อไปนี้

2.1 การสำรวจระหว่างการปฏิบัติงาน (Interim survey) ได้แก่ การสำรวจเมื่อมีผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละรุ่น แต่โครงการยังคงดำเนินการต่อไป ซึ่งต้องทำในระดับบุคคล ระดับหน่วยงาน และระดับชุมชน เช่นเดียวกัน

2.2 การสำรวจเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Terminal survey) คือ การสำรวจเมื่อโครงการได้ดำเนินการไปครบระยะเวลาตามแผนที่ได้วางไว้ เช่นใน ระยะ 5 ปี เป็นต้น แต่ไม่ได้หมายความว่าโครงการนี้จะไม่มีการดำเนินการต่อไป ในการสำรวจก็ต้องทำทั้งในระดับบุคคล ระดับหน่วยงาน และระดับชุมชน เช่นกัน

สำหรับตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบุคคล หน่วยงาน และ ชุมชน

คอฟเวอร์ต (Couvert. 1979 : 38 - 46) ได้ให้คำแนะนำว่าในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรี สามารถเก็บข้อมูลได้โดยวิธีการต่อไปนี้ คือ

1. การศึกษาเอกสาร คือการวิเคราะห์บันทึก ทะเบียน ระเบียบ สำเนา หนังสือราชการ ภาพเขียน ภาพถ่าย เอกสาร หนังสือ และสถิติต่าง ๆ
2. การอภิปราย ได้แก่การขอความเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ วินิจฉัยปัญหา การประชุมปรึกษา และอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน
3. การเยี่ยมเยียนหน่วยงาน ได้แก่การไปทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้ สังเกตสภาพแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพของหน่วยงาน ศึกษาโครงสร้างของหน่วยงาน ทำแผนที่ ทำแผนผัง ทำแผนภูมิ และอื่น ๆ ที่จำเป็น
4. การใช้แบบสอบถามและการบันทึกการสังเกต เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ทำได้อย่างกว้างขวางในทุกระบบของการประเมินโครงการ และยังสามารถใช้ในการรวบรวมข้อมูล อันเป็นตัวบ่งชี้ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ด้วย ไม่ว่าในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ นับเป็นวิธีการที่ใช้กันมากวิธีหนึ่ง
5. การทดสอบและการวิเคราะห์กลุ่มเพื่อการฝึกอบรม เป็นการเก็บข้อมูลตามเนื้อหาทางเทคนิคเฉพาะด้านตามหลักสูตร

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO. 1981 : 50 - 51) ได้รวบรวมวิธีการเก็บข้อมูลไว้หลายแบบ และสรุปว่าผู้ประเมินควรเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ที่สุดตามความพร้อมของทรัพยากร อันได้แก่บุคลากร งบประมาณ และเวลา และควรระลึกว่าไม่มีวิธีการใดเพียงวิธีเดียวที่จะให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การใช้หลายวิธีประกอบกันจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรี วิธีการที่ทดลองใช้ได้ผลมาแล้วคือ

1. แบบสอบถาม
2. การสัมภาษณ์

3. การสังเกต (แบบเข้าร่วมและไม่เข้าร่วม)
4. การสัมภาษณ์ การประชุม หรือการประชุมปฏิบัติการ
5. การทบทวน การสนทนา และการอภิปราย
6. การวิเคราะห์ระเบียบและเอกสาร
7. การใช้รายการตรวจสอบ มาตรฐานประมาณค่า และการทดสอบ
8. การสำรวจและข้อมูลจากการตรวจสอบ
9. การบันทึกระเบียบเกิดพฤติการณ์ การเรียงความ การจินตนาการ ฯลฯ
10. หลักฐานโดยอ้อม เช่น สมุดแบบฝึกหัดของผู้เรียน การร่วมกิจกรรม ฯลฯ
11. เกม สถานการณ์จำลอง และการประเมินของเพื่อน
12. การวิเคราะห์ข้อความ ภาพ แผนภูมิ คำพูด
13. การเขียนเขียนหน่วยงานและการอภิปรายกับผู้แทนชุมชนและอื่น ๆ

วิธีการดังกล่าวมีทั้งที่ "เป็นทางการ" และ "ไม่เป็นทางการ" "เป็นการทดสอบ" และ "ไม่เป็นการทดสอบ" เป็น "การประเมินภายใน" และ "การประเมินภายนอก" และเป็น "เชิงปริมาณ" และ "เชิงคุณภาพ" ทางที่ดีที่สุดคือการใช้ทั้งสองวิธีประกอบกันในทุก ๆ ขั้นตอนของการเปรียบเทียบ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีของนานาชาติ สรุปได้ว่าที่แล้วมาการประเมินส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน ครู และนักศึกษา ส่วนการประเมินเกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์การ การใช้ทรัพยากร และความร่วมมือจากประชาชนมีน้อยมาก ทั้งนี้เพราะเหตุว่าชาววิธีการที่เหมาะสมในการประเมินเรื่องราวดังกล่าว (The International Council for Adult Education. 1979 : 19)

สำหรับประเทศไทย นอกจากรายงานการประเมินผลโครงการทดลองแก้ไขการไม่รู้หนังสือของจังหวัดลำปาง ปี พ.ศ. 2512 และรายงานการประเมินผลโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีของจังหวัดลำปางและแพร่ ปี พ.ศ. 2514 ที่กองการศึกษา

ผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาเป็นผู้ทำในระหว่างการทดลองโครงการแล้ว ยังมีการประเมินและการวิจัยที่เป็นการประเมินโครงการหรือโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานอีกหลายเรื่อง และถ้านำแนวคิดหรือรูปแบบของการประเมินทางการศึกษามาวิเคราะห์ การประเมินทั้งหมดนี้ก็พอสรุปได้ว่า ยังไม่มีการประเมินเรื่องใดที่เป็นการประเมินทั้งระบบ ส่วนใหญ่เป็นเพียงการประเมินเพื่อพิจารณาความก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือการประเมินผลผลิต นอกนั้นเป็นการประเมินกระบวนการ การประเมินสภาพแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น หรือมีบ้างที่ประเมินเพียงสองสามด้าน ในการประเมินเพียงครั้งเดียวดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การประเมินความก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือการประเมินผลผลิต เช่น ระดับการรู้หนังสือของผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ ของ สมทรง อัสวกุล ความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ ของ กุหลาบ หวังศิริสกุล การศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติด้านอนามัยและการวางแผนครอบครัวของผู้เรียนและไม่เคยเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เขตการศึกษา 8 ของ สมปิติ บุตรคำ การศึกษา มโนภาพแห่งตน (Self concept) และความคาดหวังแห่งตน (Self expectation) ของผู้ใหญ่ที่เรียนสำเร็จหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในเขตการศึกษา 3 ของ ประเทือง แดงงาม

2. การประเมินกระบวนการ เช่น พฤติกรรมการสอนด้านการอภิปรายและด้านการถามตอบของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ของ สุชาติ บุคผ่อง พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ของ มนัส ภาคภูมิ พฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอนและด้านการใช้อุปกรณ์การสอนของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ของ วิเชียร ประยูรชาติ รายงานการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเรื่องการพัฒนาการบริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษาประชาชน จังหวัดยะลา ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา

3. การประเมินสภาพแวดล้อม เช่น Adult Education in Thailand: A Needs Assessment by Sunthorn Kohtbantau การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนจังหวัดอุทัยธานี การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนจังหวัดอ่างทอง และ การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนจังหวัดสมุทรสาคร ของ สำราญ ทองแพง และคนอื่น ๆ

4. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เช่น รายงานการศึกษาประสิทธิภาพของแผนเรียนและคู่มือสอนการศึกษาคู่ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

5. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการ เช่น รายงานการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานการศึกษาคู่ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ของ ชุมพล หนูสง และคนอื่น ๆ

6. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นและผลผลิต เช่น รายงานการวิจัยการศึกษา คู่ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระยะแรก : ประเมินด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และสภาพทั่วไป ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา

7. การประเมินสภาพแวดล้อมและผลผลิต เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ ของ สุรเดช ปานทกุล

8. การประเมินกระบวนการและผลผลิต เช่น รายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาการศึกษาคู่ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ ตามความช่วยเหลือขององค์การยูนิเซฟ ของ ฉารี สัมหลวี และคนอื่น ๆ

9. การประเมินสภาพแวดล้อม ผลผลิต และผลกระทบ เช่น รายงานการประเมินผลโครงการการศึกษาคู่ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แนวคิดหรือรูปแบบการประเมินที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จขึ้นพื้นฐานดังกล่าวข้างบน ได้แก่ รูปแบบการประเมินชิปป์ ของ สก๊อฟเฟิลบีม รูปแบบการประเมิน 3 เอส ของโบล่า และรูปแบบการประเมินของ สเตค ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินอย่างมีระบบ

เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จ

ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จมักประสบปัญหาที่สำคัญ อยู่ประการหนึ่ง คือ เรื่อง "เกณฑ์" ที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะ ผู้ประเมินต้องทำการวัด วิเคราะห์ และแปลความหมายการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หาก ไม่มีตัวบ่งชี้หรือเกณฑ์มาตรฐานที่แน่นอนในการประเมินแล้ว ย่อมทำให้คุณค่าและประโยชน์ ของการประเมินลดน้อยลง คือไม่อาจนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจที่ถูกต้องได้ ดังนั้น การแสวงหา "เกณฑ์" ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประเมินโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จ

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO. n.d. : 23 - 25) ได้จัดทำรายการของตัวบ่งชี้ในการประเมินโครงการการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จไว้สองชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ตัวบ่งชี้ขั้นพื้นฐานที่ทุกโครงการต้องพิจารณา ได้แก่

1. อัตราผู้ไม่รู้หนังสือที่เข้าร่วมในโครงการ ต่อผู้ไม่รู้หนังสือทั้งหมด
2. อัตราร้อยละของผู้ออกกลางคันในระดับต่าง ๆ ของโครงการ
3. อัตราผู้สอบผ่านด้านการรู้หนังสือต่อผู้เข้าสอบทั้งหมด
4. อัตราผู้สอบได้ตามหลักสูตร (การรู้หนังสือและวิชาชีพ) ต่อผู้
เข้าสอบทั้งหมด
5. ผลผลิตของโครงการที่เพิ่มขึ้นและเป็นสิ่งที่สามารถวัดได้

6. รายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ที่ผ่านการเรียนจากโครงการ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ได้เรียนหรือเรียนแต่บางส่วน

7. ระดับการทำงานเป็นพลเมืองดีของผู้ที่ผ่านโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ได้เรียน

8. ค่าใช้จ่ายต่อหัวของโครงการ

9. อัตราค่าใช้จ่าย - ผลได้ของโครงการ

ตัวบ่งชี้ดังกล่าวนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ข้อ 1 ถึง 4 เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อโครงการ ข้อ 5 - 7 เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโครงการและสังคม และข้อ 8 กับ 9 เกี่ยวกับประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

ชุดที่ 2 ตัวบ่งชี้ตามวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการเฉพาะด้าน ได้แก่

1. การรู้หนังสือ

1.1 ระดับของทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดเลข

1.2 การนำทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดเลขไปใช้

2. ความสามารถในการทำงาน

2.1 ระดับความสามารถในการประกอบอาชีพ

2.2 การนำความสามารถในการประกอบอาชีพไปใช้จริง ๆ

3. การศึกษาพื้นฐาน (ทัศนคติและพฤติกรรม)

3.1 ระดับของการศึกษาพื้นฐาน

3.2 ระดับความสนใจและการพยายามสนับสนุนการศึกษา

ของลูกหลาน

4. การใช้สื่อสารมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์)

5. การมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ
 - 5.1 การมีส่วนร่วมในการจัดองค์การทางเศรษฐกิจ
 - 5.2 การมีส่วนร่วมในการจัดองค์การทางสังคมและความเป็น

พลเมืองที่

6. การปฏิบัติตนถูกต้องตามสุขบัญญัติ
 - 6.1 ระดับของทักษะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอนามัยชุมชนและ

ส่วนบุคคล

7. การผลิต
 - 7.1 การสนับสนุนการผลิตของชุมชนหรือสถานประกอบการ
 - 7.2 ปริมาณของการผลิตหรือค่าจ้าง หรือเงินเดือนที่ได้รับ
 - 7.3 ระดับการเป็นเจ้าของกิจการ ทรัพย์สิน สินค้า และอื่น ๆ

คัพเวอร์ต (Couvert. 1979 : 48 - 53) ได้เสนอแนะตัวบ่งชี้ในลักษณะที่คล้ายกับขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ แต่จำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ถึง 7 ประเภท ดังนี้คือ

ตัวบ่งชี้ที่เป็นสถิติของโครงการ ได้แก่

1. อัตราผู้ลงทะเบียนในโครงการต่อจำนวนที่สามารถรับได้
2. อัตราผู้ออกจากกลางคัน
3. อัตราผู้เข้าเรียนต่อผู้ลงทะเบียนไว้ทั้งหมด
4. อัตราการใช้เวลาอย่างแท้จริงต่อเวลาที่เตรียมไว้ในแผน
5. อัตราของจำนวนที่รับได้ต่อผู้ที่ต้องการเข้าเรียนตามเป้าหมาย
6. อัตราของผู้เข้าสอบไล่ต่อผู้เข้าเรียนทั้งหมด

ตัวบ่งชี้ที่เป็นทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ ได้แก่

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน การเขียน และการคิดเลข
8. ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

9. ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับสังคม - เศรษฐกิจ
10. ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย
11. การใช้ทักษะด้านการเขียน
12. การใช้ทักษะด้านการอ่าน
13. การใช้ทักษะด้านการคิดเลข

ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

14. ร้อยละของการเพิ่มผลผลิตเนื่องจากกิจกรรมและการฝึกในโครงการ
15. ระดับคุณภาพของผลผลิต
16. อัตราราคาขายที่เพิ่มขึ้น (ในคุณภาพที่เท่าเทียมกันและสามารถจะควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้)
17. อัตราค่าสิ้นเปลืองต่อหน่วยของการผลิต
18. ร้อยละของการปรับปรุงทางเทคนิคและสินค้า (ใน 1 ปี)
19. ร้อยละของการเพิ่มรายได้เนื่องจากโครงการ
20. อัตราการขยายเครื่องมือในการผลิต การบำรุงรักษาและการขนส่ง
21. ฐานะและบทบาททางสังคม - เศรษฐกิจของผู้ที่ผ่านโครงการ

ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับทัศนคติต่อการศึกษา

22. อัตราที่ลูกหลานของศิษย์เก่าเข้าโรงเรียนต่อจำนวนนักเรียนในอายุเดียวกันในแต่ละปีของแต่ละเพศ
23. อัตราที่ลูกหลานของศิษย์เก่าไม่ได้เข้าโรงเรียนต่อจำนวนผู้ไม่ได้เข้าโรงเรียนทั้งหมดในแต่ละปีของแต่ละเพศ

ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับทักษะการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ

24. อัตราการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการผลิตก่อนนวัตกรรมที่เสนอแนะทั้งหมด
25. ร้อยละของผู้รู้วิธีการจากการทดสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาชีพที่สอนตามโครงการ
26. การเพิ่มขึ้นของความต้องการในการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคและนวัตกรรมด้านต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน

27. อัตราการมีเครื่องรับวิทยุ - โทรทัศน์ใช้ของผู้ผ่านการเรียนต่อผู้ที่ไม่ผ่านการเรียน
28. อัตราเฉลี่ยของการฟังรายการทางการศึกษา หรือทางเทคนิคด้านการประกอบอาชีพ

ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

29. ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยในอาชีพเฉพาะด้าน

รัฐบาลแห่งประเทศอินเดีย (Government of India. 1974 : 39 - 43) ได้เสนอแนะตัวบ่งชี้ที่มีลักษณะคล้ายกับของคัพเวอร์ต ดังกล่าวแล้ว ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวไรชาวนา แต่ได้คัดตัวบ่งชี้บางตัวออกไป พร้อมทั้งได้เสนอแนะวิธีการและเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเอาไว้ให้ด้วย วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ได้แก่

1. การสัมภาษณ์
2. แบบทดสอบ
3. แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล

โบล่า (Bhola. 1979 : 57 - 59) ได้เสนอรายการของตัวบ่งชี้ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จไว้ 30 ตัว แบ่งเป็นตัวบ่งชี้ขั้นต่ำที่สุด 11 ตัว และตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ 19 ตัว ดังต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับสถิติพื้นฐาน

1. ลักษณะเชิงปริมาณ

1.1 ตัวบ่งชี้ขั้นต่ำที่สุด

- 1.1.1 อัตราผู้ลงทะเบียนเรียนในโครงการต่อจำนวนที่สามารถรับได้
- 1.1.2 อัตราผู้ออกกลางคัน
- 1.1.3 อัตราผู้เข้าเรียนต่อผู้ลงทะเบียนไว้ทั้งหมด
- 1.1.4 อัตราการใช้เวลาอย่างแท้จริงต่อเวลาที่เตรียมไว้ในแผน

1.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

- 1.2.1 อัตราของจำนวนที่รับให้ต่อผู้ที่ต้องการเข้าเรียนตามเป้าหมาย
- 1.2.2 อัตราของผู้ที่เข้าสอบไล่ครั้งสุดท้ายต่อผู้เข้าเรียนทั้งหมด

2. ลักษณะเชิงคุณภาพ

2.1 ตัวบ่งชี้ขั้นต่ำที่สุด

- 2.1.1 ความคงอยู่ของการรื้อหนังสือ
- 2.1.2 ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพและเทคนิคในการประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ

2.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

- 2.2.1 ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับสังคม - เศรษฐกิจ

4. ทักษะทางสังคม - เศรษฐกิจ

4.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

4.2.1 ความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับทักษะทางสังคม - เศรษฐกิจและบทบาทของบุคคลที่มีต่อสังคม

ทัศนคติต่อการศึกษา

1.1 ตัวบ่งชี้ขั้นต่ำสุด

1.1.1 อัตราที่ลูกหลานของศิษย์เก่าเข้าโรงเรียนต่อจำนวนนักเรียนในอายุเดียวกัน

1.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

1.2.1 อัตราที่ลูกหลานของศิษย์เก่าไม่ได้เข้าโรงเรียนต่อจำนวนผู้ไม่ได้เข้าโรงเรียนทั้งหมด

ความสามารถในวิชาชีพ

1.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

1.2.1 อัตราการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เสนอแนะ

1.2.2 ระดับของการรู้วิธีการที่สอนตามโครงการ

1.2.3 การเพิ่มขึ้นของความต้องการในการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคและนวัตกรรมด้านต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ที่มีต่อเครื่องมือด้านสื่อสารมวลชน

1.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

1.2.1 การมีกรรมสิทธิ์ในเครื่องรับวิทยุ - โทรทัศน์

1.2.2 รายการทางการศึกษาที่ชอบ

สุขภาพ อนามัย และความปลอดภัย

1.1 ตัวบ่งชี้ขั้นต่ำสุด

1.1.1 ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับการระวังรักษาสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยภายในบ้าน

1.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

1.2.1 ความคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับการระวังรักษาสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน

ค่าใช้จ่ายและการวิเคราะห์กำไร - ค่าใช้จ่าย

1.2 ตัวบ่งชี้ที่เสนอแนะ

1.2.1 ค่าใช้จ่ายต่อหัวของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า "เกณฑ์" ต่าง ๆ ที่มีผู้เสนอแนะไว้เป็นไปในรูปของ "ตัวบ่งชี้" ซึ่งจำแนกเอาไว้ในลักษณะต่าง ๆ กัน และจากการพิจารณาถึงวิธีการเก็บข้อมูล ตามลักษณะตัวบ่งชี้ดังกล่าว ก็สามารถสรุปได้ว่า มีทั้งข้อมูลที่เก็บได้ในระยะสั้นและข้อมูลที่ ต้องเก็บในระยะยาว ดังนั้นถ้าเป็นการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จเพียง หนึ่งครั้งหนึ่ง และเป็นการประเมินในระหว่างการทำงานแล้วย่อมจำเป็นที่ต้องสำรวจ ข้อมูลที่เก็บได้ในระยะสั้นมากกว่า นั่นคือต้องตัดตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อสังคม - เศรษฐกิจ บางตัวออกไป ถ้าถ้าเป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดแผน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเก็บข้อมูลตามตัว บ่งชี้ที่เกี่ยวกับผลกระทบต่าง ๆ ควบคู่

วิธีการจำแนกเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ดังกล่าวแล้ว ถ้าพิจารณาตามระบบการดำเนินงาน ของโครงการก็อาจสรุปได้ว่าเป็นเรื่องราวของผลผลิตกับเรื่องราวของผลกระทบหรือสภาพ แวดล้อมเสียส่วนใหญ่ ส่วนเรื่องราวของปัจจัยเบื้องต้น มีที่เกี่ยวกับกับนักศึกษาบ้าง แต่ ไม่ได้กล่าวถึงผู้ปฏิบัติงานและสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับเรื่องราวของกระบวนการนั้น ไม่ได้กล่าวถึงกันเลย

การใช้ตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จนั้น เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการประเมินเป็นระยะ ๆ หรือประเมินหลายครั้งต่อเนื่องกันไป มิฉะนั้นผู้ประเมินก็ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่มีความก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงไร เพราะการประเมินในลักษณะเช่นนี้เป็นการเปรียบเทียบผลการประเมินครั้งหลังกับครั้งก่อน ๆ หากนำตัวบ่งชี้ดังกล่าวมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการที่กระทำเพียงครั้งเดียว ผลที่ได้ก็จะเป็นเพียงการอธิบายสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการได้มากนัก

สมาคมภาคกลาง - เหนือ แห่งสหรัฐอเมริกา (The North Central Association. 1976 : 7) เสนอแนะว่าในการประเมินโครงการศึกษานั้น ควรถือว่าเป้าประสงค์และจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น หรือเกณฑ์ที่จะใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

สุมิตร คุณานุกร และคนอื่น ๆ (สุมิตร คุณานุกร และคนอื่น ๆ 2519 : 5 - 10) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์ประเมินว่า ควรให้บุคลากรในโรงเรียนทั้งฝ่ายบริหาร ชุกรการ และสอน เป็นผู้ประเมินโรงเรียนของตนโดยใช้ "ระดับที่ผู้ประเมินเห็นด้วยกับหลักการ" เป็นเกณฑ์ประเมินในแต่ละด้าน แต่ทั้งนี้ต้องให้ผู้ประเมินตอบด้วยว่า "ระดับปฏิบัติจริงในโรงเรียน" ของแต่ละด้านเป็นอย่างไรด้วย แล้วสรุปผลการประเมินของแต่ละหมวด และของทุกหมวดรวมกันโดยใช้เส้นภาพ (Profiles) เป็นตัวบอกความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์ และแปลความหมายไปตามความห่างของเส้นภาพซึ่งต้องยึด "ระดับที่ผู้ประเมินเห็นด้วยกับหลักการ" เป็น "เส้นภาพหลัก" หรือเป็น "เกณฑ์" เสมอ

ในคู่มือการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานที่กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่การศึกษานอกโรงเรียน ศึกษาและครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จใช้เป็นคู่มือในการดำเนินงานได้กำหนดสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานไว้

ในลักษณะกลาง ๆ ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 1 - 100) และคู่มือครูสอนการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 ก็ได้กำหนดสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นในระดับท้องถิ่นของโครงการการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานไว้ในลักษณะที่ชัดเจนพอสมควร ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อม (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2525 : 1 - 408) ดังนั้นจึงอาจนำสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นจากแหล่งทั้งสองดังกล่าวมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 ได้ ถ้าได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป

เคลฟเทคนิค

เคลฟเทคนิคเป็นวิธีการที่ใช้เพื่อให้การตัดสินใจของกลุ่มเป็นไปอย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังสามารถปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมากมาย เป็นเทคนิคที่ได้รับการตั้งชื่อตามสถานักที่ลีทส์ที่เมืองเคลฟ แห่งประเทศกรีกโบราณ (เป็นสถานที่ที่คนไปขอคำทำนายเกี่ยวกับอนาคตเหมือน ๆ กับการเสี่ยงเข็มชี) เนื่องจากในระยะแรกเทคนิคนี้ถูกนำมาใช้ในการพยากรณ์และการวางแผนมากกว่าด้านอื่น ๆ ผู้ที่คิดและพัฒนาเทคนิคนี้ขึ้น คือผู้เชี่ยวชาญแห่งบริษัท แรนต์ คอรัปอเรชั่น ซึ่งมี โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) เป็นหัวหน้าทีม โดยคิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 แต่ได้ถูกปัดเป็นความลับตลอดมา เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ทางกองทัพอากาศอเมริกันใช้ในการศึกษาและวิจัยสิ่งต่าง ๆ เพิ่งได้รับการเปิดเผยเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2505 หลังจากกองทัพอากาศอเมริกันใช้มาแล้วถึง 10 ปี (Koontz and O'Donnell. 1968 : 161 และ เกษม บุญอ่อน 2522 : 26) ต่อจากนั้น เทคนิคนี้ก็ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักกันดีในการศึกษาการพยากรณ์อนาคต (Kohlbantau. 1978 : 27)

อัลเฟรด รัสป์ จูเนียร์ (ประยูร ศรีประสาธน์ 2523 : 50) อ้างอิงมาจาก Rasp Jr. 1973 : 29) ได้ให้คำจำกัดความของเคลฟเทคนิคว่า "เป็นเทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาตัดสินใจที่มุ่งเพื่อแก้ไขจุดอ่อนของการตัดสินใจแบบเดิมที่จำต้องขึ้นอยู่กับ

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ หรือความคิดเห็นของกลุ่มหรือมติที่ประชุม"

เฮลเมอร์ และเรสเชอร์ (เกษม บุญอ่อน 2522 : 26 และ ประยูร ศรีประสาธน์ 2523 : 50 - 51 อ้างอิงมาจาก Helmer and Rescher. 1959 : 25) ได้นิยามเคลไฟเทคนิคไว้แต่เดิมว่า "คือโครงการที่จัดทำอย่างละเอียดรอบคอบในการที่สอบถามบุคคล (ด้วยแบบสอบถาม) ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับข้อมูลและความคิดเห็นกลับมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ และสร้างความเป็นเอกฉันท์ในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เวลา ปริมาณ และ/หรือ สภาพการณ์ที่ต้องการจะให้เป็น"

เกษม บุญอ่อน (เกษม บุญอ่อน 2522 : 26 - 27) อธิบายว่า เคลไฟเทคนิคเป็นวิธีที่มีระบบที่ใช้ความเห็นของกลุ่มซึ่งมาจากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า "เคลไฟเทคนิคคือกระบวนการที่มีระบบที่ใช้แสวงหาความคิดเห็นที่เป็นเอกฉันท์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเป็นไปในอนาคตในเรื่องที่เกี่ยวกับเวลา ปริมาณ และ/หรือ สภาพการณ์ที่ต้องการจะให้เป็น โดยวิธีการให้ตอบแบบสอบถามแทนการประชุม"

เฮลเมอร์ และเรสเชอร์ (เกษม บุญอ่อน 2522 : 26 อ้างอิงมาจาก Helmer and Rescher. 1959 : 25) ได้กล่าวถึงความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเคลไฟเทคนิคว่าการใช้ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้นสามารถที่จะรวบรวมเข้าเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้เพราะ "ระดับของความถูกต้องแน่นอนในการทำนายนั้นมิได้แยกความเป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่ใช่วิทยาศาสตร์ออกจากกันแน่นอนความถูกต้องแน่นอนเป็นสิ่งที่ต้องการ แต่วิชาการซึ่งนำมาใช้อย่างมีระบบและมีเหตุผลต่างหากที่เป็นวิทยาศาสตร์"

เคลเบก แวนเดอเวน และกูสตัฟสัน (Kohtbantau. 1978 : 27 citing Delbecq, Van de Ven and Gustafson. 1975 : 83) ยืนยันว่าเคลไฟเทคนิคเป็นวิธีการที่มีความเป็นปรนัยและความแม่นยำในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นมากกว่าวิธีการอภิปรายเป็นกลุ่มและวิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่น ๆ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ไม่จำเป็นต้องให้บุคคลมาเผชิญหน้าซึ่งกันและกัน เคลไฟเทคนิคจึงมีความได้เปรียบวิธีการอื่น ๆ

หลายวิธีในการที่ได้ความเป็นเอกฉันท์มาโดยสามารถป้องกันความเกรงใจหรือความมีอิทธิพลของสมาชิกออกไปได้โดยสิ้นเชิง

ความเชื่อมั่นของเคลฟเทคนิคยิ่งสูงขึ้นถ้าสามารถพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้ได้ผู้ที่เหมาะสมจริง ๆ สำหรับจำนวนของผู้เชี่ยวชาญนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าเป็นกลุ่มเอกพันธ์ใช้ผู้เชี่ยวชาญเพียง 10 ถึง 15 คน ก็ได้ความเชื่อมั่นสูงแล้ว แต่ถ้าเป็นกลุ่มวิวิธพันธ์ อาจต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 30 คน จึงได้ความเชื่อมั่นที่สูงพอ แต่จากผลการวิจัยกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยทั่วไปพบว่า หากมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราลดลงของความคลาดเคลื่อนมีเพียงเล็กน้อย ดังนั้นจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการจึงไม่ควรน้อยกว่า 17 คน (เกษม บุญอ่อน 2522 : 28)

เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์และคำจำกัดความดังกล่าวแล้วข้างต้น เคลฟเทคนิคจึงต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมในโครงการไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ และไม่มีผู้เชี่ยวชาญคนใดทราบว่าใครเป็นผู้เชี่ยวชาญบ้าง นอกจากผู้วิจัย เพราะความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้มาจากการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น
2. ในการตอบแบบสอบถามแต่ละครั้ง ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทราบจากผู้ทำการวิจัยว่าความเห็นของเขาเป็นอย่างไร ต่างกับของคนอื่นหรือไม่อย่างไร
3. ใช้สถิติวิเคราะห์การทํานายของกลุ่มทุก ๆ ครั้ง ส่วนมากนิยมใช้ค่ามัธยฐาน (Median) และอินเตอร์ควอร์ไทล์ เรนจ์ (Interquartile range) ในการวิเคราะห์ (เกษม บุญอ่อน 2522 : 27)

และ เพื่อให้ได้ความเห็นที่แน่นอนยิ่งขึ้นจึงต้องมีการถามย้ำความเห็นกันหลาย ๆ รอบทั่วไปแล้วถามกันสี่รอบ คือ

รอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนเขียนประโยคเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาทํานาย แล้วส่งกลับไปให้ผู้ทำการวิจัย (Open-ended question)

รอบที่ 2 ผู้ทำการวิจัยรวบรวมประโยคต่าง ๆ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญเข้าด้วยกัน โดยคัดเอาสิ่งที่ซ้ำกันออกไป แล้วใช้ประโยคเหล่านี้สร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งส่วนใหญ่ใช้แบบลิคเกอร์ท (Likert Type) เสร็จแล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบหรือประเมิน

การวิจัยบางเรื่องไม่ได้เริ่มเคลฟเทคนิคด้วยรอบที่ 1 ดังกล่าวข้างบน แต่เริ่มด้วยวิธีการตามที่อธิบายไว้ในรอบที่ 2 ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ทำได้

รอบที่ 3 เมื่อได้วิเคราะห์ผลของรอบที่ 2 ด้วยการหาคำมีchyฐานและอินเตอร์ควอร์ไทล์ เรนจ์ ของแต่ละประโยคหรือแต่ละข้อแล้ว ผู้ทำการวิจัยต้องสร้างแบบสอบถามใหม่ ซึ่งประกอบด้วยประโยคเดิม แต่เพิ่มตำแหน่งของคำมีchyฐานและอินเตอร์ควอร์ไทล์ เรนจ์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ ตอบ แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง

ถ้าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญยังคงอยู่นอกอินเตอร์ควอร์ไทล์ เรนจ์ ก็ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญอธิบายเหตุผลประกอบมาด้วย เพื่อส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ ทราบเหตุผลนั้นด้วย

แบบสอบถามรอบที่ 3 นี้ ส่งไปให้เฉพาะผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 เท่านั้น

รอบที่ 4 ดำเนินการเหมือนรอบที่ 3 แต่ใช้ผลการวิเคราะห์ในรอบนี้ในการพิจารณาและเสนอผลของการวิจัย

การวิจัยจำนวนมากได้คัดการส่งแบบสอบถามรอบที่ 4 นี้ไป ถ้าเห็นว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเป็นเอกพันธ์ และแม้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมก็ไม่คุ้มกับความพยายามในการดำเนินงาน และ/หรือ ไม่ทำให้ผลของการวิจัยเปลี่ยนแปลงไป (เกษม บุญอ่อน 2522 : 27 ประยูร ศรีประสาธน์ 2523 : 53 - 54 และ Kohtbantau.1978 : 28 - 30)

ในต่างประเทศได้มีการใช้เคลฟเทคนิคในการวิจัยและพิมพ์ออกเผยแพร่เป็นจำนวนหลายร้อยเรื่อง ทั้งในสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียตรัสเซีย ญี่ปุ่น และบางประเทศในยุโรป

ส่วนหนึ่งของการวิจัยเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา เช่น แอนเดอร์สัน (Anderson) ใช้แคลิฟอร์เนียเพื่อตั้งเป้าประสงค์ของการศึกษาของอำเภอหนึ่งในรัฐโอไฮโอ ไซเฟอร์ท์ และแกนต์ (Cyphert and Gant) ใช้แคลิฟอร์เนียในการกำหนดเป้าหมายของคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย ราสป (Rasp) ได้ศึกษาเป้าประสงค์ของระบบโรงเรียนในรัฐวอชิงตัน โดยใช้แคลิฟอร์เนียเป็นปริญญานิพนธ์ในการศึกษาระดับปริญญาเอก และซัมเมอร์ (Sumner) ได้ใช้แคลิฟอร์เนียเป็นเครื่องมือในการสำรวจความต้องการของการพัฒนาอาจารย์ด้านการศึกษานักเรียนในรัฐแคนซัส (Kohtbantau. 1978 : 27 - 28)

เกี่ยวกับการฝึกหัดครูของประเทศไทย มีผู้ทำการวิจัยโดยใช้แคลิฟอร์เนียบ้างเหมือนกัน เช่น เกษม บุญออน ได้ศึกษานาถของการฝึกหัดครูในประเทศไทย เป็นปริญญานิพนธ์ในการศึกษาระดับปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัยแห่งอลาบามา (Dissertation Abstracts International. 1980 : 4538-A) และ สมบูรณ์ ตันยะ (สมบูรณ์ ตันยะ 2524 : 1 - 395) ได้ใช้แคลิฟอร์เนียในการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา เป็นปริญญานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณัฐภา สรรพศรี (ณัฐภา สรรพศรี 2524 : 1 - 19) ได้ใช้แคลิฟอร์เนียในการศึกษาแนวโน้มของการวิจัยการศึกษาในอนาคต คือในปี พ.ศ. 2535 โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 3 รอบ และทำการวิเคราะห์โดยการหาค่ามัชฌิมาน พิสัยระหว่างควอร์ไทล์ฐานนิยม และผลต่างระหว่างฐานนิยมกับฐานนิยมในการศึกษาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อคำถาม

ในด้านการศึกษานักเรียน สุนทร โคตรบรรเทา (Kohtbantau. 1978 : 1 - 175) ได้ใช้แคลิฟอร์เนียเพื่อสำรวจความต้องการเกี่ยวกับการศึกษานักเรียนในประเทศไทยในการทำปริญญานิพนธ์ระดับปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัยโอเรกอน และยังมีใครใช้เทคนิคนี้ในการศึกษาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโปรแกรมการศึกษานักเรียน หรือในการประเมินการดำเนินงานการศึกษานักเรียนเลย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดที่ได้อธิบายไปแล้ว พอสรุปได้ว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานคือต้องการช่วยให้ประชาชนได้ตระหนักถึงเรื่องของความทุกข์ และสาเหตุและหนทางที่จะขจัดทุกข์โดยอาศัยการรู้หนังสือ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่าง ในการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กองการศึกษาผู้ใหญ่เดิม) ได้กำหนดปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักสูตร แบบเรียน หลักการเรียนการสอน และคู่มือปฏิบัติการต่าง ๆ ไว้เป็นแนวทางเหมือนกันทั้งประเทศ แต่ในเขตการศึกษาที่มีสภาพปัญหาของท้องถิ่นแตกต่างกันไปจากของภาคกลางจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตร แบบเรียน คู่มือครูผู้สอน และวิธีการปฏิบัติงานเป็นของตนเอง ที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นนั้นใช้ เขตการศึกษา 2 เป็นเขตหนึ่งที่ได้จัดทำโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานขึ้นใช้เป็นของตนเอง เพราะเป็นเขตการศึกษาที่มีสภาพปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา และปัญหาความมั่นคงแตกต่างกันไปจากท้องถิ่นส่วนอื่น ๆ ของภาคใต้และของประเทศ คือประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน ไม่นิยมพูดภาษาไทย มีบางส่วนพูดภาษาไทยไม่ได้เลย มีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากท้องถิ่นภาคใต้ทั่วไป ยกเว้นประชาชนในจังหวัดสตูล ซึ่งส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามแต่พูดและใช้ภาษาไทยได้อย่างแพร่หลาย ประชาชนของเขตการศึกษานี้ส่วนใหญ่ยังยากจน เพราะนอกจากไม่รู้หนังสือและมีการศึกษาต่ำแล้ว ยังมีโครงสร้างการผลิตของพื้นที่ชายแดนแคบหรือเนื้อที่ทำกินน้อยด้วย ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานเป็นต้นมา ปรากฏว่าเขตการศึกษาต่าง ๆ และนักวิชาการได้ทำการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานของโครงการนี้กันแทบทุกเขต แต่ยังไม่เคยได้ทำการประเมินโครงการนี้กันทั้งระบบ เนื่องจากเขตการศึกษา 2 เป็นเขตที่มีความจำเป็นในการจัดโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานสูงที่สุด และมีความต้องการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการนี้มากที่สุดเขตหนึ่ง แต่จากการศึกษาลงงานวิจัยพบว่าการวิจัยโครงการของทั้งเขตการศึกษาปรากฏว่ายังไม่มีเลย การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของทั้งเขตการศึกษาอย่างมีระบบจึงมีประโยชน์อย่างมาก

ตามที่นักวิชาการได้เสนอรูปแบบการประเมินทางการศึกษาและโครงการการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จไว้หลายรูปแบบ ปรากฏว่ามีบางรูปแบบที่เป็นการประเมินโครงการทั้งระบบและมีความเหมาะสมต่อการนำมาใช้ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานได้ แต่ยังไม่มียุติคนนำมาใช้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นยังได้รวบรวมลักษณะตัวบ่งชี้ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานไว้หลายประเภท ทั้งยังได้แนะนำวิธีขอความเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการใช้เคลฟเทคนิคและการประยุกต์ใช้ในการวิจัยและประเมินทางการศึกษาเอาไว้ด้วย

เพื่อต้องการทราบว่า การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล เป็นไปตามความมุ่งหมาย และวิธีการที่ใ้วางไว้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้ทำการประเมินโครงการนี้ทั้งระบบ กล่าวคือ ประเมินทั้งปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามนี้ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือระยะแรกเป็นการค้นหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน และระยะที่สองเป็นการประเมินโครงการ (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยในบทที่ 3)

สมมติฐานในการวิจัย

1. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ค่านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามค่านนี้ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีความแตกต่างกัน
2. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ค่านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามค่านนี้ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะต่อไปนี้

- 3.1 มีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล
- 3.2 มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน
- 3.3 มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่ได้รับการสอนจากครูที่มีวุฒิ อายุ และประสบการณ์ต่างกัน

3.4 นักศึกษาที่มีโอกาสใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่โรงเรียนอยู่ใกล้อำเภอ และที่โรงเรียนมีไฟฟ้าใช้มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าและมีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักศึกษาที่ไม่มีโอกาสใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่โรงเรียนอยู่ไกลอำเภอ และที่โรงเรียนไม่มีไฟฟ้าใช้ตามลำดับ

4. นักศึกษาผู้ใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การดำเนินการวิจัย

การออกแบบและระบบข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ซึ่งเป็นเขตการศึกษาที่ผู้ไม่รู้หนังสือส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่พูดภาษาไทยหรือพูดภาษาไทยไม่ได้ โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีขั้นพื้นฐานแต่ละโรงเรียนเปิดสอนเพียงหนึ่งชั้นเรียน และให้ครูผู้สอนเพียงคนเดียวสอนคนเดียว ประกอบกับผู้วิจัยมุ่งประเมินโครงการนี้ในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่จริง ๆ ตามลักษณะการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในแต่ละจังหวัดในเขตการศึกษา 2 จึงเป็นเหตุให้การออกแบบการวิจัยครั้งนี้ขึ้นอยู่กับขอบเขตที่จำกัด แบบการวิจัยที่เหมาะสมกับธรรมชาติของการดำเนินงานของโครงการนี้มากกว่าแบบอื่นคือ แบบกลุ่มเดียวสอบเฉพาะหลังการทดลอง (The one - shot case study) แต่ผลการวิจัยที่ได้จากการออกแบบในลักษณะนี้จะมีความหมายไม่มากนัก ถ้าไม่มีเกณฑ์ที่เหมาะสมมาเปรียบเทียบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ค้นหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินและศึกษาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นก่อน ศึกษา ระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ทีหลัง แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกันในแต่ละด้าน ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้าน ตามรูปแบบการประเมินของสเตค นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ศึกษาผลผลิตของโครงการโดยใช้รูปแบบของทนายเลอร์ ควบคุมเข้าไปด้วย

สำหรับรายละเอียดของระบบข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม ซึ่งได้จากการออกแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ
2. ระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม ซึ่งได้จากการออกแบบสอบถามของครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อำเภอ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของ นักศึกษาผู้ใหญ่ (สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ตามผลผลิตตามจุดมุ่งหมายของโครงการ) และของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (สภาพการณ์ที่ควรจะเป็นตามผลผลิตตามจุดมุ่งหมายของ โครงการ) ซึ่งได้จากการทดสอบด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทดังกล่าวแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็นสองตอน คือ

ตอนที่ 1 การหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

ตอนที่ 2 การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ประเภทชั้นเรียน ตามเกณฑ์ที่ได้จากตอนที่ 1

รายละเอียดของแต่ละตอนมีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

กระบวนการในการหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมีดังนี้

1. การศึกษาว่ามีเกณฑ์อะไรบ้าง

เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้มุ่งประเมินทั้งปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 วิธีการค้นหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะของสิ่งที่ประเมิน ซึ่งในที่นี้แบ่งออกได้เป็น สองลักษณะ คือ

1.1 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม การค้นหาเกณฑ์ในลักษณะนี้ ผู้วิจัยทำโดยการประยุกต์ "เคลฟเทคนิค" มาใช้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 การเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยขอร้องให้
ร่วมมือในการออกแบบสอบถามตามวิธีการของเคลิฟเทคนิคได้แก่ หัวหน้าศูนย์ ผู้ช่วย
หัวหน้าศูนย์ ศึกษานิเทศก์ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบเบ็ดเสร็จชั้น
พื้นฐานประเภทชั้นเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา บัตตานี นราธิวาส
และสตูล และเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ
การศึกษานอกระบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 จำนวนทั้งสิ้น
30 คน (ดูรายชื่อในภาคผนวก ค)

1.1.2 การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยสอบถามผู้เชี่ยวชาญใน
ระหว่างเดือนมีนาคม - พฤษภาคม 2526 จำนวนสองรอบ (วางแผนไว้สามสักรอบ
แต่จากการสอบถามเพียงสองรอบ ก็ได้ผลเป็นเอกพันธ์แล้ว) ดังนี้

รอบที่ 1 สอบถามผู้เชี่ยวชาญว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็น
ด้วยกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของการดำเนิน
งานการศึกษานอกระบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 จาก
เกณฑ์ที่ผู้วิจัยเสนอไว้ให้ชุดหนึ่ง ในรูปของมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ (Six -
point scales) คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
ค่อนข้างเห็นด้วย เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยกำหนดคะแนนให้เท่ากับ 1,
2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ นอกจากนั้นยังมีคำถามแบบปลายเปิดไว้ให้ผู้เชี่ยวชาญ
เสนอเกณฑ์เพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินด้วย แล้ว
นำข้อมูลที่ได้มาหาค่ามัธยฐาน ค่าอินเตอร์ควอร์ไทล์ เรนจ์ และพิจารณาความเห็น
ด้วยและความไม่เห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งได้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุง
เกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์ และสร้างแบบสอบถามเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตอบแบบสอบถาม
ที่ปรับปรุงในครั้งที่หนึ่ง หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่ามัธยฐานและค่าอินเตอร์
ควอร์ไทล์ เรนจ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเกณฑ์แต่ละข้อ โดยพิจารณา
ความเห็นด้วยและความไม่เห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์

ไว้ว่าคามัธยฐานของค่าตอบที่เท่ากับ 3.56 ขึ้นไปเป็นค่าแสดงถึงความเหมาะสมสูง และคามัธยฐานของค่าตอบที่เท่ากับ 3.55 ลงไปเป็นค่าแสดงถึงความเหมาะสมต่ำ ส่วนในการพิจารณาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของค่าตอบ กำหนดเกณฑ์ไว้ว่า ค่าอินเทอร์ควอไทล์ เรนจ์เท่ากับ 1.20 หรือต่ำกว่า ซึ่งมีความกว้างเท่ากับหนึ่งในห้าของ มาตรฐานประมาณค่าลงมา เป็นค่าที่แสดงถึงความสอดคล้องสูง และค่าอินเทอร์ควอไทล์ เรนจ์ที่เท่ากับ 2.40 หรือมากกว่าเป็นค่าที่แสดงถึงความสอดคล้องต่ำ (ค่าระหว่าง 1.20 - 2.40 เป็นค่าที่แสดงถึงความสอดคล้องปานกลาง) และเลือกแต่เกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตอบว่าเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งเอาไว้ รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวน ผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามในแต่ละรอบและจำนวนเกณฑ์ที่ใหญ่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในแต่ละรอบและที่ใช้ได้ มีรายละเอียดดังในตาราง 4 และตาราง 5 ตามลำดับ คือมีผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 จำนวน 27 คน หลังจากวิเคราะห์คำถามในแต่ละเกณฑ์แล้วได้เกณฑ์ที่ใช้ได้ทั้งหมด 169 เกณฑ์ (ดูค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ตาม ที่แสดงไว้ในภาคผนวก ง)

ตาราง 4 จำนวนผู้เจ็บป่วยที่ตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 และรอบที่ 2

หน่วยงาน	รอบที่ 1		รอบที่ 2	
	ส่งไป	ได้รับคืน	ส่งไป	ได้รับคืน
1. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาคใต้	8	8	8	8
2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา	7	7	7	7
3. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดปัตตานี	5	5	5	4
4. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดนราธิวาส	5	5	5	5
5. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดสตูล	5	4	4	3
รวม	30	29	29	27

ตาราง 5 จำนวนเกณฑ์ที่ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและที่ใช้ได้

สิ่งที่ประเมิน	รอบที่ 1	รอบที่ 2	ที่ใช้ได้
ปัจจัยเบื้องต้น			
1. เกี่ยวกับนักศึกษา	10	11	9
2. เกี่ยวกับครูผู้สอน	21	30	26
3. เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก	38	35	29
รวม	69	76	64
กระบวนการ			
1. เกี่ยวกับการจัดการ	33	38	36
2. เกี่ยวกับการเรียนการสอน	20	32	29
3. เกี่ยวกับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ	7	10	9
รวม	60	80	74
ผลผลิต			
1. เกี่ยวกับความรู้	5	7	6
2. เกี่ยวกับทักษะ	5	14	12
3. เกี่ยวกับทัศนคติ	7	15	13
รวม	17	36	31
รวมทั้งหมด	146	192	169

1.2 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ พ.ศ. 2516 ได้กำหนดไว้ว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีความมุ่งหมายเพื่อให้ให้นักศึกษาได้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ และกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาไว้ว่าต้องเป็นผู้ที่ยังอ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ได้ หรือเคยเรียนมาแล้วแต่ยังไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 ก : 65) ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานจึงได้ยึดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นเกณฑ์ตลอดมา คือถือว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมีความสามารถเทียบได้กับผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งด้านภาษาไทย (อ่านและเขียน) เลขคณิต ความรู้ที่ได้เรียน และการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ (ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต) ผู้วิจัยจึงได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2525 เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลผลิตของโครงการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ในครั้งนี้

2. การศึกษาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นในแต่ละเกณฑ์

ในการค้นหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 นั้น จำเป็นต้องหาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นในแต่ละเกณฑ์ตามที่ได้จากเคลฟเทคนิคและจากระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ตามลำดับ ในการศึกษาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นนี้แบ่งออกเป็นสองลักษณะ เช่นเดียวกับการศึกษาว่ามีเกณฑ์อะไรบ้าง ดังนี้

2.1 วิธีการหาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยขอร่วมมือการออกแบบสอบถามตามวิธีการเคสไฟเทคนิคดังได้กล่าวแล้วจำนวน 30 คน

2.1.2 เครื่องมือ คือแบบสอบถามการหาสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยเกณฑ์ที่ได้จากเคสไฟเทคนิค มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิคเกอร์ท (Likert's 5 - point scales) ทั้งรายละเอียดในภาคผนวก ข

ตาราง 6 คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ถามผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อำเภอ

ส่วนของแบบสอบถาม	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น(α)
<u>เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น</u>	
1. คุณสมบัตินักศึกษา	0.91
2. คุณสมบัติครูผู้สอน	0.78
3. คุณลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก	0.90
<u>เกี่ยวกับกระบวนการ</u>	
1. การจัดการ	0.98
2. การเรียนการสอน	0.98
3. การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ	0.87
<u>เกี่ยวกับผลผลิต</u>	
1. ความรู้	0.95
2. ทักษะ	0.99
3. ทศนคติ	0.89

ก่อนนำมาถามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 169 ข้อ นี้ไปทดลองกับบุคคล 3 กลุ่มคือ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 2 จำนวน 8 คน ครูผู้สอน 8 คน และเจ้าหน้าที่อำเภอ 8 คน รวม 24 คน ในสองสัปดาห์แรกของเดือนมิถุนายน 2526 แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Coefficient alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบ SPSS ได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 6 ส่วนความเที่ยงตรงของแบบสอบถามนี้เป็นความเที่ยงตรงเชิงการสร้าง (Construct validity) เพราะเป็นการสร้างตามเกณฑ์ที่ได้จากเทคโนโลยีเทคนิค ซึ่งเป็นการถามตามเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2

2.1.3 วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2526 แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยที่ได้ก็คือ "ระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น" ของปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม ซึ่งเป็นค่าที่ต้องนำไปเปรียบเทียบกับ "ระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่" ต่อไป

2.2 วิธีการหาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนעותการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต เนื่องจากผลผลิตของโครงการการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนคือนักศึกษาที่จบหลักสูตร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ว่าต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเทียบได้กับผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ความรู้ความสามารถของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นเกณฑ์และมีวิธีการหาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนעותการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังจะจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับกลางของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล จังหวัดละหนึ่งโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยขอร้องให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้คัดเลือกให้ จำนวน 103 คน แบ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดยะลา 22 คน

ปัตตานี 23 คน นราธิวาส 28 คน และสตูล 30 คน

2.2.2 เครื่องมือ ในการหาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้คือ

2.2.2.1 ข้อทดสอบการอ่าน มีลักษณะเป็นข้อความ ที่มีความยากง่ายในการอ่าน 4 ระดับคือ ระดับ 1 ถึงระดับ 4 คะแนนเต็ม 20

2.2.2.2 ข้อทดสอบการเขียน มีลักษณะเป็นรูปภาพ เพื่อให้ให้นักศึกษาเติมคำหรือเขียนคำสั้น ๆ อธิบายว่าเป็นภาพอะไร จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20

2.2.2.3 ข้อทดสอบเลข เป็นแบบอัตนัยคือประกอบ ด้วยโจทย์เลข 10 ข้อ เพื่อให้ นักศึกษาคิดหาคำตอบ คะแนนเต็ม 20

2.2.2.4 ข้อทดสอบความรู้ทั่วไป เป็นแบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 20

2.2.2.5 ข้อทดสอบความคิดเห็นและทัศนคติ (ทักษะ ต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต) มีลักษณะเป็นข้อความ เพื่อให้ นักศึกษาแสดงความคิด เห็นว่า เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือไม่แน่ใจ จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 20

เครื่องมือทั้ง 5 ชนิดนี้เป็นของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ซึ่งได้ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขต การศึกษา 2 เป็นประจำอยู่ทุกปี เป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพราะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ได้สร้างขึ้นตามเนื้อหาใน หลักสูตร ส่วนความเชื่อมั่นนั้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ไม่ได้แสดงรายละเอียด ไว้ เพื่อความมั่นใจในการนำมาใช้ ผู้วิจัยได้นำข้อทดสอบทั้ง 5 ชนิดนี้ไปดำเนินการหา ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบ-สอบซ้ำ (Test-retest method) กับผู้ที่เรียนจบหลักสูตร การศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 ในมกราคม 2525 ซึ่ง ได้มาจากการสุ่มโรงเรียนตามอัตราส่วนของจำนวนโรงเรียนในแต่ละจังหวัด จำนวน 120 คน

คือของจังหวัดยะลา 40 คน ปัตตานี 30 คน นราธิวาส 30 คน และสตูล 20 คน (ดูรายชื่อโรงเรียนผู้ใหญ่นักที่ใช้ในการหาความเชื่อมั่น ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจการจำแนกในภาคผนวก ค) และหาความยากง่ายกับค่าอำนาจการจำแนกของเครื่องมือชุดนี้ตามวิธีการของ Chung - Teh Fan (Fan 1952 : 1 - 32) ได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

ชนิดของข้อทดสอบ	จำนวนข้อ	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (r_{tt})	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1. การอ่าน	4 (ระดับ)	0.96	0.25-0.90	0.31-0.93
2. การเขียน	20	0.83	0.10-0.84	0.44-0.82
3. เลข	10	0.85	0.19-0.80	0.35-0.84
4. ความรู้ทั่วไป	10	0.70	0.25-0.85	0.29-0.78
5. ความคิดเห็นและทัศนคติ (ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต)	15	0.79	0.15-0.92	0.36-0.87

หมายเหตุ ข้อทดสอบชุดนี้สร้างและวิเคราะห์โดยเขตการศึกษา 2 แต่ไม่ได้พิมพ์คู่มือไว้ เมื่อผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ซ้ำอีก ปรากฏว่าเป็นข้อทดสอบที่มีคุณภาพดีทั้ง 5 ชนิด

2.2.3 วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยนำข้อทดสอบทั้ง 5 ชนิดไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนที่กำลังจะจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับกลางในเขตการศึกษา 2 ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 แล้วนำข้อมูลที่ได้อมาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละชนิด โดยถือว่า ค่าเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็น "ระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต" ซึ่งเป็นค่าที่ต้องนำไปเปรียบเทียบกับระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต จากโครงการการศึกษาผู้ใหญ่วัยเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ต่อไป

ตอนที่ 2 การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่วัยเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนตามเกณฑ์ที่ได้จากตอนที่ 1

ขั้นต่าง ๆ ในการประเมินมีดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ชนิด คือ

1.1 แบบสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ คือแบบสอบถามการประเมินสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่วัยเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อให้ถามเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับส่วนประกอบดังกล่าว ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ตำแหน่งและแบบบันทึกได้ตามใจชอบ ซึ่งสร้างตามเกณฑ์เดียวกันกับแบบสอบถามการหาสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของโครงการที่ใช้ถามผู้เชี่ยวชาญในตอนต้นที่ 1 ทุกประการ ผิดกันแต่เพียงคำชี้แจงกับการถามปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มขึ้นเท่านั้น ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข ส่วนคุณสมบัติแบบสอบถามดูได้จากรายละเอียดในตาราง 6

1.2 แบบสอบถามนักศึกษา เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ถามข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน จังหวัด นักศึกษา ครูผู้สอน หมู่บ้าน ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการแบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงและแบบบันทึกได้ตามใจชอบซึ่งมีคำแนะนำสำหรับครูผู้สอนและคำชี้แจงสำหรับนักศึกษาไว้ให้อย่างละเอียด (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข)

1.3 แบบกรอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษา เป็นแบบกรอกคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน ซึ่งใช้ข้อทดสอบการอ่าน ข้อทดสอบการเขียน ข้อทดสอบเลข ข้อทดสอบความรู้ทั่วไป และข้อทดสอบความคิดเห็นและทัศนคติของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ อันเป็นฉบับเดียวกันกับที่ผู้วิจัยใช้ทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในขั้นการหาเกณฑ์ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตนั่นเองแบบกรอกคะแนนนี้อยู่ในตอนสุดท้ายของแบบสอบถามนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (ดูรายละเอียดได้จากภาคผนวก ข)

1.4 แบบบันทึกผลการสังเกตและการสนทนา เพื่อใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสภาพโรงเรียน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต การประชุมสัมมนา ครูผู้สอนประจำเดือน และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับนักศึกษา ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่อำเภอ ผู้นำชุมชน หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 เป็นแบบบันทึกที่ใช้โดยผู้วิจัยเพื่อบันทึกเหตุการณ์หรือข้อมูลเชิงคุณภาพที่สามารถนำมาใช้อธิบายประกอบผลการวิจัยที่ค้นพบ ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้วิจัยได้พบเห็นหรือได้รับฟังเรื่องราวที่น่าสนใจในขณะไปเก็บข้อมูลหรือติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ก็ได้บันทึกข้อมูลไว้เพื่อนำมาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยและในการให้ข้อเสนอแนะ แบบบันทึกนี้มีลักษณะเป็นแผ่นหน้าเดียว ดังภาคผนวก ข

เครื่องมือต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดจุดมุ่งหมายของการวิจัยและเกณฑ์ในการประเมินที่ค้นพบโดยเทคโนโลยีเทคนิคเป็นหลัก และเมื่อสร้างแล้วก็ได้นำแบบสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอไปทดลองใช้กับครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอพร้อม ๆ กับที่

ทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนดังกล่าวแล้วในข้อ 2.1.2 และทดลองกับนักศึกษาในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่างของการทดลองใช้เครื่องมือเหล่านี้ ผู้วิจัยสุ่มมาจากโรงเรียนและจำนวนคนที่เหลือจากการสุ่มตัวอย่างของการวิจัย (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างในข้อต่อไป) โดยได้ทำการทดลองใช้ในระหว่างสัปดาห์ที่ 1 - 2 ของเดือนมิถุนายน 2526 ต่อจากนั้นจึงนำผลการทดลองใช้แบบสอบถามมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยสูตรของครอนบัค (Cronbach. 1970 : 161) คือ

$$J_k = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_{xi}^2}{s_{xt}^2} \right)$$

เมื่อ J แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามหรือแบบวัด

s_{xt}^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามหรือแบบวัดทั้งฉบับ

s_{xi}^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามหรือแบบวัดแต่ละข้อ

k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถามหรือแบบวัด

เมื่อได้พิจารณาข้อบกพร่องของเครื่องมือทุกประเภทรวมทั้งคำชี้แจงในการใช้ และการตอบด้วยแล้ว จึงได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบให้ดีขึ้น โดยพยายามให้มีข้อบกพร่องเหลือน้อยที่สุด

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่อำเภอ และนักศึกษาในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีสุ่มตามอัตราส่วนธรรมดา (Simple proportional random sampling) คือ ผู้วิจัยสุ่มเพื่อเลือกโรงเรียนแล้วจึงถือว่าครูผู้สอนและนักศึกษาของโรงเรียนที่เลือกนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ส่วนในการสุ่มเลือกเจ้าหน้าที่อำเภอ ผู้วิจัยสุ่มมาจากเจ้าหน้าที่อำเภอหรือถึงอำเภอที่สุ่มโรงเรียนได้ โดยการสุ่มเอาศึกษาธิการอำเภอ ผู้ช่วย

ศึกษาธิการอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ชั้นพื้นฐานของอำเภอมารับอำเภอละหนึ่งคน (ทั้งสามคน ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับ
โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐานเหมือนกันทุกคน) เมื่อสุ่มได้กลุ่ม
ตัวอย่างของการวิจัยแล้ว จึงได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของการทดลองใช้เครื่องมือ
ที่หลัง สำหรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นไปตามรายละเอียดในตาราง 8

ตาราง 8 รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง		
	ประเภท	จังหวัด	จำนวน
1. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ตามปัจจัย เบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบ ทั้งสาม	ครูผู้สอน	ยะลา	10
		ปัตตานี	12
		นราธิวาส	12
		สตูล	7
รวม			41
2. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ตามปัจจัย เบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบ ทั้งสาม	เจ้าหน้าที่ อำเภอ	ยะลา	6
		ปัตตานี	11
		นราธิวาส	10
		สตูล	6
รวม			33

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง		
	ประเภท	จังหวัด	จำนวน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต	นักศึกษา	ยะลา	155
		ปัตตานี	135
		นราธิวาส	140
		สตูล	93
รวม			523

3. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

หลังจากได้ทำการติดต่อประสานงานและนัดหมายกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน เจ้าหน้าที่อำเภอ และนักศึกษาไปแจกให้กับครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอในคราวประชุมประจำเดือนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในเดือนสุดท้ายของโครงการคือในเดือนมิถุนายน 2526 สำหรับจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และสตูล และในเดือนกรกฎาคม 2526 สำหรับจังหวัดยะลา (ทั้งนี้เพราะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมีการประชุมประจำเดือนทุกเดือนในช่วงการเปิดสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทวันเรียน) พร้อมทั้งขอร้องให้ครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างรับแบบสอบถามนักศึกษาไปดำเนินการสอบถามนักศึกษาให้ด้วย โดยให้ปฏิบัติตามคำแนะนำที่เตรียมไว้ให้ และขอให้ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนำแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนให้กับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดดังกล่าว

พร้อมกับการส่งรายงานและหลักฐานของการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ขึ้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนประจำปีงบประมาณ 2526 ซึ่งผู้วิจัยได้เดินทางไปรับแบบ
สอบถามทั้งหมดจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอีกต่อหนึ่ง

ส่วนการคัดลอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาแต่ละคนนั้น ผู้วิจัย
ได้ทำการคัดลอกใส่ในแบบกรอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนซึ่งอยู่ในหน้าสุดท้ายของแบบ
สอบถามนักศึกษาด้วยตนเอง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ให้ใช้ข้อทดสอบฉบับ
เดียวกันในการประเมินผลก่อนเรียน-หลังเรียนของนักศึกษาในทุกจังหวัดของเขตการศึกษา
2)

4. การให้คะแนนแบบสอบถาม

ในการประเมินครั้งนี้มีเครื่องมือที่ต้องให้คะแนนเพียงอย่างเดียวคือ
แบบสอบถามครูสอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคอร์ต์
5 ระดับ เนื่องจากข้อความในเกณฑ์แต่ละข้อเป็นไปในทางบวก ดังนั้นจึงให้คะแนน
ตามตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในลำดับของแต่ละข้อ คือ เท่ากับ 1, 2, 3, 4 หรือ 5 คะแนน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามจุดหมายของการวิจัยและลักษณะของ
ข้อมูลซึ่งแตกต่างกัน ดังรายละเอียดในตาราง 9

ตาราง 9 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

จุดมุ่งหมาย	ลักษณะข้อมูล	วิธีวิเคราะห์
1. เพื่อต้องการทราบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2	ข้อมูลจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ	การหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยถือว่าค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 เป็นคะแนนระดับปานกลางในการพิจารณาความต้องการในการปรับปรุง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิตและความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล	เหมือนข้อ 1 แต่พิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสอบถามแบบบันทึกใจตามใจชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและข้อเสนอแนะด้วย	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดมุ่งหมาย	ลักษณะข้อมูล	วิธีวิเคราะห์
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2	ข้อมูลจากการสอบถามครูสอนเจ้าหน้าที่อำเภอ และข้อมูลจากการหาระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น ซึ่งสอบถามผู้เชี่ยวชาญไว้ก่อนแล้ว	การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t-test) จำแนกเป็นรายจังหวัด และรวมทั้งเขตการศึกษา 2 ในแต่ละด้านและความสัมพันธ์ของทั้งสามด้าน โดยถือว่าค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 เป็นคะแนนระดับปานกลางในการพิจารณาความต้องการในการปรับปรุง
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตระหว่างกลุ่มตัวแปรต่อไปนี้ 4.1 จังหวัดในเขตการศึกษา 2 4.2 เพศ อายุ และอาชีพของนักศึกษา	คะแนนการทดสอบหลังเรียนด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต	จำแนกการวิเคราะห์ออกเป็นรายจังหวัด และของทั้งเขตการศึกษา 2 โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียว

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดมุ่งหมาย	ลักษณะข้อมูล	วิธีวิเคราะห์
4.3 วุฒิ อายุ และ ประสบการณ์ของครูผู้สอน 4.4 การมีและไม่มีที่อ่าน หนังสือประจำหมู่บ้าน 4.5 ระยะทางจาก โรงเรียนถึงตัวอำเภอ 4.6 การมีและไม่มีไฟฟ้า ใช้ของโรงเรียน		
5. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและทัศนคติต่อการแก้ ปัญหาในการดำรงชีวิตระหว่าง นักศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ในเขตการศึกษา 2	คะแนนจากการ ทดสอบหลังเรียน ของนักศึกษา และ คะแนนจากการ ทดสอบนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนที่มีผล สัมฤทธิ์ระดับกลาง	การทดสอบความ แตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย

หมายเหตุ ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ให้การทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพหุคูณตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) วิเคราะห์ข้อมูลในครั้งที่สองเป็นรายคู่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

5.1 หาค่ามัธยฐานของข้อมูลที่ไม่จัดเป็นกลุ่ม ใช้สูตร

$$\text{Mdn} = \text{คะแนนตัวที่} \left(\frac{N + 1}{2} \right) \text{ของลำดับของคะแนนทั้งหมด}$$

เมื่อ Mdn แทน ค่ามัธยฐานของข้อมูลที่ไม่จัดเป็นกลุ่ม

N แทน จำนวนคนหรือจำนวนคะแนนทั้งหมดที่เรียงลำดับ
จากน้อยไปหามากหรือจากมากไปหาน้อย
(อย่างใดอย่างหนึ่ง)

(Garrett and Woodworth. 1966 : 31)

5.2 หาค่าอินเตอร์ควอร์ไทล์ เรนจ์ ใช้สูตร

$$\text{I.R.} = Q_3 - Q_1$$

เมื่อ I.R. แทน ค่าอินเตอร์ควอร์ไทล์ เรนจ์

Q_3 แทน ควอร์ไทล์ที่สามหรือเปอร์เซนไทล์ที่ 75

Q_1 แทน ควอร์ไทล์ที่หนึ่งหรือเปอร์เซนไทล์ที่ 25

$$\text{และ } Q_1 = L + i \frac{(N/4 - \text{cum } f_1)}{f_q}$$

$$Q_3 = L + i \frac{(3N/4 - \text{cum } f_1)}{f_q}$$

ในเมื่อ L แทน ค่าขอบเขตทางต่ำของช่วงคะแนนซึ่งเป็นที่ตั้ง
ของควอร์ไทล์

i แทน ขนาดของช่วงคะแนน

ในเมื่อ $\text{cum } f_1$ แทน ความถี่สะสมทางต่ำของช่วงคะแนนซึ่งเป็นที่ตั้งของควอร์ไทล์
 f_q แทน ความถี่ของช่วงคะแนนซึ่งเป็นที่ตั้งของควอร์ไทล์

(Garrett and Woodworth. 1966 : 44)

5.3 หาค่าเฉลี่ย ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน คะแนนรวมทั้งหมด
 N แทน จำนวนคนทั้งหมด

(Ferguson. 1976 : 47)

5.4 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ แทน ผลบวกของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum X$ แทน คะแนนรวมทั้งหมด
 N แทน จำนวนคนทั้งหมด

(Ferguson. 1976 : 64)

5.5 หาค่า t ของสองกลุ่มที่ไม่ขึ้นต่อกันและ $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$ ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{S_1^2/n_1 + S_2^2/n_2}}$$

$$df = \frac{\frac{(S_{\bar{X}_1}^2 + S_{\bar{X}_2}^2)^2}{\frac{S_{\bar{X}_1}^4}{n_1 + 1} + \frac{S_{\bar{X}_2}^4}{n_2 + 1}}} - 2$$

เมื่อ $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

$S_{\bar{X}_1}, S_{\bar{X}_2}$ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$S_{\bar{X}_1} = S_1 / \sqrt{n_1}$$

$$S_{\bar{X}_2} = S_2 / \sqrt{n_2}$$

(Ferguson, 1976 : 151 - 157)

5.6 วิเคราะห์ความแปรปรวน มีสูตรการหาค่าต่าง ๆ ดังนี้

5.6.1 การหาค่า SS_T คือ

$$SS_T = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{N}$$

เมื่อ SS_T แทน ผลบวกของกำลังสองของคะแนนต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลบวกของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum X$ แทน ผลบวกของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนทั้งหมด

5.6.2 การหาค่า $SS_{M's}$ คือ

$$SS_{M's} = \frac{(\sum X_1)^2}{N_1} + \frac{(\sum X_2)^2}{N_2} + \dots + \frac{(\sum X_n)^2}{N_n} - \frac{(\sum X)^2}{N}$$

เมื่อ $SS_{M's}$ แทน ผลบวกของกำลังสองของคะแนนต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างกลุ่ม

$\sum X_1, \sum X_2, \dots, \sum X_n$ แทน ผลบวกของคะแนนของกลุ่มที่ 1, 2 และที่ n ตามลำดับ

$N_1, N_2 \dots N_n$ แทน จำนวนคนของกลุ่มที่ 1, 2...และกลุ่มที่ n ตามลำดับ

5.6.3 การหาค่า SS_W คือ

$$SS_W = SS_T - SS_{M's}$$

เมื่อ SS_W แทน ผลบวกของกำลังสองของคะแนนต่าง ๆ
ที่แตกต่างไปจากค่าเฉลี่ยของคะแนน
ภายในกลุ่ม

5.6.4 วิธีการหาค่า df , MS และ F ทำได้ดังนี้

Source of Variation	SS	df	MS	F
1. Among means	$SS_{M's}$	$k - 1$	$\frac{SS_{M's}}{k - 1}$	$1 \div 2$
2. Within groups	SS_W	$N - k$	$\frac{SS_W}{N - k}$	
3. Total	SS_T	$N - 1$		

เมื่อ k แทน จำนวนกลุ่ม

(Garrett and Woodworth. 1966 : 282-288)

5.7 สูตรการหาค่า S ของเชฟเฟ (Scheffe's S) คือ

$$S = \sqrt{(k - 1) F_{\alpha; v_1, v_2}} \sqrt{MS_{\text{error}} \left[\sum_{j=1}^k \frac{(C_j)^2}{n_j} \right]}$$

เมื่อ $F_{\alpha; v_1, v_2}$ แทน ค่า df ที่ได้จากการตารางโดยมี df เท่ากับ v_1 และ v_2

k แทน จำนวนกลุ่มของการทดลอง

C_j แทน ค่าสัมประสิทธิ์ที่กำหนดให้ค่าเฉลี่ยแต่ละตัว

n_j แทน จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

ถ้าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยดูไ้มากกว่าค่า S ถือว่าเชื่อถือได้อย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติ (Kirk. 1968 : 91)

ส่วนการคำนวณค่าสถิติอื่น ๆ กระทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบ SPSS

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภท
ชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2

จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอดำเนินการตามวิธีการที่อธิบายไว้ในบทที่ 3 เพื่อต้องการทราบว่าสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้อยู่ในระดับใดในระดับ 1 - 5 โดยถือว่าค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมีความหมายดังนี้

0.56-1.55 หมายความว่า ไม่ดีเลย ไม่ส่งผลดีเลย หรือไม่ได้รับผลดีเลย

1.56-2.55 หมายความว่า ไม่ดี ส่งผลดีเพียงเล็กน้อย หรือได้รับผลดี
เพียงเล็กน้อย

2.56-3.55 หมายความว่า ปานกลาง ส่งผลดีปานกลาง หรือได้รับผลดี
ปานกลาง

3.56-4.55 หมายความว่า ดี ส่งผลดีค่อนข้างมาก หรือได้รับผลดีค่อนข้าง
มาก

4.56-5.55 หมายความว่า ดีมาก ส่งผลดีอย่างเต็มที่ หรือได้รับผลดี
อย่างเต็มที่

และถือว่าค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ขึ้นไปเป็นค่าที่แสดงถึงความต้องการในการปรับปรุง
น้อย และค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 ลงมาเป็นค่าที่แสดงถึงความต้องการในการปรับปรุง
มาก การวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

1.1 ปัจจัยเบื้องต้น จากการสอบถามครูผู้สอนจำนวน 41 คน และเจ้าหน้าที่
อำเภอจำนวน 33 คน ในเขตการศึกษา 2 ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งรายละเอียดใน
ตาราง 10

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้านปัจจัย
เบื้องต้น

ประเภทของปัจจัยเบื้องต้น	ผลการสอบถามครูผู้สอน				ผลการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ			
	สภาพการณ์ ที่เป็นอยู่		ระดับที่ส่งผล ต่อกระบวนการ		สภาพการณ์ ที่เป็นอยู่		ระดับที่ส่งผล ต่อกระบวนการ	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
คุณสมบัตินักศึกษา	4.15	0.44	3.84	0.41	4.25	0.41	3.80	0.49
คุณสมบัติครูผู้สอน	4.25	0.29	4.20	0.32	4.13	0.31	4.07	0.42
ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก	3.85	0.44	3.88	0.51	3.81	0.32	3.89	0.51

จากตาราง 10 แสดงว่าปัจจัยเบื้องต้นทั้งด้านคุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัติครูผู้สอน
และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในสภาพที่ดี และทั้งสามด้านนี้ส่งผลต่อ
กระบวนการค่อนข้างมาก

1.2 กระบวนการ จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอกุ่มเดียวกัน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้านกระบวนการ

ประเภทของกระบวนการ	ผลการสอบถามครูผู้สอน				ผลการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ			
	สภาพการณ์ที่เป็นอยู่		ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น		สภาพการณ์ที่เป็นอยู่		ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
การจัดการ	3.90	0.49	3.84	0.56	3.62	0.41	3.74	0.59
การเรียนการสอน	3.84	0.43	3.86	0.55	3.62	0.43	3.76	0.63
การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ	3.49	0.66	3.71	0.78	3.61	0.63	3.80	0.70

จากตาราง 11 ปรากฏว่าทั้งด้านการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ดี ส่วนระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นนั้น ปรากฏว่าทั้งสามด้านนี้ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นค่อนข้างมาก ยกเว้นที่ถามครูผู้สอนซึ่งพบว่า การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ อยู่ในสภาพปานกลาง

1.3 ผลผลิต จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอกลุ่มเดิม
ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้านผลผลิต

ประเภทของผลผลิต	ผลการสอบถามครูผู้สอน				ผลการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ			
	สภาพการณ์ ที่เป็นอยู่		ระดับที่ได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการ การรวมกัน		สภาพการณ์ ที่เป็นอยู่		ระดับที่ได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการ การรวมกัน	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ความรู้	3.55	0.57	3.59	0.70	3.43	0.61	3.51	0.76
ทักษะ	3.75	0.43	3.78	0.60	3.48	0.51	3.62	0.64
ทัศนคติ	3.67	0.44	4.00	0.54	3.43	0.48	3.77	0.53

จากตาราง 12 พบว่าทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่นักศึกษาได้รับ
จากโครงการอยู่ในสภาพที่ดี และทั้งสามด้านนี้ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและ
กระบวนการรวมกันค่อนข้างมาก

เพื่อต้องการทราบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ที่แท้จริงของผลผลิต ผู้วิจัยจึงได้ไป
คัดลอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาในจังหวัดยะลา 155 คน บัณฑิต
135 คน นราธิวาส 140 คน และสตูล 93 คน รวมทั้งหมด 523 คน แล้วนำคะแนน
ที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยทั้งห้าด้านได้แก่ ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข

ความรู้ทั่วไปและทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต จากคะแนนเต็มค่าละ 20 คะแนน
ปรากฏผลคั่งรายละเอียดยังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการทดสอบหลังเรียน

จังหวัด	การอ่าน		การเขียน		การคิดเลข		ความรู้ทั่วไป		ทัศนคติ	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ยะลา	14.72	4.23	13.87	3.98	16.62	3.81	16.21	3.75	14.03	3.76
ปัตตานี	11.73	6.10	11.88	5.35	14.34	4.28	14.02	3.77	14.15	2.89
นราธิวาส	13.24	6.07	12.46	5.78	15.46	5.92	14.86	5.52	13.71	5.67
สตูล	15.76	3.47	15.27	4.46	15.90	3.27	16.07	2.36	16.54	2.13
รวมทั้งเขต	13.73	5.38	13.22	5.09	15.59	4.58	15.27	4.21	14.42	4.09

จากตาราง 13 ถ้าถือว่าคะแนนเฉลี่ยของทั้งเขตการศึกษาเป็นเกณฑ์แล้ว
แสดงว่าในด้านการอ่านมีจังหวัดสตูลและยะลาได้ค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเขต
จังหวัดปัตตานีได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขต ส่วนจังหวัดนราธิวาสได้ค่าเฉลี่ย
เท่า ๆ กับค่าเฉลี่ยของเขต ในด้านการเขียนมีจังหวัดสตูลได้ค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ย
ของเขต จังหวัดยะลาได้ค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเขตเล็กน้อย ส่วนจังหวัดนราธิวาส
และปัตตานีได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขต ในด้านการคิดเลขมีจังหวัดยะลา
ได้ค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเขต จังหวัดสตูลและนราธิวาสได้ค่าเฉลี่ยเท่า ๆ กับ
ค่าเฉลี่ยของเขต และจังหวัดปัตตานีได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขต ในด้าน

ความรู้ทั่วไปมีจังหวัดยะลาและสตูลได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเขต ส่วนจังหวัด นราธิวาสและปัตตานีได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขต สุดท้ายคือด้านทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต มีนักศึกษาของจังหวัดสตูลจังหวัดเดียวที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเขต จังหวัดปัตตานีและยะลาได้คะแนนเฉลี่ยเท่า ๆ กับค่าเฉลี่ยของเขต และจังหวัดนราธิวาสได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขต

2. การเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษานู๋ใหญ่แบบเบ็คเสรีจ ชั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

จากการสอบถามครูสอนในจังหวัดยะลา 10 คน ปัตตานี 12 คน นราธิวาส 12 คน และสตูล 7 คน รวม 41 คน และสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในจังหวัดยะลา 6 คน ปัตตานี 11 คน นราธิวาส 10 คน และสตูล 6 คน รวม 33 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลช่วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวจำแนกเป็นด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ นอกจากนั้นยังใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำถามแบบบันทึกได้ตามใจชอบในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของส่วนประกอบทั้งสามด้าน ดังกล่าวด้วย โดยการเรียงอันดับตามความถี่ที่ได้รับจากครูสอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยเบื้องต้นและระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ การพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกตามประเภทของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1.1 ผลการสอบถามครูสอน จากการสอบถามครูสอนในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของปัจจัยเบื้องต้นดังรายละเอียดในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของปัจจัยเบื้องต้น
ตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
คุณสมบัตินักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.3279	0.4426	2.775
	ภายในกลุ่ม	37	5.9015	0.1595	
	รวม	40	7.2294		
คุณสมบัติครูผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.2144	0.0715	0.841
	ภายในกลุ่ม	37	3.1450	0.0850	
	รวม	40	3.3594		
ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	3	1.3354	0.4451	2.669
	ภายในกลุ่ม	37	6.1716	0.1668	
	รวม	40	7.5057		

จากตาราง 14 ไม่พบว่าคุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัติครูผู้สอน และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

และได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการดำรงรายละเอียดในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ปัจจัย
เบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
คุณสมบัตินักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	0.3922	0.1307	0.762
	ภายในกลุ่ม	37	6.3492	0.1716	
	รวม	40	6.7414		
คุณสมบัติครูผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.1771	0.0590	0.542
	ภายในกลุ่ม	37	4.0293	0.0089	
	รวม	40	4.2064		
ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	3	1.1358	0.3786	1.554
	ภายในกลุ่ม	37	9.0132	0.2436	
	รวม	40	10.1490		

จากตาราง 15 ไม่พบว่าระดับที่คุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัตินักเรียน และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งผลต่อกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา บัตตานี นราธิวาส และสตูล

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 16

ตาราง 16 เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามครูสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย
เบื้องต้น ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
คุณสมบัติ นักศึกษา	1) วิทยต่างกัน 2) มาสาย / 3) พื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน 4) ขาดเรียน / 5) ไปประกอบอาชีพที่อื่น 6) เหนื่อยจากการทำงาน 7) ไม่กล้าแสดงออก 8) สุขภาพไม่ดี 9) ไม่กระตือรือร้น 10) ทึกรายการโทรทัศน์ 11) ต้องไปร่วมงานสังคม 12) ความแตกต่างระหว่างเพศ	1) มาสาย 2) พื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน 3) นิสัยไม่เหมือนกัน 4) บ้านเรือนตั้งอยู่กระจัดกระจาย 5) ไม่ยอมพูดภาษาไทย	1) พื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน 2) ขาดเรียน 3) วิทยต่างกัน 4) มีภาระมาก 5) มาสาย 6) ยากจน 7) ต้องไปร่วมงานสังคม 8) ไม่ยอมพูดภาษาไทย 9) บ้านเรือนตั้งอยู่กระจัดกระจาย 10) ไม่เข้าใจจุดประสงค์ของโครงการ	1) พื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน 2) วิทยต่างกัน 3) เวลาว่างไม่ตรงกัน

ตาราง 16 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
คุณสมบัติ ครูผู้สอน	1) พูดภาษา มลายูท้องถิ่น ไม่ได้ 2) ใค้ค่าตอบแทน น้อยเกินไป 3) ในช่วงถือ ศีลออกทำงาน ใค้ไม่เต็มที 4) ไม่เข้าใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี	1) เสียอัน ตราย 2) บ้านอยู่ไกล คนละหมู่บ้าน 3) ความสา มารภของ ครูไม่เพียงพอ 4) ประสิทธิภาพ ของครูยัง แคบต่อ การวิเคราะห์ ปัญหาของ ชุมชน	1) ใค้ค่าตอบแทน น้อยเกินไป 2) เครียดทำงาน มากเกินไป 3) เสียอันตราย 4) มีความลำบาก ในการทำ อุปกรณ์ 5) บ้านอยู่ไกล คนละหมู่บ้าน 6) ประชาชน ไม่ยอมรับ 7) ไม่เข้าใจ ปัญหาของ ประชาชน 8) พูดภาษา มลายูท้องถิ่น ไม่ได้	1) ทักะยัง ไม่พอเพียง

ตาราง 16 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ลักษณะ ของสิ่ง อำนวยความสะดวก	1) สถานที่ คับแคบ 2) โต๊ะเก้าอี้ เคลื่อนย้าย ไม่ได้ 3) ไม่มีไฟฟ้าใช้ 4) แสงสว่าง ไม่พอ 5) งบประมาณ น้อย 6) ไม่มีนาฬิกา 7) ขาดอุปกรณ์ กีฬา 8) หนังสือวารสาร ไม่ค่อยมี 9) อาศรัยศาลา เป็นที่สอน	1) ขาดอุปกรณ์ การสอน	1) ขาดอุปกรณ์ การสอน 2) แสงสว่าง ไม่พอ 3) งบประมาณ น้อย 4) โต๊ะเก้าอี้ เคลื่อนย้าย ไม่สะดวก 5) อาศรัยสุเหร่า เป็นที่สอน	1) งบประมาณ น้อย

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากการสอบถาม
ครูผู้สอน ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเบื้องต้น
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
คุณสมบัติ นักศึกษา	1) รับเฉพาะผู้ที่สนใจเรียน	1) ควรมีการสำรวจเวลาว่างกันก่อน	1) ควรส่งเสริมอาชีพในหมู่บ้าน	1) รับเฉพาะผู้ที่มีเวลาว่างในช่วงเปิดสอน
	2) รับคนที่มีอายุใกล้เคียงกัน	2) รับคนที่มีอายุใกล้เคียงกัน	2) รับคนที่มีอายุใกล้เคียงกัน	2) ไม่ควรจำกัดจำนวนที่จะรับ
	3) รับเฉพาะผู้ที่มีอาชีพในท้องถิ่น	3) เปิดสอนเฉพาะในชุมชนที่มีนักศึกษาอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม	3) รับเฉพาะผู้ที่มีเวลาว่างในช่วงเปิดสอน	
	4) ประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาเข้าใจนโยบายมากกว่านี้	4) รับเฉพาะผู้ที่มีอาชีพในท้องถิ่น	4) รับเฉพาะผู้ที่ยังไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	
	5) จัดห้องเรียนแยกตามเพศ	5) ควรมีการสำรวจความพร้อมนักศึกษา	5) รับเฉพาะผู้ที่มีอาชีพเรียน	
	6) ไม่ควรรับผู้ที่มีอายุมากเกินไป			

ตาราง 17 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
	7) รับเฉพาะผู้ที่ ยังไม่จบชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 4 8) ควรสัมภาษณ์ และรับเข้า เรียนโดยมี ขอทดลอง 9) รับเฉพาะผู้มี อายุ 25 ปี ขึ้นไป		6) รับเฉพาะผู้ที่ มีอาชีพใน ท้องถิ่น 7) ควรรับทั้งชาย- หญิงปะปนกัน 8) ควรเปิดสอน ในช่วงที่ไม่ใช่ ฤดูประมง	

ตาราง 17 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
คุณสมบัติ ครูผู้สอน	1) ควรเพิ่มค่าตอบแทนให้สูงขึ้น 2) ควรเปิดสอนตั้งแต่เดือนมกราคมจะได้ไม่ติดช่วงถือศีลอด 3) ควรเลือกคนที่พูดภาษามลายูท้องถิ่นได้เป็นครูผู้สอน	1) ทางบ้านเมืองควรให้ความคุ้มครองหรือปรับปรุงสวัสดิภาพของครูผู้สอน 2) ควรหาคนในหมู่บ้านเป็นครูผู้สอน 3) ควรมีการสัมมนาครูผู้สอน 4) ควรนำครูผู้สอนไปทัศนศึกษา	1) ควรเลือกคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นครูผู้สอน 2) ควรเพิ่มค่าตอบแทนให้สูงขึ้น 3) ควรหาคนในหมู่บ้านเป็นครูผู้สอน 4) ควรเลือกคนที่พูดภาษามลายูท้องถิ่นได้เป็นครูผู้สอน 5) ควรฝึกอบรมครูผู้สอนให้รู้จักทำอุปกรณ์	1) ควรอบรมครูผู้สอนให้นานกว่าที่ทำอยู่

ตาราง 17 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ลักษณะ ของสิ่ง อำนวยความสะดวก	1) ควรจัดสอนที่ โรงเรียน ประถมศึกษา 2) ควรมีโต๊ะ เก้าอี้ที่ เคลื่อนย้าย ได้สะดวก 3) ควรจัดสอน ในที่ที่มีไฟฟ้า ใช้แล้ว หรือ เพิ่มตะเกียง โรงละ 2 ดวง 4) ควรจัดสรร งบประมาณ ให้บ้าง 5) ควรบริการ อุปกรณ์กีฬา วารสารหรือ หนังสือบ้าง	1) ควรบริการ วัสดุอุปกรณ์	1) ควรบริการ วัสดุอุปกรณ์ 2) ควรจัดสรร งบประมาณ ให้บ้าง 3) ควรจัดสอน ที่โรงเรียน ประถมศึกษา	1) ควรจัดสรร งบประมาณ ให้บ้าง

2.1.2 ผลการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ จากการสอบถาม
เจ้าหน้าที่อำเภอในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ได้ผลการวิเคราะห์
ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของปัจจัยเบื้องต้นดังรายละเอียดในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของปัจจัยเบื้องต้น
ตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
คุณสมบัตินักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	0.8287	0.2762	1.854
	ภายในกลุ่ม	29	4.3210	0.1490	
	รวม	32	5.1497		
คุณสมบัติครูสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.1821	0.0607	0.597
	ภายในกลุ่ม	29	2.9464	0.1016	
	รวม	32	3.1285		
ลักษณะของสิ่ง อำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	3	0.2927	0.0976	0.956
	ภายในกลุ่ม	29	2.9580	0.1020	
	รวม	32	3.2507		

จากตาราง 18 ไม่พบว่าคุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัติครูผู้สอน และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

และได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการตั้งรายละเอียดในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ปัจจัย
เบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
คุณสมบัตินักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	0.6684	0.2228	0.919
	ภายในกลุ่ม	29	7.0267	0.2423	
	รวม	32	7.6951		
คุณสมบัติครูผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.9049	0.3016	1.978
	ภายในกลุ่ม	29	15.2250	0.1525	
	รวม	32	16.1299		
ลักษณะของสิ่ง อำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	3	0.6158	0.2153	0.747
	ภายในกลุ่ม	29	7.9663	0.2747	
	รวม	32	8.5821		

จากตาราง 19 ไม่พบว่าระดับที่คุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัตินักเรียน
และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งผลต่อกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากการสอบถาม
เจ้าหน้าที่อำเภอ ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 20

ตาราง 20 เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้อง
ปัจจัยเบื้องต้น ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
คุณสมบัติ นักศึกษา	1) พื้นฐานความรู้ ไม่เท่ากัน 2) วัยต่างกัน 3) มาสาย 4) ไปประกอบ อาชีพที่อื่น 5) บ้านเรือนตั้ง อยู่กระจัด กระจาย 6) ติดช่วงถือ ศีลออก 7) ขาดงาน 8) ออกกลางคัน	1) ไม่กระตือ รือร้น 2) ไปประกอบ อาชีพอื่น 3) มาสาย 4) ออกกลางคัน 5) ไม่ยอมพูด ภาษาไทย 6) พื้นฐานความ รู้ไม่เท่ากัน 7) มีความเชื่อ เก่า ๆ 8) ไม่เข้าใจ จุดประสงค์ ของโครงการ 9) ขาดงาน 10) แบ่งเวลา ไม่ถูกต้อง	1) พื้นความรู้ ไม่เท่ากัน 2) วัยต่างกัน 3) มาสาย 4) มีภาระมาก 5) ไม่เข้าใจ จุดประสงค์ ของโครงการ 6) ออกกลางคัน 7) ไปประกอบ อาชีพที่อื่น	1) วัยต่างกัน 2) มาสาย 3) ขาดเรียน 4) พื้นความรู้ ไม่เท่ากัน 5) ออกกลางคัน 6) ไม่เข้าใจ ปัญหาของ ตนเอง 7) ไม่เห็นความ สำคัญของการ ศึกษา

ตาราง 20 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
คุณสมบัติ ครูผู้สอน	1) ไม่มีความ ตั้งใจจริง 2) ไม่เข้าใจชนบ- ธรรมเปี่ยม ประเพณี 3) ไม่ตรงต่อเวลา 4) ย้ายระหว่าง ทำการสอน 5) บ้านอยู่ไกล 6) เสี่ยงอันตราย	1) ขาดความ รับผิดชอบ 2) มีประสบการณ์ น้อย 3) ขาดความ กระตือรือร้น 4) ไม่ตรงต่อเวลา 5) เสี่ยงอันตราย	1) การเดินทาง ไม่สะดวก 2) เสี่ยงอันตราย 3) ไม่มีกำลังใจ ที่จะสอน 4) ใค้สอนน้อย เกินไป 5) ใ้ภาษามลายู ท้องถิ่นมาก เกินไป 6) ไม่มีความ ตั้งใจจริง 7) ขาดความ กระตือรือร้น	1) ไม่ตรงต่อ เวลา 2) มีประสบการณ์ น้อย 3) หาครูใน ท้องถิ่นได้ ยาก 4) ขาดความ กระตือรือร้น 5) ใค้สอน น้อยเกินไป

ตาราง 20 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ลักษณะของ สิ่งอำนวยความสะดวก	1) วัสดุอุปกรณ์ ไม่เพียงพอ 2) ห้องเรียน ยังไม่เหมาะสม 3) สถานที่สอนยังไม่เป็นเอกเทศ 4) ไม่มีที่อ่านหนังสือ	1) ขาดยานพาหนะที่จะใช้ในการออกนิเทศ เยี่ยมเยียน 2) วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ	1) วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ 2) งบประมาณน้อย 3) แสงสว่างไม่เพียงพอ 4) ห้องเรียนยังไม่เหมาะสม 5) ไม่มีตู้เก็บเอกสาร วัสดุอุปกรณ์	1) วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ 2) ห้องเรียนยังไม่เหมาะสม 3) ขาดแหล่งค้นคว้าหาความรู้ 4) ไม่มีสถานที่พักผ่อน เล่นเกมต่าง ๆ 5) ไม่มีตู้เก็บเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ 6) การคมนาคมไม่สะดวก

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากการสอบถาม
เจ้าหน้าที่อำเภอ ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 21

ตาราง 21 เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย
เบื้องต้น ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
คุณสมบัติ นักศึกษา	1) รับเฉพาะผู้ที่ ยังไม่จบชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 4	1) รับเฉพาะผู้ที่ สนใจเรียน	1) รับเฉพาะผู้ที่ ยังไม่เคย เรียนมาก่อน	1) รับเฉพาะผู้ที่ มีเวลาว่าง ในช่วง เปิดสอน
	2) รับคนที่มีอายุ ใกล้เคียงกัน	2) ควรรับ นักศึกษาตาม หลักเกณฑ์	2) รับคนที่มีอายุ ใกล้เคียงกัน	2) รับเฉพาะผู้ที่ มีอายุไม่มาก เกินไป
	3) รับเฉพาะผู้ที่ มีอาชีพใน ท้องถิ่น	3) ควรแก้ปัญหา เศรษฐกิจ ก่อน	3) ให้ครูผู้สอนใช้ จิตวิทยาบ้าง	3) จัดห้องเรียน แยกกันระหว่าง ผู้ที่มีกับไม่มี พื้นฐาน ความรู้
	4) รับเฉพาะผู้ที่ สนใจเรียน	4) ควรเน้นผลที่ ได้จาก กระบวนการ	4) รับเฉพาะผู้ที่ มีเวลาว่าง ในช่วงเปิดสอน	4) ควรหาสาเหตุ และแก้ไข
	5) รับเฉพาะผู้ที่ มีเวลาว่าง ในช่วงเปิดสอน	5) ควรบังคับให้ เรียนและ ใช้ภาษา	5) รับเฉพาะผู้ที่ มีอายุระหว่าง 25 - 40 ปี	
	6) ควรเปิดสอน ในศูนย์กลาง ชุมชน	ราชการ (ไทย)	6) ครูผู้สอนควร จัดกิจกรรม ที่ไม่น่า เบื่อหน่าย	

ตาราง 21 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
		6) ส่งเสริมอาชีพ ให้มากขึ้น 7) ประชาสัมพันธ์ ให้นักศึกษา เข้าใจ นโยบาย มากกว่านี้		
คุณสมบัติ ครูผู้สอน	1) คัดเลือกเฉพาะ ผู้ที่ตั้งใจสอน จริง ๆ 2) ครูผู้สอนควร ศึกษาขนบ- ธรรมเนียม ประเพณีของ ท้องถิ่น 3) หากครูผู้สอน จากท้องถิ่น	1) ออกติดตาม ผลอย่างใกล้ชิด 2) หากครูผู้สอน ที่รับผิดชอบ ข้อดีและ เสียสละ 3) ควรกำหนด เงื่อนไขให้ ชัดเจน	1) หากครูผู้สอน จากท้องถิ่น 2) ควรเพิ่มค่า ตอบแทนให้ สูงขึ้น 3) ควรพิจารณา ความดีความ ชอบเป็นกรณี พิเศษ	1) ออกติดตาม ผลอย่าง ใกล้ชิด 2) ควรอบรมครู ให้นานกว่า ที่เป็นอยู่ 3) เน้นให้ครูผู้สอน ตรงต่อเวลา 4) ควรเพิ่ม ค่าตอบแทน ให้สูงขึ้น

ตาราง 21 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
		4) นำครูผู้สอน ไปทัศนศึกษา ที่อื่นบ้าง	4) ให้ครูผู้สอนใช้ ภาษามลายู ท้องถิ่นใน กรณีที่เป็น เท่านั้น 5) ควรให้ครูใช้ เทคนิคการ สอนที่เหมาะสม 6) ควรให้อำเภอ เลือกครูผู้สอน เอง 7) ควรออก ติดตามผล อย่างใกล้ชิด	5) ควรจ้างครู เงินสอนแทน

ตาราง 21 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ลักษณะของ สิ่งอำนวยความสะดวก	1) จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น ให้เพียงพอ 2) ปรับปรุงสภาพ ของห้องเรียน ให้ดีขึ้น 3) จัดสร้าง ห้องเรียน โดยเฉพาะ 4) เร่งให้ นักศึกษา ช่วยกันสร้าง ที่อ่านหนังสือ	1) ควรจัด พาหนะให้ เจ้าหน้าที่ ของอำเภอ	1) จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ จำเป็นให้ เพียงพอ 2) มอบหมายให้ เจ้าหน้าที่ อำเภอเป็นผู้ เบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ 3) ควรให้ครู ผู้สอนจัดซื้อ วัสดุบางอย่าง ด้วยตนเอง 4) ควรจัดหา ไฟฟ้าใช้แทน ตะเกียง 5) ควรจัดสอน ที่โรงเรียน ประถมศึกษา	1) จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ จำเป็นให้ เพียงพอ 2) ควรจัดสอน ที่โรงเรียน ประถมศึกษา 3) ควรจัดที่ อ่านหนังสือ ไว้ที่โรงเรียน ผู้ใหญ่วัย 4) ควรจัดสรร งบประมาณ ให้มากกว่า ที่เป็นอยู่ 5) ควรมีหนังสือ พิมพ์มาก กว่านี้ 6) ขนาดของ ห้องเรียน ควรจุนักศึกษา ได้ตามเกณฑ์

2.2 กระบวนการและระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น

การพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกตามประเภทของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.2.1 ผลการสอบถามครูผู้สอน จากการสอบถามครูผู้สอนใน
จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ
ตัวประกอบเดี่ยวของกระบวนการดังรายละเอียดในตาราง 22

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดี่ยวของกระบวนการ
ตามที่ไต่จากการสอบถามครูผู้สอน

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.4978	0.4993	2.426
	ภายในกลุ่ม	37	7.6146	0.2058	
	รวม	40	9.1124		
การเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.0916	0.3639	2.269
	ภายในกลุ่ม	37	5.3948	0.1604	
	รวม	40	7.0264		
การสนับสนุนจาก ฝ่ายต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.6262	0.5421	1.263
	ภายในกลุ่ม	37	15.8844	0.4293	
	รวม	40	17.5103		

จากตาราง 22 ไม่พบว่าการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุน
จากฝ่ายต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส
และสตูล:

และได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่
กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นดังรายละเอียดในตาราง 23

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่
กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.7687	0.5896	2.08
	ภายในกลุ่ม	37	10.4821	0.2833	
	รวม	40	12.2508		
การเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.2614	0.7538	3.064*
	ภายในกลุ่ม	37	9.1020	0.2460	
	รวม	40	11.3634		
การสนับสนุนจาก ฝ่ายต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	3	5.3954	1.7985	3.910*
	ภายในกลุ่ม	37	17.0200	0.4600	
	รวม	40	22.4154		

* $p < .01$

จากตาราง 23 ไม่พบว่าระดับที่การจัดการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับระดับที่การเรียนการสอน และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นพบที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดดังกล่าว จากการทดสอบค่าเฉลี่ยตามวิธีการของเซฟเฟ พบแนวโน้มว่าค่าเฉลี่ยด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.24$) และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.22$) ของจังหวัดยะลา ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นสูงกว่าของจังหวัดสตูล นราธิวาส และปัตตานี ตามลำดับ $\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 3.30 - 4.04)

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอนปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 24

ตาราง 24 เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การจัดการ	1) ประสานงาน ยังไม่มี 2) เบิกเงินไม่ได้ 3) ลำบากในการ เบิกเงิน	1) ประสานงาน ยังไม่มี 2) ขาดระเบียบ และกฎเกณฑ์ ที่แน่นอน	1) จัดระบบ ยังไม่มี 2) เบิกเงินไม่ได้ 3) ขาดความ ร่วมมือจาก นักศึกษา	1) จัดระบบ ยังไม่มี 2) ไม่มีบัตร นักศึกษา
การเรียน การสอน	1) หลังเรียน จบแล้ว นักศึกษาไม่ ค่อยมีโอกาส พบปะกัน 2) นักศึกษาขาด ในวันสอบ 3) ครูออกข้อสอบ ไม่เป็น 4) สอนแล้ว ไม่ค่อยได้ใช้	1) นักศึกษาชอบ ลอกของเพื่อน 2) เวลาสอน น้อยไป 3) ขาดอุปกรณ์ การสอน 4) ครูออกข้อสอบ ไม่เป็น	1) สอนไม่ทันตาม เวลาที่กำหนด 2) นักศึกษา ไม่ชอบอภิปราย หรือออกความ คิดเห็น 3) นักศึกษายังมี ความเชื่อที่ งมงายและ ไม่ค่อยยอม ร่วมกิจกรรม	1) นักศึกษา ต้องการ อ่านหนังสือ เพิ่มเติม แต่ไม่มีให้

ตาราง 24 (ต่อ)

ประเภท	ยะดา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ	1) โต๊ะครูบาง คนไม่เห็นด้วย กับการดำเนิน งานของ โครงการ 2) ผู้บังคับบัญชา บางคนไม่ เห็นความ สำคัญของ โครงการ 3) ไม่ได้รับการ สนับสนุนจาก ชุมชนเท่าที่ ควร 4) ทางกรมไม่ ค่อยไปเยี่ยม เยียน ทำให้ นักศึกษาและ ครูขาดกำลังใจ	1) ครูผู้สอน ไม่ได้รับ คำแนะนำ เมื่อมีปัญหา 2) ครูผู้สอน ต้องการทราบ วิธีการ วิเคราะห์ ปัญหาของ ชุมชน	1) การสนับสนุน ด้านการเงิน ยังไม่เพียงพอ 2) ไม่ค่อยได้รับ ความสนใจ จากเบื้องบน เท่าที่ควร 3) มีความลำบาก ในการนำ อุปกรณ์จาก ศูนย์ฯ จังหวัด ไปยัง โรงเรียน	-

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการที่ได้จากการสอบถาม
ครูผู้สอน ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 25

ตาราง 25 เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การจัดการ	1) ควรมีค่า พหุและ เบี้ยเลี้ยง สำหรับครูที่ ไปประชุม 2) ควรจัดสรร งบประมาณ สำหรับภาค ปฏิบัติไว้ด้วย 3) เรงรัค เจ้าหน้าที่ การเงินให้ ทำงานเร็วขึ้น	1) ควรวาง นโยบายที่ แน่นอน 2) จัดระบบให้ ดีขึ้น	1) จัดระบบให้ ดีขึ้น 2) ควรจัดสรร งบประมาณ ให้พร้อม อยู่เสมอ 3) ควรให้ นักศึกษา ทราบปัญหา 4) ควรขอ ความร่วมมือ จากนักศึกษา	1) จัดระบบให้ ดีขึ้น 2) ควรออกบัตร ให้นักศึกษา

ตาราง 25 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การเรียน การสอน	1) ควรจัด การพัฒนา หมู่บ้านบอย ๆ เพื่อนักศึกษา จะได้พบกัน บ้าง	1) ควรจัดการ สอน 2 วัน เว้น 1 วัน 2) ควรจัดให้มี การโต้วาที ในระดับ	1) ควรเชิญโต๊ะครู มาให้ความรู้ ด้วย 2) เน้นให้นักศึกษา เห็นความสำคัญ ของการเรียน หนังสือ	1) จัดหนังสือ อ่านเพิ่มเติม 2) จัดห้องสมุด ที่โรงเรียน หรือห้องสมุด เคลื่อนที่ ให้สัมพันธ์ กับโครงการ
	2) ควรออก ข้อสอบ ร่วมกัน	อำเภอและ จังหวัด	3) ส่งเสริมค่าน วิชาการให้ มากกว่าที่เป็น อยู่	
	3) ควรมีระบบ การสอน ชัดเจน	3) ไม่ควรสอน แบบยัดเยียด มากเกินไป		
	4) ควรจัดการ แข่งขันค่าน การพูด เขียน อ่าน เป็น ระยะ ๆ	4) ควรจัดทำ อุปกรณ์กัน เป็นกลุ่ม อำเภอ 5) ต้องติดตาม ผลการเรียน การสอน ทุกเดือน	4) สอนให้สอดคล้อง กับชีวิตประจำวัน มากขึ้น 5) เพิ่มการ บรรยายธรรม เปรียบเทียบ ให้เห็นเป็น สากล	

ตาราง 25 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
		6) ควรให้มีการ ไปเยี่ยมชม โรงเรียน อื่น ๆ บ้าง 7) ควรทดสอบ เป็นกลุ่ม อำเภอ 8) ควรอบรม ครูผู้สอน เพิ่มเติม		

ตาราง 25 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ	1) ทางศูนย์ฯ ควรช่วยเหลือ ครูผู้สอนใน การอธิบาย ลักษณะของ โครงการให้ ชุมชนเข้าใจ 2) ทางศูนย์ฯ ควรประสาน งานกับผู้บังคับ บัญชาของครู ผู้สอนให้ มากขึ้น 3) ให้มีการเยี่ยม เยียนและ ติดตามผล อยู่เสมอ	1) ควรให้มีการ การแนะนำ ปรึกษาเมื่อ มีปัญหา 2) ให้มีการ ประชุม ครูผู้สอน เดือนละครั้ง	1) ควรบริการ ค่าใช้จ่าย ทุกครั้งที่เข้า ร่วมประชุม 2) ควรเร่งรัด การเบิกจ่าย เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ให้ รวดเร็วขึ้น 3) ควรส่งมอบ ครูผู้สอน เดือนละครั้ง	-

2.2.2 ผลการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ จากการสอบถาม
เจ้าหน้าที่อำเภอในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ได้ผลการวิเคราะห์
ความแปรปรวนตัวประกอบเดียวของกระบวนการ ดังรายละเอียดในตาราง 26

ตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของกระบวนการ
ตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.9792	0.3264	2.378
	ภายในกลุ่ม	29	3.9788	0.1372	
	รวม	32	4.9580		
การเรียนรู้ การสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.8884	0.6295	5.867**
	ภายในกลุ่ม	29	3.1117	0.1073	
	รวม	32	5.0001		
การสนับสนุน จากฝ่าย ต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.8810	0.6270	0.759
	ภายในกลุ่ม	29	10.3385	0.3565	
	รวม	32	12.2195		

** $p < .01$

จากตาราง 26 ไม่พบว่าการจัดการและการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล แต่พบว่าการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดดังกล่าว ซึ่งเมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยตามวิธีการของเซฟเฟ่ ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยด้านการเรียนการสอนของจังหวัดยะลา ($\bar{X} = 4.17$) สูงกว่าของจังหวัดปัตตานี ($\bar{X} = 3.40$) และสตูล ($\bar{X} = 3.26$) อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนของจังหวัดนราธิวาส ($\bar{X} = 3.64$) ไม่พบว่าแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

และได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่กระบวนการได้รับจากปัจจัยเบื้องต้น ดังรายละเอียดในตาราง 27

ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่
กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น ตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.0707	0.3569	1.050
	ภายในกลุ่ม	29	9.8571	0.3399	
	รวม	32	10.9278		
การเขียน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.8156	0.6052	1.664
	ภายในกลุ่ม	29	10.5502	0.3638	
	รวม	32	12.3658		
การสนับสนุน จากฝ่าย ต่าง ๆ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.7600	0.9200	2.191
	ภายในกลุ่ม	29	12.1771	0.4199	
	รวม	32	14.9371		

จากตาราง 27 ไม่พบว่าการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุน
จากฝ่ายต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส
และสตูล

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่
อำเภอ ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 28

ตาราง 28 เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กระบวนการ ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การจัดการ	1) หลักฐานเอกสารและงานธุรการไม่ค่อยเป็นปัจจุบัน 2) ลำช้าในการเบิกเงิน 3) การประสานงานยังไม่ดี 4) จัดแล้วไม่ค่อยมีผู้เรียน	1) การประสานงานยังไม่ดี 2) ขาดการเอาใจใส่และเอาจริง 3) ลำช้าในการเบิกเงิน	1) จัดได้ไม่เพียงพอความต้องการของประชาชน 2) ลำช้าในการเบิกเงิน	1) ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามปฏิทิน 2) ไม่สามารถติดตามนักศึกษาได้เท่าที่ควร 3) ครูผู้สอนไม่ค่อยขออนุญาตจัดหรือองค์กรมตามระเบียบ 4) ลำช้าในการเบิกเงินและการส่งรายงาน

ตาราง 28 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การเรียนการสอน	1) ครูผู้สอนไม่ค่อยสอนตามคู่มือ 2) ครูผู้สอนไม่ค่อยใช้การอภิปรายในการสอน 3) ไม่มีการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง	1) ครูผู้สอนไม่ค่อยเตรียมการสอน 2) ครูผู้สอนนำอุปกรณ์มาใช้น้อย	1) นักศึกษาสลับเปลี่ยนกันมาเรียน 2) ครูผู้สอนใช้วิธีสอนไม่เหมาะสม 3) ครูผู้สอนไม่ค่อยกระตือรือร้น	1) แบบเรียนและอุปกรณ์การสอนไม่พร้อม 2) ไม่มีเวลาที่จะจัดกิจกรรมได้เท่าที่ควร 3) ไม่สามารถติดตามดูความเป็นอยู่ที่บ้านของนักศึกษา 4) ไม่สามารถนำนักศึกษาไปคูห้องเรียนอื่น ๆ

ตาราง 28 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ	1) ประชาชนไม่ค่อยสนใจ 2) นอกจากไม่สนับสนุนแล้ว เพื่อน ๆ ยังยุยงไม่ให้ นักศึกษา มาเรียน 3) มีความลำบากในการที่ต้องไปประชุมที่ศูนย์ฯ	1) ขาดความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ 2) ลำบากในการบริการ การเงินและวัสดุ	1) ลำบากในการบริการ การเงินและวัสดุ 2) ไม่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด เทาที่ควร	1) ลำบากในการบริการ การเงินและวัสดุ

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการที่ได้จากการสอบถาม
เจ้าหน้าที่อำเภอ ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 29

ตาราง 29 เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การจัดการ	1) ควรรับทำงาน ธุรการตั้งแต่ ต้น	1) ต้องสร้าง ความสำนึก ในหน้าที่และ	1) ควรให้ใคร ทำตามความ ต้องการ ของประชา ชน	1) ปรับปรุง ระบบการ ปฏิบัติงาน ให้ดีขึ้น
	2) เรงรัก เจ้าหน้าที่ การเงินให้ ทำงานเร็วขึ้น	ความรับผิดชอบ มากกว่า นี้	2) เรงรัก เจ้าหน้าที่ การเงินให้ ทำงานเร็ว ขึ้น	2) ควรติดตาม นักศึกษาที่มี ปัญหาต่าง ๆ
	3) ควรปรับปรุง การประสาน งานของศูนย์ฯ จังหวัด	2) ควรร่วมมือ กันทุกฝ่าย		3) ควรจัด แบบพิมพ์ หนังสือ แบบเรียน ให้เพียงพอ
	4) ถ้าเปิดแล้ว ไม่ควรปิด	3) เรงรัก เจ้าหน้าที่ การเงินให้ ทำงานเร็ว ขึ้น		4) ปรับปรุง การส่ง รายงานและ การเบิกเงิน
	5) ควรปรับปรุง การสำรวจ ความต้องการ			

ตาราง 29 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การเรียน การสอน	1) ควรยึดคู่มือ เป็นหลัก 2) ควรสอน เทคนิค การอภิปราย ด้วย 3) ควรจัด กิจกรรม ต่อเนื่อง	1) ควรติดตาม ผลการสอน อย่างใกล้ชิด 2) ควรแนะนำ ให้ครูผู้สอน ใช้อุปกรณ์ มากกว่าที่ เป็นอยู่	1) ควรชี้แจงให้ นักศึกษา เข้าใจ โครงการ 2) ควรมีการ นิเทศครู ผู้สอนมาก กว่าที่เป็น อยู่	1) ควรจัดหา อุปกรณ์ การสอนให้ เพียงพอ 2) ควรมีบริการ ช่วยเหลือ ครูผู้สอน 3) ควรมีแผน ให้นำนักศึกษา ไปดูการเรียน การสอนที่อื่น บ้าง

ตาราง 29 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
การ สนับสนุน จากฝ่าย ต่าง ๆ	1) ควรมีการ ประชาสัมพันธ์ มากกว่าที่เป็นอยู่ 2) ควรจัดส่ง เจ้าหน้าที่ไป ประชุมที่ อำเภอไทรบุรี เช่น เบตง	1) ควรแก้ไข ทุกฝ่ายให้ ร่วมมือกัน ทุกระดับ 2) ศูนย์ฯ ควร บริการและ สนับสนุนให้ คลองตัว กว่านี้	1) ศูนย์ฯ ควร บริการและ สนับสนุนให้ คลองตัวกว่า นี้ 2) ควรประสาน งานกับสำนัก งานการประ ถมศึกษา จังหวัดและ อำเภอควย	1) ศูนย์ฯ ควร บริการและ สนับสนุนให้ คลองตัว กว่านี้

2.3 ผลผลิตและระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน การพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกตามประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.3.1 ผลการสอบถามครูผู้สอน จากการสอบถามครูผู้สอน ในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของผลผลิต ดังรายละเอียดในตาราง 30

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของผลผลิต
ตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	2.8059	0.9353	3.745*
	ภายในกลุ่ม	37	9.2426	0.2498	
	รวม	40	12.0485		
ทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.5453	0.5151	3.489*
	ภายในกลุ่ม	37	5.4612	0.1476	
	รวม	40	7.0065		
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.5289	0.1763	0.897
	ภายในกลุ่ม	37	7.2668	0.1964	
	รวม	40	7.7957		

*
 $p < .05$

จากตาราง 30 ไม่พบว่าทัศนคติของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล แต่พบว่าความรู้และทักษะของ

นักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดดังกล่าว หลัง ารทดสอบ ค่าเฉลี่ยตามวิธีการของเซฟเฟ่ ปรากฏแนวโน้มให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยด้านความรู้ของ จังหวัดยะลา ($\bar{X} = 3.95$) สูงกว่าของจังหวัดสตูล ($\bar{X} = 3.72$) ปัตตานี ($\bar{X} = 3.28$) และนราธิวาส ($\bar{X} = 3.26$) ตามลำดับ และพบว่าค่าเฉลี่ยด้านทักษะของจังหวัดยะลา ($\bar{X} = 4.04$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดปัตตานี ($\bar{X} = 3.49$) อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนค่าเฉลี่ยของจังหวัดสตูล ($\bar{X} = 3.81$) และนราธิวาส ($\bar{X} = 3.64$) พบว่า ไม่แตกต่างไปจากค่าเฉลี่ยของจังหวัดอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

และได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ดังรายละเอียดใน

ตาราง 31

ตาราง 31 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ผลิต
ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันตามที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	1.7923	0.5974	1.260
	ภายในกลุ่ม	37	17.5417	0.4741	
	รวม	40	19.3340		
ทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.1698	0.7233	2.249
	ภายในกลุ่ม	37	11.8992	0.3216	
	รวม	40	14.0690		
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.1857	0.3952	1.411
	ภายในกลุ่ม	37	10.3637	0.2801	
	รวม	40	11.5494		

จากตาราง 31 ไม่พบว่าระดับที่ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษา
ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน
ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 32

ตาราง 32 เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลผลิต
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ความรู้	1) เรียนจบแล้ว ไม่ค่อยได้ใช้ ความรู้ 2) นักศึกษายัง มีความขัดแย้ง ในตนเอง เกี่ยวกับ ความรู้ที่ ได้รับ 3) นักศึกษายัง ไม่รู้จักแหล่ง ความรู้ที่ หาที่ควร 4) ความรู้ที่ได้ รับยังแคบ มาก	1) เรียนจบแล้ว ไม่ค่อยได้ใช้ ความรู้ 2) นักศึกษา บางคนไม่ ยอมเชื่อตาม ที่ครูสอน 3) ประชาชน สนใจความ รู้ทางศาสนา มากกว่า	1) เรียนจบแล้ว ไม่ค่อยได้ใช้ ความรู้ 2) นักศึกษาได้ รับความรู้ แตกต่างกัน มาก ขึ้นอยู่กับ พื้นฐานเดิม 3) นักศึกษา สนใจด้าน เศรษฐกิจ มากกว่า ความรู้	1) นักศึกษาไม่ เห็นความ สำคัญของ ความรู้ที่ นำมาสอน

ตาราง 32 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ทักษะ	1) มีเวลาฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ไม่พอ 2) ไม่ได้ฝึกอย่างต่อเนื่องและจริงจัง 3) พอฟังไ้แต่พูดไม่ค่อยได้ 4) ขาดเทคโนโลยีที่ช่วยในการฝึกทักษะ	1) ไม่ได้ฝึกอย่างต่อเนื่องและจริงจัง 2) ทักษะพื้นฐานไม่ดี 3) ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง 4) มีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ทำให้เป็นปัญหาต่อการฝึกทักษะ	1) ยังมีความอายที่จะพูดภาษาไทย (เพราะพูดแล้วไม่ชัดเพื่อนหัวเราะ) 2) มีทักษะนิดหน่อย ครั้นไม่ได้ใช้ก็ลืมไปในที่สุด 3) ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง	1) ขาดเทคโนโลยีที่ช่วยในการฝึกทักษะ

ตาราง 32 (ต่อ)

ประเภท	ยะดา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ทัศนคติ	1) นักศึกษายังมีทัศนคติไม่ค่อยดีต่อการศึกษ 2) ยังมีความเชื่อเก่า ๆ ผิด ๆ และมมงาย 3) ไม่เชื่อผลงานทางวิทยาศาสตร์	1) นักศึกษาไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 2) ประชาชนมีทัศนคติไม่ดีมาตั้งแต่เด็กจึงแก้ยาก	1) นักศึกษาไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 2) มีความย่อท้อต่อการเรียน 3) ชาคนุ้ที่มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการปลูกฝังทัศนคติต่อประชาชน	1) ประชาชนรอความช่วยเหลือจากทางราชการมากกว่าคิดช่วยตัวเอง

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการสอบถามครูผู้สอน
ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 33

ตาราง 33 เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของครูผู้สอนในส่วนที่เกี่ยวกับผลผลิต ระหว่าง
จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ความรู้	1) ควรเปิด โครงการ การศึกษา ผู้ใหญ่ ระบุกับ 3 - 4 ใน หมู่บ้าน 2) ควรทำเอก สารเกี่ยวกับ การวางแผน ครอบครัวออก เผยแพร่ใน นามของ จุฬาราชมนตรี 3) ควรสอนเน้น ให้ลงไปถึง บ้านและชุมชน	1) เปิดที่อ่าน หนังสือเพิ่ม 2) ควรให้โต๊ะครู หรือโต๊ะอิหม่าม ร่วมมือในการ ให้ความรู้ควย 3) ควรปรับปรุง บทเรียน 4) ควรสอบวัด ผล รวมทั้ง อำเภอ	1) ควรให้นักศึก ษาหรือประชา ชนที่มีความรู้ คอยช่วยเหลือ แนะนำคนที่ ไม่มีความรู้ 2) ควรเน้นหนัก ด้านเศรษฐกิจ 3) ควรเน้น เฉพาะการฟัง พูด อ่าน เขียน คิด มากกว่า ความรู้ 4) เปิดครั้งละ หลายห้อง เรียน	1) ควรขอร้อง ให้ผู้นำ ท้องถิ่นหรือ หน่วยงาน อื่นช่วยเหลือ ในการให้ ความรู้และ ชักจูงใจ 2) จัดการ ประชาสัมพันธ์ โครงการ ให้มาก กว่านี้

ตาราง 33 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ทักษะ	1) ควรขยายเวลาเรียนให้ยาวออกไปอีก 2) ควรเปิดโครงการซ้ำที่เดิมหลาย ๆ ปี 3) ให้นักศึกษามาก่อนเวลาเรียนเพื่อฝึกทักษะ 4) ควรมีที่อ่านหนังสือหรือเครื่องรับวิทยุเป็นของส่วนกลาง 5) ควรให้มีวิทยากรใหม่ ๆ อยู่เสมอ	1) หลังเปิดโครงการนี้แล้วควรมีกิจกรรมต่อเนื่อง 2) ควรปรับปรุงพื้นฐานด้านความเข้าใจอันดีระหว่างคนต่างวัฒนธรรมก่อน	1) หลังเปิดโครงการนี้แล้วควรมีกิจกรรมต่อเนื่อง 2) ควรส่งเสริมทักษะการอ่าน 3) ควรขยายเวลาเรียนให้ยาวออกไปอีก	1) ควรมีการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่ช่วยในการฝึกทักษะบ้าง

ตาราง 33 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ทัศนคติ	1) ควรให้นักศึกษาได้ พังความคิด เห็นจาก มุคากร หลาย ๆ ฝ่าย 2) ควรให้แต่ละครู หรือโต๊ะอื่นมา รวมมือในการ ให้ความรู้ควย 3) จัดนิทรรศการ ทางวิทยาศาสตร์ ให้นักศึกษา เข้าชม 4) ต้องสอนโดย ให้นักศึกษา ได้เห็นจริง	1) ควรหาทาง เปลี่ยนแปลง ทัศนคติและ ค่านิยม 2) ควรให้ ความรู้ที่ ถูกต้อง	1) จัดการอบรม ครูให้มากกว่า ที่เป็นอยู่ 2) ควรใช้ เทคโนโลยี ในการเปลี่ยน แปลงทัศนคติ 3) ต้องพึงผู้มี อิทธิพลใน หองถิ่นให้ช่วย เหลืออีกแรง หนึ่ง	1) ส่งเสริมให้ ประชาชน รู้จักช่วยเหลือ ตนเอง

2.3.2 ผลการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียว ดังรายละเอียดในตาราง 34

ตาราง 34 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของผลผลิตตามที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน - df	SS	MS	F
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3 1.7459	0.5820	1.761
	ภายในกลุ่ม	29 9.5845	0.3305	
	รวม	32 11.3304		
ทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	3 1.5344	0.5115	2.360
	ภายในกลุ่ม	29 6.2814	0.2166	
	รวม	32 7.8158		
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	3 1.1351	0.3784	1.890
	ภายในกลุ่ม	29 5.8058	0.2002	
	รวม	32 6.9409		

จากตาราง 34 ไม่พบว่าความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษาแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ผลผลิต
ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันถึงรายละเอียดในตาราง 35

ตาราง 35 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวของระดับที่ผลิต
ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ตามที่ได้จากการสอบถาม
เจ้าหน้าที่อำเภอ

ประเภท	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	1.2267	0.4089	0.675
	ภายในกลุ่ม	29	17.5711	0.6059	
	รวม	32	18.7978		
ทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.7262	0.2421	0.554
	ภายในกลุ่ม	29	12.6788	0.4372	
	รวม	32	13.4050		
ทัศนคติ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.4477	0.1492	0.499
	ภายในกลุ่ม	29	8.6739	0.2991	
	รวม	32	9.1216		

จากตาราง 35 ไม่พบว่าระดับที่ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษา
ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่
อำเภอ ปรากฏผลทั้งรายละเอียดในตาราง 36

ตาราง 36 เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
ผลิต ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ความรู้	1) เรียนจบแล้ว ไม่ค่อยได้ใช้ ความรู้	1) เรียนจบแล้ว แต่ความรู้ยังไม่เพียงพอ	1) ยังมีความรู้ ไม่เพียงพอ ที่จะเป็น พลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ	-
ทักษะ	1) เรียนจบแล้ว ยังอ่านไม่ออก พูดไม่ค่อยได้ เขียนไม่ได้ แต่พอคิดเป็น 2) มีทักษะพอ สมควรแต่ ไม่ได้ใช้ให้ เป็นประโยชน์	1) ยังไม่เป็นที่ พอใจ 2) มีเวลาน้อย	1) นักศึกษาไม่ กล้าที่จะใช้ ภาษาไทยใน ชีวิตประจำวัน 2) วนักใช้ภาษา มลายูพื้นเมือง มากกว่า	
ทัศนคติ	1) ไม่กล้าที่จะ ใช้ภาษาไทย 2) สนใจในตนเอง แล้วออก กลางคันกันมาก	1) มีความเชื่อที่ ผิด ๆ 2) ขาดการแนะนำ ที่ถูกต้อง	1) ประชาชนมี ค่านิยมผิด ๆ	-

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่
อำเภอ ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 37

ตาราง 37 เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่อำเภอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลผลิต
ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ความรู้	1) ควรเน้นใน ขณะสอนควย ว่าจะนำเรื่อง ต่าง ๆ ไป ใช้ได้อย่างไร	1) ควรจัด โครงการ ช่วยเหลือ อย่างรีบด่วน	1) ควรจัดตั้งที่ อ่านหนังสือ ประจำ หมู่บ้าน 2) ควรจัด กิจกรรม ต่อเนื่อง	-
ทักษะ	1) ควรสอนเน้น หลักภาษาไทย มาก ๆ 2) ควรจัด กิจกรรม ต่อเนื่อง ตลอดไป จนกว่าจะ ชำนาญ ภาษาไทย	1) ควรเพิ่มเวลา ในการสอน ภาคปฏิบัติ มากกว่านี้	1) ควรส่งเสริม การใช้ภาษา ไทย ห้ามแปล เป็นภาษา มลายูปื้นเมือง	-

ตาราง 37 (ต่อ)

ประเภท	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
ทัศนคติ	1) ควรส่งเสริมให้ชอบใช้ภาษาไทย 2) ครูควรมีวิธีการสอนที่นักศึกษาไม่เบื่อ	1) ควรสร้างความสำนึกในการใช้เหตุผล 2) ควรให้ความรู้ที่ถูกต้อง	1) ควรหาวิธีเปลี่ยนค่านิยมของประชาชน	-

3. การเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของโครงการ
การศึกษายุใหญ่แบบเบ็คส์รีจันพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2

จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่
ของโครงการแล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินโครงการหรือ
ค่าเฉลี่ยของสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นซึ่งได้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายละเอียด
ในบทที่ 3) โดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและพิจารณาค่าเฉลี่ย
ตามเกณฑ์ในข้อ 1 ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ผลรวมทั้งเขตการศึกษา 2 จากการสอบถามครูผู้สอนจำนวน
41 คน และเจ้าหน้าที่อำเภอจำนวน 33 คน ในเขตการศึกษา 2 และวิเคราะห์
ข้อมูลตามวิธีการที่ได้กล่าวแล้ว ปรากฏผลดังต่อไปนี้

3.1.1 ปัจจัยเบื้องต้นและระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ
ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 38

ตาราง 38 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ด้านปัจจัยเบื้องต้น ของเขตการศึกษา 2

ประเภทของปัจจัย เบื้องต้น	สภาพ				ระดับที่ส่งผลต่อกระบวนการ			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
คุณสมบัตินักศึกษา	ครูผู้สอน	4.15	0.44	3.85** 2.53*	ครูผู้สอน	3.84	0.41	5.34** 4.54**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.51	0.25		ผู้เชี่ยวชาญ	4.38	0.35	
	เจ้าหน้าที่	4.25	0.41		เจ้าหน้าที่	3.80	0.49	
คุณสมบัติครูผู้สอน	ครูผู้สอน	4.15	0.29	3.81** 4.70**	ครูผู้สอน	4.20	0.32	2.73** 3.30**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.30		ผู้เชี่ยวชาญ	4.48	0.44	
	เจ้าหน้าที่	4.13	0.31		เจ้าหน้าที่	4.07	0.42	
ลักษณะของสิ่ง อำนวยความสะดวก	ครูผู้สอน	3.85	0.44	4.28** 5.00**	ครูผู้สอน	3.88	0.51	2.70** 2.42*
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.36		ผู้เชี่ยวชาญ	4.24	0.49	
	เจ้าหน้าที่	3.81	0.32		เจ้าหน้าที่	3.89	0.51	

** p < .01

* p < .05

จากตาราง 38 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ พบว่าคุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัติครูผู้สอน ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก และระดับที่แต่ละด้านส่งผลต่อการกระบวนกรอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่าถึงแม้จะอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ปัจจัยเบื้องต้นทั้งสามด้านก็อยู่ในสภาพที่ดี และส่งผลต่อการกระบวนกรค่อนข้างสูง

3.1.2 กระบวนการและระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น
โดยการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 39

ตาราง 39 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ด้านกระบวนการ ของเขตการศึกษา 2

ประเภทของ กระบวนการ	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การจัดการ	ครูสอน	3.90	0.49	4.56** 6.92**	ครูสอน	3.84	0.56	3.17** 3.42**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.46	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.56	
	เจ้าหน้าที่	3.62	0.41		เจ้าหน้าที่	3.74	0.59	
การเรียนการสอน	ครูสอน	3.84	0.43	6.18** 7.40**	ครูสอน	3.86	0.55	3.14** 3.28**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.42		ผู้เชี่ยวชาญ	4.35	0.61	
	เจ้าหน้าที่	3.62	0.43		เจ้าหน้าที่	3.76	0.63	
การสนับสนุนจาก ฝ่ายต่าง ๆ	ครูสอน	3.49	0.66	6.21** 5.00**	ครูสอน	3.71	0.78	4.19** 3.43**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.44	0.48		ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.43	
	เจ้าหน้าที่	3.61	0.63		เจ้าหน้าที่	3.80	0.70	

** $p < .01$

จากตาราง 39 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ พบว่าการจัดการ การเรียนการสอน การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และระดับที่ แต่ละคานได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่าถึงแม้จะอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์แต่กระบวนการ ทั้งสามคานก็อยู่ในสภาพที่ดี และได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นค่อนข้างมาก ยกเว้น คานการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเห็นว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.3 ผลผลิตและระดับที่ผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและ
กระบวนการรวมกัน โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 40

ตาราง 40 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ด้านผลผลิต ของเขตการศึกษา 2

ประเภทของผลผลิต	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการรวมกัน			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
ความรู้	ครูสอน	3.55	0.57	6.60** 6.42**	ครูสอน	3.59	0.70	4.75** 4.48**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.43	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.41	0.60	
	เจ้าหน้าที่	3.43	0.61		เจ้าหน้าที่	3.51	0.76	
ทักษะ	ครูสอน	3.75	0.43	5.19** 6.22**	ครูสอน	3.78	0.60	3.74** 4.21**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.51		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.57	
	เจ้าหน้าที่	3.48	0.51		เจ้าหน้าที่	3.62	0.64	
ทัศนคติ	ครูสอน	3.67	0.44	4.03** 5.33**	ครูสอน	4.00	0.54	2.45* 3.74**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.16	0.46		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.55	
	เจ้าหน้าที่	3.43	0.48		เจ้าหน้าที่	3.77	0.53	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 40 พบว่าผลผลิตด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษา และระดับที่แต่ละค่านับได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่าถึงแม้จะอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ส่วนใหญ่ก็อยู่ในสภาพที่ดี ยกเว้นด้านความรู้ซึ่งทั้งครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าอยู่ในสภาพปานกลาง และด้านทักษะ ทัศนคติ และระดับที่ด้านความรู้ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ซึ่งเจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง

3.2 จังหวัดยะลา จากการสอบถามครูผู้สอนจำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่อำเภอจำนวน 6 คน แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญปรากฏผลดังต่อไปนี้

3.2.1 ปัจจัยเบื้องต้นและระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ
ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งรายละเอียดในตาราง 41

ตาราง 41 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
 คำปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดยะลา

ประเภทของปัจจัย เบื้องต้น	สภาพ				ระดับที่ส่งผลต่อกระบวนการ			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
คุณสมบัตินักศึกษา	ครูผู้สอน	4.30	0.24	2.35*	ครูผู้สอน	3.96	0.28	3.77**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.51	0.25		ผู้เชี่ยวชาญ	4.38	0.35	
	เจ้าหน้าที่	4.28	0.43		เจ้าหน้าที่	3.83	0.21	
คุณสมบัติครูผู้สอน	ครูผู้สอน	4.34	0.21	2.30*	ครูผู้สอน	4.30	0.25	1.59
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.30		ผู้เชี่ยวชาญ	4.48	0.44	
	เจ้าหน้าที่	4.14	0.32		เจ้าหน้าที่	4.35	0.53	
ลักษณะของสิ่ง อำนาย ความสะดวก	ครูผู้สอน	4.10	0.38	1.47	ครูผู้สอน	4.12	0.43	0.73
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.36		ผู้เชี่ยวชาญ	4.24	0.49	
	เจ้าหน้าที่	3.97	0.08		เจ้าหน้าที่	3.97	0.45	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 41 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอพบว่าคุณสมบัติครูผู้สอนและระดับที่คุณสมบัตินักศึกษาส่งผลต่อกระบวนการอยู่ในระดับ

ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และไม่พบว่าคุณสมบัติครูผู้สอนและลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลต่อการกระบวนการในระดับที่แตกต่างไปจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่ครูผู้สอนกับเจ้าหน้าที่อำเภอมีความเห็นขัดแย้งกันในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของนักศึกษาและลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก คือเมื่อสอบถามครูผู้สอนพบว่า คุณสมบัตินักศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอกลับไม่พบความแตกต่างดังกล่าว และจากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอพบว่า ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่จากการสอบถามครูผู้สอนกลับไม่พบความแตกต่างดังกล่าว จากการพิจารณา ค่าเฉลี่ยของจังหวัดยะลา ปรากฏว่าปัจจัยเบื้องต้นทั้งสามด้านอยู่ในสภาพที่ดีและส่งผลต่อการกระบวนการก่อนข้างสูง

3.2.2 กระบวนการและระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัย

เบื้องต้น ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 42

ตาราง 42 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ด้านกระบวนการ ของจังหวัดยะลา

ประเภทของ กระบวนการ	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การจัดการ	ครูสอน	4.20	0.23	2.35 [*] 3.12 [*]	ครูสอน	4.17	0.30	0.98 1.07
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.46	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.56	
	เจ้าหน้าที่	4.00	0.24		เจ้าหน้าที่	4.08	0.37	
การเรียนรู้การสอน	ครูสอน	4.10	0.36	3.17 ^{**} 3.19 ^{**}	ครูสอน	4.24	0.35	0.71 0.84
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.42		ผู้เชี่ยวชาญ	4.35	0.61	
	เจ้าหน้าที่	4.17	0.16		เจ้าหน้าที่	4.15	0.43	
การสนับสนุนจาก ฝ่ายต่าง ๆ	ครูสอน	3.79	0.46	3.79 ^{**} 2.63 [*]	ครูสอน	4.22	0.25	1.59 1.11
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.44	0.48		ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.43	
	เจ้าหน้าที่	4.06	0.23		เจ้าหน้าที่	4.08	0.56	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 42 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ พบว่าการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ อยู่ในสภาพ ที่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และไม่พบว่าแต่ละคานได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น ในระดับที่แตกต่างไปจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า กระบวนการทั้งสามคานอยู่ในสภาพที่ดีและได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นค่อนข้างมาก

3.2.3 ผลผลิตและระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและ
กระบวนการรวมกัน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 43

ตาราง 43 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
งานผลิต ของจังหวัดยะลา

ประเภทของผลผลิต	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการรวมกัน			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
ความรู้	ครูผู้สอน	3.93	0.26	4.24** 1.52	ครูผู้สอน	3.90	0.34	3.23** 1.18
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.43	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.41	0.60	
	เจ้าหน้าที่	3.96	0.60		เจ้าหน้าที่	3.88	0.89	
ทักษะ	ครูผู้สอน	4.04	0.45	2.10* 2.01	ครูผู้สอน	4.11	0.36	1.62 1.22
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.51		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.57	
	เจ้าหน้าที่	4.02	0.33		เจ้าหน้าที่	3.96	0.63	
ทัศนคติ	ครูผู้สอน	3.85	0.39	2.05* 2.29	ครูผู้สอน	4.25	0.30	0.74 1.23
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.16	0.46		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.55	
	เจ้าหน้าที่	3.83	0.23		เจ้าหน้าที่	3.94	0.64	

** p < .01

* p < .05

จากตาราง 43 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ได้ผลสอดคล้องกันว่าทัศนคติของนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และทักษะกับทัศนคติของนักศึกษาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่ครูผู้สอนกับเจ้าหน้าที่อำเภอมีความเห็น ชัดแย้งกันในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และระดับที่ความรู้ได้รับผลดีจากปัจจัย เบื้องต้นและกระบวนการรวมกันคือ เมื่อสอบถามครูผู้สอนพบว่านักศึกษามีความรู้ กับทักษะในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการ รวมกันส่งผลดีต่อความรู้ก็อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญด้วย แต่ไม่ได้ผล ดังกล่าวเมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของผลผลิตแต่ละด้าน ปรากฏว่าผลผลิตทั้งสามด้านอยู่ในสภาพที่และได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการ รวมกันค่อนข้างสูงทุกด้าน

3.3 จังหวัดปัตตานี จากการสอบถามครูผู้สอนจำนวน 12 คน และ เจ้าหน้าที่อำเภอจำนวน 11 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้จาก ผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

3.3.1 ปัจจัยเบื้องต้นและระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ
ได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 44

ตาราง 44 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดปัตตานี

ประเภทของปัจจัย เบื้องต้น	สภาพ				ระดับที่ส่งผลต่อกระบวนการ			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
คุณสมบัตินักศึกษา	ครูผู้สอน	3.84	0.58	3.37*	ครูผู้สอน	3.69	0.57	3.40**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.51	0.25		ผู้เชี่ยวชาญ	4.38	0.35	
	เจ้าหน้าที่	4.11	0.49		เจ้าหน้าที่	3.67	0.70	
คุณสมบัติครูผู้สอน	ครูผู้สอน	4.18	0.40	2.50*	ครูผู้สอน	4.19	0.46	1.69
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.30		ผู้เชี่ยวชาญ	4.48	0.44	
	เจ้าหน้าที่	4.01	0.44		เจ้าหน้าที่	3.91	0.52	
ลักษณะของสิ่ง อำนวยความสะดวก	ครูผู้สอน	3.84	0.52	2.53**	ครูผู้สอน	3.78	0.60	2.06
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.36		ผู้เชี่ยวชาญ	4.24	0.49	
	เจ้าหน้าที่	3.68	0.37		เจ้าหน้าที่	3.75	0.52	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 44 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ
 ได้ผลตรงกันว่า คุณสมบัติครูผู้สอน ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก และระดับที่

คุณสมบัตินักศึกษาส่งผลดีต่อกระบวนการอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และได้ผลตรงกันอีกว่าระดับที่สิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลดีต่อกระบวนการอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่ครูผู้สอนกับเจ้าหน้าที่อำเภอมีความคิดเห็นขัดแย้งกันในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัตินักศึกษาและระดับที่คุณสมบัติครูผู้สอนส่งผลดีต่อกระบวนการคือ เมื่อสอบถามครูผู้สอนพบว่า คุณสมบัตินักศึกษาอยู่ในสภาพต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่พบความแตกต่างดังกล่าวเมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ และเมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอพบว่า คุณสมบัตินักศึกษาส่งผลดีต่อกระบวนการในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบผลดังกล่าวเมื่อสอบถามครูผู้สอน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยปรากฏว่าปัจจัยเบื้องต้นทั้งสามด้านอยู่ในสภาพที่ดีและส่งผลดีต่อกระบวนการค่อนข้างมาก

3.3.2 กระบวนการและระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 45

ตาราง 45 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ด้านกระบวนการ ของจังหวัดปัตตานี

ประเภทของ กระบวนการ	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การจัดการ	ครูผู้สอน	3.78	0.75	2.60*	ครูผู้สอน	3.61	0.82	2.38*
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.46	0.43	4.95**	ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.56	2.33*
	เจ้าหน้าที่ฯ	3.45	0.46		เจ้าหน้าที่ฯ	3.50	0.82	
การเรียนรู้การสอน	ครูผู้สอน	3.64	0.52	4.67**	ครูผู้สอน	3.59	0.71	2.87**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.42	5.84**	ผู้เชี่ยวชาญ	4.35	0.61	2.39*
	เจ้าหน้าที่ฯ	3.40	0.43		เจ้าหน้าที่ฯ	3.48	0.84	
การสนับสนุนจาก ฝ่ายต่าง ๆ	ครูผู้สอน	3.21	0.97	3.66**	ครูผู้สอน	3.30	1.03	3.13**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.44	0.48	3.51**	ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.43	2.66*
	เจ้าหน้าที่ฯ	3.74	0.44		เจ้าหน้าที่ฯ	4.04	0.27	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 45 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ
ได้ผลตรงกันว่า การจัดการ การเรียนรู้การสอน การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และ

ระดับที่ทั้งสามด้านได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทุกด้าน แต่จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของจังหวัดปัตตานีพบว่าความเห็นของครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอชดกัน คือครูผู้สอนเห็นว่าการจัดการ การเรียนการสอน และระดับที่ทั้งสองด้านนี้ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นอยู่ในระดับที่ดี ขณะที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง และครูผู้สอนเห็นว่าการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และระดับที่การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าอยู่ในระดับที่ดี

3.3.3 ผลผลิตและระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและ
และกระบวนการร่วมกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 46

ตาราง 46 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ด้านผลผลิต ของจังหวัดปัตตานี

ประเภทของผลผลิต	สภาพ				ระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัย เบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
ความรู้	ครูสอน	3.28	0.77	4.26** 3.68**	ครูสอน	3.31	0.96	3.22** 2.18
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.43	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.41	0.60	
	เจ้าหน้าที่	3.50	0.59		เจ้าหน้าที่	3.58	0.89	
ทักษะ	ครูสอน	3.49	0.46	5.04** 4.45**	ครูสอน	3.48	0.71	3.39** 2.32
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.51		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.57	
	เจ้าหน้าที่	3.25	0.59		เจ้าหน้าที่	3.51	0.86	
ทัศนคติ	ครูสอน	3.52	0.51	3.32** 4.13**	ครูสอน	3.77	0.69	2.33* 2.36
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.16	0.46		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.55	
	เจ้าหน้าที่	3.14	0.56		เจ้าหน้าที่	3.62	0.73	

** p < .01

* p < .05

ตาราง 47 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ด้านปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดนครราชสีมา

ประเภทของปัจจัย เบื้องต้น	สภาพ				ระดับที่ส่งผลต่อกระบวนการ			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
คุณสมบัตินักศึกษา	ครูผู้สอน	4.33	0.31	1.41 0.41	ครูผู้สอน	3.79	0.39	** 3.63 2.40*
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.51	0.25		ผู้เชี่ยวชาญ	4.38	0.35	
	เจ้าหน้าที่	4.47	0.23		เจ้าหน้าที่	4.00	0.40	
คุณสมบัติครูผู้สอน	ครูผู้สอน	4.26	0.27	2.44* ** 3.07	ครูผู้สอน	4.13	0.27	2.70* 2.58*
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.30		ผู้เชี่ยวชาญ	4.48	0.44	
	เจ้าหน้าที่	4.23	0.24		เจ้าหน้าที่	4.18	0.23	
ลักษณะของสิ่ง อำนวย ความสะดวก	ครูผู้สอน	3.63	0.33	4.74** * 2.84	ครูผู้สอน	3.63	0.44	3.22** 0.85
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.36		ผู้เชี่ยวชาญ	4.24	0.49	
	เจ้าหน้าที่	3.89	0.37		เจ้าหน้าที่	4.05	0.57	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 47 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ
ได้ผลตรงกัน คือพบว่าคุณสมบัติครูผู้สอน ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับที่

คุณสมบัตินักศึกษาและคุณสมบัติครูผู้สอนส่งผลต่อกระบวนการอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญ และไม่พบว่าคุณสมบัตินักศึกษายู่ในระดับที่แตกต่างไปจากเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนระดับที่ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลต่อกระบวนการ พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อสอบถามครูผู้สอน แต่ไม่พบผล ดังกล่าวเมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของจังหวัดนราธิวาส พบว่าทั้งครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าปัจจัยเบื้องต้นทุกด้านอยู่ในสภาพที่ดี และส่งผลต่อกระบวนการค่อนข้างมาก

3.4.2 กระบวนการและระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น
ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งรายละเอียดในตาราง 48

ตาราง 48 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
 ด้านกระบวนการ ของจังหวัดนครราชสีมา

ประเภทของ กระบวนการ	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การจัดการ	ครูผู้สอน	3.78	0.16	6.68**	ครูผู้สอน	3.72	0.27	4.01**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.46	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.56	
	เจ้าหน้าที่ฯ	3.66	0.38		เจ้าหน้าที่ฯ	3.84	0.47	
การเรียนการสอน	ครูผู้สอน	3.79	0.33	5.09**	ครูผู้สอน	3.71	0.40	3.36**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.42		ผู้เชี่ยวชาญ	4.35	0.61	
	เจ้าหน้าที่ฯ	3.64	0.25		เจ้าหน้าที่ฯ	3.92	0.52	
การสนับสนุนจาก ฝ่ายต่าง ๆ	ครูผู้สอน	3.43	0.40	5.72**	ครูผู้สอน	3.35	0.64	4.14**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.44	0.48		ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.43	
	เจ้าหน้าที่ฯ	3.49	0.81		เจ้าหน้าที่ฯ	3.81	0.91	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 48 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ
 ได้ผลตรงกันว่า การจัดการ การเรียนการสอน การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และ

ระดับที่การจัดการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนระดับที่การเรียนการสอนและการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อสอบถามครูผู้สอน แต่ไม่พบผลดังกล่าวเมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของจังหวัด นราธิวาส ปรากฏว่าทั้งครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าการจัดการและการเรียนการสอนอยู่ในสภาพที่ดี การจัดการและการเรียนการสอนได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นค่อนข้างมาก และเห็นว่าได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ในระดับปานกลาง แต่ครูผู้สอนเห็นว่าการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นในระดับปานกลาง ในขณะที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าได้รับผลดีค่อนข้างมาก

5.4.5 ผลิตผลและระดับที่ผลิตผลได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น
และกระบวนการรวมกัน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 49

ตาราง 49 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
 ด้านผลผลิต ของจังหวัดนครราชสีมา

ประเภทของผลผลิต	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการรวมกัน			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
ความรู้	ครูผู้สอน	3.26	0.25	9.26** 3.04*	ครูผู้สอน	3.45	0.67	3.44** 7.25**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.43	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.41	0.60	
	เจ้าหน้าที่	3.22	0.67		เจ้าหน้าที่	3.06	0.26	
ทักษะ	ครูผู้สอน	3.64	0.15	6.77** 10.05**	ครูผู้สอน	3.61	0.64	2.84* 4.97**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.51		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.57	
	เจ้าหน้าที่	3.39	0.05		เจ้าหน้าที่	3.36	0.29	
ทัศนคติ	ครูผู้สอน	3.66	0.39	2.91* 5.34**	ครูผู้สอน	3.91	0.58	1.82 4.32**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.16	0.46		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.55	
	เจ้าหน้าที่	3.44	0.18		เจ้าหน้าที่	3.59	0.25	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 49 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ได้ผลตรงกันคือพบว่าความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษา ระดับที่ความรู้และทักษะ ของนักศึกษาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนระดับที่ทัศนคติของนักศึกษาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและ กระบวนการรวมกัน พบว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อสอบถาม เจ้าหน้าที่อำเภอ แต่ไม่พบผลดังกล่าวเมื่อสอบถามครูผู้สอน จากการพิจารณาค่าเฉลี่ย ของจังหวัดนครราชสีมา ปรากฏว่าทั้งครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ เห็นว่าความรู้ของ นักศึกษาและระดับที่ความรู้ของนักศึกษาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการ รวมกันอยู่ในสภาพปานกลาง และเห็นว่าทัศนคติของนักศึกษาได้รับผลดีจากปัจจัย เบื้องต้นและกระบวนการรวมกันค่อนข้างมาก ครูผู้สอนเห็นว่าทักษะและทัศนคติ ของนักศึกษาอยู่ในสภาพดี และทักษะของนักศึกษาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและ กระบวนการรวมกันค่อนข้างมาก ในขณะที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าได้รับในระดับ ปานกลาง

3.5 จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้สอบถามครูผู้สอนจำนวน 7 คน และเจ้าหน้าที่ อำเภอจำนวน 6 คน แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ กับเกณฑ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

3.5.1 ปัจจัยเบื้องต้นและระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ
ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 50

ตาราง 50 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
 คำนปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดสตูล

ประเภทของปัจจัย เบื้องต้น	สภาพ				ระดับที่ส่งผลต่อกระบวนการ			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
คุณสมบัตินักศึกษา	ครูผู้สอน	4.15	0.32	1.89	ครูผู้สอน	3.96	0.17	3.49*
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.51	0.25		ผู้เชี่ยวชาญ	4.38	0.35	
	เจ้าหน้าที่	3.93	0.46		เจ้าหน้าที่	3.52	0.45	
คุณสมบัติครูผู้สอน	ครูผู้สอน	4.08	0.14	4.75**	ครูผู้สอน	4.08	0.17	3.15*
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.30		ผู้เชี่ยวชาญ	4.48	0.44	
	เจ้าหน้าที่	4.08	0.19		เจ้าหน้าที่	3.73	0.17	
ลักษณะของสิ่ง อำนวยความสะดวก	ครูผู้สอน	3.51	0.21	5.71**	ครูผู้สอน	3.95	0.44	1.06
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.36		ผู้เชี่ยวชาญ	4.24	0.49	
	เจ้าหน้าที่	3.69	0.19		เจ้าหน้าที่	3.60	0.47	

** p < .01

* p < .05

จากตาราง 50 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ
 ได้ผลตรงกัน คือไม่พบว่าคุณสมบัตินักศึกษาและระดับที่สิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลดี

ต่อกระบวนการแตกต่างกันไปจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าคุณสมบัติของครูผู้สอน ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับที่คุณสมบัตินักศึกษาและคุณสมบัติครูผู้สอนส่งผลต่อกระบวนการอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ จากการพิจารณาความเฉลี่ยของจังหวัดสตูลปรากฏว่าทั้งครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าคุณสมบัตินักศึกษา และคุณสมบัติครูผู้สอนอยู่ในสภาพที่ดี และเห็นว่าคุณสมบัติครูผู้สอนและลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลต่อกระบวนการค่อนข้างมาก แต่ครูผู้สอนกับเจ้าหน้าที่อำเภอ มีความเห็นขัดกันในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกและระดับที่คุณสมบัติ นักศึกษาส่งผลต่อกระบวนการ คือครูผู้สอนเห็นว่าลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในสภาพปานกลาง ขณะที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าอยู่ในสภาพดี และครูผู้สอนเห็นว่า คุณสมบัตินักศึกษาส่งผลต่อกระบวนการค่อนข้างมาก ขณะที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่า ส่งผลดีปานกลาง

3.5.2 กระบวนการและระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัย

เบื้องต้น ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 51

ตาราง 51 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
 ด้านกระบวนการ ของจังหวัดสตูล

ประเภทของ กระบวนการ	สภาพ				ระดับที่ได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การจัดการ	ครูผู้สอน	3.55	0.18	6.85** 6.61**	ครูผู้สอน	3.67	0.46	2.24 2.59
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.46	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.31	0.56	
	เจ้าหน้าที่	3.35	0.25		เจ้าหน้าที่	3.51	0.50	
การเรียนรู้การสอน	ครูผู้สอน	3.69	0.17	6.62** 4.89*	ครูผู้สอน	3.78	0.20	3.48** 4.49**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.54	0.42		ผู้เชี่ยวชาญ	4.35	0.61	
	เจ้าหน้าที่	3.26	0.43		เจ้าหน้าที่	3.33	0.34	
การสนับสนุนจาก ฝ่ายต่าง ๆ	ครูผู้สอน	3.48	0.36	4.27* 5.28**	ครูผู้สอน	4.04	0.64	4.02** 9.15**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.44	0.48		ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.43	
	เจ้าหน้าที่	3.07	0.42		เจ้าหน้าที่	2.96	0.38	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 51 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ
 ได้โดยตรงเกี่ยวกับการจัดการ การเรียนรู้การสอน การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และ

ระดับที่การเรียนการสอนและการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้รับผลดีจากปัจจัย
เบื้องต้น อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และได้ผลตรงกันอีกว่าการจัดการ
ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นในระดับที่ไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ
จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของจังหวัดสตูลปรากฏว่าครูผู้สอนเห็นว่ากระบวนการทั้งสาม
ด้านอยู่ในสภาพที่ดี และได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นค่อนข้างมาก แต่เจ้าหน้าที่
อำเภอเห็นว่าด้านต่าง ๆ เหล่านั้นอยู่ในระดับปานกลาง

3.5.3 ผลผลิตและระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและ
กระบวนการรวมกัน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งรายละเอียดในตาราง 52

ตาราง 52 ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
 ด้านผลผลิต ของจังหวัดสตูล

ประเภทของผลผลิต	สภาพ				ระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัย เบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน			
	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
ความรู้	ครูสอน	3.72	0.48	2.45 * 3.04	ครูสอน	3.67	0.58	2.12 7.25**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.43	0.43		ผู้เชี่ยวชาญ	4.41	0.60	
	เจ้าหน้าที่	3.22	0.67		เจ้าหน้าที่	3.06	0.26	
ทักษะ	ครูสอน	3.81	0.13	4.92 ** 10.05	ครูสอน	3.94	0.46	1.46 4.97**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.40	0.51		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.57	
	เจ้าหน้าที่	3.39	0.05		เจ้าหน้าที่	3.36	0.29	
ทัศนคติ	ครูสอน	3.59	0.50	1.89 5.34**	ครูสอน	4.05	0.42	1.15 4.32**
	ผู้เชี่ยวชาญ	4.16	0.46		ผู้เชี่ยวชาญ	4.36	0.55	
	เจ้าหน้าที่	3.44	0.18		เจ้าหน้าที่	3.59	0.25	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 52 แสดงว่าทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ส่วนใหญ่ได้ผลซัดกัน คือเมื่อสอบถามครูผู้สอนไม่พบว่าความรู้และทัศนคติของนักเรียน ระดับที่ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักเรียนได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและ กระบวนการรวมกันแตกต่างไปจากเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่พบว่าผลผลิตด้านดังกล่าว อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอ มีด้านทักษะ ของนักเรียนเพียงด้านเดียวที่ทั้งครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอตอบตรงกันว่าอยู่ใน ระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของจังหวัดสตูล ปรากฏว่าครูผู้สอนเห็นว่าผลผลิตทุกด้านอยู่ในสภาพที่ดี และได้รับผลดีจากปัจจัย เบื้องต้นและกระบวนการรวมกันค่อนข้างมาก ในขณะที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าอยู่ใน ระดับปานกลาง มีทัศนคติของนักเรียนด้านเดียวที่เจ้าหน้าที่อำเภอเห็นว่าได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันค่อนข้างมาก

4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต
ของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ระหว่าง
กลุ่มที่จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามนักศึกษาและแบบกรอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของ นักศึกษาไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน จังหวัด นักศึกษา ครูผู้สอน สภาพของหมู่บ้าน และคัดลอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต (ความคิดเห็นและทัศนคติ) จากนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 523 คน คือจากจังหวัดยะลา 155 คน ปัตตานี 135 คน นราธิวาส 140 คน และสตูล 93 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวและการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ค่าเฉลี่ย ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดในเขตการศึกษา 2 จากการใช้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียววิเคราะห์ข้อมูลระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และ ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต แล้วทำการทดสอบค่าเฉลี่ยตามวิธีการของ เชฟเฟหากพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปรากฏผลดังรายละเอียดใน ตาราง 53

ตาราง 53 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่างจังหวัด
ในเขตการศึกษา 2

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	3	1108.5625	369.5208	13.718**
	ภายในกลุ่ม	519	13980.6663	26.9377	
	รวม	522	15089.2288		
การเขียน	ระหว่างกลุ่ม	3	774.7736	258.2578	10.500**
	ภายในกลุ่ม	519	12765.0126	24.5954	
	รวม	522	13539.7862		
การคิดเลข	ระหว่างกลุ่ม	3	386.3581	128.7860	6.337**
	ภายในกลุ่ม	519	10547.8965	20.3235	
	รวม	522	10934.2546		
ความรู้ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	3	429.9119	143.3040	8.436**
	ภายในกลุ่ม	519	8816.5644	16.9876	
	รวม	522	9246.4763		
ทักษะฯ	ระหว่างกลุ่ม	3	517.8415	172.6138	10.935**
	ภายในกลุ่ม	519	8192.9340	15.7860	
	รวม	522	8710.7755		

** p < .01

และของจังหวัดสตูลสูงกว่าของจังหวัดปัตตานีอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่สูงกว่าของจังหวัดนราธิวาส ส่วนของจังหวัดนราธิวาสกับของจังหวัดปัตตานีไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.1.5 ทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ได้ผลว่านักศึกษาของจังหวัดสตูล ($\bar{X} = 16.54$) มีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีที่สุด สื่อกี๊กว่าของจังหวัดปัตตานี ($\bar{X} = 14.15$) จังหวัดยะลา ($\bar{X} = 14.03$) และจังหวัดนราธิวาส ($\bar{X} = 13.71$) อย่างมีนัยสำคัญตามลำดับ ส่วนของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.2 ผลการเปรียบเทียบระหว่างเพศของนักศึกษา จากการใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มเพศชายและเพศหญิงของนักศึกษาในเขตการศึกษา 2 ซึ่งมีเพศชาย 403 คน เพศหญิง 119 คน และไม่ได้ตอบ 1 คน รวม 522 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 54

ตาราง 54 ความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	ชาย	13.40	5.45	2.70**
	หญิง	14.83	4.98	
การเขียน	ชาย	12.86	5.19	3.24**
	หญิง	14.45	4.53	
การคิดเลข	ชาย	15.27	4.69	3.22**
	หญิง	16.67	3.99	
ความรู้ทั่วไป	ชาย	15.07	4.31	2.05**
	หญิง	15.90	3.77	
ทัศนนะ	ชาย	14.30	4.09	1.24
	หญิง	14.82	4.05	

** $p < .01$ * $p < .05$

จากตาราง 54 พบว่านักศึกษาหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านได้แก่ การอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไป สูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในด้านทัศนนะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาชายและหญิง

4.3 ผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุของนักศึกษา จากการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียววิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีอายุ 8 กลุ่ม คือ 20 ปีและต่ำกว่า 98 คน 21 - 25 ปี 78 คน 26 - 30 ปี 82 คน 31 - 35 ปี 95 คน 36 - 40 ปี 58 คน 41 - 45 ปี 53 คน 46 - 50 ปี 34 คน และ 51 ปีขึ้นไป 23 คน เพื่อศึกษาว่ามีความแตกต่างกันในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต หรือไม่ ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 55

ตาราง 55 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่างกลุ่มนักศึกษา

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	7	191.314	27.331	0.971
	ภายในกลุ่ม	514	14472.184	28.156	
	รวม	521	14663.498		
การเขียน	ระหว่างกลุ่ม	7	292.931	41.847	1.724
	ภายในกลุ่ม	514	12474.266	24.269	
	รวม	521	12767.197		
การคิดเลข	ระหว่างกลุ่ม	7	121.841	17.406	0.874
	ภายในกลุ่ม	514	10233.226	19.909	
	รวม	521	10355.067		

ตาราง 55 (ต่อ)

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ความรู้ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	7	140.347	20.050	1.178
	ภายในกลุ่ม	514	8744.682	17.013	
	รวม	521	8885.029		
ทักษะ	ภายในกลุ่ม	514	8021.484	15.606	
	รวม	521	8230.711		

จากตาราง 55 ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มอายุต่าง ๆ ในผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

4.4 ผลการเปรียบเทียบระหว่างอาชีพของนักศึกษา จากการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียววิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีอาชีพเกษตรกรรม 453 คน ค้าขาย 23 คน รับจ้าง 32 คน ให้บริการ 3 คน และอื่น ๆ 12 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 56

ตาราง 56 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีอาชีพต่างกัน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	4	77.3645	19.3411	0.669
	ภายในกลุ่ม	518	14986.0507	28.9306	
	รวม	522	15063.4141		
การเขียน	ภายในกลุ่ม	518	13427.6777	25.9221	
	รวม	522	13522.3906		
การคิดเลข	ระหว่างกลุ่ม	4	151.1671	37.7918	1.816
	ภายในกลุ่ม	518	10781.7452	20.8142	
	รวม	522	10392.9102		
ความรู้ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	4	102.8314	25.7078	1.458
	ภายในกลุ่ม	518	9133.7770	17.6328	
	รวม	522	9236.6055		
ทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	4	119.6914	29.9229	1.803
	ภายในกลุ่ม	518	8595.8689	16.5943	
	รวม	522	8715.5586		

จากตาราง 56 ไม่พบว่านักศึกษาระหว่างกลุ่มอาชีพต่างมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

4.5 ผลการเปรียบเทียบระหว่างวิชาของครูผู้สอน จากการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียววิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มของนักศึกษาที่สอนโดยครูผู้สอนที่มีวุฒิ 5 กลุ่ม ได้แก่ ไม่มีวุฒิต่างครู 89 คน ป. หรือเทียบเท่า 49 คน ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่า 85 คน ป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า 234 คน และปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 66 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 57

ตาราง 57 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่สอนโดยครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างกัน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	4	3490.6540	872.6633	39.059**
	ภายในกลุ่ม	518	11573.2944	22.3423	
	รวม	522	15063.9453		
การเขียน	ระหว่างกลุ่ม	4	3697.9357	924.4839	48.742**
	ภายในกลุ่ม	518	9824.8875	18.9669	
	รวม	522	13522.8203		

ตาราง 57 (ต่อ)

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การคิดเลข	ระหว่างกลุ่ม	4	1963.3683	490.8420	28.345**
	ภายในกลุ่ม	518	8970.0388	17.3167	
	รวม	522	10933.4063		
ความรู้ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	4	1872.3100	468.0774	32.922**
	ภายในกลุ่ม	518	7364.7424	14.2176	
	รวม	522	9237.0508		
ทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	4	1662.1291	415.5322	30.515**
	ภายในกลุ่ม	518	7053.8796	13.6175	
	รวม	522	8716.0078		

**p < .01

จากตาราง 57 พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการของเซฟเฟไค์ผลดังต่อไปนี้

4.5.1 การอ่าน ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 16.27$) ไม่มีวุฒิทางครู ($\bar{X} = 15.70$) และ

ป.กศ.ชั้นสูง ป.ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 14.59$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสูงกว่าผู้ที่เรียนกับครูที่มีวุฒิป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 11.80$) และ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 8.46$) อย่างมีนัยสำคัญ และผู้ที่เรียนกับครูที่มีวุฒิป. หรือเทียบเท่า มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสูงกว่าผู้ที่เรียนกับครูที่มีวุฒิป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ไม่มีวุฒิต่างครู และ ป.กศ.ชั้นสูง ป.ป. หรือเทียบเท่า มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.5.2 การเขียน ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 15.61$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสูงกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 12.88$) และ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 7.39$) อย่างมีนัยสำคัญ และผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 14.76$) และ ป. หรือเทียบเท่า มีผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสูงกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญ แต่ระหว่างผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ไม่มีวุฒิต่างครูกับ ป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า กลุ่มหนึ่ง และผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิต่างครู ป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า กับ ป. หรือเทียบเท่า อีกกลุ่มหนึ่ง ไม่พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.5.3 การคิดเลข ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิต่างครู ($\bar{X} = 17.82$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขสูงที่สุด คือสูงกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 16.01$) ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 15.27$) และ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 11.53$) อย่างมีนัยสำคัญ ผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 16.64$) ป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า และ ป. หรือเทียบเท่า มีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขไม่แตกต่างกัน แต่สูงกว่าของผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิป.กศ. หรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญ ส่วน

ผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่ากับผู้เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิทางครู ไม่พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.5.4 ความรู้ทั่วไป ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิทางครู ($\bar{X} = 17.10$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทั่วไปสูงที่สุดเช่นเดียวกันคือ สูงกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิ ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 15.00$) และ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 11.21$) อย่างมีนัยสำคัญ ผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิ ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 16.67$) ป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 15.69$) และ ป. หรือเทียบเท่า มีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทั่วไปไม่แตกต่างกัน แต่สูงกว่าของผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและ ป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่ากับผู้เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิทางครู ไม่พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.5.5 ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 16.29$) ไม่มีวุฒิทางครู ($\bar{X} = 15.21$) ป.กศ.ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 15.01$) และ ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 14.51$) มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่า ($\bar{X} = 10.52$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.6 ผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุของครูผู้สอน จากการสอบถาม นักศึกษาว่าเรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุเท่าไร ระหว่างช่วงอายุ 4 กลุ่มคือ 21 - 30 ปี 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี และ 51 - 60 ปี ได้คำตอบว่า มีครูผู้สอนตาม ช่วงอายุดังกล่าวจำนวน 338 คน 123 คน 62 คน และ 0 คน ตามลำดับ จึงได้นำกลุ่มอายุของครูผู้สอนเพียง 3 กลุ่ม มาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบตัวประกอบเดียวได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 58

ตาราง 58 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่างกลุ่มนักศึกษา
ที่สอนโดยครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	2	316.8491	158.4246	5.586**
	ภายในกลุ่ม	520	14746.7742	28.3592	
	รวม	522	15063.6211		
การเขียน	ระหว่างกลุ่ม	2	332.4023	166.2011	6.552**
	ภายในกลุ่ม	520	13190.2100	25.3658	
	รวม	522	13522.6094		
การคิดเลข	ระหว่างกลุ่ม	2	1091.6829	545.8431	28.841**
	ภายในกลุ่ม	520	9841.4509	18.9259	
	รวม	522	10933.1328		
ความรู้ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	2	904.2527	452.1262	28.215*
	ภายในกลุ่ม	520	8332.6565	16.0243	
	รวม	522	9236.9063		
ทักษะฯ	ระหว่างกลุ่ม	2	792.8322	396.4160	26.017**
	ภายในกลุ่ม	520	7923.0693	15.2367	
	รวม	522	8715.8984		

** $p < .01$

4.6.5 ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ($\bar{X} = 16.13$) กับ 21 - 30 ปี ($\bar{X} = 14.88$) มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มนี้มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ($\bar{X} = 12.33$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.7 ผลการเปรียบเทียบระหว่างประสมการณ์ของครูผู้สอน จากการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียววิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มของนักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสมการณ์ในการสอน 7 กลุ่ม ได้แก่ มีประสมการณ์ 5 ปี และน้อยกว่า 248 คน 6 - 10 ปี 203 คน 11 - 15 ปี 43 คน 16 - 20 ปี 0 คน 21 - 25 ปี 17 คน 26 - 30 ปี 12 คน และ 31 ปีขึ้นไป 0 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 59

ตาราง 59 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่สอนโดยครูผู้สอนที่มีประสมการณ์ต่างกัน

ค่า	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	4	876.9047	219.2262	8.005**
	ภายในกลุ่ม	518	14188.7361	27.3875	
	รวม	522	15063.6406		
การเขียน	ระหว่างกลุ่ม	4	843.8484	210.9621	8.619**
	ภายในกลุ่ม	518	12678.8193	24.4765	
	รวม	522	13522.6641		

ตาราง 59 (ต่อ)

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การคิดเลข	ระหว่างกลุ่ม	4	1222.4849	305.6211	16.303**
	ภายในกลุ่ม	518	9710.8177	18.7467	
	รวม	522	10933.3008		
ความรู้ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	4	1236.8942	309.2234	20.022**
	ภายในกลุ่ม	518	8000.1146	15.4442	
	รวม	518	9237.0078		
ทักษะฯ	ระหว่างกลุ่ม	4	985.6322	246.4080	16.511**
	ภายในกลุ่ม	518	7730.3730	14.9235	
	รวม	522	8716.0039		

** $p < .01$

จากตาราง 59 พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จากการทดสอบค่าเฉลี่ยตามวิธีการของเซฟเฟได้ผลดังต่อไปนี้

4.7.1 การอ่าน ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 21 - 25 ปี ($\bar{X} = 17.06$) 26 - 30 ปี ($\bar{X} = 15.17$) 6 - 10 ปี ($\bar{X} = 13.94$) กับ 5 ปี และน้อยกว่า ($\bar{X} = 13.94$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านไม่แตกต่างกัน แต่สูงกว่าของผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 9.86$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.7.2 การเขียน ได้ผลเช่นเดียวกับด้านการอ่าน คือ นักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 21 - 25 ปี ($\bar{X} = 14.88$) 26 - 30 ปี ($\bar{X} = 14.50$) 6 - 10 ปี ($\bar{X} = 13.75$) กับ 5 ปี และน้อยกว่า ($\bar{X} = 13.34$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนไม่แตกต่างกัน แต่สูงกว่าของผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 9.14$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.7.3 การคิดเลข ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 21 - 25 ปี ($\bar{X} = 18.65$) 5 ปี และน้อยกว่า ($\bar{X} = 16.16$) 6 - 10 ปี ($\bar{X} = 15.70$) กับ 26 - 30 ปี ($\bar{X} = 15.33$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขไม่แตกต่างกัน แต่สูงกว่าของผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 10.81$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.7.4 ความรู้ทั่วไป ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 21 - 25 ปี ($\bar{X} = 17.94$) 6 - 10 ปี ($\bar{X} = 15.98$) 5 ปี และน้อยกว่า ($\bar{X} = 15.34$) กับ 26 - 30 ปี ($\bar{X} = 15.17$) มีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ทั่วไปไม่แตกต่างกัน แต่สูงกว่าของผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 10.42$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.7.5 ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ได้ผลว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 21 - 25 ปี ($\bar{X} = 16.82$) 26 - 30 ปี ($\bar{X} = 15.58$) 6 - 10 ปี ($\bar{X} = 15.47$) กับ 5 ปี และน้อยกว่า ($\bar{X} = 14.00$) มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่ดีกว่าของผู้ที่

เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 - 15 ปี ($\bar{X} = 10.67$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.8 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจากการใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในเขตการศึกษา 2 ซึ่งมีนักศึกษาจำนวน 121 คน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือ และจำนวน 400 คน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือ รวมนักศึกษาตอบแบบสอบถามข้อนี้ จำนวน 521 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งรายละเอียดในตาราง 60

ตาราง 60 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	มีที่อ่านหนังสือ	15.58	3.96	5.23**
	ไม่มีที่อ่านหนังสือ	13.19	5.62	
การเขียน	มีที่อ่านหนังสือ	14.83	3.63	4.84**
	ไม่มีที่อ่านหนังสือ	12.77	5.37	
การคิดเลข	มีที่อ่านหนังสือ	17.12	2.85	5.53**
	ไม่มีที่อ่านหนังสือ	15.15	4.89	
ความรู้ทั่วไป	มีที่อ่านหนังสือ	16.70	2.53	5.80**
	ไม่มีที่อ่านหนังสือ	14.84	4.50	

ตาราง 60 (ต่อ)

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S;	t
ทัศนะยา	มีที่อ่านหนังสือ	14.95	3.09	1.90
	ไม่มีที่อ่านหนังสือ	14.28	4.33	

** $p < .01$

จากตาราง 60 พบว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงกว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.9 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอ
ต่างกัน จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวประกอบเดียววิเคราะห์ข้อมูลระหว่าง
 กลุ่มนักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอภายใน
 5 กิโลเมตร 103 คน 5 - 10 กิโลเมตร 221 คน และมากกว่า 10 กิโลเมตร
 199 คน รวมทั้งหมด 523 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 61

ตาราง 61 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียวระหว่างกลุ่มนักศึกษา
ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ห่างจากตัวอำเภอระยะทางต่างกัน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	2	108.0991	54.0496	1.879
	ภายในกลุ่ม	520	14955.6968	28.7609	
	รวม	522	15063.7930		
การเขียน	ระหว่างกลุ่ม	2	9.6220	4.8110	0.185
	ภายในกลุ่ม	520	13513.1367	25.9868	
	รวม	522	13522.7578		
การคิดเลข	ระหว่างกลุ่ม	2	50.2991	25.1495	1.202
	ภายในกลุ่ม	520	10883.1311	20.9291	
	รวม	522	10933.4297		
ความรู้ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	2	62.8057	31.4028	1.780
	ภายในกลุ่ม	520	9174.2568	17.6428	
	รวม	522	9237.0625		

ตาราง 61 (ต่อ)

ก้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ทัศนะยา	ระหว่างกลุ่ม	2	348.1739	174.0869	10.818**
	ภายในกลุ่ม	520	8367.8296	16.0920	
	รวม	522	8716.0035		

**p < .01

จากตาราง 61 พบว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอภายใน 5 กิโลเมตร 5 - 10 กิโลเมตร และมากกว่า 10 กิโลเมตร มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปไม่แตกต่างกัน แต่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต จากการทดสอบค่าเฉลี่ยตามวิธีการของเซฟเฟพบว่า นักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอมากกว่า 10 กิโลเมตร ($\bar{X} = 15.02$) และ 5 - 10 กิโลเมตร ($\bar{X} = 14.65$) มีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มนี้มีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอภายใน 5 กิโลเมตร ($\bar{X} = 12.82$) อย่างมีนัยสำคัญ

4.10 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่โรงเรียนมีและไม่มีไฟฟ้าใช้

จากการใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มนักศึกษานักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีและไม่มีไฟฟ้าใช้ ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 247 คน และ 275 คน ตามลำดับ รวมทั้งหมด 522 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตาราง 62

เมแตกต่างระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีและไม่มี

	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
งาน	มีไฟฟ้า	14.66	4.80	4.20**
	ไม่มีไฟฟ้า	12.70	5.62	
การเขียน	มีไฟฟ้า	13.62	4.86	1.82
	ไม่มีไฟฟ้า	12.80	5.32	
การคิดเลข	มีไฟฟ้า	16.00	4.42	2.15*
	ไม่มีไฟฟ้า	15.14	4.72	
ความรู้ทั่วไป	มีไฟฟ้า	15.39	4.52	0.69
	ไม่มีไฟฟ้า	15.14	3.91	
ทัศนะ	มีไฟฟ้า	14.95	3.97	3.04
	ไม่มีไฟฟ้า	13.86	4.15	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 62 พบว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีไฟฟ้าใช้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และการคิดเลขสูงกว่าและมีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในด้านการเขียนและความรู้ทั่วไปไม่พบว่ามีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาสองกลุ่มนี้

ตาราง 62 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีและไม่มีไฟฟ้าใช้

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	มีไฟฟ้า	14.66	4.80	4.20**
	ไม่มีไฟฟ้า	12.70	5.62	
การเขียน	มีไฟฟ้า	13.62	4.86	1.82
	ไม่มีไฟฟ้า	12.80	5.32	
การคิดเลข	มีไฟฟ้า	16.00	4.42	2.15*
	ไม่มีไฟฟ้า	15.14	4.72	
ความรู้ทั่วไป	มีไฟฟ้า	15.39	4.52	0.69
	ไม่มีไฟฟ้า	15.14	3.91	
ทัศนนะ	มีไฟฟ้า	14.95	3.97	3.04
	ไม่มีไฟฟ้า	13.86	4.15	

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 62 พบว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีไฟฟ้าใช้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และการคิดเลขสูงกว่าและมีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในด้านการเขียนและความรู้ทั่วไปไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาสองกลุ่มนี้

5. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต
ระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 ในเขตการศึกษา 2

จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่ได้จากนักศึกษา จำนวน 522 คน กับที่ได้จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ระดับกลาง 103 คน โดยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ผลรวมทั้ง เขตการศึกษา 2 และของจังหวัดยะลา บัตตานี นราธิวาส และสตูล ได้ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ผลรวมทั้งเขตการศึกษา 2 ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 63

ตาราง 63 ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขต การศึกษา 2

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	นักศึกษา	13.73	5.38	2.20*
	นักเรียนชั้น ป.4	14.27	12.20	
การเขียน	นักศึกษา	13.23	5.09	20.14**
	นักเรียนชั้น ป.4	18.66	1.54	
การคิดเลข	นักศึกษา	15.59	4.58	3.36**
	นักเรียนชั้น ป.4	16.82	3.09	

ตาราง 63 (ต่อ)

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
ความรู้ทั่วไป	นักศึกษา	15.26	4.21	1.92*
	นักเรียนชั้น ป.4	15.90	2.85	
ทักษะ	นักศึกษา	14.42	4.09	8.41**
	นักเรียนชั้น ป.4	11.50	3.03	

** $p < .01$ * $p < .05$

จากตาราง 63 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกด้าน คือ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไป ต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.2 จังหวัดยะลา จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากนักศึกษาจำนวน 155 คน และนักศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 22 คน ได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 64

ตาราง 64 ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของ
จังหวัดยะลา

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	นักศึกษา	14.72	4.23	8.50**
	นักเรียนชั้น ป.4	19.55	2.13	
การเขียน	นักศึกษา	13.87	3.98	15.89**
	นักเรียนชั้น ป.4	19.27	0.63	
การคิดเลข	นักศึกษา	16.62	3.81	6.80**
	นักเรียนชั้น ป.4	18.73	1.58	
ความรู้ทั่วไป	นักศึกษา	16.21	3.75	3.40**
	นักเรียนชั้น ป.4	17.09	1.93	
ทักษะ	นักศึกษา	14.03	3.76	0.10
	นักเรียนชั้น ป.4	14.09	2.43	

** $p < .01$

จากตาราง 64 พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบว่าทั้งสองกลุ่มนี้มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5.3 จังหวัดปัตตานี จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมจากนักศึกษา จำนวน 135 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 23 คน ได้จัดตั้งรายละเอียดใน ตาราง 65

ตาราง 65 ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของ จังหวัดปัตตานี

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	นักศึกษา	11.73	6.10	9.91**
	นักเรียนชั้น ป.4	18.70	2.25	
การเขียน	นักศึกษา	11.88	5.35	5.73**
	นักเรียนชั้น ป.4	17.61	2.21	
การคิดเลข	นักศึกษา	14.34	4.28	0.31
	นักเรียนชั้น ป.4	14.65	3.76	
ความรู้ทั่วไป	นักศึกษา	14.02	3.77	0.32
	นักเรียนชั้น ป.4	14.26	3.26	
ทักษะ ๓	นักศึกษา	14.15	2.89	4.71**
	นักเรียนชั้น ป.4	10.65	3.35	

** p < .01

จากตาราง 65 พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีทิศต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านการคิดเลข และความรู้ทั่วไประหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.4 จังหวัดนราธิวาส จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากนักศึกษาจำนวน 140 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 28 คน ได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 66

ตาราง 66 ความแตกต่างระหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดนราธิวาส

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	นักศึกษา	13.24	6.07	4.83**
	นักเรียนชั้น ป.4	15.71	4.66	
การเขียน	นักศึกษา	12.46	5.84	12.06**
	นักเรียนชั้น ป.4	18.68	0.86	
การคิดเลข	นักศึกษา	15.46	5.92	0.19
	นักเรียนชั้น ป.4	15.32	2.64	
ความรู้ทั่วไป	นักศึกษา	14.86	5.52	0.10
	นักเรียนชั้น ป.4	14.79	3.10	
ทักษะ	นักศึกษา	9.75	5.67	5.63**
	นักเรียนชั้น ป.4	13.71	2.73	

** $p < .01$

จากตาราง 66 พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และการเขียนต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านการคิดเลขและความรู้ทั่วไประหว่างนักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.5 จังหวัดสตูล จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากนักศึกษาจำนวน 93 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 67

ตาราง 67 ความแตกต่างระหว่างนักศึกษา กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของ
จังหวัดสตูล

ด้าน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S	t
การอ่าน	นักศึกษา	15.76	3.47	11.72**
	นักเรียนชั้น ป.4	20.00	0.00	
การเขียน	นักศึกษา	15.27	4.46	6.85**
	นักเรียนชั้น ป.4	19.00	1.55	
การคิดเลข	นักศึกษา	15.90	3.27	5.51**
	นักเรียนชั้น ป.4	18.47	1.74	
ความรู้ทั่วไป	นักศึกษา	16.07	2.36	3.43**
	นักเรียนชั้น ป.4	17.33	1.52	
ทักษะฯ	นักศึกษา	16.54	2.13	11.25**
	นักเรียนชั้น ป.4	11.87	1.93	

**p < .01

จากตาราง 67 พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ประเภชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของรูปแบบการประเมินความ สอดคล้องของสเกล ซึ่งมีการประเมินทั้งปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความ สัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามของระบบ นอกจากนั้นยังใช้รูปแบบของทนายเลอร์เพื่อประเมิน ผลการดำเนินงานของโครงการในท่านผลผลิตตามที่ปฏิบัติอยู่จริงประกอบด้วย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อต้องการทราบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษายุใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของ ส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภ ชั้นเรียนตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นในด้าน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของ โครงการการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการ ดำรงชีวิตของนักศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ระหว่างกลุ่มตัวแปรต่อไปนี้

- 4.1 จังหวัดในเขตการศึกษา 2
- 4.2 เพศของนักศึกษา
- 4.3 อายุของนักศึกษา
- 4.4 อาชีพของนักศึกษา
- 4.5 วุฒิของครูผู้สอน
- 4.6 อายุของครูผู้สอน
- 4.7 ประสบการณ์ของครูผู้สอน
- 4.8 การมีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- 4.9 ระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอ
- 4.10 การมีและไม่มีไฟฟ้าใช้ของโรงเรียน

5. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สมมุติฐานในการวิจัย

1. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ตามปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีความแตกต่างกัน
2. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ตามปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ของโครงการการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 มีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 มีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

3.2 มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีเพศ อายุ และอาชีพ
ต่างกัน

3.3 มีความแตกต่างกันระหว่างนักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิ อายุ
และประสบการณ์ต่างกัน

3.4 นักศึกษาที่มีโอกาสใช้ที่อ่านหนังสือประจำบ้าน ที่โรงเรียนอยู่ใกล้
อำเภอ และที่โรงเรียนมีไฟฟ้าใช้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงกว่าและทักษะต่อการแก้
ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักศึกษาที่ไม่มีโอกาสใช้ที่อ่านหนังสือประจำบ้าน ที่โรงเรียน
อยู่ไกลอำเภอ และที่โรงเรียนไม่มีไฟฟ้าใช้ตามลำดับ

4. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มี
ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็นสองตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน มีกระบวนการย่อ ๆ ดังนี้

1. การหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และ
ความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ วิธีการหา มีอยู่สองขั้นคือ

1.1 ใช้เคลฟเทคนิคในการค้นหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น
กระบวนการ และผลผลิต โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญสองรอบ ผู้เชี่ยวชาญได้แก่หัวหน้าศูนย์
ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ ศึกษาพิเศษ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานการศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้น
พื้นฐานประเภทชั้นเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส
และสตูล และเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ
การศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 จำนวนทั้งสิ้น
30 คน จากการวิเคราะห์ค่าสถิติของแต่ละเกณฑ์แล้วได้จำนวนเกณฑ์ทั้งหมด 169 ข้อ

แบ่งเป็นค่านักจ้างเบื้องต้น 64 ข้อ ด้านกระบวนการ 74 ข้อ และด้านผลผลิต 31 ข้อ
แล้วนำเกณฑ์เหล่านี้มาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

1.2 นำแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่านักจ้าง
เบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม ไปสอบถามผู้
เชี่ยวชาญชุดเดิม (ที่ร่วมมือในการออกแบบสอบถามเคลฟเทคนิค) แล้วคำนวณค่าเฉลี่ย
และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นค่านักจ้างเบื้องต้น กระบวนการ
ผลผลิต ระดับที่นักจ้างเบื้องต้นส่งผลกระทบต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลจาก
นักจ้างเบื้องต้นและระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากนักจ้างเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน เพื่อ
ใช้เป็นเกณฑ์ในการนำไปเปรียบเทียบกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ต่อไป

2. การหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการ
แก้ปัญหาในการดำรงชีวิต มีวิธีการหาอยู่สองชั้น เช่นเดียวกันคือ

2.1 ศึกษาข้อมูลการปฏิบัติงานด้านการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
ของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าโครงการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมีความมุ่งหมาย
ให้ผู้เรียนจบหลักสูตรมีความรู้ความสามารถเทียบได้กับผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในการ
วิจัยครั้งนี้จึงใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2526 เป็นเกณฑ์ในการประเมิน

2.2 นำข้อทดสอบสำหรับนักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานไปทดสอบนักเรียนที่กำลังจะจบชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับกลางของจังหวัดยะลา
ปัตตานี นราธิวาส และสตูล จังหวัดละหนึ่งโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยขอร้องให้สำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัดดังกล่าวเป็นผู้คัดเลือกให้ จำนวน 103 คน แล้วคำนวณค่าเฉลี่ยและค่าความ
เบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำแนกออกเป็นด้านการอ่าน การ
เขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต เพื่อนำไป
เปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและของนักศึกษาต่อไป

ตอนที่ 2 การประเมินโครงการการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภท
ชั้นเรียนตามเกณฑ์ที่ได้จากตอนที่ 1 วิธีการประเมินมีกระบวนการ ดังนี้

1. การสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ เหมือนกับที่ใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญทุกประการ ผิดกันแต่เพียงคำชี้แจงกับการถามปัญหาและข้อเสนอแนะเป็นแบบบันทึกได้ตามใจชอบเพิ่มขึ้นเท่านั้น คือเปลี่ยนข้อความจาก "สภาพการณ์ที่ควรจะเป็น" เป็น "สภาพการณ์ที่เป็นอยู่" ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบเรื่องราวที่เป็นอยู่จริงของปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลกระทบต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน โดยนำไปสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอในเขตการศึกษา 2 จำนวน 41 คน และ 33 คน ตามลำดับ

2. การสอบถามนักศึกษาและการคัดลอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษา ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงและแบบบันทึกได้ตามใจชอบเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน จังหวัด นักศึกษา ครูผู้สอน หมู่บ้าน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการ และใช้แบบกรอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนซึ่งอยู่ในหน้าสุดท้ายของแบบสอบถามนักศึกษาในการคัดลอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาจำนวนทั้งหมด 523 คน โดยจำแนกคะแนนออกเป็นด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

3. การบันทึกผลการสังเกตและการสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุด ผู้วิจัยได้ใช้แบบบันทึกผลการสังเกตและการสนทนาเพื่อบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพโรงเรียน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และการประชุมสัมมนาครูผู้สอน และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ตามที่มีผู้วิจัยมีโอกาสได้พบเห็นและสนทนาด้วย ซึ่งผู้วิจัยบันทึกผลการสังเกตและการสนทนาไว้ 32 ครั้ง (ข้อมูลชุดนี้ไม่ได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแต่ใช้ประกอบในการอภิปรายผลและเสนอแนะเท่านั้น)

4. การตรวจให้คะแนน มีเครื่องมือที่ต้องให้คะแนนอยู่เพียงอย่างเดียวคือแบบสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ซึ่งให้คะแนนเท่ากับ 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนน

ตามระดับของมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งมีชื่อความเป็นไปในทางบวกทุกข้อ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยซึ่งประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์ต่อไปนี้

5.1 การหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์เนื้อหาและการเรียงลำดับตามความถี่

5.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวประกอบเดียว แล้ววิเคราะห์ซ้ำด้วยวิธีการทดสอบค่าเฉลี่ยของเซฟเฟ

5.4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดกระทำโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ระบบ SPSS

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ประเทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ปรางค์มณฑลดังนี้

1.1 ปัจจัยเบื้องต้นทั้งด้านคุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัติครูสอน และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในสภาพที่ดี และทั้งสามด้านนี้ส่งผลต่อการกระบวนการค่อนข้างมาก

1.2 กระบวนการทั้งด้านการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ดี และทั้งสามด้านนี้ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นค่อนข้างมาก ยกเว้นที่ถามครูสอนซึ่งพบว่ากระบวนการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ อยู่ในสภาพปานกลาง

1.3 ผลผลิตทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษาอยู่ในสภาพที่ดี และทั้งสามด้านนี้ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันค่อนข้างมาก

จากการพิจารณาคะแนนการทดสอบหลังเรียน พบว่านักศึกษาของจังหวัดสตูลและยะลา มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ

เขตการศึกษา 2 นักศึกษาของจังหวัดนราธิวาสได้ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขตการศึกษา 2 ส่วนนักศึกษาของจังหวัดปัตตานีมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขตการศึกษา 2 ทุกด้าน และพบว่านักศึกษาของจังหวัดสตูล จังหวัดเคียวที่มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าค่าเฉลี่ยของเขตการศึกษา 2 สำหรับของจังหวัดยะลาและปัตตานีมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตเท่ากับค่าเฉลี่ยของเขตการศึกษา 2 ส่วนของจังหวัดนราธิวาสมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่ำที่สุด คือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของเขตการศึกษา 2

2. การเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษานู๋ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทั้งพื้นฐานประเภทชั้นเรียนระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ปรากฏผลดังนี้

2.1 เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น พบว่า

2.1.1 คุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัติครูผู้สอน ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก และระดับที่ทั้งสามค่านี้นับผลต่อกระบวนการ ไม่แตกต่างกันระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

2.1.2 จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลประสบปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษาทุกจังหวัด ปัญหาส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันแต่เรียงอันดับไม่เหมือนกัน ปัญหาที่สำคัญได้แก่ นักศึกษามีพื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน วัยต่างกัน มาเรียนไม่เต็มที่มี ความเชื่อเก่า ๆ และไม่เข้าใจนโยบายของโครงการ ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอให้ข้อเสนอแนะว่าควรรับเฉพาะผู้ที่สนใจเรียนและมีเวลาว่างในช่วงที่เปิดสอน รับคนที่มีอายุใกล้เคียงกัน มีการสำรวจความพร้อมของนักศึกษาก่อน และทำการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาเข้าใจนโยบายของโครงการมากกว่านี้

2.1.3 จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลประสบปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนทุกจังหวัด จากการสอบถามครูผู้สอนเองปรากฏว่าจังหวัดนราธิวาสและยะลาประสบปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนมากกว่าจังหวัดปัตตานีและสตูล แต่จากการสอบถาม

เจ้าหน้าที่อำเภอปรากฏว่าทุกจังหวัดประสบปัญหาพอ ๆ กัน ปัญหาส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันแต่เรียงอันดับไม่เหมือนกัน ปัญหาที่สำคัญได้แก่ครูผู้สอนพูดภาษามลายูท้องถิ่นไม่ได้ ต้องเสี่ยงอันตรายไปค้าตอมแทนน้อยเกินไป ไม่เข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี ประสิทธิภาพไม่พอ ขาดความรู้เทคนิค และประชาชนไม่ยอมรับ ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มค่าตอบแทนให้สูงขึ้น ทางบ้านเมืองควรให้ความคุ้มครองหรือปรับปรุงสวัสดิภาพของครูผู้สอน เลือกคนที่มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ และตรงต่อเวลาเป็นครูผู้สอน ควรอบรมครูให้นานกว่าที่เป็นอยู่ กำหนดเงื่อนไขให้ชัดเจน และควรให้อำเภอเลือกครูผู้สอนเอง

2.1.4 จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลประสบปัญหา

เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือน ๆ กัน ปัญหาที่สำคัญได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ห้องเรียนไม่เหมาะสม ขาดยานพาหนะที่ใช้ในการออกนิเทศ ไม่มีสถานที่พักผ่อนและเล่นเกมต่าง ๆ งบประมาณน้อย ไม่มีตู้เก็บเอกสารและอุปกรณ์ การคมนาคมไม่สะดวก ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดสอนที่โรงเรียนประถมศึกษา ควรบริการวัสดุอุปกรณ์ ควรจัดสรรงบประมาณให้สูงขึ้น ควรจัดสอนในที่มิใช่ไฟฟ้าใช้แล้วหรือเพิ่มตะเกียงให้โรงละสองดวง ควรบริการอุปกรณ์การกีฬา วารสารหรือหนังสือบ้าง ควรจัดยานพาหนะให้เจ้าหน้าที่ มอบหมายให้เจ้าหน้าที่อำเภอเป็นผู้เบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ และควรให้ครูผู้สอนจัดซื้อวัสดุบางอย่างด้วยตนเอง

2.2 เกี่ยวกับกระบวนการ พบว่า

2.2.1 ทั้งครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอมีความคิดเห็นตรงกันว่าการจัดการ การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และระดับที่การจัดการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นไม่แตกต่างกันระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ส่วนนอกนั้นทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ ใกล้เคียงว่าการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันระหว่างจังหวัดดังกล่าวเมื่อสอบถามครูผู้สอน แต่จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอกลับได้ว่าการเรียนการสอนของจังหวัดยะลาดีกว่าของจังหวัดปัตตานีและสตูล ส่วนของจังหวัดนราธิวาส

ไม่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ เมื่อสอบถามครูผู้สอนพบแนวโน้มว่าการเรียนการสอน และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ของจังหวัดยะลาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นสูงกว่า ของจังหวัดสตูล นราธิวาส และปัตตานีตามลำดับ แต่ไม่ได้ผลดังกล่าวเมื่อสอบถาม เจ้าหน้าที่อำเภอ

2.2.2 จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ประสบ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเหมือน ๆ กัน ปัญหาส่วนใหญ่ได้แก่การประสานงานยังไม่มี จักระบบยังไม่มี เบิกเงินไม่ได้ ลำบากในการเบิกเงิน ขาดระเบียบและกฎเกณฑ์ ที่แน่นอน การปฏิบัติงานยังไม่เป็นปัจจุบัน และลำบากในการส่งรายงาน ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อำเภอให้ขอเสนอแนะว่าควรจัดระบบให้ดีขึ้น ควรมีค่าพาหนะและ เบี้ยเลี้ยงสำหรับครูเมื่อไปประชุม เร่งรัดเจ้าหน้าที่ให้ทำงานเร็วขึ้น และควร ปรับปรุงการส่งรายงานและการเบิกเงิน

2.2.3 จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ประสบ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนกันมากทุกจังหวัด ปัญหาส่วนใหญ่มาจากครูผู้สอน นักศึกษา ระบบงาน สิ่งอำนวยความสะดวกและการลงทุน ปัญหาที่สำคัญได้แก่ เวลา สอนน้อยไปหรือสอนไม่ทันตามเวลา เรียนแล้วไม่ได้ใช้ ขาดอุปกรณ์การสอน นักศึกษาไม่ชอบอภิปรายหรือออกความคิดเห็น ขาดกิจกรรมต่อเนื่อง ครูออกข้อสอบ ไม่เป็น ครูขาดความรับผิดชอบ และไม่สอนตามคู่มือ ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอ ให้ขอเสนอแนะไว้หลายประเด็น ๆ ที่สำคัญ คือ ควรเชิญโต๊ะครูมาช่วยให้ความรู้ควย ควรจัดสอนสองวัน เว้นหนึ่งวัน ควรจัดกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ ควรจัดการแข่งขัน หรือกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในระดับอำเภอหรือจังหวัด ควรจัดทำอุปกรณ์ และออกข้อสอบร่วมกันในระดับอำเภอ จัดที่อ่านหนังสือเพิ่มเติม และควรอบรมครู ผู้สอนเพิ่มเติม

2.2.4 จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีปัญหาค้น การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ มาก ส่วนจังหวัดสตูลมีปัญหาค้นนี้น้อยกว่า ปัญหาที่สำคัญใดก็ไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่เป็นโต๊ะครูบางคน ขาดคำแนะนำเมื่อมี ปัญหา ผู้บังคับบัญชาบางคนไม่เห็นความสำคัญของโครงการ การสนับสนุนด้านการ เงินยังไม่เพียงพอ มีความล่าช้าในการนำอุปกรณ์จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดไปยังโรงเรียน ทางกรมไม่ค่อยไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ ประชาชนไม่ค่อย สนใจ และไม่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเท่าที่ควร ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อมีปัญหา ควรบริการค่าใช้จ่ายทุกครั้งที่เขา รวมประชุม ควรมีการประชุมอบรมสัมมนาเดือนละครั้ง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ควรช่วยเหลือครูผู้สอนในการอธิบายลักษณะของโครงการให้ชุมชนเข้าใจ ประสานงาน กับผู้บังคับบัญชาของครูผู้สอนให้มากขึ้น และควรให้การสนับสนุนให้การทำงานคล่องตัว กว่าที่เป็นอยู่

2.3 เกี่ยวกับผลผลิต พบว่า

2.3.1 ไม่มีความแตกต่างกันในด้านทัศนคติของนักศึกษาและ ระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการ รวมกันระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีแนวโน้มให้เห็นว่าความรู้ ของนักศึกษาของจังหวัดยะลาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันสูง กว่าของจังหวัดสตูล ปัตตานี และนราธิวาส นักศึกษาของจังหวัดยะลามีทักษะสูงกว่า ของจังหวัดปัตตานี ส่วนนักศึกษาของจังหวัดสตูลและนราธิวาสมีทักษะไม่แตกต่างไป จากของจังหวัดอื่น ๆ

2.3.2 จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ประสบปัญหา เกี่ยวกับความรู้ของนักศึกษามากกว่าจังหวัดสตูล ปัญหาส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน ที่สำคัญ ใดก็ได้เรียนจบแล้วไม่ได้ใช้ความรู้ ความเชื่อเก่า ๆ ทำให้นักศึกษาไม่ยอมรับความรู้

ตามที่ครูสอน นักศึกษาได้รับความรู้แตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับพื้นฐานเดิม ประชาชนสนใจความรู้ทางศาสนามากกว่า นักศึกษาสนใจด้านเศรษฐกิจเฉพาะหน้ามากกว่า ความรู้ และความรู้ที่ได้รับยังแคบมาก ไม่เพียงพอต่อการช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอให้ข้อเสนอแนะว่าควรเปิดโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 - 4 ในหมู่บ้าน เปิดที่อ่านหนังสือเพิ่มเติม ควรปรับปรุงบทเรียน ควรทำเอกสารเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวออกเผยแพร่ในนามจุฬาราชมนตรี ควรสอบวัดผลรวมทั้งอำเภอ ควรเน้นเฉพาะการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิด มากกว่าความรู้ และควรจัดโครงการต่อเนื่อง

2.3.3 จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ประสบปัญหาเกี่ยวกับทักษะของนักศึกษามากกว่าจังหวัดสตูล ปัญหาส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน ที่สำคัญได้แก่มีเวลาฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ไม่พอ ไม่ได้ฝึกอย่างต่อเนื่อง ขาดเทคโนโลยีที่ช่วยในการฝึกทักษะ ไม่มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมทำให้เป็นปัญหาต่อการฝึกทักษะ ไม่ได้ใช้ทักษะให้เป็นประโยชน์ และไม่กล้าใช้ในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอให้ข้อเสนอแนะว่าควรขยายเวลาเรียนให้ยาวออกไปอีก ควรเปิดโครงการซ้ำที่เดิมหลาย ๆ ปี หลังเปิดโครงการนี้แล้วควรมีกิจกรรมต่อเนื่อง ควรลงทุนด้านเทคโนโลยีที่ช่วยในการฝึกทักษะบ้าง ควรปรับพื้นฐานด้านความเข้าใจอันดีระหว่างคนต่างวัฒนธรรมก่อน ควรเพิ่มเวลาในการสอนปฏิบัติมากกว่านี้ และไม่ควรสอนโดยการไ้ภาษามลายูพื้นเมือง

2.3.4 จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ประสบปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษามากกว่าจังหวัดสตูล ปัญหาส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันคือ มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมและค่านิยม ปัญหาที่สำคัญได้แก่นักศึกษายังมีทัศนคติไม่ต่อการศึกษา ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รอความช่วยเหลือจากทางการมากกว่าคิดช่วยตัวเอง ชาคผู้ที่มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการปลูกฝังทัศนคติต่อประชาชน และชาคการแนะนำที่ถูกต้อง ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอให้ข้อเสนอแนะว่า

ควรให้นักศึกษาได้ฟังความคิดเห็นจากบุคลากรหลาย ๆ ฝ่าย ควรหาทางเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของนักศึกษา จัดการอบรมครูให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรใช้เทคโนโลยีในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ควรอาศัยผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นให้ช่วยเหลืออีกแรงหนึ่ง ควรจัดนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์ให้นักศึกษาได้ชม และควรให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักศึกษา

3. การเปรียบเทียบสภาพการณ์ที่เป็นอยู่กับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น
ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2
ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผลรวมทั้งเขตการศึกษา 2 ทั้งจากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอได้ผลสอดคล้องกันว่าปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันอยู่ในสภาพที่ดีกว่าเกณฑ์

3.2 ผลของจังหวัดยะลา จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอส่วนใหญ่ได้ผลสอดคล้องกันว่าปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตอยู่ในสภาพที่ดีกว่าเกณฑ์ ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันปรากฏว่าอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์ ทั้งนี้ยกเว้นระดับที่คุณสมบัตินักศึกษาส่งผลต่อกระบวนการด้านเดียวที่อยู่ในสภาพที่ดีกว่าเกณฑ์

3.3 ผลของจังหวัดปัตตานี จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอส่วนใหญ่ได้ผลสอดคล้องกัน คือพบว่านอกจากระดับที่ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลต่อกระบวนการ ซึ่งไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์แล้ว ปรากฏว่าส่วนที่เหลือซึ่งได้แก่ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้น (ที่เหลือ) ส่งผลต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิต

ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ล้วนอยู่ในสภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ทั้งหมด

3.4 ผลของจังหวัดนราธิวาส จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอส่วนใหญ่ได้ผลตรงกันและเหมือนกันกับของจังหวัดปัตตานี คือพบว่านอกจากคุณสมบัตินักศึกษาซึ่งไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์แล้ว ปรากฏว่าส่วนที่เหลือซึ่งได้แก่ปัจจัยเบื้องต้น (ที่เหลือ) กระบวนการ ผลผลิต ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลดีต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการรวมกัน ล้วนอยู่ในสภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ทั้งหมด

3.5 ผลของจังหวัดสตูล จากการสอบถามครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอส่วนใหญ่ได้ผลสอดคล้องกันคือ พบว่าคุณสมบัตินักศึกษา ระดับที่ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลดีต่อกระบวนการ และระดับที่การจัดการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น อยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์ ส่วนที่เหลือนอกนั้นของปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลดีต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน ล้วนอยู่ในสภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ทั้งหมด

4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ระหว่างกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดในเขตการศึกษา 2 พบว่า นักศึกษาของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน คือ นักศึกษาของจังหวัดสตูลมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนสูงที่สุด รองลงมาคือของจังหวัดยะลา ส่วนของจังหวัดปัตตานีกับนราธิวาสมีผลสัมฤทธิ์สองด้านนี้ต่ำกว่าสองจังหวัดแรก นักศึกษาของจังหวัดยะลามีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขและความรู้ทั่วไป

สูงที่สุด รองลงมาคือของจังหวัดสกล ส่วนของจังหวัดปัตตานีกับนราธิวาสมีผลสัมฤทธิ์ในสองวิชานี้ต่ำลงมา และนักศึกษาของจังหวัดสกลมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีที่สุด เกือบกว่าของสามจังหวัดที่เหลือซึ่งมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกัน

4.2 ผลการเปรียบเทียบระหว่างเพศของนักศึกษา พบว่านักศึกษาหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านได้แก่ การอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงกว่านักศึกษาชาย แต่ในค่านั้ทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ปรากฏว่านักศึกษาชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

4.3 ผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุของนักศึกษา ไม่พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุต่าง ๆ ในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

4.4 ผลการเปรียบเทียบระหว่างอาชีพของนักศึกษา ไม่พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

4.5 ผลการเปรียบเทียบระหว่างวุฒิของครูผู้สอน พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่างกัน คือผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนวุฒิ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่ามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่ำกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนวุฒิอื่น ๆ นักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านกับการเขียนสูงที่สุด และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีที่สุด นักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิทางครูมีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขและความรู้ทั่วไปสูงที่สุด และผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิ ป.กศ. ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่ากับวุฒิ ป.หรือเทียบเท่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตในระดับกลาง ๆ

4.6 ผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุของครูผู้สอน พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่างกัน คือ นักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่ำกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุช่วงอื่น ผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงที่สุดและมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่สูงที่สุด และผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตในระดับกลาง ๆ

4.7 ผลการเปรียบเทียบระหว่างประสบการณ์ของครูผู้สอน พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่างกัน คือผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 - 15 ปี มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่ำที่สุด ส่วนผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 21 - 25 ปี มีแนวโน้มว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงที่สุด ส่วนผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในช่วงอื่น ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตในระดับกลาง ๆ

4.8 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พบว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงกว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แต่ไม่พบว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน

4.9 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอต่างกัน พบว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึง

ตัวอำเภอภายใน 5 กิโลเมตร 5 - 10 กิโลเมตร และมากกว่า 10 กิโลเมตร มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างกันในด้านทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตคือ นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอมากกว่า 10 กิโลเมตร และ 5 - 10 กิโลเมตร มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอภายใน 5 กิโลเมตร

4.10 ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่โรงเรียนมีและไม่มีไฟฟ้าใช้ พบว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีไฟฟ้าใช้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านกับการคิดเลข สูงกว่า และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ส่วนในด้านการเขียนกับความรู้ทั่วไปไม่พบว่ามี ความแตกต่างระหว่าง นักศึกษาสองกลุ่มนี้

5. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตการศึกษา 2 ปรางค์ผลดังนี้

5.1 ผลรวมทั้งเขตการศึกษา 2 พบว่านักศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน กือนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.2 ผลของจังหวัดยะลา พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลขและความรู้ทั่วไปต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ไม่พบว่าทั้งสองกลุ่มนี้มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกัน

5.3 ผลของจังหวัดปัตตานี พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านกับการเขียนต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรง

ชีวิตคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านการคิดเลข และความรู้ทั่วไประหว่างสองกลุ่มนี้

5.4 ผลของจังหวัดนครราชสีมา พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านกับการเขียนต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการคำนวณชีวิตคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านการคิดเลข และความรู้ทั่วไประหว่างสองกลุ่มนี้

5.5 ผลของจังหวัดสุโขทัย พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการคำนวณชีวิตคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีการหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการก่อน ซึ่งได้แก่เกณฑ์ทั้งหมด 169 ข้อ แบ่งเป็นเกณฑ์ด้านปัจจัยเบื้องต้น 64 ข้อ ด้านกระบวนการ 74 ข้อ และด้านผลผลิต 31 ข้อ ต่อจากนั้นจึงใช้เกณฑ์เหล่านี้ไปหาสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการอีกต่อหนึ่ง จากผลที่ได้จากการหาเกณฑ์ดังกล่าวพบประเด็นที่น่าสนใจสองประการคือ ผู้เชี่ยวชาญเสนอเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโครงการเพิ่มเข้าไปจากที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดไว้ในคู่มือการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมากประการหนึ่ง และจากการพิจารณาความมีมาตรฐานที่ใช้ในการคัดเลือกเกณฑ์พบว่าเกณฑ์ใหม่บางเกณฑ์มีค่ามีมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนใช้อยู่อีกประการหนึ่ง จึงอยู่ที่การค้นพบดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย แต่หากพิจารณาอย่างรอบคอบก็ควรจะเห็นว่ามีความสอดคล้องต่อการปรับปรุงโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนของเขตการศึกษา 2 ได้ไม่น้อย จากการที่ผู้เชี่ยวชาญ

เห็นด้วยกับเกณฑ์ถึงจำนวน 169 ข้อนั้น แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับโครงการมองเห็นแล้วว่าควรรีอะไร เป็นตัวบ่งชี้หรือดัชนี ของระบบการดำเนินงานของโครงการ ถ้าต้องการให้โครงการมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพซึ่งคงจะช่วยให้การดำเนินงานของโครงการในอนาคตดีขึ้นได้ถ้ากรม การศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ พยายามส่งเสริมหรือสนับสนุนให้การ ปฏิบัติงานเป็นไปตามเกณฑ์เหล่านั้นมากที่สุด

ในเรื่องผลผลิตของโครงการในปัจจุบันเน้นการคิดเป็นเป็นสำคัญซึ่งเป็น เรื่องของการแก้ปัญหาและทัศนคติ และกำหนดให้นักศึกษาต้องมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพ อนามัยและการวางแผนครอบครัว เศรษฐกิจในครอบครัว หน้าที่พลเมืองและความ รับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนั้นยังต้องฝึกการอ่าน การเขียน การคิดเลข และปลูกฝัง ทัศนคติที่ดีให้กับนักศึกษาด้วย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย แต่จากการหาเกณฑ์ในครั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่าควรรีให้มีความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในสังคม แหล่งทรัพยากร และบริการในชุมชนด้วย ในด้านทักษะผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย กับให้ฝึกการฟังภาษาไทย การพูดภาษาไทย การใช้บริการของชุมชน การแก้ปัญหา ของตนเองและของสังคม การทำงานเป็นหมู่คณะ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายใน บ้านและในท้องถิ่น และการเลือกเทคโนโลยีใหม่มาใช้ โดยเฉพาะด้านการฟัง และการพูดภาษาไทยพบว่ามีคามัธยฐานสูงกว่าคามัธยฐานของการอ่านและการเขียน ภาษาไทย แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า การฟังและการพูดภาษาไทยได้เป็นเรื่องสำคัญ ที่ควรเน้นสำหรับโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2

สำหรับด้านทัศนคติผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับการให้ผู้จบหลักสูตรมีทัศนคติและ คุณลักษณะต่อไปนี้ คือ รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีทัศนคติที่ดีต่อการ ศึกษาและการประกอบอาชีพ ต่อเพื่อนมนุษย์และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ มีความรัก

และความภูมิใจในความเป็นไทย ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และความเปลี่ยนแปลง
ในทางที่ดีขึ้นของสังคม รับผิดชอบ ชยัน ซื่อสัตย์ อคทน และมีวินัยในตนเอง
ซึ่งล้วนแต่เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านการรักชาติ
ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การมีความรักและความภูมิใจในความเป็นไทย และ
การมีวินัยในตนเอง เป็นคุณลักษณะที่มีค่ามัธยฐานสูงเท่า ๆ กัน และสูงกว่าค่ามัธยฐาน
ของคุณลักษณะอื่น ๆ (ดูค่ามัธยฐานในภาคผนวก ง) แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมองเห็นปัญหา
ของท้องถิ่นและประสงค์ให้ท้องถิ่นเจริญขึ้นจึงได้เห็นด้วยกับเกณฑ์ดังกล่าว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ปรากฏว่ามีประเด็นที่
สำคัญควรแก่การนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้คือ

1. ตามที่พบว่าโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภท
ชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 มีปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตอยู่ในสภาพ
ที่ดี และปัจจัยเบื้องต้นส่งผลดีต่อกระบวนการ กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัย
เบื้องต้น และผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการการรวมกันค่อนข้าง
มากนั้น แสดงว่าสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้น
พื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 โดยส่วนรวมอยู่ในระดับที่ดี ที่เป็นเช่นนี้
อาจเนื่องจากรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่จังหวัดภาคใต้มานานแล้ว และ
ได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อแก้ปัญหาค่านการ เมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และ
สังคมของจังหวัดนี้ให้ดีขึ้น (ชาเลื่อง วุฒิจันทร์ และคนอื่น ๆ 2523 : 1 - 6)
โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านการศึกษารัฐบาลเล็งเห็นว่าการพูดภาษาไทย การเรียนรู
หนังสือไทย และมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนชนชาวไทยทั่วไปของผู้นับถือศาสนาอิสลาม
ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ในเขตการศึกษา 2 เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน

กัวยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขึ้นใน 14 จังหวัดภาคใต้จำนวนแปดแห่งในสามเขตการศึกษา ในจำนวนแปดแห่งที่ตั้งขึ้นจนถึง ปี พ.ศ. 2525 นี้ เป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดของเขตการศึกษา 2 เสียสี่แห่ง หรือครึ่งหนึ่งของจำนวนศูนย์ที่ตั้งขึ้น ในปัจจุบันนี้จึงมีเขตการศึกษา 2 เพียงเขตเดียวที่มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดครบทุกจังหวัด (สมโมท สหกิจโร 2526 : 10 - 11) ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ปัญหาของเขตการศึกษา 2 สำเร็จลุล่วง ไปในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนั้นรัฐบาลยังได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 กัวยว่ามีเป้าหมายที่จะพัฒนาสังคม ที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ให้มีเอกลักษณ์ความเป็นไทยยิ่งขึ้นโดย เน้นหนักในด้านการปรับปรุงการศึกษา การประสานงานพัฒนาและส่งเสริมเยาวชน และบทบาทของกลุ่มสตรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ 2525 : 170)

ในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันนี้จึงมีการเร่งรัดการจัด การศึกษานอกโรงเรียนให้มีคุณภาพและปริมาณมากยิ่งขึ้น และเพราะเหตุว่าโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนเป็นโครงการที่สามารถช่วย ให้ประชาชนมีทักษะ รู้จักคิด ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประกอบอาชีพเป็น จึงได้รับการ ปรับปรุงขยายให้จัดได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการรณรงค์เพื่อ การรู้หนังสือของรัฐบาลกัวย ในด้านของประชาชนก็คงมีการตื่นตัว เห็นความสำคัญ ของการศึกษาและการประกอบอาชีพมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะจากการสอบถามแบบ ให้บันทึกใจความใจชอบ เกี่ยวกับ "ความรู้สึกที่ได้มาเรียน" ของนักศึกษาในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 68

ตาราง 68 เปรียบเทียบความรู้สึกของนักศึกษาระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี
นราธิวาส และสตูล

ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
1) ทำให้อ่านออก เขียนได้ พุคไค้ 2) ภูมิใจและดีใจ 3) ได้รับความรู้ 4) อยากได้ประกาศ นียบัตรหรือ ใบสุทธิ 5) อยากได้งานทำ 6) ได้ใช้เวลาว่าง ให้เป็น ประโยชน์ (ดีกว่าอยู่ เปล่า ๆ) 7) ได้รู้จักเพื่อน 8) ยาก 9) อยากเรียน ชั้นสูงขึ้น	1) ภูมิใจและดีใจ 2) ทำให้อ่านออก เขียนได้ พุคไค้ 3) ได้รับความรู้ 4) สนุกสนาน 5) ได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น 6) ชอบมาก	1) ภูมิใจและดีใจ 2) ได้รับความรู้ 3) ทำให้อ่านออก เขียนได้ พุคไค้ 4) ได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น 5) ชอบ 6) ติดต่อกับที่ อำเภอ สะดวกขึ้น 7) อยากเรียน ชั้นสูงขึ้น 8) คิดเลขได้	1) ได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น 2) สนุกสนาน 3) ภูมิใจและดีใจ 4) อยากเรียน ชั้นสูงขึ้น 5) ได้รับความรู้ 6) อยากได้ประกาศ นียบัตรหรือ ใบสุทธิ 7) ได้ใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ (ดีกว่าอยู่เปล่า ๆ) 8) อ่านได้ 9) คิดเลขได้

และจากการสอบถามแบบให้บันทึกได้ความใจชอบเกี่ยวกับ "ความคาดหวัง หรือความต้องการ" ของนักศึกษาในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาสและสตูล ปรากฏ ผลดังรายละเอียดในตาราง 69

ตาราง 69 เปรียบเทียบความคาดหวังของนักศึกษาระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
1) อยากเรียนต่อ	1) อยากมีความรู้	1) อยากมีความรู้	1) อยากอ่านออก
2) ใช้ในชีวิตประจำวัน	2) อยากอ่านออกเขียนได้	2) อยากให้คิดเป็น	เขียนได้ พูดได้
3) ปรับปรุงท้องถิ่นให้เจริญขึ้น	พูดได้	3) อยากแก้ปัญหาได้	2) อยากมีความรู้
4) อยากมีงานทำ	3) อยากเรียนต่อ	4) อยากอ่านออก	3) อยากมีประสบการณ์
5) อยากอ่านออกเขียนได้ พูดได้	4) ต้องการเปิดกิจการของตัวเอง	เขียนได้ พูดได้	4) อยากให้คิดเป็น
6) อยากมีความรู้	5) ปรับปรุงอาชีพ	5) อยากมีงานทำ	5) อยากเรียนต่อ
7) อยากรู้กฎหมาย	6) คงไม่ได้เรียนอีกแล้ว		6) อยากมีงานทำ
	7) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน		7) อยากให้เปิดรุ่นต่อไปอีก

จากตาราง 68 และ 69 แสดงว่านักศึกษามีการตื่นตัวต่อการศึกษา มีการวางแผนชีวิตสำหรับตนเอง ต้องการให้ท้องถิ่นเจริญขึ้น ต้องการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตัวเอง และแสวงหาโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

จากผลรวมของนโยบายรัฐบาล การปรับแผนงาน การปฏิบัติงานของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียน และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขึ้น ประกอบกับความรู้สึกรักถิ่นเกิดของประชาชนที่ขึ้นดังกล่าวแล้ว อาจมีส่วนทำให้สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ทั้งด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมฤทธิ์ของส่วนประกอบทั้งสามค่านี้อยู่ในระดับที่ดี

2. จากที่พบว่าสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ไม่แตกต่างกันในบางด้านและแตกต่างกันในบางค่านั้น จำเป็นต้องแยกประเด็นอภิปรายดังนี้

2.1 การที่พบว่าปัจจัยเบื้องต้น ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ และปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ไม่แตกต่างกันนั้น ถ้าพิจารณาคูณลักษณะของปัจจัยเบื้องต้นที่ทำการประเมิน ประกอบก็คงได้คำตอบอยู่ในตัวเองแล้วว่าเป็นเพราะทั้งสี่จังหวัดมีคุณสมบัติการศึกษา คุณสมบัติครูสอน และลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนกัน ทั้งนี้เป็นเพราะเขตการศึกษา 2 ได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นดังกล่าวไว้ในลักษณะเดียวกัน คือ ใกล้เคียงวิธีการคัดเลือกครู โรงเรียน นักศึกษา การอบรมครู การสนับสนุนค่านางบประมาณ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานในเกณฑ์เดียวกัน และใช้คู่มือการดำเนินงาน หลักสูตร แบบเรียน ข้อทดสอบ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเดียวกัน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาคใต้ 2523 : ไม่มีเลขหน้า)

นอกจากนั้นยังปรากฏว่าทั้งสี่จังหวัดมีศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงานตามโครงการ และประสานงานต่าง ๆ กับหน่วยงานอื่น ๆ อยู่อย่างเท่าเทียมกัน ในระบบเดียวกันดังได้กล่าวแล้วในข้อ 1 ประกอบกับทุกจังหวัดยังมีศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคีทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและประสานงานในบุคลากรของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดในเขตการศึกษา 2 ได้มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาช่องทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันอยู่เสมอ และในโอกาสนี้มีสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 เป็นหน่วยงานที่ได้ไปพื้นฐานการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานไว้ให้จังหวัดเหล่านั้นอย่างทั่วถึงก็อยู่แล้วด้วย (โมหัมหมัด อับดุลกาเร่ 2525 : 55 - 65)

สำหรับนักศึกษาซึ่งเป็นประชาชนของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล นั้นมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะแตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศ คือ มีความคล้ายคลึงกันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองสามประการ ได้แก่เอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรมและภาษา (อารง สุทธาศาสตร์ 2525 : 26) จึงเป็นการส่งเสริมให้ปัจจัยเบื้องต้น ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลกระทบต่อกระบวนการ และปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ไม่แตกต่างกัน

2.2 การที่พบว่ากระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่าการเรียนการสอน ระดับที่การเรียนการสอน และการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น ของจังหวัดยะลา ดีกว่าของจังหวัดอื่น ๆ และจังหวัดสตูลมีปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ น้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ นั้น อาจอธิบายไ้ได้ว่าถึงแม้ว่าทั้งสี่จังหวัดมีศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนทุกจังหวัด และครูสอนของทุกจังหวัดมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการ และการขอความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ เหมือน ๆ กัน แต่สี่จังหวัดนี้ไม่เท่ากันอยู่อย่างหนึ่ง คือ

ความพร้อมของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ในประเด็นนี้จังหวัดยะลาพร้อมกว่าจังหวัดอื่น ๆ มาก คือ นอกจากจะตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเป็นแห่งแรกและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานมานานแล้ว ผู้บริหารระดับหัวหน้าศูนย์ยังมีคุณสมบัติและความสามารถสูงกว่าของอีกสามศูนย์ในสามจังหวัดที่เหลือ

ตลอดเวลาที่ผ่านมาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลามีบทบาทเหมือนกับศูนย์แม่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และสตูล จากประเด็นนี้กระมังที่ทำให้มีแนวโน้มว่าระดับที่การเรียนการสอนและการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นของจังหวัดยะลาสูงกว่าของจังหวัดอื่น ๆ แต่ที่จังหวัดสตูลมีปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ น้อย อาจเพราะว่าประชาชนของจังหวัดสตูลส่วนใหญ่พูดและใช้ภาษาไทยได้อย่างแพร่หลาย ทำให้การติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ เป็นไปอย่างสะดวกกว่าในจังหวัดอื่น ๆ ของเขตการศึกษา 2 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2525 : 169)

2.3 ตามที่พบว่าผลผลิตและระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ยกเว้นด้านทักษะที่นักศึกษาของจังหวัดยะลา มีสูงกว่าของจังหวัดอื่น ๆ มีแนวโน้มให้เห็นว่าความรู้ของนักศึกษาของจังหวัดยะลาได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันสูงกว่าของจังหวัดอื่น ๆ และจังหวัดสตูลไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตเท่ากับจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส นั้นสามารถอธิบายด้วยเหตุผลเดียวกันได้ กับข้อ 2.1 และ 2.2 แต่มีประเด็นที่อาจมีส่วนช่วยอธิบายเพิ่มเติมได้อีกว่าทำไมจังหวัดสตูลจึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับผลผลิต คืออาจเป็นเพราะจังหวัดสตูลมีจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือน้อยกว่าจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส (มยุรี จารุปาน และมนตรี มีลำไย 2525 : 80)

จากบัญชีรายละเอียดการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ประเภทชั้นเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ระบุว่าในปี พ.ศ. 2526 ได้เปิดชั้นเรียนตามผลการสำรวจปัญหาและความต้องการของแต่ละจังหวัดจำนวน 59 ชั้นเรียน 64 ชั้นเรียน 47 ชั้นเรียน และ 36 ชั้นเรียน ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าจังหวัดสตูลเปิดชั้นเรียนน้อยที่สุด จึงยังเป็นการสนับสนุนว่าทำไมจังหวัดสตูลจึงประสบปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ

3. จากที่พบว่าปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันของผลรวมทั้งเขตการศึกษา 2 และของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ และมีบางด้านที่ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์นั้น แยกประเด็นอภิปรายไปดังต่อไปนี้

3.1 การที่ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต ระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันของผลรวมทั้งเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ นั้น มิได้หมายความว่าสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้านดังกล่าวอยู่ในสภาพที่ไม่ดี เพราะผลการวิจัยยืนยันอยู่แล้วว่าทั้งปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตอยู่ในสภาพที่ดี ส่วนระดับที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันก็เป็นไปอย่างค่อนข้างมากทุกด้าน ฉะนั้นคำว่า "ต่ำกว่าเกณฑ์" ในที่นี้จึงมีความหมายว่าสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่เป็นไปตามที่คาดหมายเอาไว้ ซึ่งในการวิจัยเรื่องนี้เรียกว่าสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นหรือเกณฑ์ที่ได้จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับเหตุผลที่อธิบายเรื่องนี้ได้ดังมีอยู่แล้วในผลการวิจัยที่พบว่าทุกจังหวัดในเขตการศึกษา 2 ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตอยู่อีกมาก

จากการสอบถามนักศึกษาแบบให้บันทึกได้ตามใจชอบเกี่ยวกับ "ปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียน" ได้ผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจหลายประเด็น ดังรายละเอียดในตาราง 70

ตาราง 70 เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเรียนของนักศึกษาระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
1) ไม่มีปัญหา	1) ระยะเวลาเรียนน้อยไป	1) ไม่ค่อยมีเวลาว่าง	1) เหนื่อยจากการทำงาน
2) แสงสว่างไม่พอ	2) ยากจน	2) พูดภาษาไทยไม่ชัด	2) แสงสว่างไม่พอ
3) ระยะทางไกล	3) คิควงการถือศีลอด	3) แสงสว่างไม่พอ	3) คิควงการถือศีลอด
4) เหนื่อยจากการทำงาน	4) ต้องไปประกอบอาชีพที่อื่น	4) บทเรียนยาก	4) ง่วงนอนในเวลาเรียน
5) มือแข็ง เขียนไม่ได้	5) แสงสว่างไม่พอ	5) อ่านไม่ได้	5) ยากจน
6) ตาไม่ดี	6) เหนื่อยจากการทำงาน	6) เขียนไปได้	6) มีภาระเรื่องลูก
7) ฝนตก เดินทางลำบาก	7) สุขภาพไม่ดี	7) ตาไม่ดี	7) เรียนไม่ทันเพื่อน
8) ไม่ค่อยมีเวลาว่าง	8) ระยะทางไกล	8) มีภาระเรื่องลูกและน้อง	
9) มีภาระเรื่องลูก เด็กคนแก่		9) เรียนไม่เข้าใจ	
		10) ไม่กล้าแสดงออก	
		11) เหนื่อยจากการทำงาน	

จากตาราง 70 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาของจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 2 มีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนคล้ายคลึงกัน แต่เรียงอันดับไม่เหมือนกัน เป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับทั้งปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้คงช่วยให้เข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าทำไมจึงอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

จากการบันทึกผลการสังเกตและการสนทนากับบุคคลหลายระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ทำให้ทราบข้อมูลและประมวลปัญหาเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโครงการนี้ได้ประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

3.1.1 การประสานงานระหว่างศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด อำเภอ และกิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อำเภอ และสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 ยังไม่ค่อยเชื่อต่อความสำเร็จของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนเท่าที่ควร ปัญหาอยู่ที่บุคคลมากกว่าระบบ

3.1.2 ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอหรือกิ่งอำเภอบางแห่งยังไม่มีความรู้สึกว่าโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน เป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเท่ากับงานในหน้าที่ของตนโดยตรง เช่น บางคนกล่าวว่า เป็นงานฝาก บางคนกล่าวว่าทำเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หรือเพื่อให้มีปริมาณงานเพิ่มขึ้น

3.1.3 ความจำเป็นที่ต้องฝึกฝนอบรมบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและครูผู้สอนมีอยู่มาก

3.1.4 ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงานอยู่อีกมาก ทั้งของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน เช่น อาคารสถานที่ พาหนะ โทรศัพท์ วัสดุ

อุปกรณ์ งบประมาณ การตกแต่งห้องเรียน และสิ่งจูงใจให้นักศึกษามาโรงเรียน
เป็นต้น

3.1.5 ในเขตการศึกษา 2 โดยทั่ว ๆ ไป ยังขาดเจ้าหน้าที่
เฉพาะกิจที่ให้การช่วยเหลือครูผู้สอนอยู่อีกมาก ที่มีอยู่บ้างก็ช่วยเหลือ หรือร่วมงานกับ
ครูผู้สอนได้ไม่ทั่วถึง

3.1.6 โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภท
ชั้นเรียนที่ยึดหลักการแห่งความประหยัดที่สุด แต่ให้เกิดผลดีที่สุดและพัฒนารุมนชนได้เร็วที่สุด
นั้น อาจไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของ เขตการศึกษา 2

3.1.7 ในด้านการปฏิบัติงานพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคทั้งในส่วน
ที่เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสาม
ด้านนี้อยู่มาก

จากข้อมูลดังกล่าวคงเพียงพอต่อการตอบปัญหาว่าทำไมสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของ
โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2
อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์

3.2 การที่พบว่าปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิตของจังหวัด
ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลส่วนใหญ่มีสภาพอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ยกเว้น
คุณสมบัตินักศึกษาของจังหวัดนราธิวาส และสตูลที่ไม่แตกต่างไปจากเกณฑ์ และระดับ
ที่ปัจจัยเบื้องต้นส่งผลดีต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น
และระดับที่ผลผลิตได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกันของจังหวัดยะลา
และสตูลเข้าเกณฑ์มากกว่าของจังหวัดอื่น ๆ นั้น อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลเดิมคือขึ้นอยู่กับ
ความพร้อม ความคล่องตัวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และประสบการณ์
ของครูผู้สอนที่เลือกเข้ามาปฏิบัติงาน ซึ่งจังหวัดยะลามีมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ดังได้อธิบาย
แล้วในตอนต้น ส่วนจังหวัดสตูลมีสภาพแวดล้อมดีกว่าจังหวัดอื่นในเรื่องพื้นฐานของประชาชน
และสภาพปัญหาของจังหวัดซึ่งมีน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ จึงทำให้สองจังหวัดนี้มีสภาพการณ์
ที่เป็นอยู่ไม่แตกต่างไปจากสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นเหมือนของจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

สำหรับเหตุผลที่ทำให้คุณสมบัตินักศึกษาของจังหวัดนราธิวาสและสตูล เข้าเกณฑ์ในขณะที่ของจังหวัดยะลาและปัตตานีต่ำกว่าเกณฑ์นั้นอาจได้แก่วิธีการคัดเลือกนักศึกษาและจำนวนผู้ที่ต้องการเรียนของแต่ละจังหวัดก็เป็นได้ เพราะตามระเบียบในการปฏิบัติงานระบุว่าที่ใดจะเปิดได้ครบชั้นเรียนหรือไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้ที่ต้องการเรียน ที่ใดมีผู้ต้องการเรียนมากก็อาจคัดเลือกนักศึกษาได้ตามเกณฑ์มากกว่า

4. จากที่พบว่านักศึกษาที่จำแนกตามกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตแตกต่างกันนั้น แยกอภิปรายผลการวิจัยออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ตามที่พบว่านักศึกษาของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ทั่วไป และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่างกัน โดยที่นักศึกษาของจังหวัดสตูลมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและการเขียนสูงที่สุด นักศึกษาของจังหวัดยะลามีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขและความรู้ทั่วไปสูงที่สุด และนักศึกษาของจังหวัดสตูลมีทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่สูงที่สุดนั้น อาจเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดสตูลทั้งและพูดภาษาไทยได้ก็อยู่แล้ว เมื่อมาเรียนในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขึ้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ไม่จำเป็นต้องฝึกการฟังและการพูดก่อนเหมือนกับของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ทำให้เรียนด้านการเขียนและด้านอื่น ๆ ต่อไปได้โดยไม่เสียเวลา ประกอบกับพื้นฐานของประชาชนด้านสังคมและวัฒนธรรมก็มีปัญหาน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในเขตการศึกษาเดียวกัน จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่สูง

สำหรับจังหวัดยะลานั้นนอกจากมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนที่มีความพร้อมสูงแล้ว ยังเป็นจังหวัดที่มีศูนย์ต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอยู่มาก การสื่อสารคมนาคม และสื่อมวลชนต่างก็เจริญ ทุกหน่วยงานได้พยายามรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาจังหวัดอยู่ตลอดเวลา คงมีส่วนทำให้ประชาชนของจังหวัดยะลามีโอกาสที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันมากกว่าประชาชนของจังหวัดอื่น ๆ จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขและความรู้ทั่วไปสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ

4.2 ตามที่พบว่านักศึกษาหญิงในเขตการศึกษา 2 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงกว่านักศึกษาชายนั้น นับเป็นการค้นพบที่ขัดกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ค้นพบเมื่อปี พ.ศ. 2518 ว่า นักศึกษาชายได้คะแนนในการอ่าน การเขียน และการคิดเลขสูงกว่านักศึกษาหญิง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา 2520 : 30 - 32) เพราะในการวิจัยครั้งนั้นได้ตัดกลุ่มตัวอย่างของเขตการศึกษา 2 ออกไป จึงเป็นผลที่ได้จากการวิจัยกับนักศึกษาไทยทั่วไป ซึ่งมีได้ถูกอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมเหมือนกับประชากรของเขตการศึกษา 2 จากการที่ได้สนทนากับผู้ที่เข้าใจวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีของชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างดี ทำให้ทราบว่า โดยปกติผู้หญิงไทยมุสลิมเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบงานในบ้านสารพัดอย่าง นับตั้งแต่การหุงหาอาหาร ปฏิบัติสามี เลี้ยงลูก งานบ้าน แม้กระทั่งการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว คือ อาจสรุปได้ว่าเขตการศึกษา 2 นั้น ผู้หญิงเป็นเพศที่ค่อนข้างขยันและเอาการเอางานกว่าผู้ชายที่เป็นเช่นนี้คงมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเพณีเกี่ยวกับชีวิตของชาวไทยมุสลิมอยู่มาก เช่น ในการเลือกคู่ครองและการแต่งงานขึ้นอยู่กับฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิง คือ พ่อแม่ของฝ่ายชายพยายามมองหาผู้ครองที่เป็นคนดีให้กับบุตรชายของตน อันได้แก่ผู้ที่มีความบริสุทธิ์ มีความรู้หรือความสามารถเป็นแบบบ้านใครก็มีศรัทธา และปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจัง เขาทำเองว่า "จะขุนนางให้คุณแม่" ในพระคัมภีร์อัลกุรอานมีระบุไว้ว่า "แม่จะต้องให้นมแก่ลูกอย่างน้อย 2 ปี" เพื่อให้แม่ได้เลี้ยงลูก อบรมกิริยามารยาทและศาสนาแก่ลูกเพื่อให้เป็นคนดีที่สุดไปพร้อม ๆ กัน ในการแต่งงานศาสนาอิสลามอนุญาตให้ผู้ชายแต่งงานกับผู้หญิงได้ถึง 4 คน (แต่ต้องสามารถเลี้ยงดูให้มีความสุข และให้ความยุติธรรมกับทุก ๆ คน) ในการหย่าร้างขึ้นอยู่กับสามีว่าจะหย่าหรือจะกินคดีกัน โดยที่ภรรยาคัดค้านได้ยาก ถ้าเป็นความประสงค์ของสามี (ชาเลื่อง วุฒิจันทร์ 2523 : 33 - 42) และยังมีประเพณีที่ถือปฏิบัติอยู่อีกมากที่ส่งเสริมให้หญิงเป็นคนดี คัวยเหตุนี้กระมังที่มีส่วนทำให้นักศึกษาหญิงขยัน เอาใจใส่ และรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าผู้ชาย และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาชายดังกล่าวแล้ว

4.3 ตามที่พบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุของนักศึกษาในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตนั้น เป็นการค้นพบที่ไม่ตรงกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติอีกเช่นกัน เพราะการวิจัยดังกล่าวพบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกันได้คะแนนภาษาไทยต่างกันโดยมีแนวโน้มว่าผู้ที่อายุน้อยได้คะแนนภาษาไทยสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา 2520 : 30 - 32) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชากรในเขตการศึกษา 2 ไม่ว่าอายุน้อยหรืออายุมากต่างก็ไม่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว นอกนั้นก็คงเนื่องจากมีภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรมเหมือน ๆ กันดังกล่าวแล้วในการอภิปรายในข้ออื่น ๆ

4.4 ตามที่พบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพของนักศึกษาในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันนั้น เพราะเหตุว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม อาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขาย รับจ้าง และให้บริการมีผู้ทำกันน้อย เมื่อนักศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพคล้ายกัน ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเดียวกัน และมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา อาจไม่มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันแตกต่างกันได้จากการศึกษาตามโครงการการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเวลาเพียงประมาณ 6 เดือนเท่านั้น

4.5 จากที่พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันต่างกัน นั้น แยกประเด็นอภิปรายได้ดังนี้

4.5.1 การที่นักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่ามีผลสัมฤทธิ์ทุกด้านและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่ำกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิอื่น ๆ นั้น คงเป็นเพราะครูผู้สอนที่มีวุฒิระดับนี้มีความรู้ไม่มาก เพราะเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาที่สถาบันฝึกหัดครูผลิตอยู่ในปัจจุบันนี้วุฒิ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่าเป็นวุฒิที่ต่ำที่สุด เมื่อบวกกับความเคยชินต่อการสอนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาหลักสูตรปกติเขาไปด้วยก็อาจนำเอาวิธีสอนเด็กไปสอนผู้ใหญ่ก็ได้ การอบรมครูผู้สอนที่ติดอยู่กับการสอนเด็กนักเรียนเพียง 7 วัน คงเปลี่ยนให้ไปใช้วิธีที่ตนไม่ถนัด เช่น การสอนผู้ใหญ่

ไม่ยากนัก ในเมื่อประสบการณ์เดิมน้อยอยู่ด้วยเช่นนี้ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่อาจเป็นไปได้ในกรณีนี้คือ ในปัจจุบันนี้มีการส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ผู้ที่มีความรู้และคิรินที่จะศึกษาต่อก็คงมีโอกาสดูดีขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นครูผู้สอนที่ยังมีวุฒิ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่าอยู่นี้อาจเป็นผู้ที่มีความรู้ไม่คอยดีหรือไม่ก็อาจเป็นผู้ที่ไม่มีโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเองก็เป็นได้ จึงทำให้ผลการสอนนักเรียนออกมาไม่ดี

4.5.2 การที่นักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน และทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่ดีที่สุดนั้น เป็นเรื่องที่ตรงตามความคาดหวังอยู่แล้ว เพราะครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีเป็นผู้ที่มีความรู้สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับครูผู้สอนนักศึกษาในเขตการศึกษา 2 ด้วยกัน

4.5.3 ตามที่พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิต่างครุมีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดเลขและความรู้ทั่วไปสูงที่สุดนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะเป็นการค้นพบที่ขัดกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา 2520 : 27) รายงานไว้ว่านักศึกษาที่ครูผู้สอนไม่มีวุฒิดูจะคะแนนการคิดเลขไม่แตกต่างไปจากกลุ่มที่ครูผู้สอนมีวุฒิปริญญาตรี จากการสนทนากับเจ้าหน้าที่งานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนบางคน ทำให้ทราบว่า ครูผู้สอนประเภทนี้ถึงแม้ไม่มีวุฒิต่างครุก็จริงอยู่ แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือไม่ก็เป็นผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ได้ศึกษาต่อ กระนั้นบุคคลเหล่านี้ไปรับการอบรมวิธีสอนนักศึกษาที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ตามวิธีการสอนผู้ใหญ่ก็ทราบวิธีสอนผู้ใหญ่อยู่เพียงวิธีเดียว พฤติกรรมการสอนในห้องเรียนเท่าที่สังเกตเห็นก็มักแตกต่างไปจากพฤติกรรมของครูที่สอนเด็กนักเรียนอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอธิบายและการใช้ภาษากับนักศึกษา ครูประเภทนี้ไม่ใช่ศัพท์ทางวิชาการ เหมือนกับครูที่มีวุฒิต่างครุ และภาษาพูดก็เป็นภาษาของชาวบ้านธรรมดา ๆ ซึ่งอาจมีส่วนทำให้นักศึกษาเข้าใจในการคิดเลขและความรู้ทั่วไปได้ดีกว่าวิธีการที่ครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างครุใช้อยู่ก็ได้

4.5.4 ในส่วนที่พบว่าครูผู้สอนที่มีวุฒิ ป.กศ. ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่าที่มีวุฒิ ป. หรือเทียบเท่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตในระดับกลาง ๆ นั้น เป็นไปตามที่คาดหมายไว้เช่นเดียวกัน เพราะครูผู้สอนที่มีวุฒิสองระดับนี้เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์พอสมควร ถือไม่สูงหรือต่ำเกินไปที่เป็นเช่นนี้เพราะในปัจจุบันเลิกผลิตครูวุฒิ ป. หรือเทียบเท่ามานานแล้ว ผู้ที่มีวุฒิดังกล่าวจึงเป็นผู้ที่มีอายุมากหรือมีประสบการณ์ในการสอนสูงทั้งสิ้น จึงทำการสอนได้ดีกว่าผู้ที่มีวุฒิ ป.กศ. ป.ป. หรือเทียบเท่า หรือคือเท่า ๆ กับผู้ที่มีวุฒิ ป.กศ. ชั้นสูง ป.ม. หรือเทียบเท่าดังกล่าวแล้ว

4.6 จากที่พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่างกันนั้น มีประเด็นที่ต้องอภิปรายดังต่อไปนี้

4.6.1 การที่พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่ำที่สุดนั้น มีข้อที่น่าสังเกตว่าครูผู้สอนที่มีอายุในช่วงนี้เป็นผู้ที่จบจากวิทยาลัยครูประมาณ 20 ปีมาแล้ว หรือหลังปี พ.ศ. 2508 ซึ่งตรงกับระยะที่กรมการฝึกหัดครู เปิดสอนภาคสมทบในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเร่งผลิตครูให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของประเทศในขณะนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2514 : 77 - 78) แต่กล่าวให้แน่ชัดลงไปไม่ได้ว่าทำไมนักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุช่วงนี้จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่ำกว่าผู้ที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุช่วงอื่น ๆ จึงน่ามีการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่นอน

4.6.2 การที่พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่ต่ำที่สุดนั้น คงมาจากเหตุผลที่ว่าครูผู้สอนกลุ่มนี้มีความรู้ความสามารถสูงกว่าครูผู้สอนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งถ้าพิจารณาในทำนองเดียวกันกับข้อ 4.6.1 ก็พออนุมานได้ว่า ครูผู้สอนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ศึกษาในวิทยาลัยครูในรุ่นก่อนเมื่อประมาณ 30 ปีมาแล้ว คือ ในสมัยที่ยังคัดเลือกผู้ที่เรียนดี

ในแต่ละจังหวัดไปศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครูหรือวิทยาลัยครู ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งในประเทศไทย ประกอบกับครูผู้สอนที่มีช่วงอายุระหว่าง 41 - 50 ปีนี้เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานมานาน อาจมีประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนนักศึกษามากกว่าครูผู้สอนกลุ่มอื่น ๆ จึงมีส่วนทำให้นักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนกลุ่มนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่ดีที่สุด

4.6.3 การที่พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตในระดับกลาง ๆ นั้น อาจเพราะว่าครูกลุ่มนี้เพิ่งจบการศึกษาออกมาไม่นานนัก ประสบการณ์และความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ใหญ่คงมีไม่มากเท่ากับครูผู้สอนอาวุโสที่มีอายุ 41 - 50 ปี

4.7 จากที่พบว่านักศึกษาที่เรียนกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตต่างกันนั้น อาจอธิบายได้ ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องอายุ เพราะสองอย่างนี้ไปด้วยกัน คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21 - 25 ปี กับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ย่อมเป็นคนกลุ่มเดียวกันซึ่งพบว่าในกลุ่มที่สอนดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ

4.8 ตามที่พบว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปสูงกว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนั้น เป็นการค้นพบที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษา 2520 : 30 - 32) ที่พบว่า นักศึกษาประเภทแรกได้คะแนนการอ่านสูงกว่าประเภทหลัง แต่ในที่นี้นักศึกษาประเภทแรกได้คะแนนสูงกว่าประเภทหลังทุกอย่าง ยกเว้นด้านทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตซึ่งทั้งสองกลุ่มได้คะแนนไม่ต่างกัน แสดงว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีส่วนส่งเสริมด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปมากกว่าการส่งเสริมด้านทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ดังนั้น ถ้าหากกรมการศึกษานอกโรงเรียนหวังให้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทักษะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชนในเขตการศึกษา 2 ด้วยแล้วอาจเป็นการปฏิบัติที่ไม่ตรงเป้าหมายก็เป็นได้

4.9 ตามที่พบว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอมากกว่า 10 กิโลเมตร และ 5 - 10 กิโลเมตร มีทัศนะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอภายใน 5 กิโลเมตรนั้น แสดงว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ไกลตัวอำเภอออกไปมาก ๆ ย่อมมีทัศนะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ใกล้ตัวอำเภอ ซึ่งเป็นการค้นพบที่ขัดกับความคาดหมาย จากการสนทนากับบุคคลในท้องถิ่นของเขตการศึกษา 2 อาจอธิบายได้ว่าเพราะผู้ที่อยู่ใกล้ตัวอำเภอมาก ๆ เป็นผู้ที่ทราบเรื่องราวและความเป็นไปของบุคคลต่าง ๆ ในตัวอำเภอมากกว่าผู้ที่อยู่ไกลออกไป ในเรื่องราวที่ทราบนั้นย่อมมีทั้งเรื่องที่ดีและไม่ดีของบุคคลอยู่ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งของข้าราชการ พ่อค้า หรือประชาชนที่เอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น ขอบคัมสุราและของมีนเมา และประพฤติน่าเกลียดเห็นอยู่บ่อย ๆ ผิดกับผู้ที่อยู่ห่างไกลออกไป ซึ่งใกล้ชิดอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า พบเห็นแต่บุคคลที่เคร่งครัดต่อศาสนา และประพฤติเรียบร้อย ซึ่งคงมีส่วนทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ไกลออกไปมีทัศนะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตที่ดีกว่าดังได้กล่าวแล้ว

4.10 การที่นักศึกษาที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีไฟฟ้าใช้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านกับการคิดเลขสูงกว่า และมีทัศนะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้นั้น แสดงให้เห็นว่าไฟฟ้านอกจากเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการอ่านและการคิดเลขแล้ว ยังมีส่วนต่อจิตใจหรือความรู้สึกของนักศึกษาด้วย ทั้งนี้อาจเพราะว่านักศึกษาได้รับแสงสว่างเพียงพอ สะดวกต่อการอ่านหนังสือ และไม่ต้องเพ่งสายตาเหมือนกับการเรียนภายใต้แสงตะเกียง หรือเพราะชุมชนที่มีไฟฟ้าใช้เป็นชุมชนที่มีความเจริญด้านอื่น ๆ ตามไปด้วย จึงทำให้นักศึกษามีการรับรู้ค่าน้ำหนักที่ดีกว่าด้วย

5. ตามที่พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และความรู้ทั่วไปต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มีทัศนะต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมทรง อัสวกุล ที่พบว่าระดับการรู้หนังสือของนักศึกษาต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (สมทรง อัสวกุล 2517 : 41 - 42) และ ตรงกันกับที่กุหลาบ หวังคีสิริสกุล (กุหลาบ หวังคีสิริสกุล

2518 : 37) พบว่าผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีความคงอยู่ของการรู้หนังสือต่ำกว่าผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นเช่นนี้คงเพราะว่าหลักสูตรของโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขึ้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนกำหนดเวลาเรียนไว้น้อยกว่ามากคือกำหนดให้เรียนเพียง 6 เดือน เมื่อเทียบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้เวลาเรียนถึง 4 ปี อย่างไรก็ตามแสดงว่าโครงการนี้ยังต้องการการปรับปรุงอีกไม่น้อยเพื่อให้ไคทราบแนวทางในการปรับปรุง นอกจากได้สอบถามข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อำเภอทั้งปรากฏในผลการวิจัยข้อ 2 แล้ว ยังได้สอบถามนักศึกษาแบบให้บันทึกได้ตามใจชอบเกี่ยวกับ "ข้อเสนอแนะ" ด้วย ซึ่งได้ผลดังรายละเอียดในตาราง 71

ตาราง 71 เปรียบเทียบข้อเสนอแนะของนักศึกษาระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี
นราธิวาส และสตูล

ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
1) ควรเปิดสอน วิชาชีพใน หมู่บ้าน	1) ควรเน้นการ อ่านออกเขียน ได้เป็นอันดับ แรก	1) ควรมีที่อ่าน หนังสือประจำ หมู่บ้าน	1) ควรช่วยส่งเสริม อาชีพ
2) ควรมีที่อ่าน หนังสือประจำ หมู่บ้าน	2) ควรมีที่อ่าน หนังสือประจำ หมู่บ้าน	2) ควรเปิดสอน วิชาชีพใน หมู่บ้าน	2) ควรแจกสมุด ดินสอแก่ผู้เรียน
3) ควรเปิดสอน ให้นานกว่าที่ เป็นอยู่	3) ควรแจกสมุด ดินสอแก่ ผู้เรียนบ้าง	3) ควรเปิดสอน ให้นานกว่า ที่เป็นอยู่	3) ควรปรับปรุง แบบเรียน
			4) ควรมีการ ติดตามผล
			5) ควรเปิดสอน หลักสูตรนี้ต่อไปอีก

ตาราง 71 (ต่อ)

ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล
4) อยากให้ เจ้าหน้าที่ ไปเยี่ยมเยียน	4) ควรพาไป ทัศนศึกษาบ้าง	4) ควรทอไฟฟ้า เข้าโรงเรียน	6) ควรสอนในเวลา กลางวัน
5) ต้องการมี กลุ่มสนใจ	5) ควรจัดประกวด ความรู้ ระหว่าง โรงเรียนบ้าง	5) ควรเปิดสอนถึง ระดับ 3 - 4	7) ควรเปิดสอนให้ นานกว่าที่เป็นอยู่
6) ต้องการ สนามเด็กเล่น	6) ควรเปิดสอน ถึงระดับ 3 - 4	6) ควรมีการ ติดตามผล	8) ควรเชิญวิทยากร ให้ความรู้เพิ่มเติม ด้วย
7) ควรมีการ ฉายภาพยนตร์ ให้ดูบ้าง		7) ควรให้ผู้ที่พูด ภาษามลายู ท้องถิ่น ไม่ได้ เป็นครูผู้สอน	9) ต้องการมีกลุ่ม สนใจ
8) ควรสอนใน เวลากลางวัน		8) ควรสร้าง โรงเรียนใน หมู่บ้าน	10) ควรมีการฉาย ภาพยนตร์ให้ดู บ้าง
9) อยากให้ผู้ที่ ประชาชนนับถือ เป็นครูผู้สอน		9) ควรให้น้ำประปา	11) ควรมีจำนวน เก้าอี้มากกว่า ที่เป็นอยู่
		10) ต้องการครู ผู้หญิง	
		11) ควรเปิดสอน ตอนกลางวัน	
		12) ควรมีสถาน เด็กเล่น	

จากตาราง 71 แสดงว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาชั้น หากไม่สามารถ
ดำเนินการให้เป็นไปตามที่นักศึกษาได้เสนอแนะไว้แล้ว โครงการนี้ก็อาจผลิตนักศึกษาออก
ไปโดยไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกับของเขตการศึกษาอื่นได้ยาก

สำหรับในด้านทิศทางการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตนั้น เพราะเหตุว่านักศึกษา
มีความเป็นผู้ใหญ่กว่า ประสบการณ์มากกว่า และมีวุฒิภาวะมากกว่าจึงได้ค่าเฉลี่ยสูงกว่า
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อเสนอแนะ

มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ในหัวข้อความสำคัญของการวิจัย
ได้ระบุไว้แล้วว่าการประเมินโครงการนี้มีประโยชน์ต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียนและ
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายด้าน เพื่อให้สะดวกในการที่นำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงโครงการ
การศึกษานอกระบบเปิดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 มากที่สุด
จึงขอเสนอแนะประเด็นที่อาจได้รับประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังต่อไปนี้

1.1 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต
ที่ผู้วิจัยหาไว้ในการศึกษาเรื่องนี้อาจนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการการศึกษา
นอกระบบเปิดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 โดยตรง หรือดัดแปลง
ไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการในเขตการศึกษาอื่นต่อไปได้

1.2 ผลที่ได้จากการศึกษาสภาพการที่เป็นอยู่ด้านปัจจัยเบื้องต้น
กระบวนการ ผลผลิต และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้ ซึ่งได้แก่ระดับที่ปัจจัย
เบื้องต้นส่งผลต่อกระบวนการ ระดับที่กระบวนการได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้น และระดับที่
ผลผลิตได้รับผลจากปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการรวมกัน สามารถนำไปใช้ในการพิจารณา
ผลการดำเนินงานของโครงการการศึกษานอกระบบเปิดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน
ของทั้งเขตการศึกษา 2 ของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลได้โดยตรง

1.7 การวิจัยเรื่องนี้เป็นการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 โดยเฉพาะ จึงไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงงานของเขตการศึกษาอื่นได้โดยตรง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 เกี่ยวกับเนื้อหาของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิตและความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสามด้านนี้เพียงบางคุณลักษณะ เท่านั้นคือ คุณสมบัตินักศึกษา คุณสมบัติครูสอน คุณลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการ การเรียนการสอน การสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของ นักศึกษาตามกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ ยังขาดคุณลักษณะอื่น ๆ อยู่บ้าง ในการวิจัยต่อไปควร ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวต่อไปของโครงการ คือด้านงบประมาณ การบริหาร การนิเทศ การติดตามผล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ สภาพภูมิศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม อนามัยและสาธารณสุข สื่อมวลชน นันทนาการ และผลกระทบของโครงการที่มีต่อการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

2.2 เกี่ยวกับรูปแบบของการประเมิน การประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบ การประเมินความสอดคล้องของสัณฐานเป็นพื้นฐานและใช้รูปแบบของทนายเลอ์ประกอบ ในการวิจัยต่อไป ควรใช้รูปแบบอื่นบ้าง เช่น รูปแบบการประเมินชิปปี้ รูปแบบสามมิติ ของแอมมอนด์ หรือรูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวิส เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ทราบถึงสภาพแวดล้อม ประชาชน การลงทุน - กำไร ผลกระทบของโครงการ ฯลฯ เพิ่มเติม อันจะเป็นผลช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น

2.3 เกี่ยวกับการออกแบบการวิจัย เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการ วิจัยแบบกลุ่มเดียวสอบเฉพาะหลังการทดลอง ซึ่งมีจุดอ่อนอยู่บ้างตรงที่ไม่มีการเปรียบเทียบ ระหว่างช่วงเวลาหรือเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมอื่น ๆ ในการวิจัยต่อไปจึงควรใช้แผน การวิจัยแบบอื่นบ้าง เพราะอาจค้นพบเรื่องราวที่การวิจัยครั้งนี้ไม่พบเพิ่มขึ้นบ้าง

2.4 เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นกลุ่มตัวอย่างในการหาเกณฑ์ในการประเมินและเก็บข้อมูลโดยการสอบถามครูผู้สอน เจ้าหน้าที่อำเภอ นักศึกษา และการบันทึกผลการสังเกตและการสนทนาเท่านั้น การวิจัยต่อไปถ้าสามารถให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมถึงผู้นำชุมชน ผู้บริหาร ประชาชน หรือศิษย์เก่าด้วย อาจทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.5 เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นพื้น มีการคัดลอกคะแนนการทดสอบหลังเรียนและการบันทึกผลการสังเกตและการสนทนาประกอบหากเป็นไปได้ควรใช้การสัมภาษณ์ การตรวจสอบรายการ (Check list) การศึกษาสถิติหรือผลการสำรวจสำมะโนประชากรและอื่น ๆ ประกอบด้วย เพราะอาจช่วยให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นบางประการเพิ่มขึ้น

2.6 เกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยต่อไป อาจใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอื่นได้อีกหลายวิธี เช่นการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) การวิเคราะห์สาเหตุ (Path analysis) สถิติที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ (Nonparametric statistics) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Discriminant analysis) หรือวิธีการเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม การสร้างข้อสอบและการสร้างเครื่องมือวัดผล

การเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ม.ป.ป., 58 หน้า อัดสำเนา

_____ สถิติการศึกษานอกโรงเรียน ภาครายงาน (รศ.7) ปีงบประมาณ 2523
งานสถิติ - วิจัย กองแผนงานและวิจัย 2524, 205 หน้า อัดสำเนา

_____ สถิติภาครายงาน (รศ.7) ปี 2524 กองแผนงานและวิจัย กรมการ
ศึกษานอกโรงเรียน 2525, ไม่มีเลขหน้า อัดสำเนา

_____ สรุปวิเคราะห์ภาคสถิติการศึกษานอกโรงเรียน (รศ.7) ปี 2522 กอง
แผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป., 88 หน้า อัดสำเนา
การศึกษานอกโรงเรียน, กรม และสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์
การศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จ เขตการศึกษา 2 กองปฏิบัติการ กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน 2523, 102 หน้า

_____ แบบฝึกหัดภาษาไทย การศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จ เขตการศึกษา 2
กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2523, 63 หน้า

_____ แบบเรียนการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จตามโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือ
แบบเบ็ดเสร็จ เขตการศึกษา 2 กองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
2523, 190 หน้า

การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้, ศูนย์ คู่มือผู้สอนการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน
ในเขตการศึกษา 2 ฝ่ายแผนงานและวิจัย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
2525, 408 หน้า

_____ รายงานการศึกษาประสิทธิภาพของแผนเรียนและคู่มือผู้สอนการศึกษานักเรียน
แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของเขตการศึกษา 2 ฝ่ายแผนงานและวิจัย ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาคใต้ 2525, 123 หน้า

การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้, ศูนย์ รายงานการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตร
แบบเรียนและคู่มือผู้สอนการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จขั้นอ่านออก เขียนได้ เขต
การศึกษา 2 ฝ่ายวิจัยและพัฒนา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2522,
82 หน้า

การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้, ศูนย์ และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา
รายงานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เรื่อง การพัฒนาการบริหารงานการศึกษานานาชาติ
แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์ฯ จังหวัดยะลา สงขลา ฝ่ายแผนงานและวิจัย
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ 2523, ไม่มีเลขหน้า อักขระ

การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ, ศูนย์ สภาพการจัดการศึกษานานาชาติแบบเบ็ดเสร็จ
ขั้นพื้นฐาน (ประเภทชั้นเรียน) ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน เขตการศึกษา 7
และ 8 กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525, 44 หน้า
กุหลาบ หวังดีศิริสกุล ความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบจากโครงการแก้ไขการ
ไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518,
58 หน้า อักขระ

เกษม บุญออน "เคลฟาย : เทคนิคในการวิจัย" คุรุปริทัศน์ 10 : 26 - 28
ตุลาคม 2522

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ แนวความคิดพื้นฐานการศึกษานอกระบบ สำนักพิมพ์บรรณกิจ
2521, 220 หน้า

โกวิท ประวาลพุกภัย "การประเมินผลโครงการ" วารสารการวิจัยทางการศึกษา
10 : 13 - 30 ธันวาคม 2523

แนวความคิดในการประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา ม.ป.ท. ม.ป.ป.
5 หน้า อักขระ

ชัตติยา วรรณสุต "ความสัมพันธ์ของสังคมกรรมมูลกับปัญหาการเมืองการปกครองใน
3 จังหวัดภาคใต้" วารสารการศึกษาแห่งชาติ 16 : 1 - 13 กุมภาพันธ์ - มีนาคม
2525

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน ผลงานวิจัยทางการศึกษา เล่ม 2

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา 2524, ไม่มีเลขหน้า

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กองส่งเสริมและเผยแพร่
การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป., 38 หน้า

สถิติประชากรผู้ไม่รู้หนังสือของประเทศไทย พ.ศ. 2490 - 2523

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520, 64 หน้า

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน และกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
รายงานการวิจัยการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จ ระยะแรก : ประเมินด้านการอ่าน
การเขียน การคิดเลข และสภาพทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2520, 74 หน้า

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักรายการรัฐมนตรี
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525, 357 หน้า

กวน ขาวหนู "ความพร้อมทางภาษาไทยของผู้ใหญ่ที่ไม่รู้และใช้หนังสือไทยมาก่อน"
ภูมิแล 3 : 32 - 37 กันยายน - ตุลาคม 2517

✓ จิรายุ คาสรี "งานการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จของไทย" มหาวิทยาลัยศิลปากร
2 : 28 - 38 กรกฎาคม - กันยายน 2521

"ผลการดำเนินงานการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จในประเทศต่าง ๆ"

การศึกษานักเรียน 15 : 26 - 37 กันยายน - ตุลาคม 2521

ท่าเลื่อง วุฒิจันทร์ และคนอื่น ๆ ศาสนาและวัฒนธรรมไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี 2523,
115 หน้า

เกลิงพงษ์ เกษพย์ค์ "ประเมินผลการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และผู้นำท้องถิ่นตามโครงการ
พัฒนานายอำเภอและโครงการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน" วารสารพัฒนาชุมชน

19 : 13 - 38 มีนาคม 2523

ทวีป ศิริรัตน์ "มโนทัศน์ของศึกษามิติ" ศึกษาศาสตร์สาร 10 : 13 - 23

กรกฎาคม 2524

เนาวรัตน์ พลายน้อย "การติดตามผล : เทคนิคในการประเมินผลทางประชากรศึกษา
อย่างหนึ่ง" วารสารประชากรศึกษา 1 : 58 - 69 กุมภาพันธ์ 2523

ณัฐภา สรรพศรี "แนวโน้มของการวิจัยการศึกษาในอนาคต" วารสารการศึกษาศาสตร์สาร

10 : 1 - 19 มกราคม - มิถุนายน 2524

บุหงา วัธนะ การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำนักงานกรมรมนิตรบัญชา 2521,
127 หน้า

ประคินันท์ อุปรมัย การศึกษาเชิงประเมินระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครู
วิทยานิพนธ์ ก.ค. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521, 293 หน้า อัดสำเนา

ประเทือง แดงงาม การศึกษามโนภาพแห่งตน (Self Concept) และความ
คาดหวังแห่งตน (Self Expectation) ของผู้ใหญ่ที่เรียนสำเร็จหลักสูตรการ
ศึกษามหาวิทยาลัยแบบเบ็ดเสร็จ ในเขตการศึกษา 3 วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 150 หน้า อัดสำเนา

ประยูร ศรีประสาธน์ "เทคนิคการวิจัยแบบเคสไฟ" วารสารการศึกษาแห่งชาติ

14 : 49 - 60 เมษายน - พฤษภาคม 2523

บุษกษาศิ ราชปรีชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์ 2524,
236 หน้า

มนัส ภาคภูมิ พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจ และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
ของครูผู้สอนการศึกษามหาวิทยาลัยแบบเบ็ดเสร็จ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ 2520, 77 หน้า

มยุรี จารุปาน การศึกษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส สถาบันวิจัย

ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2518, 80 หน้า อัดสำเนา

มยุรี จารุปาน และมนตรี มีลำไย "สถิติวิเคราะห์ : สภาพและลักษณะทางเศรษฐกิจ

สังคมของประชากรในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้" วารสารการศึกษาแห่งชาติ

16 : 76 - 85 กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2525

มาโนชญ์ บุญญานุวัตร การศึกษาสำหรับชาวไทยมุสลิมใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ม.ป.ท., ม.ป.ป., 8 หน้า อัดสำเนา

_____ "ความก้าวหน้าของการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในเขตการศึกษา 2"

วารสารการศึกษาแห่งชาติ 16 : 38 - 54 กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2525

โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ "การพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกโรงเรียนใน

จังหวัดชายแดนภาคใต้" วารสารการศึกษาแห่งชาติ 16 : 55 - 65 กุมภาพันธ์ -

มีนาคม 2525

โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ การศึกษาผู้ใหญ่เปรียบเทียบกับ สหรัฐอเมริกา - ไทย ห้างหุ้นส่วน

จำกัด อักษรบัณฑิต 2520, 45 หน้า

_____ จิตวิทยาและเทคนิคการสอนการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต ม.ป.ป., 87 หน้า

โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ และสมจิตร สร้อยสุริยา การจัดทำโครงการและการประเมิน

ผลการศึกษานอกระบบโรงเรียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด อักษรบัณฑิต 2520, 101 หน้า

ยุวรัตน์ วุฒิเมธี "หลักการและวิธีการติดตามประเมินผลโครงการ" ใน การพัฒนา

ชนบทแบบผสมผสาน : แนวความคิดทฤษฎีและทางปฏิบัติในการพัฒนาประเทศ หน้า

221 - 234 ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์โดย (แผนกการพิมพ์) 2524

เยาวดี ราชวัลลภ "ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินโครงการ" ใน การเรียน

การสอนในมหาวิทยาลัย หน้า 90 - 96 ทบวงมหาวิทยาลัย 2519

รัตนา พุ่มไพศาล การศึกษาผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา โรงพิมพ์ทองภาพสุวรรณ 2521,

57 หน้า

รัตนา พุ่มไพศาล ปรัชญา และหลักการของการศึกษานอกระบบ ห้างหุ้นส่วนจำกัด
อักษรบัณฑิต 2523, 88 หน้า

/ วิเชียร ประยูรชาติ พฤติกรรมการสอนด้านการเตรียมการสอน และด้านการใช้อุปกรณ์
การสอนของครูสอนการศึกษานอกระบบแบบเบ็ดเสร็จ ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ 2520, 104 หน้า อิศำเนา

วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ สภาพและทิศทางการวิจัยและประเมินผลโครงการทางการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนในเขตชนบทที่ยากจน กองแผนงานการศึกษา สำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525, 55 หน้า อิศำเนา

/ วีระชัย มีชอบธรรม "การพัฒนาการศึกษานอกระบบแบบเบ็ดเสร็จในประเทศไทย"
มหาวิทยาลัยศิลปากร 4 : 83 - 88 มกราคม - มิถุนายน 2523

_____ การศึกษานอกระบบแบบเบ็ดเสร็จ ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต 2520, 134
หน้า

วีระชัย มีชอบธรรม และสุพัตรา เพชรสุทธิ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ห้างหุ้นส่วน
จำกัดอักษรบัณฑิต 2521, 205 หน้า

ศรีนิวาจัน, ไฉรา แนวคิดและวิธีการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนอกระบบโรงเรียน
พิมพ์ครั้งที่ 2 แปลโดยสุนทร โกทรบรรเทา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ 2524, 128 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง การศึกษานอกระบบ กรมการศึกษานอกระบบ ม.ป.ป.,
15 หน้า อิศำเนา

_____ การศึกษานอกระบบ กองการศึกษานอกระบบ กรมสามัญศึกษา 2521, 86 หน้า

/ _____ การศึกษานอกระบบแบบเบ็ดเสร็จ กองการศึกษานอกระบบ กรมสามัญศึกษา 2517,
76 หน้า

/ _____ คู่มือการดำเนินงานการศึกษานอกระบบแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน กองปฏิบัติการ
กรมการศึกษานอกระบบ 2523, 100 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง คู่มือครูการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ กรมการศึกษานอกโรงเรียน
2523, 200 หน้า

_____ แบบเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2524,
ไม่มีเลขหน้า

✓ _____ ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 องค์การค้ำของคุรุสภา 2507,
1133 หน้า

_____ ประวัติการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทย กรมการศึกษานอกโรงเรียน ม.ป.ป.,
8 หน้า อัดสำเนา

_____ รวมบทความการศึกษาผู้ใหญ่ เล่ม 1 กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา
2515, 322 หน้า

_____ รวมบทความการศึกษาผู้ใหญ่ เล่ม 2 กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา
ม.ป.ป., 456 หน้า

_____ รวมบทความการศึกษาผู้ใหญ่ เล่ม 3 กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2523,
452 หน้า

_____ รายงานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ 2512 กองวางแผนการศึกษา
2514, 176 หน้า

_____ วิวัฒนาการทางการศึกษานอกโรงเรียนของไทย กรมการศึกษานอกโรงเรียน
2525, 78 หน้า อัดสำเนา

_____ เอกสารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 6 : แผนการศึกษา
แห่งชาติ (พ.ศ. 2503) กองเผยแพร่การศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
2504, 74 หน้า

ศึกษาธิการเขต 2, สำนักงาน การแก้ปัญหาทางการศึกษาในเขตการศึกษา 2 ยะลา
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2523, 19 หน้า
อัดสำเนา

ศึกษาธิการเขต 2, สำนักงาน พัฒนาการศึกษา และเขตการศึกษา 2 ยะลา

สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 2522, 45 หน้า

_____ รายงานผลการปฏิบัติงานและสถิติการศึกษาประจำปี 2524 ยะลา สำนักงาน
ศึกษาธิการเขต 2 2525, 128 หน้า

_____ รายงานผลโรงเรียนผู้ใหญ่นานาชาติ ยะลา สำนักงานศึกษาธิการเขต 2
2517, 197 หน้า

สงวน พงษ์มณี "ความมุ่งหมายของโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จตรงกับความต้องการ
ของผู้รับหรือไม่" การศึกษาผู้ใหญ่ 11 : 33 - 40 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2517

สนอง จันทนินทร "แนวทางการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้" วารสารการศึกษา
แห่งชาติ 16 : 66 - 75 กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2525

✓ สมทรง อัสวกุล ระดมการรู้หนังสือของผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้
หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 57 หน้า
อัครสำเนา

✓ สมบัติ บุตรคำ การศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติค่านิยมและการวางแผน
ครอบครัวของผู้เรียน และผู้ไม่เคยเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เขต
การศึกษา 8 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2520, 103 หน้า
อัครสำเนา

สมบุรณ์ จิตพงศ์ "รูปแบบการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตร" การวัดผลการศึกษา
1 : 28 - 42 พฤษภาคม - สิงหาคม 2522

สมบุรณ์ ศันยะ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอน
ของครูประจำการระดับประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ กศ.ค. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2524, 395 หน้า อัครสำเนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ การพัฒนาชุมชน ไทยวัฒนาพานิช 2523, 286 หน้า

สามัญศึกษา, กรม รายงานการประเมินผลโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
สำหรับชาวเขา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา 2521, 196 หน้า

สามัญศึกษา, กรม สถิติการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2520 งานสถิติ - วิจัย ฝ่าย
แผนงานและประเมินผล กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป., 75 หน้า
อัครสำเนา

สถิติการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2521 งานสถิติ - วิจัย ฝ่ายแผนงาน
และประเมินผล กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา 2521, 166 หน้า อัครสำเนา
สามัญศึกษา, กรม และสำนักงานศึกษาธิการเขต 2 แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ โครงการ
การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของเขตการศึกษา 2 กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญ
ศึกษา ม.ป.ป., 88 หน้า

✓ สุชาติ บุคทอง พฤติกรรมการสอนด้านการอภิปรายและการถามตอบของครูผู้สอน
การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2520, 120 หน้า อัครสำเนา

สุนทร โคตรบรรเทา เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา 407 การศึกษานอกระบบ
โรงเรียน แผนกวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2523, 130 หน้า อัครสำเนา

สุนทร สุนันท์ชัย "ความเป็นมาของแนวคิดทางการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จในประเทศไทย"
การศึกษานอกโรงเรียน 17 : 4 - 7 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2523

สุภางค์ จันทวานิช และคนอื่น ๆ งานวิจัยเชิงคุณภาพในประเทศไทย : บทวิเคราะห์
และบรรณนิทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525, 270 หน้า

สุมิตร คุณานุภกร และคนอื่น ๆ เกณฑ์ประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา วัฒนาพานิช
2519, 149 หน้า

สุรเดช ปานาทกุล ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ของ
นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2520, 65 หน้า

สุรีย์ กาญจนวงศ์ "กรณีตัวอย่างประเมินผลโครงการฝึกอบรมวิทยากร เรื่อง ประชากร
ศึกษา" วารสารประชากรศึกษา 1 : 49 - 57 กุมภาพันธ์ 2523

/ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ 2524, 91 หน้า

เสนีย์ มะเกาะกุล และคนอื่น ๆ ทัศนคติของประชาชนที่มีต่ออาชญากรรมและการก่อ
การร้ายในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และปัญหาสืบเนื่อง ปัตตานี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 2520, 173 หน้า

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ รายงานวิจัยเรื่องปัญหาและแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์
สอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สงขลา มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2524, 189 หน้า

อภิรัช พันธเสน การศึกษาปฏิรูปหรือปฏิวัติ : เสริมศาสตร์การศึกษา ดวงกมล

2518, 522 หน้า

อมร รักนาสสัย และยุวัฒน์ วุฒิเมธี การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ไพบูลย์เคราะห์ไทย 2524, 315 หน้า

อารง สุทธาศาสตร์ "อิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมต่อปัญหาจังหวัดภาคใต้" วารสาร
การศึกษาแห่งชาติ 16 : 14 - 31 กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2525

อารี สันทรวี และคนอื่น ๆ รายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาการศึกษานอกระบบ
แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
ตามความช่วยเหลือขององค์การยูนิเซฟ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2524, 72 หน้า

อาทิตย์เมต, แมนซูร์ เสริมศาสตร์การศึกษานอกระบบโรงเรียน : ทรัพยากรค่าใช้จ่าย
และผลประโยชน์ แปลโดย สุนทร โกตรบรรเทา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 148 หน้า อักสำเนา

อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, กุญย์ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษา
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา สอ.บค. ม.ป.ป., 10 หน้า อักสำเนา

อิมรอน มะลูลีม "การศึกษาของไทยมุสลิมกานิมที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง" วารสาร
การศึกษาแห่งชาติ 16 : 32 - 37 กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2525

อุทุมพร ทองอุไทย "จำแนกการประเมินทางการศึกษา" ศึกษาศาสตร์สาร 10 :

24 - 33, กรกฎาคม 2524

_____ แบบสอบถาม : การสร้างและการใช้ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2520, 62 หน้า

อุณา นพคุณ "ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่" การศึกษาผู้ใหญ่ 68 : 11 - 14 มกราคม -
กุมภาพันธ์ 2518

Adult Education Association of the U.S.A. the Adult Education : A New Imperative for Our Times. The Association, 1961. 15 p.

Allen, T. Harrell. New Methods in Social Science Research : Policy Sciences and Futures Research. New York, Praeger Publishers, 1980. 157 p.

Anatasi, Anne. Psychological Testing. 3 rd.ed. London, The Macmillan Co., 1971. p. 1-184.

Anderson, Scarvia B. and Samuel Ball. The Profession and Practice of Program Evaluation. San Francisco, Jossey - Bass Publishers, 1978. 247 p.

Bhola, H.S. Evaluating Functional Literacy. Tehran, Hulton Educational Publications Ltd., 1979. 164 p.

Bridge, R. Gary, Charles M. Judd and Peter R. Moock. The Determinants of Educational Outcomes : The Impact of Families, Peers, Teachers and Schools. Cambridge, Ballinger Publishing Co., 1979. 357 p.

Brown, Frederick G. Principles of Educational and Psychological Testing. Hinsdale, The Dryden Press Inc., 1970. 468 p.

Couvert, Roger. The Evaluation of Literacy Programmes : A Practical Guide. Paris, Unesco, 1979. 168 p.

Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. New York, Harper and Row, Publishers, 1970. 752 p.

Fan, Chung - Teh., Item Analysis Table. Princeton, Educational Testing Service, 1952. 32 p.

- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. New York, McGraw - Hill Book Co., Inc., 1976. 529 p.
- Fitz - Gibbon, Carol Taylor and Lynn Lyons Morris. How to Design a Program Evaluation. Beverly Hills, Sage Publications, 1978. 164 p.
- Franklin, Jock L. An Introduction to Program Evaluation. New York, John Wiley, 1976. 233 p.
- Freire, Paulo. Cultural Action for Freedom. Cambridge, Harvard Ed. Rev, 1970. 55 p.
- Galtung, Johan, Christian Beck and Johannes Jaastad. Educational Growth and Educational Disparity. n.p., Unesco, n.d. 41 p.
- Garrett, Henry E. and R.S. Woodworth. Statistics in Psychology and Education. New York, David McKay Co., Inc., 1966. 491 p.
- Good, Martin and John Holmes. How's It Going? An Alternative to Testing Students in Adult Literacy. Surrey, Interprint, Graphic Services, 1978. 77 p.
- Grotelueschen, Arden D. and others. An Evaluation Planner. Urbana, University of Illinois, 1976. 121 p.
- Guilford, J.P. Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York, McGraw - Hill Book Co., Inc., 1956. 565 p.
- Hammond, R.L. Evaluation the Local Level. Tucson, Project EPIC, 1967. 17 p.
- House, Ernest R. (ed.) School Evaluation : the Politics and Process. Berkeley, McCutchan Publishing Corporation, 1973. 331 p.
- Imboden, N. A Management Approach to Project Appraisal and Evaluation. Paris, Development Centre of the Organisation for Economic Co - operation and Development, 1978. 172 p.
- India, Government of. Guide for Evaluation : Farmers Functional Literacy Programme. New Delhi, Directorate of Adult Education, Ministry of Education and Social Welfare, 1974. 92 p.

- The International Council for Adult Education. The World of Literacy : Policy, Research and Action. Ottawa, International Development Research Centre, 1979. 128 p.
- Isaac, Stephen and William B. Michael. Handbook in Research and Evaluation. San Diego, Edits Publishers, 1977. 186 p.
- John, H.A. and A.H. Charnley. Adult Literacy : A Study of Its Impact. London, National Institute of Adult Education, 1971. 121 p.
- Kirk, Roger E. Experimental Design : Procedures for the Behavioral Sciences. Belmont, Brooks/Cole Publishing Co., 1968. 577 p.
- Kohtbantau, Sunthorn. Adult Education in Thailand : A Needs Assessment. A Ph.D. Dissertation, University of Oregon, 1978. 175 p.
- Lewy, Arie (ed.). Handbook of Curriculum Evaluation. Paris, Unesco, 1977. 306 p.
- Metfessel, Newton S. and William B. Michael. "A Paradigm Involving Multiple Criterion Measures for the Evaluation of the Effectiveness of School Programs," Educational and Psychological Measurement, 27 : 931 - 943, Winter, 1967.
- Ministry of Education, The. Adult Education in Thailand, 1970. The Adult Education Division, Department of Elementary and Adult Education, 1970. 32 p.
- Ministry of Education, the and The University of Alberta. Final Report of the Thai - Alberta Co - operative Assessment Project Concerning Thirty - two Rural Secondary Schools in the Third National Economic and Social Plan, Thailand (1972 - 1976). Bangkok and Edmonton, Printing Services, The University of Alberta, 1980. 364 p.
- Morris, Lynn Lyons and Carol Taylor Fitz - Gibbon. How to Measure Program Implementation. Beverly Hills, Sage Publications, 1978. 140 p.

Nonformal Education Department, Ministry of Education. A Manual for the Trainers of the Educational Literacy Organizers Volume 1 : Basic Philosophical Principles in Adult Education and Psychology in Adult Education and Teaching Technigues. Bangkok, NFE Development Division. 1982, 85 p.

A Manual for the Trainers of the Functional Literacy Organizers Volume 2 : Developing Skills in Teaching the Thai Language and Teaching of Mathematics. Bangkok, NFE Development Division. 1982. 64 p.

North Central Association, The. The NCA Guide for School Evaluation : A Work Book for the Self Study and Team Visit. 3rd.ed. Boulder, Commission on Schools, North Central Association, 1976. 142 p.

Ober, Richard L. and others. Systematic Observation of Teaching. New Jersey. Prentice - Hall, Inc., 1971. 231 p.

Packard, Philip C. Project Appraisal for Development Administration. The Hague, Mouton, 1974. 158 p.

Payne, David A. Curriculum Evaluation : Commentaries on Purpose, Process, Product. Lexington, D.C. Heath and Company, 1974. 357 p.

Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation. Educational Evaluation and Decision Making. Itasca, F.E. Peacock Publishers, Inc., 1971. 368 p.

Popham, W. James. Educational Evaluation. Englewood Cliffs, Prentice - Hall, 1975. 328 p.

Provus, Malcolm. "Evaluation of Ongoing Programs in Public School System," in Educational Evaluation : New Roles, New Means. p. 242 - 283. Chicago, National Society for the Study of Education, 1979.

Sax, Gilbert. Foundations of Educational Research. Englewood Cliffs, Prentice - Hall, Inc., 1979. 434 p.

Soumelis, Constantin G. Project Evaluation Methodologies and Technigues. Paris, UNESCO, 1977. 137 p.

Stake, Robert E. "The Countenance of Educational Evaluation" Teachers College Record. 68 : 523 - 540 April, 1967.

- Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice.
p. 413 - 444, New York, Harcourt, Brace and World Inc., 1962.
- Tawney, David (ed.). Curriculum Evaluation Today : Trends and Implications. Houndmills, Macmillan Education, Ltd., 1976. 174 p.
- Tyler, Ralph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago, The University of Chicago Press, 1949. 128 p.
- Unesco, "Adult Education in Asia and the Pacific," Bulletin of the Unesco Regional Office for Education in Asia and the Pacific. Special Issue : i - xlix, 1 - 205, I - XXXIV, January, 1982.
- _____. Functional Literacy : Why and How. Paris, Unesco, 1970. 39 p.
- _____. Manual on Adult and Youth Education : Evaluation of Experimental Literacy Projects. Unesco, n.d. 86 p.
- _____. Research and Evaluation. Bangkok, Unesco Regional Office for Education in Asia and The Pacific, 1981. 244 p.
- United Nations Industrial Development Organization. Guidelines for Project Evaluation. New York, United Nations, 1972. 383 p.
- Weiss, Carol P. Evaluation Action Programs : Readings in Social Action and Education. Boston, Allyn and Bacon, 1975. 365 p.
- Werdelin, Ingvar. Manual of Educational Planning 9 : Evaluation. Linköping, School of Education, 1977. 331 p.
- Worthen, Blame R. and James R. Sanders. Educational Evaluation : Theory and Practice. Worthington, Charles A. Jones Publishing Co., 1973. 371 p.

๖
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือติดต่อขอความร่วมมือ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

11 มีนาคม 2526

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นายวัน เกษพิชัย เป็นนิสิตระดับปริญญาเอก
สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นิสิตผู้นี้ต้องการมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำวิทยุ
นิพนธ์ เรื่อง การประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน
ในเขตการศึกษา 2

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ ชิตพงศ์ ประธาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร โคตรบรรเทา กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจริญผล สุวรรณโชติ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตไกรขอความอนุเคราะห์ คือ

1. ขออนุญาตทำการประเมินการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 ของปีงบประมาณ 2526
2. ขออนุญาตใช้ข้อทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ เพื่อเก็บข้อมูลในการทำการ
ประเมินครั้งนี้
3. ขอรายชื่อโรงเรียนและรายชื่อครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้น
พื้นฐานประเภทชั้นเรียน ประจำปีงบประมาณ 2526 ของจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส
และสตูล จำนวน 1 ชุด

4. ขออนุญาตสอบถามผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้
และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 2

5. ขออนุญาตสอบถามนักศึกษาและครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสร็จ
ขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2

6. ขอคัดลอกสถิติและข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบ
เปิดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนของจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 2 เช่น จำนวน
นักศึกษา คะแนนการทดสอบหลังเรียน ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ฯลฯ

บัณฑิตวิทยาลัยจะรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูง ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ
ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

กานดา ณ ถลาง

(ศาสตราจารย์กานดา ณ ถลาง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 3919864

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

22 กุมภาพันธ์ 2526

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

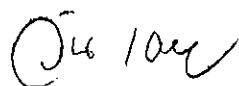
ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปฏิญานพนธ์ เรื่อง "การประเมินโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษา 2" เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต ทั้งนี้มีรองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ จิตพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา และ รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและ ควบคุมดูแล ในการทำปฏิญานพนธ์ครั้งนี้ข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของนักศึกษาที่เรียนสำเร็จหลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน กับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 จากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับปานกลางของจังหวัดนี้ด้วย ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความร่วมมือจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเรื่องต่อไปนี้

1. โปรดพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ใน ระดับปานกลางในสังกัดของท่านให้จำนวน 1 โรงเรียน

2. ขออนุญาตทำการทดสอบนักเรียนชั้นประถมปีที่ 3, 4 และ 5 ในโรงเรียนที่มีลักษณะตามข้อ 1 ชั้นละ 1 ห้องเรียน ในช่วงที่นักเรียนได้เรียน จบหลักสูตรชั้นดังกล่าวแล้ว (หรือในสัปดาห์สุดท้ายของเวลาเรียน ในปีการศึกษา 2525 นี้)

ปริญญาพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงได้ก็ต่อเมื่อได้รับความอนุเคราะห์ในเรื่องดังกล่าวจากท่านเท่านั้น ข้าพเจ้าจึงขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้
 ทั่ว

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายวัน เกษพิชัย)

นิสิตปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปดศ สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1 มิถุนายน 2527

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เรียน หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่องการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปดช ๗ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในการนี้ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากศึกษาธิการอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของอำเภอ ครูผู้สอน และนักศึกษาของโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12 โรง ดังนี้

1. อำเภอเมืองนครราชสีมา ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านจะแดเกาะ
 - (2) โรงเรียนบ้านเขาตันหยง
2. อำเภอระแงะ ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านน้ำหอม
 - (2) โรงเรียนบ้านสะโละ
3. อำเภอเชียงใต้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านศาลาลูกไก่
4. อำเภอบาเจาะ ได้แก่ โรงเรียนบ้านคูกู
5. อำเภอริอเสาะ ได้แก่ โรงเรียนบ้านลูโบะบูโละ
6. อำเภอศรีสาคร ได้แก่ โรงเรียนบ้านกุ่มปี
7. อำเภอสุไหงปาตี ได้แก่ โรงเรียนบ้านสายะ
8. อำเภอสุไหงโกลก ได้แก่ โรงเรียนบ้านกุ่มเบอีแก

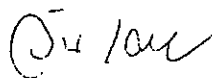
9. อำเภอตากใบ ได้แก่ โรงเรียนบ้านกวาลอต๊ะ
10. อำเภอแว้ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านตอแล

ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนราธิวาส เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้อย่าง

1. โปรดประสานงานเกี่ยวกับการแจกจ่ายและการรวบรวมแบบสอบถาม
2. โปรดแจ้งให้โรงเรียนผู้ใหญ่วิทยาลัยแบบเบ็ดเสร็จทั้ง 12 โรงเรียน ส่งกระต่ายคำตอบการทดสอบหลังเรียนมายังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนราธิวาส (เพื่อข้าพเจ้าขอใช้ประโยชน์ในการวิจัย)

จึงเรียนมาเพื่อขอความกรุณา ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือเช่นเคย ขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัน เกษพิชัย)

นิสิตปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1 มิถุนายน 2526

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เรียน หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสตูล

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่องการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาชุมชนบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในการนี้ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากศึกษาธิการอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของอำเภอ ครูผู้สอน และนักศึกษาของโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในจังหวัดสตูล จำนวน 7 โรงเรียน ดังนี้

1. อำเภอเมืองสตูล ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านท่าเรือ
 - (2) โรงเรียนบ้านท่าส้ม
2. อำเภอควนกาหลง ได้แก่ โรงเรียนบ้านฝาง 35
3. กิ่งอำเภอควนโดน ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังประจัน
4. อำเภอละงู ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยไทร
5. กิ่งอำเภอท่าแพ ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านนาแก้ว
 - (2) โรงเรียนบ้านสาครเหนือ

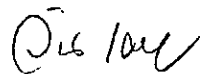
ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสตูล เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้คือ

1. โปรดประสานงานเกี่ยวกับการแจกจ่ายและการรวบรวมแบบสอบถาม
2. โปรดแจ้งให้โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทั้ง 7 โรงเรียน ส่งกระดาษ

คำขอรับการทดสอบหลังเรียนมายังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสตูล (เพื่อข้าพเจ้า
ขอใช้ประโยชน์ในการวิจัย)

จึงเรียนมาเพื่อขอความกรุณา ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
ร่วมมือเช่นเคย ขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัน เกษพิชัย)

นิติคปริญาการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

9 มิถุนายน 2526

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เรียน หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่องการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาชุมชนบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในการนี้ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากศึกษาธิการอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จของอำเภอ ครูผู้สอน และนักศึกษาของโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี จำนวน 12 โรง ดังนี้

1. อำเภอเมืองปัตตานี ได้แก่ โรงเรียนบ้านคลองมาโนง
2. อำเภอโคกโพธิ์ ได้แก่ โรงเรียนบ้านม่วงเตี้ย
3. อำเภอยะรัง ได้แก่ โรงเรียนบ้านตันทุเรียน
4. อำเภอยะหริ่ง ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านตันหยง
 - (2) โรงเรียนบ้านนาหอม
5. อำเภอมายอ ได้แก่ โรงเรียนบ้านมะหุด
6. อำเภอปะนาเระ ได้แก่ โรงเรียนบ้านใหม่
7. อำเภอสายบุรี ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านโตะปีเยาะ
 - (2) โรงเรียนบ้านบน

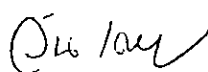
8. กิ่งอำเภอไม้แก่น ได้แก่ โรงเรียนบ้านป่าไผ่
9. กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง ได้แก่ โรงเรียนบ้านมะนังยง
10. กิ่งอำเภอกะพ้อ ได้แก่ โรงเรียนบ้านปือแต

ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้คือ

1. โปรดประสานงานเกี่ยวกับการแจกจ่ายและการรวบรวมแบบสอบถาม
2. โปรดแจ้งให้โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทั้ง 12 โรงเรียน ส่งกระดาษคำตอบการทดสอบหลังเรียนมายังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี (เพื่อข้าพเจ้าขอใช้ประโยชน์ในการวิจัย)

จึงเรียนมาเพื่อขอความกรุณา ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือเช่นเคย ขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัน เกษพิชัย)

นิสิตปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปดฺติท สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

13 กรกฎาคม 2526

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เรียน หัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา

ด้วยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์ เรื่องการประเมินโครงการการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร ในการนี้ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากศึกษาธิการอำเภอ หรือ
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีของอำเภอ ครูผู้สอน และนักศึกษา
ของโรงเรียนผู้ใหญ่แบบเปิดเสรีขั้นพื้นฐานในจังหวัดยะลา จำนวน 12 โรงเรียน ดังนี้

1. อำเภอเมืองยะลา ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านกะตุปะ
 - (2) โรงเรียนบ้านลำใหม่
 - (3) โรงเรียนบ้านจืองา
2. อำเภอรามัน ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านป่าบอน
 - (2) โรงเรียนบ้านกือมูตัง
 - (3) โรงเรียนบ้านชุมประชา (ห้อง 1)
 - (4) โรงเรียนบ้านกอตอคีอระ
 - (5) โรงเรียนบ้านท้านบ
3. อำเภอยะหา ได้แก่
 - (1) โรงเรียนบ้านตาเปาะ

(2) โรงเรียนบ้านกาโตะ

4. อำเภอบ้านนังสตา ได้แก่ โรงเรียนบ้านปือซุ
5. อำเภอเบตง ได้แก่ โรงเรียนบ้านไทร้อย (ห้อง 5)

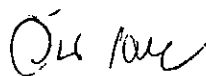
ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ

1. โปรดประสานงานเกี่ยวกับการแจกจ่ายและการรวบรวมแบบสอบถาม

2. โปรดแจ้งให้โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จทั้ง 12 โรงเรียน ส่งกระดาษคำตอบการทดสอบหลังเรียนมายังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา (เพื่อข้าพเจ้าขอใช้ในการรวบรวมข้อมูล)

จึงเรียนมาเพื่อขอความกรุณา ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือเช่นเคย ขอขอบพระคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัน เกษพิชัย)

นิติบัญญัติการศึกษาศูนย์บัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1 กรกฎาคม 2526

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3

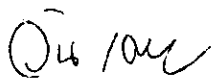
เรียน

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านที่ได้ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 คำตอบและคำแนะนำของท่านมีประโยชน์ในการกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในเขตการศึกษา 2 เป็นอย่างมาก ซึ่งข้าพเจ้าได้พิจารณาและนำคำแนะนำเหล่านั้นมาสร้างเป็นแบบสอบถามการกำหนดสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น ดังรายละเอียดในแบบสอบถามฉบับที่ 3 นี้

เพื่อให้ได้เกณฑ์ที่เหมาะสมที่สุดในการประเมินโครงการฯ ข้าพเจ้าใคร่ขอความกรุณาให้ท่านช่วยตอบแบบสอบถามฉบับที่ 3 อันเป็นผลที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด และเมื่อตอบแล้วขอได้โปรดส่งแบบสอบถามคืนให้กับผู้ที่แจกแบบสอบถามให้ท่านในตอนแรก

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านคงให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามฉบับที่ 3 นี้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกับการตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัน เกษพิชัย)

นิสิตปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปดิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามการกำหนดสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น * การประเมินสภาพการณ์ที่
 โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน
 เขตการศึกษา 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะขอให้ท่านกำหนดสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นของ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และ ผลผลิต ของระบบการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 ของปีงบประมาณ 2526

ในที่นี้ ปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในระบบการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ เช่น นักศึกษา ครูผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ทั่วไป หลักสูตร คู่มือครู แผนเรียน ข้อทดสอบ สื่อการสอน งบประมาณ เวลา ฯลฯ

กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงานของระบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุนว่าทำอะไรจึงจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ผลผลิต หมายถึง สิ่งที่ได้ออกมาเมื่อจบกระบวนการการดำเนินงานของระบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้ที่จบหลักสูตร

ขอให้ท่านพิจารณาเกณฑ์ในการประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และ ผลผลิต ในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วตอบแบบสอบถามข้อละ 2 ประเด็น คือ ตอบทั้ง 2 ของทางขวามือ ดังนี้

1. วิธีตอบของแรก (ระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น)

โปรดตอบโดยการเขียนเลข 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ลงในช่อง "ระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น" เพียงเลขเดียว ตัวเลข 1 - 5 มีความหมายดังนี้

1. หมายความว่า ไม่ควรจะเป็นอย่างยิ่ง
2. หมายความว่า ไม่ควรจะเป็น
3. หมายความว่า ไม่แน่ใจ
4. หมายความว่า ควรจะเป็น
5. หมายความว่า ควรจะเป็นอย่างยิ่ง

ใช้วิธีตอบเช่นเดียวกันทั้งในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

2. วิธีตอบของที่สอง (ระดับที่ควรส่งผลดีต่อ.....หรือควรจะได้รับผลดีจาก.....)

โปรดตอบโดยการเขียนเลข 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ลงในช่อง "ระดับที่ควรส่งผลดีต่อกระบวนการ" (ในการกำหนดเกณฑ์ของปัจจัยเบื้องต้น) หรือ "ระดับที่ควรจะได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น" (ในการกำหนดเกณฑ์ของกระบวนการ) หรือ "ระดับที่ควรจะได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและจากกระบวนการรวมกัน" (ในการกำหนดเกณฑ์ของผลผลิต) เช่นเดียวกับวิธีตอบในช่องแรก เลข 1 - 5 มีความหมายดังนี้

1. หมายความว่า ไม่ควรส่งผลดีหรือไม่ควรจะได้รับผลดีเลย
2. หมายความว่า ควรส่งผลดีหรือควรจะได้รับผลดีเล็กน้อย
3. หมายความว่า ควรส่งผลดีหรือควรจะได้รับผลดีปานกลาง
4. หมายความว่า ควรส่งผลดีหรือควรจะได้รับผลดีค่อนข้างมาก
5. หมายความว่า ควรส่งผลดีหรือควรจะได้รับผลดีอย่างเต็มที่

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะส่งผลที่ ต่อกระบวนการ
นักศึกษา	1. อายุพ้นเกณฑ์การศึกษา ภาคบังคับ	5	4
	2. หู ตา หรือสภาพทาง ร่างกายไม่เป็นอุปสรรค ต่อการเรียน	4	4
	3. ปลีกตัวมาเรียนได้	3	5

1. การกำหนดเกณฑ์ของปัจจัยเบื้องต้น

โปรดพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับนักศึกษา ครูผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวก ของการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในปีงบประมาณ 2526 ที่ท่านรับผิดชอบอยู่นี้ แล้วกรุณาตอบว่าเรื่องราวในแต่ละเกณฑ์ มีระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น และระดับที่ควรจะส่งผลที่ต่อกระบวนการ (การจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุน) มากน้อยเพียงไร ตามวิธีตอบที่ได้อธิบายไปแล้ว

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะส่งผลคือ ต่อกระบวนการ
1. นักศึกษา - อายุ ๑๕-๑๘ ปี - สัญชาติไทย - อพยพมาจาก	คุณสมบัติของนักศึกษา 1. อายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 2. ไม่มีโอกาสเรียนในภาคกลางวัน หรือไม่เคยเข้าโรงเรียน หรือ เคยเข้าโรงเรียนแล้ว แต่ไม่จบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (สำหรับ ผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานแล้ว แต่ล้ม ไม่สามารถฟัง พูด อ่าน หรือ เขียนภาษาไทยได้ดีเพียงพอ อาจจะได้รับพิจารณาให้เข้า เรียนได้เป็นกรณีพิเศษ ขึ้นอยู่กับ ดุลยพินิจของโรงเรียน) 3. ไม่สามารถฟัง พูด อ่านหรือ เขียนภาษาไทยได้ 4. หู ตา หรือสภาพทางร่างกายไม่ เป็นอุปสรรคต่อการเรียน 5. ไม่เป็นผู้มีจิตพั่นเพื่อนหรือวิกล จริต		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะส่งผลที่ ต่อกระบวนการ
	6. ไม่เป็นโรคติดต่ออันตรายหรือ โรคอื่นใดอันเป็นที่น่ารังเกียจ 7. มีความประสงค์ที่จะเรียน 8. ประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่น 9. มีเวลาที่จะมาเรียนได้ตลอด ช่วงที่เปิดเรียน		
2. ครูผู้สอน	คุณสมบัติของครูผู้สอน 1. สม่ครใจและเต็มใจที่จะทำการ สอน 2. มีภูมิสำเนาหรือทำการสอนอยู่ ในท้องถิ่นนั้น 3. เป็นผู้ใหญ่พอสมควร 4. ทำการสอนได้ตลอดเวลาใน ช่วงที่เปิดสอน 5. มีวุฒิไม่ต่ำกว่า ป.กศ. หรือ เทียบเท่า 6. มีประสบการณ์และความ สามารถที่จะสอนได้ 7. ผ่านการฝึกอบรมและได้รับ ประกาศนียบัตรการสอน		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรส่งผลกระทบต่อกระบวนการ
2. ครูผู้สอน (ต่อ)	ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ใน เขตการศึกษา 2 8. เสียสละ 9. รักการสอน 10. อ่อนน้อม 11. ซื่อสัตย์ 12. ตรงต่อเวลา 13. รับผิดชอบในหน้าที่ 14. มีความประพฤติดี 15. มีมนุษยสัมพันธ์ดี 16. มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ 17. เป็นที่รู้จักและรักใคร่นับถือ สำหรับประชาชน 18. เข้าใจขนบธรรมเนียม ประเพณีของประชาชนเป็น อย่างดี 19. เข้าใจปัญหาของประชาชนใน ท้องถิ่น		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้ส่งผล ต่อกระบวนการ
2. ครูผู้สอน (ต่อ)	20. ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น 21. ไม่มีอายุสูงเกินไปหรือขาด ความกระตือรือร้น 22. ไม่ยึดถือวิธีสอนแบบสอนเด็ก หรือแบบเก่า 23. มีปรัชญาหรือเข้าใจความ มุ่งหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จ 24. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของ ประชาชนทั้งด้านส่วนตัวและ ด้านอาชีพ 25. มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ของประชาชนพอสมควร 26. สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ดี พอสมควร		
3. สิ่งอำนวยความสะดวก	ลักษณะของโรงเรียนหรือสถานที่ เรียนควรจะได้ 1. ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีจำนวนผู้ไม่รู้ หนังสือสูง 2. ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีผู้ไม่รู้หนังสือ สนใจเข้าเรียนมากพอสมควร		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรส่งผล ต่อกระบวนการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)	3. ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่ไปตรวจเยี่ยม พิเศษหรือการไปให้คำแนะนำ เพิ่มเติมได้ 4. ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีงาม 5. ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของชุมชน 6. ตั้งอยู่ในจุดที่มีความปลอดภัยใน การเดินทางไป-กลับของ นักศึกษา 7. ห้องเรียนมีความสะอาด 8. อากาศถ่ายเทได้ดี 9. ไม่ร้อนอบอ้าว 10. ปราศจากสิ่งรบกวน 11. มีการตกแต่งพอสมควร 12. มีภาพและพระบรมฉายาลักษณ์ ติดไว้ในที่อันควร 13. มีน้ำดื่มและน้ำใช้อย่างพอเพียง 14. มีหนังสือ จุลสาร วารสาร หรือ หนังสือพิมพ์บ้าง ตามความ เหมาะสม 15. มีไฟฟ้าหรือตะเกียงที่ให้ แสงสว่างอย่างเพียงพอ		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะส่งผลดี ต่อกระบวนการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (ทอ)	16. มีโต๊ะ เก้าอี้ ม้านั่งหรือที่นั่งพอเพียงกับจำนวนนักศึกษา 17. มีหลักสูตรและคู่มือครูเพื่อให้ครูผู้สอนใช้ 18. มีคู่มือการดำเนินงานสำหรับครูผู้สอนใช้ 19. มีแบบเรียนหรือแผนเรียนและแบบฝึกหัดสำหรับนักศึกษาอย่างเพียงพอ 20. มีข้อทดสอบสำหรับใช้ในการทดสอบนักศึกษาอย่างพอเพียง 21. มีอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นพอสมควร เช่น แผนที่ ลูกโลก แผนภูมิ หุ่นจำลอง เป็นต้น 22. มีอุปกรณ์ที่ให้ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอนพอสมควร เช่น แฉกติดภาพที่แขวนหรือที่ตั้งอุปกรณ์การสอนที่เขียนกระดาน เป็นต้น		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้ ส่งผลคือ ต่อกระบวนการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)	23. นอกจากแบบเรียนหรือแผ่น เรียนที่แจกให้นักศึกษาแล้ว ยังมีสื่อการสอนอื่น ๆ สำหรับใช้ ประกอบการเรียนด้วย 24. มีวัสดุทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ ตาม ความจำเป็น 25. อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์มี ลักษณะที่จัดหรือเคลื่อนย้ายได้ อย่างเหมาะสมกับกิจกรรม การเรียนการสอน 26. มีผู้นำห้องเรียนหรือวิทยากรที่ให้ การสนับสนุนในการดำเนินงาน 27. ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้ ตามความจำเป็น 28. มีเวลาในการเรียนการสอน ทั้งหมดไม่น้อยกว่า 224 ชั่วโมง 29. มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การดำเนินงาน บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของ โครงการ		

2. การกำหนดเกณฑ์ของกระบวนการ

โปรดพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุนของการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียนในปีงบประมาณ 2526 ที่ท่านรับผิดชอบอยู่นี้ แล้วกรุณาตอบว่าเรื่องราวในแต่ละเกณฑ์มีระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็นและระดับที่ควรจะเป็นผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น (นักศึกษา ครูผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวก) มากน้อยเพียงใด ตามวิธีตอบที่ได้ทำมาแล้ว

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ	สิ่งที่ครูผู้สอนหรือโรงเรียนควรจะทำปฏิบัติ 1. มีแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 2. การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ 3. จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานไว้ตลอดระยะเวลาของโครงการ 4. ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในปฏิทิน 5. มีข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับชุมชนอย่างพอเพียง 6. ใช้ข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	7. จัดทำหรือจัดหาแบบฟอร์มที่ จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงาน อย่างครบถ้วน		
	8. จัดทำงานธุรการ กรอกแบบ ฟอร์มหรือจัดระบบเอกสาร ต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ		
	9. มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่ แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน และ การรับนักศึกษาอย่างทั่วถึง		
	10. การรับสมัครเป็นไปอย่าง สะดวกและง่ายสำหรับนักศึกษา		
	11. มีการประเมินให้นักศึกษา เข้าใจนโยบายและเรื่องราว เกี่ยวกับการดำเนินงานการ ศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้น พื้นฐาน		
	12. เก็บเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ไว้เป็นสัดส่วนและเป็นระเบียบ เรียบร้อย สะดวกแก่การใช้หรือ การตรวจสอบ		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	13. จัดหาหรือเบิกวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ใช้อย่างเพียงพอตามความ จำเป็น		
	14. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เกิด ประโยชน์อย่างคุ้มค่า		
	15. เก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์อย่าง ถูกต้อง มีระเบียบและปลอดภัย		
	16. ซ่อมแซมและบำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์ให้มีสภาพใช้งานได้ อยู่เสมอ		
	17. จัดทำทะเบียน บัญชี และ เอกสารเกี่ยวกับการพัสดุ ถูกต้องตามระเบียบและเป็น ปัจจุบัน		
	18. ตรวจสอบเอกสาร บัญชี และ พัสดุต่าง ๆ อยู่เสมอ		
	19. จัดทำบัญชีเรียกชื่อ ทะเบียน นักศึกษา และระเบียบต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ		
	20. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อ ความมั่นคงของชาติ		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	21. ส่งเสริมการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับศาสนา		
	22. ส่งเสริมการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ และราชวงศ์จักรี		
	23. ติดตามผลนักศึกษาที่มาสายหรือ ขาดเรียนบ่อย ๆ อยู่เป็น ประจำ		
	24. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความ เป็นประชาธิปไตยให้กับ นักศึกษา		
	25. จัดหาหนังสือพิมพ์ วารสารและ หนังสือเพื่อความรู้ ความ บันเทิงให้นักศึกษาและ คณาจารย์		
	26. จัดบริการแนะแนวให้กับ นักศึกษา		
	27. จัดให้มีการช่วยเหลือนักศึกษาที่ เรียนช้าและมีปัญหา		
	28. จัดให้มีการส่งเสริมนักศึกษา ที่เรียนดี		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	29. จัดบริการแนะนำเกี่ยวกับการ ระวังรักษาอนามัย สุขภาพ และความปลอดภัยจาก ภัยอันตรายต่าง ๆ		
	30. บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด และถูกสุขลักษณะ		
	31. มีแผนการปฏิบัติงานร่วมกับ ชุมชน		
	32. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับ ชุมชน		
	33. จัดให้มีกิจกรรมร่วมกับสถาบัน หรือหน่วยงานอื่น		
	34. ทำรายงานเสนอต่อศึกษา ธิการอำเภอ เมื่อมีเหตุ การณ์ไม่ปกติเกิดขึ้น		
	35. ขออนุญาตจัด เปลี่ยนแปลง หรือองค์กิจกรรมต่าง ๆ อย่าง ถูกต้องตามระเบียบ		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	36. ไปประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ ของศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัด หรือ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ตามที่กำหนดไว้		
2. การเรียน การสอน	สิ่งที่ครูสอนควรจะทำปฏิบัติ 1. ใช้เวลาสอนของแต่ละครั้ง อย่างเต็มที่ 2. ปฏิบัติตามหลักสูตร คู่มือครู และแผนการสอนอย่าง เคร่งครัด 3. ใช้แบบเรียนหรือแผ่นเรียนได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม 4. ใช้สื่อการสอนอื่น ๆ ประกอบ บทเรียนด้วย 5. ใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ประกอบ การเรียนตามความเหมาะสม 6. ใช้แหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ใน ชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อ การเรียนการสอน		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
2. การเรียน การสอน (ต่อ)	7. เชื้อวิทยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมา ช่วยเหลือในด้านการเรียน การสอน		
	8. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร		
	9. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมความสามารถของ นักศึกษาแต่ละคน		
	10. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องตามสภาพการณ์ของ ท้องถิ่น		
	11. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับความพร้อม ความ สนใจ ปัญหา และความ ต้องการของนักศึกษา		
	12. จัดกิจกรรมให้นักศึกษารู้จักคิด ใช้เหตุผล ตัดสินใจ และรู้จัก แก้ปัญหาด้วยตนเอง		
	13. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
2. การเรียน การสอน (ต่อ)	14. จัดกิจกรรมที่นำไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้		
	15. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ นอกห้องเรียน		
	16. ยืดหยุ่นเวลาเรียนได้อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์		
	17. แจกแผ่นเรียนให้นักศึกษาทัน ตามเวลาที่สอนเรื่องนั้น ๆ		
	18. สามารถชักจูงใจให้นักศึกษา ร่วมอภิปรายกลุ่มได้		
	19. เปิดโอกาสให้นักศึกษาใช้วิธี การประชาธิปไตยอย่างเต็มที่		
	20. ให้กำลังใจผู้เรียนในการเรียน ตามความเหมาะสม		
	21. นำนักศึกษาไปคหองเรียนอื่น ๆ ที่จัดกิจกรรมได้ดีเมื่อมีโอกาส		
	22. คัดเลือก และ/หรือ จัดทำ แผ่นเรียนเพิ่มเติมให้เหมาะสม กับสภาพปัญหาของท้องถิ่น		
	23. ทำข้อทดสอบระหว่างสอนขึ้นไว้ สำหรับตนเอง		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
2. การเรียน การสอน (ต่อ)	24. แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี พอสมควร		
	25. ทำการประเมินผลก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังเรียนได้ ตามแผนการปฏิบัติงานที่ได้ วางไว้		
	26. ใช้ผลการทดสอบให้เป็น ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน		
	27. ทำการทดสอบ ตรวจให้คะแนน กรอกคะแนน รวมคะแนน แปลผล แจกผลและบันทึกผล การทดสอบนักศึกษาไว้เป็น หลักฐานอย่างเรียบร้อย		
	28. ติดตามคู่วิเคราะห์ความเป็นอยู่ที่บ้าน ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ		
	29. สรุปและรายงานผลการศึกษา ให้เบื้องบนทราบตามระเบียบ		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
3. การ สนับสนุน	ความร่วมมือและการสนับสนุนที่โรงเรียนควรจะได้รับ 1. ได้รับหลักสูตร คู่มือครู แผนเรียน แบบฝึกหัด และข้อทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนทันตามเวลาที่จะใช้ 2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจัดส่งแบบฟอร์ม วัสดุและอุปกรณ์ให้ใช้ได้ตามความจำเป็น 3. ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดหรือของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอไปเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ 4. ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนจ่ายไว้ประจำโดยมิได้ขาด 5. เบิกเงินหรือพัสดุจากหน่วยงานเบื้องต้นได้โดยสะดวก รวดเร็ว 6. เมื่อชักข้อหรือประสบปัญหาในเรื่องใด จะได้รับการสนับสนุน		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น
3. การ สนับสนุน (ต่อ)	และความร่วมมือจากชุมชนเป็น อย่างดี 7. ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าการ ประถมศึกษา หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนและความ ร่วมมือเป็นอย่างดี 8. มีความคล่องตัวในการปฏิบัติ งานตามโครงการ 9. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดจัดประชุมครูผู้สอน เดือนละ 1 ครั้ง		

การกำหนดเกณฑ์ของผลผลิต

3. การกำหนดเกณฑ์ของผลผลิต

โปรดพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งเป็นผลผลิตของการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในปีงบประมาณ 2526 ที่ท่านรับผิดชอบอยู่นี้ แล้วกรุณาตอบว่าเรื่องราวในแต่ละเกณฑ์มีระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น และระดับที่ควรจะได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและจากกระบวนการรวมกัน มากน้อยเพียงไร ตามวิธีตอบที่ได้ทำมาแล้ว

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและจากกระบวนการรวมกัน
1. ความรู้	ความรู้กันต่าง ๆ ที่ผู้จบหลักสูตรควรจะได้รับพอสมควร - อาชีพและการพัฒนาอาชีพ - อนามัยและการวางแผนครอบครัว - เศรษฐกิจในครอบครัว - หน้าที่พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม - ความเคลื่อนไหวและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในสังคม - แหล่งทรัพยากรและบริการในชุมชน		

สิ่งที่จะประเมิน	เกณฑ์	ระดับ สภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้นและ จากกระบวนการรวมกัน
2. ทักษะ	ทักษะที่ผู้จบหลักสูตรได้รับพอที่จะนำไป ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 1. การฟังภาษาไทย 2. การพูดภาษาไทย 3. การอ่านภาษาไทย 4. การเขียนภาษาไทย 5. การคิดเลข 6. การใช้บริการของชุมชน 7. การแก้ปัญหาของตนเอง 8. การแก้ปัญหาของสังคม 9. การทำงานเป็นหมู่คณะ 10. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายใน บ้าน 11. การปรับปรุงสภาพแวดล้อม ในท้องถิ่น 12. การเลือกเทคโนโลยีใหม่มาใช้		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับ สภาพการณ์ ที่ควรจะเป็น	ระดับที่ควรจะได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้นและ จากกระบวนการรวมกัน
3. ทศนคติ	ทศนคติและคุณลักษณะที่ผู้จบหลักสูตรพึงมี 1. รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 2. มีทศนคติที่ดีต่อการศึกษา 3. มีทศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ 4. มีทศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ 5. มีทศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันของ มนุษย์ 6. มีความสำนึกและความภูมิใจใน ความเป็นไทย 7. ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ 8. ยอมรับในความเปลี่ยนแปลงในทาง ที่ดีขึ้นของสังคม 9. รับผิดชอบ 10. ซื่อสัตย์ 11. ขยัน 12. อดทน 13. มีวินัยในตนเอง		

ก่อนขึ้นแบบสอบถาม โปรดตรวจทานอีกครั้งหนึ่งว่าท่านได้ตอบทั้ง 2 ข้อแล้วหรือยัง

ขอบคุณมาก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1 มิถุนายน 2526

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ศึกษาธิการอำเภอ ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ เจ้าหน้าที่ประสานงานการศึกษาผู้ใหญ่
ระดับอำเภอ หรือครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน

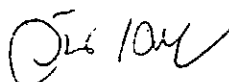
ควยข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การประเมินโครงการการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต ทั้งนี้มีรองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์
จิตพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โศทรบรรเทา และ รองศาสตราจารย์
ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ควบคุม ในการนี้ข้าพเจ้ามี
ความประสงค์ที่จะทราบว่าการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภท
ชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 ของปีงบประมาณ 2526 ที่กำลังจะจบหลักสูตรอยู่นี้ โรงเรียน
ศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จได้ปฏิบัติงานเกิดผลดีมาน้อยเพียงไร มีปัญหา อุปสรรค และขอ
เสนอแนะที่เป็นประโยชน์ประการใดบ้าง

เพราะพิจารณาเห็นว่าท่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและรับผิดชอบการ
ดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานอยู่โดยตรง จึงใคร่ขอความร่วมมือจาก
ท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ คำตอบของท่านจะได้รับการวิเคราะห์ เสนอผลโดย
ส่วนรวม และนำไปใช้ในการปรับปรุงการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียนของเขต
การศึกษา 2 ต่อไป

เมื่อท่านตอบเรียบร้อยแล้ว ขอให้ไปจัดส่งแบบสอบถามคืนให้กับหัวหน้างาน
การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือในการตอบแบบ
สอบถามอย่างจริงใจจากท่านเท่านั้น ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ (อย่างสูง)

(นายวัน เกษพิชัย)

นิสิตปริญญาการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามการประเมินสภาพการวัดเป็นอยู่
โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน
เขตการศึกษา 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะขอให้ท่านประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ของระบบการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 ของปีงบประมาณ 2526

ในที่นี้ ปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในระบบการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดมุ่งหมายที่ไต่ถามไว้ เช่น นักศึกษา ครูผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ทั่วไป หลักสูตร คู่มือครู แผนเรียน ข้อทดสอบ สื่อการสอน งบประมาณ เวลา ฯลฯ

กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงานของระบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการจัดการ การเรียน การสอน และการสนับสนุน ว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ผลผลิต หมายถึง สิ่งที่ได้ออกมาเมื่อจบกระบวนการการดำเนินงานของระบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 2 อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้ที่จบหลักสูตร

ขอให้ท่านพิจารณาเกณฑ์ในการประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วตอบแบบสอบถามข้อละ 2 ประเด็น คือ ตอบทั้ง 2 ของทางขวามือ ดังนี้

1. วิธีตอบข้อแรก (ระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่)

โปรดตอบโดยการเขียนเลข 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ลงในช่อง "ระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่" เพียงเลขเดียว ตัวเลข 1 - 5 มีความหมายดังนี้

1. หมายความว่า ไม่จริงอย่างยิ่ง
2. หมายความว่า ไม่จริง
3. หมายความว่า ไม่แน่ใจ
4. หมายความว่า จริง
5. หมายความว่า จริงอย่างยิ่ง

ใช้วิธีตอบเช่นเดียวกันทั้งในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และ ผลผลิต

2. วิธีตอบข้อที่สอง (ระดับที่ส่งผลคือ.....หรือได้รับผลดีจาก.....)

โปรดตอบโดยการเขียนเลข 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ลงในช่อง "ระดับที่ส่งผลดีต่อกระบวนการ" (ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น) หรือ "ระดับที่ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น" (ในการประเมินกระบวนการ) หรือ "ระดับที่ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและจากกระบวนการรวมกัน" (ในการประเมินผลผลิต) เช่นเดียวกับวิธีตอบในข้อแรก เลข 1 - 5 มีความหมายดังนี้

1. หมายความว่า ไม่ส่งผลดีหรือไม่ได้รับผลดีเลย
2. หมายความว่า ส่งผลดีหรือได้รับผลดีเล็กน้อย
3. หมายความว่า ส่งผลดีหรือได้รับผลดีปานกลาง
4. หมายความว่า ส่งผลดีหรือได้รับผลดีค่อนข้างมาก
5. หมายความว่า ส่งผลดีหรือได้รับผลดีอย่างเต็มที่

หากท่านพบว่ามีปัญหาหรือมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ขอให้โปรดเขียนปัญหาและข้อเสนอแนะของท่านลงในช่องว่างตอนท้ายของแต่ละตอน

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผลถึง ต่อกระบวนการ
นักศึกษา	1. อายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ	5	4
	2. หู ตา หรือสภาพทางร่างกายไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน	4	4
	3. ปลื้มทักมาเรียนได้	3	5
	<u>ปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษา</u>		
	1. มาเรียนสายกันมาก		
	2. พื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน		
	3. วัยแตกต่างกัน		
	4.		
	5.		
	<u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u>		
	1. รับเฉพาะผู้ที่มีเวลาว่าง		
	2. ไม่ควรรับผู้จบ ป.4 แล้ว		
	3. รับเฉพาะผู้ที่มีอายุไล่เลี่ยกัน		
	4.		
	5.		

1. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น

โปรดพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับนักศึกษา ครูผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวก ของ
การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในปีงบประมาณ 2526
ที่ท่านรับผิดชอบอยู่ แล้วกรุณาคอบว่าเรื่องราวในแต่ละเกณฑ์มีระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ และ
ระดับที่ส่งผลต่อการกระบวนการ (การจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุน) ตามที่
ปฏิบัติไ้จริงมากน้อยเพียงไร มีปัญหา และขอเสนอแนะประการใดบ้าง ตามวิธีตอบที่ได้อธิบาย
ไปแล้ว

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผลต่อ กระบวนการ
1. นักศึกษา	คุณสมบัติของนักศึกษา 1. อายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 2. ไม่มีโอกาสเรียนในภาคกลางวันหรือ ไม่เคยเข้าโรงเรียน หรือเคยเข้า โรงเรียนแล้ว แต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 (สำหรับผู้ที่เรียนจบชั้นประถม ศึกษาปีที่ 4 หรือหลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานแล้ว แต่เดิม ไม่สามารถฟัง พูด อ่าน หรือ เขียนภาษาไทยได้ดีเพียงพอ อาจจะ ได้รับพิจารณาให้เข้าเรียนได้เป็นกรณี พิเศษ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของโรงเรียน) 3. ไม่สามารถฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ภาษาไทยได้		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผล ต่อกระบวนการ
1. นักศึกษา (ต่อ)	4. หู ตา หรือสภาพทางร่างกายไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน 5. ไม่เป็นผู้มีจิตพินเพื่อนหรือวิกลจริต 6. ไม่เป็นโรคติดต่ออันตรายหรือโรคอื่นใดอันเป็นที่น่ารังเกียจ 7. มีความประสงค์ที่จะเรียน 8. ประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่น 9. มีเวลาที่จะมาเรียนได้ตลอดช่วงที่เปิดเรียน		
	<u>ปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษา</u>		
	1. 2. 3. 4. 5.		
	<u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u>		
	1. 2. 3. 4. 5.		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผลดี ต่อกระบวนการ
2. ครูผู้สอน	คุณสมบัติของครูผู้สอน 1. สัมผัสใจและเต็มใจที่จะทำการสอน 2. มีภูมิสำเนาหรือทำการสอนอยู่ในท้องถิ่นนั้น 3. เป็นผู้ใหญ่อุปถัมภ์ 4. ทำการสอนได้ตลอดเวลาในช่วงที่เปิดสอน 5. มีวุฒิไม่ต่ำกว่า ป.กศ. หรือเทียบเท่า 6. มีประสบการณ์และความสามารถที่จะสอนได้ 7. ผ่านการฝึกอบรมและได้รับประกาศนียบัตรการสอนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 2 8. เสียสละ 9. รักการสอน 10. อุดม 11. ซื่อสัตย์ 12. ตรงต่อเวลา 13. รับผิดชอบในหน้าที่ 14. มีความประพฤติดี		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผลถึง ต่อกระบวนการ
2. ครูผู้สอน (ต่อ)	15. มีมนุษยสัมพันธ์ 16. มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ พอสมควร 17. เป็นที่รู้จักและรักใคร่นับถือสำหรับ ประชาชน 18. เข้าใจขนบธรรมเนียม ประเพณี ของประชาชนเป็นอย่างดี 19. เข้าใจปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น 20. ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น 21. ไม่มีอายุสูงเกินไปหรือขาดความ กระตือรือร้น 22. ไม่ยึดถือวิธีสอนแบบสอนเจ๊กหรือ แบบเก่า 23. มีปรัชญาหรือเข้าใจความมุ่งหมาย ของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ 24. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของ ประชาชนทั้งด้านส่วนตัวและด้าน อาชีพ 25. มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนพอสมควร		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผล ต่อกระบวนการ
2. ครูผู้สอน (คอ)	26. สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้ดี พอสมควร <u>ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน</u> 1. 2. 3. 4. 5. <u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u> 1. 2. 3. 4. 5.		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผล ต่อกระบวนการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก ความ สะดวก	ลักษณะของโรงเรียนหรือสถานที่เรียน 1. ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือสูง. 2. ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีผู้ไม่รู้หนังสือสนใจเขาเรียนมากพอสมควร 3. ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่ไปตรวจเยี่ยมพิเศษหรือการไปให้คำแนะนำเพิ่มเติมได้ 4. ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีงาม 5. ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของชุมชน 6. ตั้งอยู่ในจุดที่มีความปลอดภัยในการเดินทางไป-กลับของนักศึกษา 7. ห้องเรียนมีความสะอาด 8. อากาศถ่ายเทได้ 9. ไม่ร้อนอบอ้าว 10. ปราศจากสิ่งรบกวน 11. มีการตกแต่งพอสมควร 12. มีภาพและพระบรมฉายาลักษณ์ติดไว้ในที่อันควร		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผล ต่อกระบวนการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)	13. มีน้ำดื่มและน้ำใช้อย่างพอเพียง 14. มีหนังสือ จุลสาร วารสาร หรือหนังสือพิมพ์บาง ตามความเหมาะสม 15. มีไฟฟ้าหรือตะเกียงที่ให้แสงสว่างอย่างเพียงพอ 16. มีโต๊ะ เก้าอี้ ม้านั่งหรือที่นั่งพอเพียงกับจำนวนนักศึกษา 17. มีหลักสูตรและคู่มือครูเพื่อให้ครูผู้สอนใช้ 18. มีคู่มือการดำเนินงานสำหรับครูผู้สอนใช้ 19. มีแบบเรียนหรือแผนเรียนและแบบฝึกหัดสำหรับนักศึกษาอย่างพอเพียง 20. มีข้อทดสอบสำหรับใช้ในการทดสอบนักศึกษาอย่างพอเพียง 21. มีอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นพอสมควร เช่น แผนที่ ลูกโลก แผนภูมิ หุ่นจำลอง เป็นต้น		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผล ต่อกระบวนการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)	22. มีอุปกรณ์ที่ให้ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์การสอนพอสมควร เช่น แฉกติกาฟ ที่แขวนหรือที่ตั้งอุปกรณ์การสอน ที่เขียนกระดาน เป็นต้น 23. นอกจากแบบเรียนหรือแผนเรียนที่แจกให้นักศึกษาแล้ว ยังมีสื่อการสอนอื่น ๆ สำหรับใช้ประกอบการเรียนด้วย 24. มีวัสดุสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามความจำเป็น 25. อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์มีลักษณะที่จัดหรือเคลื่อนย้ายได้อย่างเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน 26. มีผู้นำห้องเรียนหรือวิทยากรที่ได้การสนับสนุนในการดำเนินงาน 27. ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้ตามความจำเป็น 28. มีเวลาในการเรียนการสอนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 224 ชั่วโมง		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ส่งผลต่อ กระบวนการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)	29. มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ <u>ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่เรียนและสิ่งอำนวยความสะดวก</u> 1. 2. 3. 4. 5. ๗ <u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u> 1. 2. 3. 4. 5.		

2. การประเมินกระบวนการ

โปรดพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับการจัดการ การเรียนการสอน และการสนับสนุนของการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในปีงบประมาณ 2526 ที่ท่านรับผิดชอบอยู่นี้ แล้วกรุณาตอบว่าเรื่องราวในแต่ละเกณฑ์มีระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ และระดับที่ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น (นักศึกษา ครูสอน และสิ่งอำนวยความสะดวก) ตามที่ปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงไร มีปัญหา และข้อเสนอแนะประการใดบ้าง ตามวิธีตอบที่ได้นำมาแล้ว

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ	สิ่งที่ครูสอนหรือโรงเรียนปฏิบัติ - มีแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน - การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ - จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานไว้ตลอดระยะเวลาของโครงการ - ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในปฏิทิน - มีข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับชุมชนอย่างพอเพียง - ใช้ข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	7. จัดทำหรือจัดทำแบบฟอร์มที่จำเป็น ต้องใช้ในการดำเนินงานอย่าง ครบถ้วน		
	8. จัดทำงานธุรการ กรอกแบบฟอร์ม หรือจัดระบบเอกสารต่าง ๆ ให้ เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ		
	9. มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการ ดำเนินงานการศึกษายุทธวิธีแบบ เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานและการรับ นักศึกษาอย่างทั่วถึง		
	10. การรับสมัคร เป็นไปอย่างสะดวก และง่ายสำหรับนักศึกษา		
	11. มีการประณามิเทศให้นักศึกษา เข้าใจนโยบายและเรื่องราว เกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษา ผู้ใหญแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน		
	12. เก็บเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐานและเป็นระเบียบ เรียบร้อย สะดวกแก่การใช้หรือ การตรวจสอบ		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	13. จัดหาหรือเบิกวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้อย่างเพียงพอตามความ จำเป็น		
	14. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เกิด ประโยชน์อย่างคุ้มค่า		
	15. เก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์อย่างถูกต้อง มีระเบียบและปลอดภัย		
	16. ซ่อมแซมและบำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์ให้มีสภาพใช้การได้ดี อยู่เสมอ		
	17. จัดทำทะเบียน บัญชี และเอกสาร เกี่ยวกับการพัสดุ ถูกต้องตาม ระเบียบและเป็นปัจจุบัน		
	18. ตรวจสอบเอกสาร บัญชี และ พัสดุต่าง ๆ อยู่เสมอ		
	19. จัดทำบัญชีเรียกชื่อ ทะเบียน นักศึกษาและระเบียบต่าง ๆ ให้ เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ		
	20. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อความ มั่นคงของชาติ		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	21. ส่งเสริมการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับศาสนา		
	22. ส่งเสริมการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ และ ราชวงศ์จักรี		
	23. ติดตามผลนักศึกษาที่มาสาย หรือขาดเรียนบ่อย ๆ อยู่ เป็นประจำ		
	24. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความ เป็นประชาธิปไตยให้กับ นักศึกษา		
	25. จัดหาหนังสือพิมพ์ วารสาร และหนังสือเพื่อความรู้ ความบันเทิงให้แก่ นักศึกษาและผู้สนใจ		
	26. จัดบริการแนะแนวให้กับ นักศึกษา		
	27. จัดให้มีการช่วยเหลือ นักศึกษาที่เรียนช้าและมีปัญหา		
	28. จัดให้มีการส่งเสริม นักศึกษาที่เรียนดี		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (ต่อ)	29. จัดบริการแนะนำเกี่ยวกับ การระวังรักษานามัย สุขภาพ และความปลอดภัยจาก ภัยอันตรายต่าง ๆ 30. บริการนำคิมน้ำใช้ที่สะอาดและ ถูกสุขลักษณะ 31. มีแผนการปฏิบัติงานร่วมกับ ชุมชน 32. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน 33. จัดให้มีกิจกรรมร่วมกับสถาบัน หรือหน่วยงานอื่น 34. ทำรายงานเสนอต่อศึกษาธิการ อำเภอ เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปกติ เกิดขึ้น 35. ขออนุญาตจัด เปลี่ยนแปลง หรือ งดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ตามระเบียบ 36. ไปประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ของ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดหรือสำนักงานศึกษาธิการ อำเภอ ตามที่กำหนดไว้		

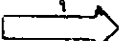
สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น
1. การจัดการ (คอ)	<u>ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ</u> 1. 2. 3. 4. 5. <u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u> 1. 2. 3. 4. 5.		
2. การเรียน การสอน	<u>สิ่งที่ครูสอนปฏิบัติ</u> 1. ระยะเวลาสอนของแต่ละครั้ง อย่างเต็มที่ 2. ปฏิบัติตามหลักสูตร คู่มือครูและ แผนการสอนอย่างเคร่งครัด 3. ใช้แบบเรียนหรือแผนเรียนได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยนี้เองคน
2. การเรียน การสอน (ต่อ)	4. ใช้สื่อการสอนอื่น ๆ ประกอบ บทเรียนด้วย		
	5. ใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ประกอบ บทเรียนตามความเหมาะสม		
	6. ใช้แหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอน		
	7. เชิญวิทยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมา ช่วยเหลือในด้านการเรียน การสอน		
	8. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร		
	9. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมความสามารถของ นักศึกษาแต่ละคน		
	10. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องตามสภาพการณ์ของ ท้องถิ่น		
	11. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับความพร้อม ความ สนใจ ปัญหา และความต้องการ ของนักศึกษา		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
2. การเรียน การสอน (ต่อ)	12. จัดกิจกรรมให้นักศึกษารู้จัก ใช้เหตุผลตัดสินใจและรู้จัก แก้ปัญหาด้วยตนเอง		
	13. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง		
	14. จัดกิจกรรมที่นำไปใช้ในวิถี ประจำวันได้		
	15. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ นอกห้องเรียน		
	16. ยืดหยุ่นเวลาเรียนได้อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์		
	17. แจกแผ่นเรียนให้นักศึกษาทันตาม เวลาที่สอนเรื่องนั้น ๆ		
	18. สามารถชักจูงใจให้นักศึกษา รวมอภิปรายกลุ่มได้		
	19. เปิดโอกาสให้นักศึกษาใช้วิธีการ ประชาธิปไตยอย่างเต็มที่		
	20. ให้ความสำคัญเรียนในการเรียน ตามความเหมาะสม		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
2. การเรียน การสอน (ต่อ)	21. นำนักศึกษาไปคูห้องเรียนอื่น ๆ ที่จัดกิจกรรมใดก็ได้เมื่อมีโอกาส 22. คัดเลือก และ/หรือจัดทำ แผนเรียนเพิ่มเติมให้เหมาะสม กับสภาพปัญหาของท้องถิ่น 23. ทำขอทดสอบระหว่างสอนชั้นใช้ สำหรับตนเอง 24. แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ พอสมควร 25. ทำการประเมินผลก่อนเรียน ขณะเรียนและหลังเรียนได้ ตามแผนการปฏิบัติงานที่ได้วางไว้ 26. ใช้ผลการทดสอบให้เป็น ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน 27. ทำการทดสอบ ตรวจให้คะแนน การออกคะแนน รวมคะแนน แปลผล แจกผลและบันทึกผลการ ทดสอบนักศึกษาไว้เป็นหลักฐาน อย่างเรียบร้อย		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผล จากปัจจัยเบื้องต้น
2. การเรียน การสอน (ต่อ)	28. ติดตามดูชีวิตความเป็นอยู่ที่บ้าน ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 29. สรุปและรายงานผลการศึกษา หาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน 1. 2. 3. 4. 5. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง 1. 2. 3. 4. 5.		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
3. การ สนับสนุน	ความร่วมมือและการสนับสนุน ที่โรงเรียนได้รับ 1. ได้รับหลักสูตร คู่มือครู แผนเรียน แบบฝึกหัด และขอทดสอบ ก่อนเรียน-หลังเรียนทันตามเวลา ที่จะใช้ 2. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดจัดส่งแบบฟอร์ม วัสดุและ อุปกรณ์ให้ใช้ได้ตามความจำเป็น 3. ศึกษาวิเคราะห์ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด หรือของสำนักงานศึกษาธิการ อำเภอ ไปเยี่ยมเยียนให้คำ แนะนำอย่างสม่ำเสมอ 4. ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุน ไว้ประจำโดยมิได้ขาด 5. เบิกเงินหรือพัสดุจากหน่วยงาน เมืองบนได้โดยสะดวก รวดเร็ว 6. เมื่อชักข้อหรือประสบปัญหาใน เรื่องใด จะได้รับการสนับสนุน 		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น
3. การ สนับสนุน (ต่อ)	และความร่วมมือจากชุมชนเป็น อย่างใด 7. ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าการ ประถมศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องให้การ สนับสนุนและความร่วมมือเป็น อย่างใด 8. มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ตามโครงการ 9. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด จัดประชุมครูผู้สอนเดือนละ 1 ครั้ง <u>ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุน</u> 1. 2. 3. 4. 5. <u>ขอเสนอแนะในการปรับปรุง</u> 1. 2. 3. 4. 5.		

3. การประเมินผลผลิต

โปรดพิจารณาเรื่องราวเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งเป็นผลผลิตของการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ในปีงบประมาณ 2526 ที่ท่านรับผิดชอบอยู่นี้ แล้วกรุณาตอบว่า เรื่องราวในแต่ละเกณฑ์มีระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ และระดับที่ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้น และ จากกระบวนการรวมกัน ตามที่ปฏิบัติได้จริงมากน้อยเพียงไร มีปัญหาและขอเสนอแนะประการใดบ้าง ตามวิธีตอนที่ให้มาแล้ว

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดีจากปัจจัยเบื้องต้นและจากกระบวนการรวมกัน
1. ความรู้	ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ผู้จบหลักสูตร ได้รับพอสมควร 1. ค้าชีพและการพัฒนาอาชีพ 2. อนามัยและการวางแผนครอบครัว 3. เศรษฐกิจในครอบครัว 4. หน้าที่พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม 5. ความเคลื่อนไหวและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในสังคม 6. แหล่งทรัพยากรและบริการในชุมชน		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น และจาก กระบวนการรวมกัน
1. ความรู้ (ต่อ)	<u>ปัญหาเกี่ยวกับความรู้</u> 1. 2. 3. 4. 5. <u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u> 1. 2. 3. 4. 5.		
2. ทักษะ	ทักษะที่ผู้จบหลักสูตรได้รับพอที่จะ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 1. การฟังภาษาไทย 2. การพูดภาษาไทย 3. การอ่านภาษาไทย		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น และจาก กระบวนการรวมกัน
2. ทักษะ (ต่อ)	4. การเขียนภาษาไทย 5. การคิดเลข 6. การใช้บริการของชุมชน 7. การแก้ปัญหาของตนเอง 8. การแก้ปัญหาของสังคม 9. การทำงานเป็นหมู่คณะ 10. การปรับปรุงสภาพแวดล้อม ภายในบ้าน 11. การปรับปรุงสภาพแวดล้อม ในท้องถิ่น 12. การเลือกเทคโนโลยีใหม่ มาใช้ <u>ปัญหาเกี่ยวกับทักษะ</u> 1. 2. 3. 4. 5.		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น และจาก กระบวนการรวมกัน
2. ทักษะ (ต่อ)	<u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u> 1. 2. 3. 4. 5.		
3. ทักษะ	ทักษะและคุณลักษณะที่ผู้จบ หลักสูตรพึงมี 1. รักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ 2. มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา 3. มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบ อาชีพ 4. มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ 5. มีทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกัน ของมนุษย์ 6. มีความสำนึกและความภูมิใจใน ความเป็นไทย		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น และจาก กระบวนการรวมกัน
3. ทักษะ (ต่อ)	7. ยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ 8. ยอมรับในความเปลี่ยนแปลง ในทางที่ดีขึ้นของสังคม 9. รับผิดชอบ 10. ขยัน 11. ซื่อสัตย์ 12. อกตัญญู 13. มีวินัยในตนเอง <u>ปัญหาเกี่ยวกับทักษะ</u> 1. 2. 3. 4. 5.		

สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์	ระดับสภาพการณ์ ที่เป็นอยู่	ระดับที่ได้รับผลดี จากปัจจัยเบื้องต้น และจาก กระบวนการรวมกัน
3. ทักษะ (คอ)	<u>ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง</u> 1. 2. 3. 4. 5.		

ก่อนคืนแบบสอบถาม โปรดตรวจทานอีกครั้งหนึ่งว่าท่านได้ตอบทั้ง 2 ช่องแล้วหรือยัง

ขอบคุณมาก

คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน

1. ครูแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาคนละ 1 ชุด
2. ครูชี้แจงให้นักศึกษาทราบว่า ที่ถามก็เพื่อจะนำความคิดเห็นของนักศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ให้ดีขึ้น ถ้านักศึกษาตอบด้วยความตั้งใจและตามความจริงแล้วจะช่วยให้การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในครั้งต่อไปเกิดผลดีต่อประชาชนและท้องถิ่นของนักศึกษามากยิ่งขึ้น คำตอบของนักศึกษาจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและพิจารณาโดยรวม ๆ เท่านั้น จึงไม่ต้องวิตกว่าจะกระทบกระเทือนต่อนักศึกษาแต่อย่างใด
3. ครูอธิบายวิธีตอบแบบสอบถามว่า ครูจะอ่านให้ฟังและอธิบายไปที่ละข้อจนทุกคนเข้าใจให้นักเรียนตอบโดยการเขียนข้อความลงในช่องว่าง (ถ้านักศึกษาเขียนไม่ได้ ให้ครูช่วยเขียนให้ก็ได้) และโดยการนำตัวเลขหน้าข้อความที่ตรงตามความเป็นจริงมาใส่ในช่อง ทางขวามือ
4. สำหรับข้อ 7 ถึง 12 ซึ่งเป็นเรื่องราวของครู หมู่บ้าน และโรงเรียน ขอความกรุณาบอกให้นักศึกษาตอบไปตามความเป็นจริงเหมือน ๆ กันทุกคน
5. ครูตั้งให้นักศึกษาปฏิบัติจนครบตามจำนวนเป็นที่เข้าใจ
6. ไม่กำหนดเวลาในการตอบ
7. ก่อนให้นักศึกษาตอบ กรุณาศึกษาแบบสอบถามและคำแนะนำจนเป็นที่เข้าใจ

แบบสอบถามนักศึกษา
โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน
เขตการศึกษา 2

(นักศึกษาไม่ต้องเขียนในช่องนี้) เลขที่แบบสอบถาม <u>คำชี้แจง</u> โปรดเติมข้อความในช่องว่าง และเขียนหมายเลขหน้าข้อความที่เป็นคำตอบของท่านเอง ลงใน ทางขวามือ <u>ตัวอย่าง</u> เช่น เมื่อผู้ตอบชื่อ อีเสาะ วามิง และเป็น เพศหญิง คำตอบจะเป็นดังนี้ (0) ชื่อ..อีเสาะ..วามิง..... (00) เพศ 1. ชาย 2 2. หญิง <u>คำอธิบาย</u> เลข 2 ใน ก็คือตัวเลขที่อยู่หน้าข้อความ "หญิง" ดังนั้นถ้าผู้ตอบเป็น พชชาย จะได้ คำตอบว่า 1	คอลัมน์ 1 - 3

ต่อไปนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับนักศึกษา

(นักศึกษาไม่
ต้องเขียนใน
ช่องนี้)

1. ชื่อโรงเรียน.....

2. จังหวัด

1. ยะลา

☐

4

2. ปัตตานี

3. นราธิวาส

4. สตูล

3. ชื่อนักศึกษา.....

4. เพศ

1. ชาย

☐

5

2. หญิง

5. อายุ (เศษของปีถ้าเกิน 6 เดือนนับเป็น 1 ปี ถ้าไม่ถึง 6 เดือน คัดทิ้ง)

1. 20 ปี และต่ำกว่า

☐

6

2. 21 - 25 ปี

3. 26 - 30 ปี

4. 31 - 35 ปี

5. 36 - 40 ปี

6. 41 - 45 ปี

7. 46 - 50 ปี

8. 51 ปีขึ้นไป

6. อาชีพ

1. เกษตรกรรม (ทำนา ทำสวน ประมง ฯลฯ)

☐

7

2. ค้าขาย

3. รับจ้าง

4. ให้บริการ (ขับรถ เค็นเรือ นำเที่ยว ฯลฯ)

5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. วุฒิของครูผู้สอน

1. ไม่มีวุฒิต่างครู

☐

8

2. ป. หรือเทียบเท่า

3. ป.กศ., ป.ป. หรือเทียบเท่า

4. ป.กศ.ชั้นสูง, ป.ม. หรือเทียบเท่า

5. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า

8. อายุของครูผู้สอน

1. 21 - 30 ปี

☐

9

2. 31 - 40 ปี

3. 41 - 50 ปี

4. 51 - 60 ปี

9. ประสบการณ์ของครูผู้สอน

1. 5 ปี และน้อยกว่า

☐

10

2. 6 - 10 ปี

3. 11 - 15 ปี

4. 16 - 20 ปี

5. 21 - 25 ปี

6. 26 - 30 ปี

7. 31 ปีขึ้นไป

10. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของนักศึกษา		
1. มี	☐	11
2. ไม่มี		
11. ระยะทางจากโรงเรียนถึงตัวอำเภอ		
1. ภายใน 5 กิโลเมตร	☐	12
2. 5 - 10 กิโลเมตร		
3. มากกว่า 10 กิโลเมตร		
12. ไฟฟ้าที่โรงเรียน		
1. มีใช้	☐	13
2. ไม่มีใช้		
13. ความรู้สึกที่ได้มาเรียน		
.....		
.....		
.....		
14. ความคาดหวังหรือความต้องการ		
.....		
.....		
.....		
15. ปัญหา หรืออุปสรรคในการเรียน		
.....		
.....		
.....		

16. ข้อเสนอนี้

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามหมดเพียงนี้ ขอขอบคุณมาก

ต่อไปสำหรับผู้วิจัยหรือเจ้าหน้าที่กรอกคะแนนสอบหลังเรียน

การอ่าน

14 - 15

การเขียน

16 - 17

เลข

18 - 19

ความรู้ทั่วไป

20 - 21

ความคิด เห็นและทัศนคติ

22 - 23

ขอทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน)

สำหรับ

นักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

คำแนะนำในการบันทึกคะแนนในสมุคตะเป็ยนนักศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

1. วิธีอ่าน

- 1.1 อ่านไม่ได้เลย เขียนเครื่องหมาย X
- 1.2 อ่านเป็นคำ ๆ เขียนเครื่องหมาย ✓
- 1.3 นอกนั้นอ่านได้ถึงระดับใดให้เขียนเลขระดับไว้ เช่น 1, 2, 3 ฯลฯ โดยถือระดับสูงสุดที่อ่านได้
- 1.4 การให้คะแนนระดับ 1 = 5 ระดับ 2 = 10 ระดับ 3 = 15
ระดับ 4 = 20

2. วิธีเขียน

- 2.1 ถ้าเขียนไม่ได้เลย เขียนเครื่องหมาย X
- 2.2 ถ้าเขียนได้บ้าง เขียนเครื่องหมาย ✓
- 2.3 ถ้าเขียนเป็นคำได้ถูกต้อง ให้คิดเป็นคะแนน ข้อละ 1 คะแนน
ถ้าเขียนถูก 5 คำ ก็ได้ 5 คะแนน

3. วิชาคณิตศาสตร์

วิชาคณิตศาสตร์ มี 10 ข้อ ให้คะแนนข้อละ 2 คะแนน รวม 20 คะแนน

4. วิชาความรู้ทั่วไป

วิชานี้มี 10 ข้อ ให้คะแนนข้อละ 2 คะแนน รวม 20 คะแนน

5. วิชาทัศนคติ (เจตคติ) คะแนนเต็ม 15 คะแนน (การบันทึกให้คิดคะแนนเต็ม 20)

ถ้าตอบเห็นด้วย ตรงกับข้อที่เป็นทัศนคติที่ถูกต้อง ให้คะแนน +1 แต่ถ้า
ตอบเห็นด้วยตรงกับข้อที่เป็นทัศนคติที่ผิด ให้คะแนน -1

6. เมื่อได้ทำการวัดผลก่อนการเรียน หรือหลังการเรียนเสร็จแล้วทุกครั้ง ให้กรอก
คะแนนของนักศึกษาแต่ละคนลงในแบบกรอกผลการสอบวัดผลก่อนเรียน - หลังเรียน
ลงในสมุคตะเป็ยนนักศึกษาค่าย

ข้อทดสอบนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ข้อทดสอบการอ่าน

คำแนะนำในการทดสอบ

1. ข้อทดสอบนี้ใช้วัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ให้นักศึกษาอ่านข้อความที่กำหนดให้ จากระดับ 1 - 4 ที่ละคน นักศึกษา
คนใดอ่านข้อความ ระดับใดได้ก็ให้บันทึกไว้
3. ก่อนใช้ข้อทดสอบ ครูต้องศึกษาข้อทดสอบและคำแนะนำให้เข้าใจเสียก่อน

ข้อทดสอบวัดความสามารถทางด้านการอ่าน

ระดับ 1	ปลามาก เงินมาก
ระดับ 2	เราไปละหมาด ทุกวันศุกร์
ระดับ 3	ต้นยางแก่ และพันธุ์ยางไม่ดี ให้น้ำยางน้อย การปลูกยางพันธุ์ดี ให้น้ำยางมากกว่า
ระดับ 4	คันหยงโป เป็นเกาะ ๑ หนึ่ง อยู่ในเขต จังหวัดสตูล ห่างจากชายฝั่งประมาณ 2 กิโลเมตร ตัวเกาะคันหยงโป ยาวประมาณ 5 กิโลเมตร กว้างประมาณ 3 กิโลเมตร อาชีพของชาวบ้าน ได้แก่ การประมง นับเป็นอาชีพที่ขึ้นหน้าขึ้นตา ของชาวคันหยงโป เพราะมีปลาและกุ้งอุดมสมบูรณ์

หมายเหตุ

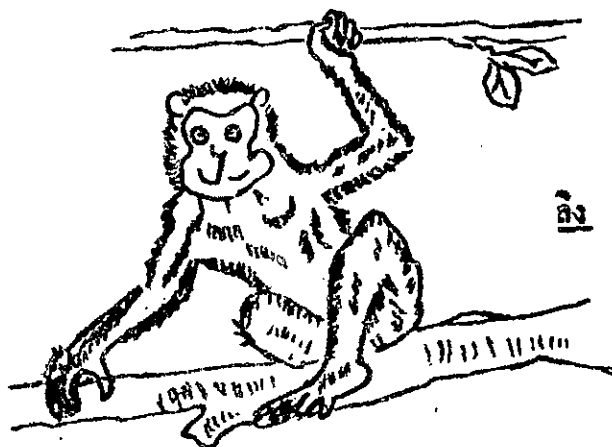
เมื่อจะนำข้อสอบนี้ไปใช้ ควรเขียนตัวอักษรให้มีขนาดเหมาะสมที่จะ
ใช้กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

ข้อทดสอบนักศึกษาใหม่ก่อนเข้าเรียน

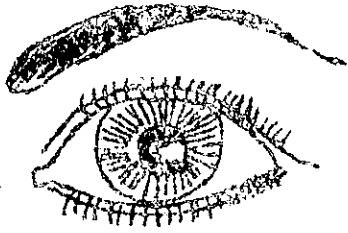
ข้อทดสอบการเขียน

คำแนะนำในการทดสอบ

1. ข้อทดสอบนี้ใช้วัดก่อนเรียน และหลังเรียน
2. ข้อทดสอบนี้มี 20 ข้อ เป็นแบบเติมคำ
3. ในการดำเนินการทดสอบ ให้ครูกำเนนเบอ ดังนี้
 - 3.1 ครูแจกข้อสอบให้นักศึกษาคนละ ๑ ชุด
 - 3.2 ครูชี้แจงว่าครูจะดูว่าใครเขียนเป็นบ้าง ใครเขียนไม่เป็นบ้าง เพื่อจะได้หาทางช่วยให้ทุกคนเขียนเป็น
 - 3.3 ครูอธิบายให้นักศึกษาทราบว่า นักศึกษาจะต้องเขียนคำสั้น ๆ อธิบายภาพว่าเป็นภาพอะไร ? เช่น

- 3.4 ก่อนใช้ข้อทดสอบ ครูต้องศึกษาข้อทดสอบ และแนะนำให้เข้าใจเสียก่อน

eye

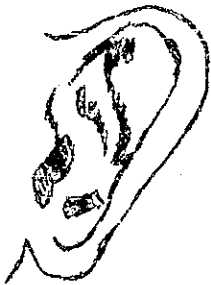
fish

foot

teapot

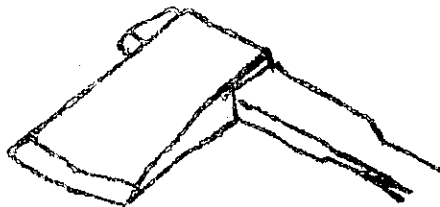
ear

jacket

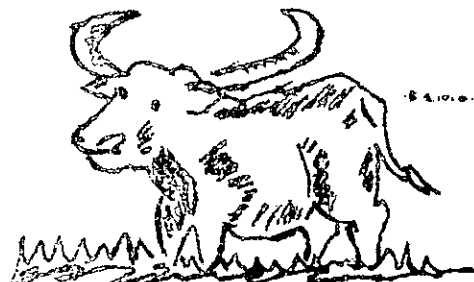
bowl

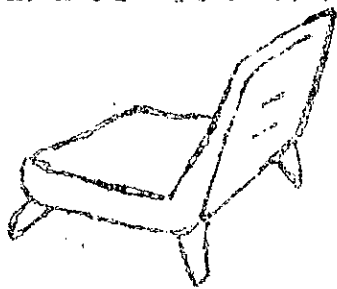
book

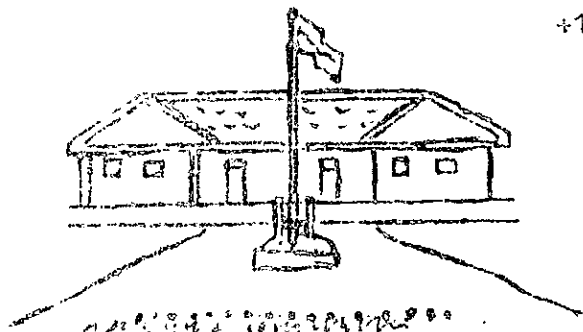
can

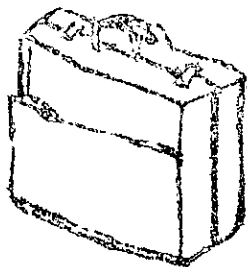
cow

.....

.....

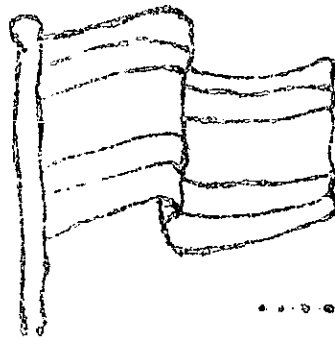
.....

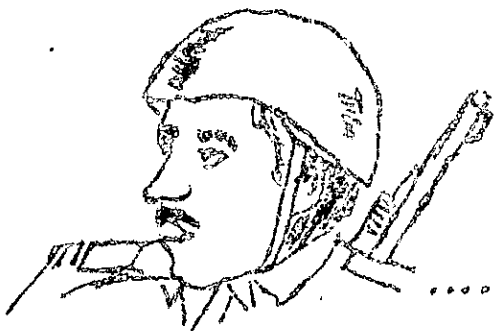
.....

.....

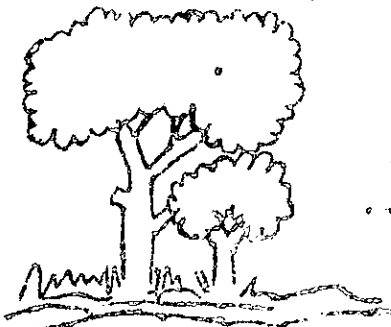
.....

.....

.....

.....

.....

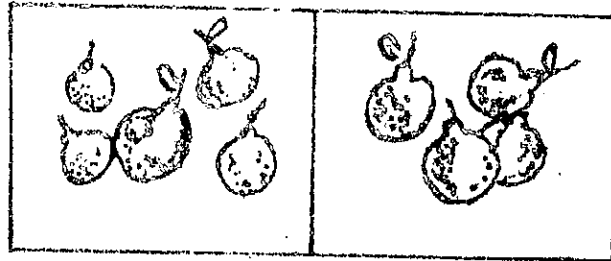
ข้อทดสอบนักศึกษาใหญ่แบบ เบ็ค เสรีจ

ข้อทดสอบ เลข

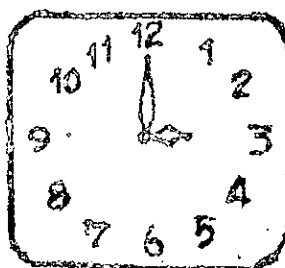
คำแนะนำในการทดสอบ

1. ข้อทดสอบนี้ใช้วัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ข้อทดสอบนี้มี 10 ข้อ
3. ในการดำเนินการทดสอบ ให้ครูดำเนินการ ดังนี้
 - 3.1 ครูแจกกระดาษคำตอบให้นักศึกษาคนละ 1 แผ่น
 - 3.2 ครูสำรวจว่าใครเขียนเลขได้บ้าง
 - 3.3 ครูชี้แจงให้นักศึกษาทราบว่า ครูจะดูว่าใครคิดเลขเป็นบ้าง
ใครคิดเลขไม่เป็นบ้าง เพื่อจะได้หาทางช่วยให้ทุกคนคิดเลขเป็น
 - 3.4 ครูอ่านโจทย์เลขให้นักศึกษาฟัง 3 เทียบ แล้วให้นักศึกษาคิดหาคำตอบ
ตอบลงในกระดาษคำตอบ สำหรับคนที่เขียนเลขไม่ได้ครูช่วยเขียนให้
4. ก่อนจะใช้ข้อทดสอบ ครูต้องศึกษาข้อทดสอบและคำแนะนำให้เข้าใจเสียก่อน

1. เขียน + ลงบนภาพส้ม 5 ผล

2. เขียน + ลงบนเลข สิบห้า ปีสิบแปด ห้าร้อยสามสิบสอง
3. เขียนเลข 12, 39, 225
4. นางมีเนาะมีไก่อยู่ 5 ตัว แม่ไก่ออกลูกอีก 4 ตัว นางมีเนาะมีไก่ทั้งหมดกี่ตัว ?
5. นายชาแวมียาง 27 แผ่น ขายไปเสีย 12 แผ่น นายชาแวเหลือยางกี่แผ่น ?
6. รถมอเตอร์ไซด์คันหนึ่งตัวราคา 79 บาท ให้น้ำมันครึ่งหนึ่งและรอยแตกอยู่ซ้าย รถมอเตอร์ไซด์จะได้รับเงินตอนเท่าไร ?
7. ลูกไก่ตัวละ 4 บาท ลูกไก่ 12 ตัว ราคาเท่าไร ?
8. ถ้วยยางโกลดละ 24 บาท ถ้วยยางราคาใบละเท่าไร ?
9. นาฬิกา แก้วเขมยวรีเลข 12 เข็มสั้นเลข 3 ใบเขมยวรี จะเห็นเวลาเท่าไร ?

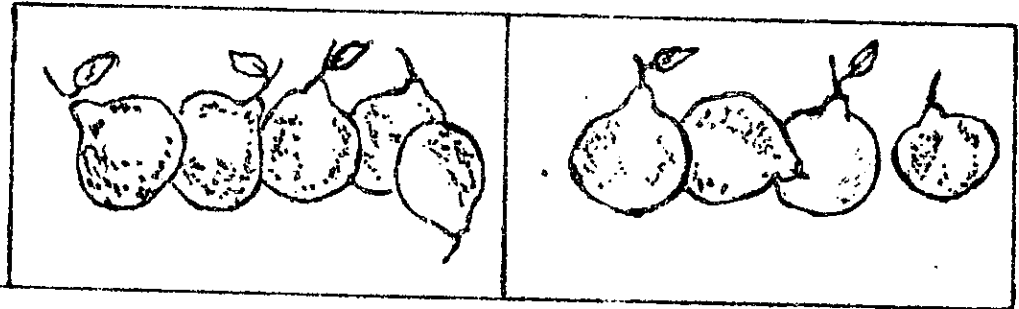

10. โถบนทาสั่งหนักกี่กิโล ?

๔. ๐๒.

1.

2. 15, 25, 28, 30, 35, 132, 135

3.

4.

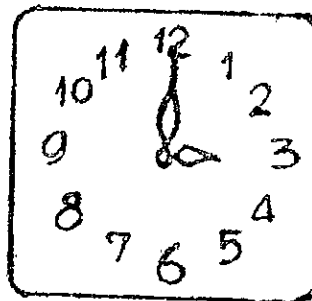
5.

6.

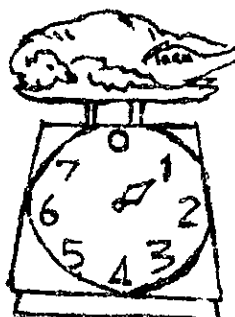
7.

8.

9.

10.

ข้อทดสอบนักศึกษายุใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ข้อทดสอบความรู้ทั่วไป

คำแนะนำในการทดสอบ

1. ข้อทดสอบนี้ใช้วัดผลก่อนเรียน และหลังเรียน
2. ข้อทดสอบมี 10 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก
3. ในการดำเนินการทดสอบ ให้ครูดำเนินการ ดังนี้
 - 3.1 ครูแจกกระดาษคำตอบให้นักศึกษาคนละ 1 แผ่น
 - 3.2 ครูชี้แจงว่าครูจะรู้ว่าใครรู้และไม่รู้อะไรบ้าง เพื่อจะได้หาทางช่วยกันให้รู้เรื่องต่าง ๆ
 - 3.3 ครูชี้แจงต่อไปว่า ครูอ่านข้อทดสอบให้นักศึกษาฟังทีละข้อ ๆ ละ 3 เที้ยว ให้นักศึกษาพิจารณาว่า คำตอบข้อใดถูก แล้วไปทำเครื่องหมาย + ลงในช่อง 1, 2 หรือ 3 ที่ตรงกับคำตอบ ครูทำตัวอย่างให้นักศึกษาดูบนกระดานดำ จนนักศึกษาทุกคนเข้าใจ และให้นักศึกษาทดสอบทำให้ถูกต้อง
 - 3.4 ก่อนที่จะใช้ข้อทดสอบนี้ ครูต้องศึกษาข้อทดสอบและคำแนะนำให้เข้าใจเสียก่อน

ข้อทดสอบความรู้ทั่วไป

1. เราจะเก็บเงินมาก ๆ ให้ ปลอดภัยอย่างไร ? 1. เก็บไว้ในบ้าน 2. ฝากเพื่อนบ้าน 3. ฝากธนาคาร 2. เมื่อเจ็บป่วยควรทำอย่างไร ? 1. ไปหาแพทย์ 2. ซื้อยากินเอง 3. ใช้วิธีไสยศาสตร์ 3. คนถูกยุงกัดมักเป็นไข้อะไร ? 1. มาลาเรีย 2. หวัด 3. วัณโรค 4. ถ้ามีคนตายในบ้านเราจะต้องแจ้ง เจ้าหน้าที่กี่ชั่วโมง ? 1. 15 ชั่วโมง 2. 17 ชั่วโมง 3. 24 ชั่วโมง 5. ข้อใดเป็นผลไม้ ? 1. อ้อย 2. แดงโม 3. มัน	6. บุคคลอายุเท่าไรต้องทำบัตรประจำตัว ประชาชน ? 1. 15 ปี 2. 17 ปี 3. 24 ปี 7. ใครเป็นประมุขของประเทศไทย ? 1. นายกรัฐมนตรี 2. ผู้ว่าราชการจังหวัด 3. พระเจ้าอยู่หัว 8. ภาคใดของประเทศไทยติดต่อกับ ประเทศใด ? 1. เขมร 2. ลาว 3. มาเลเซีย 9. พืชใดชอบขึ้นตามชายทะเล ? 1. ยาง 2. ข้าว 3. มะพร้าว 10. เราปลูกผีเพื่อป้องกันโรคอะไร ? 1. วัณโรค 2. อหิวาตกโรค 3. ไข้ทรพิษ

กระดานคำตอบ

ความรู้ทั่วไป

ข้อ.....

ข้อ	1	2	3
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

ข้อทดสอบนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

ข้อทดสอบความคิดเห็นและทัศนคติ

คำแนะนำในการสอบ

1. ข้อทดสอบนี้ใช้วัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ข้อทดสอบมี 15 ข้อ เป็นแบบให้แสดงความคิดเห็น ดังนี้คือ
เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย หรือ ไม่แน่ใจ
3. ในการดำเนินการทดสอบ ให้ดำเนินการ ดังนี้
 - 3.1 ครูแจกกระดาษคำตอบให้นักศึกษาคนละ 1 แผ่น
 - 3.2 ครูอธิบายการตอบข้อทดสอบให้นักศึกษาฟังว่า
ครูจะอ่านข้อทดสอบทีละข้อ ๆ ละ 3 ครั้ง ให้
นักศึกษาฟัง ถ้าเห็นด้วยให้ทำ + ลงในช่อง 1
ถ้าไม่เห็นด้วยให้ทำ - ลงในช่อง 2 และถ้า
ไม่แน่ใจให้ทำ 0 ลงในช่อง 3
 - 3.3 ครูลองให้นักศึกษาลองปฏิบัติจนกระดานจนเป็นที่เข้าใจ
4. ก่อนดำเนินการทดสอบ ครูต้องอ่านข้อทดสอบและคำแนะนำจนเป็นที่เข้าใจ

ข้อทดสอบความเห็นและทัศนคติ

1. การคุมกำเนิดทำให้เสียสุขภาพ เป็นอันตรายต่อร่างกาย และทำให้มีลูกไม่พอใช้
2. เด็กในท้องจะมีสุขภาพดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับแม่เป็นไปเองตามธรรมชาติ
3. เราควรกินกับมาก ๆ กินข้าวแต่พอกควร
4. เราควรคิดป้องกันโรคดีกว่ารักษา
5. เมื่อแต่งงานแล้วคู่สมรสไม่จำเป็นต้องคิดว่าควรจะมีลูกกี่คน
6. การปลูกยางไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเลือกพันธุ์ เพราะปลูกพันธุ์ใดก็ได้ผลพอ ๆ กัน
7. เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสามารถช่วยเหลือแนะนำในการทำนาให้ได้ข้าวมากขึ้น
8. หลังเก็บเกี่ยวแล้วไม่ควรใช้ที่ดินปลูกพืชอย่างอื่นเพราะจะทำให้ดินจืด
9. การถ่ายอุจจาระและปัสสาวะตามที่ต่าง ๆ เช่น ตามทุ่ง หรือชายป่าจะเป็นการแพร่เชื้อโรค
10. คนไทยทุกคนมีสิทธิเป็นเจ้าของและปกครองประเทศร่วมกัน
11. ข้าราชการต้องรับใช้ประชาชน
12. ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันควรเป็นผู้ที่ทางราชการแต่งตั้งมาปกครองชาวบ้านมากกว่าที่ชาวบ้านจะเลือกกันเอง
13. การใช้เวลาวางอ่านหนังสือหรือฟังวิทยุดีกว่าการเล่นการพนัน หรือดื่มเหล้า
14. การเสียภาษี เป็นการระดมชาวบ้านมากจึงควรยกเลิก
15. คนในอาชีพเดียวกัน (ชาวนา ชาวสวน กรรมกร ฯลฯ) ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพร่วมกัน

กระดาษคำตอบ
ความคิดเห็นและทัศนคติ

ชื่อ.....

ข้อ	1. เห็นด้วย	2. ไม่เห็นด้วย	3. ไม่แน่ใจ
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
14.			
15.			

แบบบันทึกผลการสังเกตและการสนทนา
เกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน
ปีงบประมาณ 2526

สถานที่.....

วัน เดือน ปี ที่สังเกต หรือสนทนา.....

สิ่งที่สังเกต หรือผู้ที่สนทนาคับ.....

.....

เหตุการณ์หรือข้อมูลที่ได้รับ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. นายอาร์เฟน อับดุลกาเดร์
ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 5
หัวหน้าฝ่ายการศึกษา
มวลงชน
ศูนย์ฯ จ.สตูล
2. นายบุษกร พลาอาด
ตำแหน่ง หัวหน้างานการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ศูนย์ฯ จ.สตูล
3. นายสงค์ สง่าบ้านโคก
ตำแหน่ง อาจารย์ 2
ศูนย์ฯ จ.นราธิวาส
4. นายภูเกียรติ ภูมิทอง
ตำแหน่ง หัวหน้างานการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ศูนย์ฯ จ.นราธิวาส
5. นายสวัสดิ์ วิมิตตะนันท์กุล
ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์ฯ จ.นราธิวาส
6. น.ส.สุพิศ จิตวานนท์
ตำแหน่ง อาจารย์ 3 ฝ่ายพัฒนา
บุคลากร
ศูนย์ฯ ภาคใต้
7. นายคณิง กาญจนบุษย์
ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ศูนย์ฯ ภาคใต้
8. นายไพฑูรย์ โพธิสาร
ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ศูนย์ฯ ภาคใต้
9. นายรวบ รักษาพรหมณ์
ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ศูนย์ฯ ภาคใต้
10. นายคอลิด บุษะมัญญ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานประเมินผล
ฝ่ายแผนงานและวิจัย
ศูนย์ฯ ภาคใต้
11. คร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์
ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์ฯ จ.ยะลา
12. นายเจือ อาภาสุวรรณ
ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์ฯ จ.สตูล
13. นายหนิแอ วันทือเระ
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.นราธิวาส
14. นายยา เจ๊ะมะ
ตำแหน่ง ศึกษาพิเศษ
ศูนย์ฯ จ.นราธิวาส

15. ดร. สมศักดิ์ บุญวิโรจน์
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายแผนงานและ
วิจัย
ศูนย์ฯ ภาคใต้
16. นายวิมล หนูสง
ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ศูนย์ฯ ภาคใต้
17. นายวิจิต เข้มแข็ง
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฯ
ภาคใต้
18. นางสลิณี แม่ทิพย์
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
19. นายอาชวัน หิเล
ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 4
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
20. นายนิมู มะกาเจ
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
21. นายประเสริฐ มีศรีสวัสดิ์
ตำแหน่ง หัวหน้างานการศึกษา
/ เสรีจ
ลา
งานการศึกษา
/ เสรีจ
ยะลา
23. นายพนม ศรีราม
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ (ตำแหน่ง
ขณะทำการวิจัย)
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
24. นายสำราญ จันทระประดิษฐ์
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาและ
ฝึกอบรม
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
25. นายสมโมท สหกะโร
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.สตูล
26. นายจิต รัชชาติ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ กศน. (จ.สตูล)
27. นายถัน แพเพชร
ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
28. นายณัฐมิตร ชุมน้อย
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
29. นายมะคาโอ๊ะ เจ๊ะโอ๊ะ
ตำแหน่ง หัวหน้างานการศึกษาผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จ
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
30. นายเลียง ฝอยทอง
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี

15. **ดร.สมศักดิ์ บุญวิโรจน์**
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายแผนงานและ
วิจัย
ศูนย์ฯ ภาคใต้
16. **นายวิมล หนูสง**
ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ศูนย์ฯ ภาคใต้
17. **นายวิสิทธิ์ เข้มแข็ง**
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฯ
ภาคใต้
18. **นางสิณี แม่ทิพย์**
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
19. **นายอาซัน หิเล**
ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 4
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
20. **นายนิมู มะกาเจ**
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
21. **นายประเสริฐ มีศรีสวัสดิ์**
ตำแหน่ง หัวหน้างานการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
22. **นางฐิติรัตน์ ทานิง**
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่งานการศึกษา
ผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
23. **นายพนม ศรีราม**
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ (ตำแหน่ง
ขณะทำการวิจัย)
ศูนย์ฯ จ.ยะลา
24. **นายสำราญ จันทระประดิษฐ์**
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาและ
ฝึกอบรม
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
25. **นายสมโมท สหกะโร**
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.สตูล
26. **นายจิต รักชาติ**
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ กสน.(จ.สตูล)
27. **นายถัน แพเพชร**
ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
28. **นายณณมิตร ชุ่มน้อย**
ตำแหน่ง อาจารย์ 1
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
29. **นายมะคาโอ๊ะ เจ๊ะโอ๊ะ**
ตำแหน่ง หัวหน้างานการศึกษาผู้ใหญ่
แบบเบ็ดเสร็จ
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี
30. **นายเลียง ฝอยทอง**
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
ศูนย์ฯ จ.ปัตตานี

รายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับกลาง

1. จังหวัดยะลา ได้แก่ โรงเรียนบ้านพงปือไร อำเภอเมืองยะลา
2. จังหวัดปัตตานี ได้แก่ โรงเรียนบ้านปะกาอะรัง อำเภอเมืองปัตตานี
3. จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ โรงเรียนบ้านปลักปลา อำเภอเมืองนราธิวาส
4. จังหวัดสตูล ได้แก่ โรงเรียนบ้านทุ่งตำเสา อำเภอกวนกาหลง

รายชื่ออำเภอและกิ่งอำเภอที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
และการทดลองเครื่องมือ

1. จังหวัดยะลา ได้แก่

- (1) อำเภอเมืองยะลา
- * (2) อำเภอรามัน
- (3) อำเภอปะนาเระ
- * (4) อำเภอบันนังสตา
- (5) อำเภอเบตง
- (6) อำเภอซารโต

2. จังหวัดปัตตานี ได้แก่

- (1) อำเภอเมืองปัตตานี
- (2) อำเภอโคกโพธิ์
- (3) อำเภอหนองจิก
- (4) อำเภอยะรัง
- * (5) อำเภอยะหริ่ง
- (6) อำเภอมายอ
- (7) อำเภอปะนาเระ
- * (8) อำเภอสายบุรี
- (9) กิ่งอำเภอไม้แก่น
- (10) กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง
- (11) กิ่งอำเภอกะพ้อ

3. จังหวัดนราธิวาส ได้แก่

- (1) อำเภอเมืองนราธิวาส
- (2) อำเภอระแงะ
- (3) อำเภอยี่งอ
- * (4) อำเภอบาเจาะ
- (5) อำเภอรือเสาะ
- * (6) อำเภอศรีสาคร
- (7) อำเภอสุไหงปาดี
- (8) อำเภอสุไหงโกลลก
- (9) อำเภอตากใบ
- (10) อำเภอแว้ง

4. จังหวัดสตูล ได้แก่

- * (1) อำเภอเมืองสตูล
- * (2) อำเภควนกาหลง
- (3) อำเภอตะลุง
- (4) อำเภอทุ่งหว้า
- (5) กิ่งอำเภอควนโดน
- (6) กิ่งอำเภอท่าแพ

* ได้แก่อำเภอที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือ

รายชื่อโรงเรียนผู้ใหญ่วัยที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือ

จังหวัดยะลา

1. โรงเรียนบ้านกอกอรีอระ	ตำบลกอกอรีอระ อำเภอรามัน
2. โรงเรียนบ้านปือซุ	ตำบลบันนังสตา อำเภอบันนังสตา

จังหวัดปัตตานี

1. โรงเรียนบ้านจือแร	ตำบลจะรัง อำเภอยะหริ่ง
2. โรงเรียนบ้านแบกอ	ตำบลมะนังคาลำ อำเภอสายบุรี

จังหวัดนราธิวาส

1. โรงเรียนบ้านกำปงบีแซ	ตำบลปือโล๊ะปือซา อำเภอบาเจาะ
2. โรงเรียนบ้านลือโมะบาตู	ตำบลตะมะยูง อำเภอศรีสาคร

จังหวัดสตูล

1. โรงเรียนบ้านหลดุง	ตำบลหลดุง อำเภอเมืองสตูล
2. โรงเรียนบ้านอุโคเหนือ	ตำบลอุโค อำเภอควนกาหลง

ภาคผนวก ง

คำสั่งที่ได้จากเทคโนโลยี

ตาราง ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ
และผลผลิต

สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.	สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.
ปัจจัยเบื้องต้น -นักศึกษา				-ครูผู้สอน	9	5.11	1.02
	1	5.22	0.95		10	5.11	1.02
	2	4.95	1.15		11	5.11	1.08
	3	4.79	1.14		12	5.18	0.96
	4	4.95	1.09		13	5.31	0.77
	5	5.31	0.78		14	5.04	0.95
	6	5.18	1.05		15	5.27	0.85
	7	5.22	0.90		16	4.77	0.95
	8	4.75	1.17		17	4.96	1.00
-ครูผู้สอน	9	5.18	0.93		18	5.18	1.06
					19	5.11	1.08
	1	5.38	0.63		20	5.18	1.06
	2	4.60	0.95		21	4.49	1.03
	3	4.77	1.20		22	5.35	0.67
	4	5.38	0.63		23	5.04	1.00
	5	4.06	1.18		24	5.04	1.09
	6	4.87	0.82		25	4.50	1.16
	7	5.22	0.95		26	4.60	0.95
	8	5.11	1.08				

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.	สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.
-สิ่งอำนวยความสะดวก	1	4.73	1.05	-สิ่งอำนวยความสะดวก	21	4.12	1.19
	2	4.75	1.00		22	4.32	1.05
	3	4.32	1.18		23	4.47	0.78
	4	4.14	0.68		24	4.15	1.11
	5	4.25	1.11		25	4.71	1.11
	6	4.77	0.95		26	4.82	1.01
	7	4.66	1.05		27	5.11	1.02
	8	4.66	1.05		28	5.04	1.14
	9	4.58	1.01		29	4.66	0.84
	10	4.70	0.93	กระบวนการ -การจัดการ	1	5.04	1.04
	11	4.28	1.06		2	4.88	0.99
	12	4.94	1.03		3	4.96	1.09
	13	5.21	1.16		4	4.66	0.84
	14	4.17	1.07		5	4.53	0.89
	15	4.96	1.09		6	4.79	1.11
	16	4.94	1.13		7	4.68	1.19
	17	5.22	0.92		8	5.04	1.04
	18	5.04	1.00		9	4.81	1.05
	19	5.38	0.63				
	20	5.11	1.02				

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.	สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.
-การจัดการ	10	4.87	1.13	-การจัดการ	29	4.60	0.95
	11	5.18	1.01		30	4.60	0.95
	12	4.94	1.03		31	4.87	1.13
	13	4.81	1.05		32	5.04	1.09
	14	5.11	0.98		33	4.85	1.20
	15	4.77	1.17		34	4.87	1.13
	16	4.75	1.00		35	4.95	1.15
	17	4.89	1.03		36	5.11	1.02
	18	4.73	0.89	-การเรียนรู้ การสอน	1	5.11	1.08
	19	5.18	0.96		2	5.11	1.14
	20	4.79	1.11		3	5.11	0.98
	21	4.68	0.99		4	4.60	0.95
	22	4.77	1.17		5	4.46	0.89
	23	5.04	1.04		6	4.96	1.09
	24	4.96	1.04		7	4.68	1.19
	25	4.70	0.93		8	5.11	1.13
	26	4.45	1.09		9	4.75	1.15
	27	4.87	1.13		10	4.85	1.20
	28	4.73	1.05				

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.	สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.
-การเรียนรู้ การสอน	11	4.73	1.05	-การสนับสนุน	1	5.11	0.98
	12	5.27	0.88		2	4.96	1.00
	13	5.04	1.04		3	4.95	0.95
	14	5.04	1.04		4	4.35	1.19
	15	4.77	1.17		5	4.96	1.00
	16	4.75	1.25		6	4.84	0.96
	17	4.96	1.04		7	5.18	0.96
	18	5.27	0.88		8	5.04	1.04
	19	5.11	1.02		9	5.04	1.16
	20	5.04	1.09	ผลิตผล -ความรู้	1	4.96	0.73
	21	4.45	1.03		2	4.77	0.95
	22	4.75	1.00		3	4.96	0.73
	23	4.68	0.99		4	5.22	0.95
	24	4.79	0.91		5	4.71	1.11
	25	4.95	1.15		6	4.79	1.11
	26	5.04	1.05				
	27	4.82	1.01				
	28	4.59	1.20				
	29	4.65	1.15				

ตาราง (ต่อ)

สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.	สิ่งที่ประเมิน	ข้อที่	Mdn.	I.R.
-ทักษะ	1	5.04	1.09	-ทัศนคติ	1	5.11	1.01
	2	4.94	1.05		2	4.81	1.05
	3	4.69	1.13		3	4.81	1.05
	4	4.50	1.14		4	4.94	1.13
	5	4.75	0.95		5	4.98	1.15
	6	4.94	1.03		6	5.18	1.06
	7	4.95	1.15		7	4.73	1.05
	8	4.95	1.15		8	4.95	1.01
	9	4.95	1.15		9	4.96	1.04
	10	4.87	1.13		10	4.81	1.05
	11	4.80	1.13		11	4.75	1.00
	12	4.42	1.06		12	4.73	1.05
					13	5.31	0.78

